College van de Ombudsmannen
voor Pensioenen

Jaarverslag 2023

Ombudsdienst
Pensioenen

Verantw. Uitg.: Tony Van Der Steen

College van de ombudsmannen voor Pensioenen

WTC III Simon Bolivarlaan 30 bus 5 1000 Brussel

klacht@ombudsmanpensioenen.be

www.ombudsmanpensioenen.be

BD 51.548

Vermenigvuldiging van dit verslag of delen ervan is toegestaan
mits bronvermelding.

Vormgeving en drukwerk: Artoos n.v.

College van de Ombudsmannen
voor Pensioenen

Jaarverslag
2023

Ombudsdienst
Pensioenen

Hot Topics in 2023

Het opzet van deze inleiding is de lezer een korte samenvatting aan te bieden van het Jaarverslag.

In hoofdstuk 1 komen de klachten aan bod van personen die het er niet mee eens waren dat de pensioendienst of pensioeninstelling hen als niet gepensioneerde kwalificeerde. Meer specifiek gaat het over dossiers waarbij het pensioen van de klaagsters niet wordt uitbetaald omdat het voordeliger is aan hun echtgenoot een gezinspensioen uit te betalen.

In een eerste klacht werd het aanvullend pensioen aanvankelijk niet uitbetaald daar de ingangsdatum van het aanvullend pensioen gekoppeld is aan de ingangsdatum van het wettelijk pensioen en de betrokkene door de niet uitbetaling van het wettelijk pensioen (waardoor de echtgenoot een gezinspensioen kreeg) als niet gepensioneerde werd gekwalificeerd. Uiteindelijk werd het aanvullend pensioen wel uitbetaald. De Ombudsman Pensioenen vraagt zich af of het om dergelijke problematiek te vermijden niet beter zou zijn dat de wetgeving aangepast zou worden zodat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen).

In een tweede klacht stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat in het kader van de controle op werken naast pensioen bij overschrijding van de toegelaten grens van een gezinspensioen als werknemer met meer dan 100% de sanctie verschillend is naargelang de andere echtgenoot aanspraak maakt op een werknemerspensioen dan wel op een zelfstandigenpensioen. In het eerste geval wordt het gezinspensioen als werknemer volledig geschorst en krijgt de echtgenote haar werknemerspensioen als alleenstaande niet uitbetaald. In het tweede geval wordt niet het volledige gezinspensioen werknemer, doch enkel het deel dat overblijft na aftrek van het pensioen als alleenstaande van de echtgenote geschorst. Met andere woorden de echtgenote behoudt haar zelfstandigenpensioen als alleenstaande. Het feit dat bij een toekenning van een gezinspensioen als werknemer de echtgenote haar zelfstandigenpensioen wel krijgt uitbetaald en dat dit in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen is te verklaren door het feit dat men de financiering van het werknemerspensioen en de financiering van het zelfstandigenpensioen budgettair afzonderlijk wil boeken. Bij een toekenning van een gezinspensioen als werknemer krijgt de echtgenote haar werknemerspensioen niet uitbetaald. Volgens de Ombudsman Pensioenen is dit verschil in behandeling (de sanctie bij het overschrijden met meer dan 100% van het wettelijk toegelaten grensbedrag bij een gezinspensioen) niet proportioneel met de doelstelling van de wetgeving (de afzonderlijke boeking van de financiering) en daardoor niet te verantwoorden. De Ombudsman Pensioenen besluit dat er hier sprake is van discriminatie en beveelt de wetgever aan deze weg te werken. De Ombudsman Pensioenen beveelt dan ook aan dat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). Dan zou de aangehaalde discriminatie weggewerkt zijn.

In een derde klacht stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat door het RSVZ het concept “ingangsdatum” van het pensioen voor de berekening van sociale bijdragen als gepensioneerde zo geïnterpreteerd wordt dat het pensioen pas ingaat wanneer het ook effectief betaald wordt. Hiermee is deze interpretatie gelijklopend aan de wetgeving in het werknemersstelsel. Wie niet als gepensioneerde beschouwd wordt voor wat betreft het betalen van sociale bijdragen kan in een situatie terecht komen dat hij hogere sociale bijdragen moet betalen wanneer deze nog verder werkt na de toekenning van het pensioen dan iemand die effectief gepensioneerd is. Dit ook al heeft deze persoon de wettelijke pensioenleeftijd bereikt en zijn pensioen aangevraagd. Tevens stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat het RSVZ voor wat betreft de pensioenbonus zoals deze van toepassing was voor 2014 het concept “ingangsdatum” uitzonderlijk anders interpreteert: wanneer de echtgenote afstand deed van haar

rustpensioen om de andere echtgenoot het gezinspensioen toe te kennen was de pensioenbonus wel ingegaan volgens de interpretatie van het RSVZ: de pensioenbonus werd toegekend en uitbetaald. De Ombudsman Pensioenen stelt ook hier de vraag of het om dergelijke problematiek te vermijden niet beter zou zijn dat de wetgeving (met name artikel 5 KB van 23 december 1996 en artikel 9 KB nr. 72) zou aangepast worden zodat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). Bijgevolg zou voor zowel de berekening van de pensioenbonus als de berekening van de sociale bijdragen de betrokkene als gepensioneerde beschouwd worden ook al krijgt haar echtgenoot een gezinspensioen (waarop het pensioen als alleenstaande van de betrokkene verminderd wordt). De ZIV-bijdragen zouden in dergelijk geval berekend worden op het effectief uitbetaald bedrag per persoon (berekend op het pensioen als alleenstaande van de ene echtgenote en bij de andere echtgenoot op het gezinspensioen verminderd met het pensioen als alleenstaande van de andere echtgenote) Hierdoor zou er ook geen verschil meer mogelijk zijn wat betreft de in te houden ZIV-bijdragen op een werknemersgezinspensioen afhankelijk van de situatie of de echtgenote op een werknemerspensioen dan wel op een zelfstandigenpensioen aanspraak maakt.

Hoofdstuk 2 is gewijd aan klachten over terugvorderingsbeslissingen inzake werken naast het pensioen in hoofdzakelijk uitzonderingsgevallen (zorgpersoneel tijdens de coronacrisis, personeelsschaarste in het onderwijs, onthaalouder, vrijwillige brandweerman). Voor meer dan 100.000 euro ten onrechte bij gepensioneerden teruggevorderd pensioengeld werd na bemiddeling van de Ombudsdienst Pensioenen door de FPD aan de gepensioneerden terugbetaald.

Inzake het werken naast het pensioen als vrijwillige brandweerman en werken naast het minimumpensioen waarbij nog achterstallen uitbetaald worden stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat er een structureel probleem was daar de wetgeving niet correct toegepast werd. De FPD heeft zijn werkwijze na de bemiddeling aangepast en de nodige instructies aan het personeel verstrekt zodat in de toekomst in gelijkaardige dossiers de wetgeving correct toegepast wordt. Wanneer een structureel probleem ontdekt wordt concludeert de Ombudsman Pensioenen dat het niet gepast is in afwachting dat de problematiek ten grondig onderzocht is nog nieuwe terugvorderingen aan te vatten.

De overige klachten betroffen punctuele fouten, weliswaar met grote consequenties voor de betrokken gepensioneerden. De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat in deze punctuele gevallen het onderzoek niet grondig (genoeg) gevoerd was. Gegevens dubbel checken is dan ook raadzaam. Een herinneringsbeslissing versturen wanneer een gepensioneerde niet tijdig antwoordt op een cruciale vraag past in een klantvriendelijk onderzoek.

Kortom het betekenen van grote schulden aan gepensioneerden dient met de nodige omzichtigheid te gebeuren. Zo'n grote schulden kunnen immers hard aankomen bij de gepensioneerden. Een grote pensioenschuld kan immers het leven van de gepensioneerde drastisch wijzigen en veroorzaakt vaak verwondering en/of angst. Meermaals brengt het onverhoeds geld opeisen de gepensioneerde zelfs in ernstige (financiële) problemen.

Wanneer een gepensioneerde een signaal geeft dat er volgens hem iets misgelopen is of een twijfel uitdrukt, wijst de Ombudsman Pensioenen op het belang in dergelijke gevallen deze klachten, zelfs wanneer deze telefonisch geuit worden, grondig te onderzoeken en het terugvorderingsproces helemaal na te kijken op eventuele fouten of onvolmaaktheden.

Een heronderzoek voeren naar aanleiding van een geuite klacht -het wachten op informatie van derden zoals de individuele rekening afkomstig van de werkgever buiten beschouwing gelaten- terwijl de schuld op dat moment verder ingevorderd wordt vereist dat in de toekomst –in tegenstelling tot de ervaring die de Ombudsman Pensioenen tijdens zijn bemiddelingen ondervond- aan dergelijke dossiers prioriteit gegeven wordt.

Wanneer toch een fout vastgesteld wordt waardoor een grote pensioenschuld dient geannuleerd te worden vindt de Ombudsman Pensioenen dat het aanbieden van excuses gepast is. De FPD erkent dit en engageert zich voortaan wat alerter te zijn in het kader van het aanbieden van verontschuldigingen.

We vatten kort de behandelde klachten samen.

In een eerste dossier stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat achterstallige inkomsten die nog ontvangen worden in een kalenderjaar tijdens dewelke een gepensioneerde, die het supplement minimum ontving bij zijn overheidspensioen, zijn beroepsactiviteit al stopgezet had in aanmerking werden genomen om na te gaan of hij al dan niet te veel verdiend had. Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen worden deze voortaan niet meer in aanmerking genomen om na te gaan of de inkomsten uit een beroepsactiviteit de uitbetaling van het supplement minimum verhinderen. De Ombudsman Pensioenen wees de FPD immers op het feit dat de wetgeving stelt dat enkel de inkomsten uit een beroepsactiviteit gedurende (met de nadruk op gedurende) het jaar waarin een activiteit wordt uitgeoefend in aanmerking mogen genomen worden om af te toetsen of het grensbedrag al dan niet werd overschreden. Verder stellen we nog vast dat de foutieve toepassing van de wetgeving door de FPD ingegeven was door het feit dat de FPD streeft naar een uniforme werkwijze tussen de controle inzake cumulatie van een beroepsactiviteit met een pensioen enerzijds en de cumulatie van een beroepsactiviteit met een supplement gewaarborgd minimum anderzijds. Voor de cumulatie van een pensioen met een beroepsactiviteit stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat achterstallen van een tewerkstelling na pensionering uitbetaald tijdens een jaar waarin men geen activiteit meer uitoefent wel in aanmerking genomen worden als het een activiteit als werknemer betreft. Een terugvordering ten bedrage van 11.082, 45 euro werd geannuleerd.

In een tweede dossier werd een terugvorderingsbeslissing van 29.603,81 euro geannuleerd daar betrokkene die sinds 1 december 2021 met pensioen was als onderwijzeres opnieuw een activiteit als onderwijzeres had hervat vanaf 1 februari 2022. Hierdoor diende ze gelet op de tijdelijke uitzonderingsmaatregel in het kader van de personeelsschaarste in het onderwijs haar inkomsten uit deze activiteit niet te beperken tot de toegelaten grens (uitzondering gold tot 31 maart 2023). Immers wie een activiteit aanvatte diende de inkomsten niet te beperken. De FPD had daar, gezien de controle plaats vindt op basis van de kwartaalaangiftes inzake Dmfa en gelet op het feit dat er gedurende zowel het laatste kwartaal van 2021 als het eerste kwartaal van 2022 beroepsinkomsten waren, foutief geconcludeerd dat het om een verderzetten van een beroepsactiviteit ging daar waar het in werkelijkheid een hervatting van de beroepsactiviteit eind januari 2022 betrof (er was immers een stopzetting van activiteit gedurende de maand december 2021).

In een derde dossier werd na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen een pensioenschuld van 6.420,13 euro geannuleerd. Ook hier bevond de echtgenote van de gepensioneerde zich in de uitzonderingssituatie dat zij een onderwijsopdracht aangevat had in het kader van de personeelsschaarste in het onderwijs waardoor het gezinspensioen voor het desbetreffende jaar niet omgezet diende te worden naar een pensioen als alleenstaande daar de echtgenote onbeperkt deze effectieve onderwijsopdracht die aangevat was in de strijd tegen de personeelsschaarste in het onderwijs mocht uitoefenen gedurende het jaar 2022. De terugvordering was te wijten aan het niet invullen van de vragenlijst door de echtgenote van de gepensioneerde binnen de 30 dagen -een administratieve termijn opgelegd door de FPD- betreffende de uitzonderingsituatie. Ook al is de terugvordering te wijten aan een nalatigheid van de gepensioneerde om de brief betreffende de personeelsschaarste in het onderwijs in te vullen, kan wel de vraag gesteld worden of na het verstrijken van de door de FPD zelf vastgestelde termijn van 30 dagen om een verklaring af te leggen, één maal een herinnering versturen hier niet gepast geweest was. Dit gelet op het feit dat de FPD zelf in het bezit was van het gegeven dat mevrouw De Baere een beroepsactiviteit had aangevat in 2022 en deze beroepsactiviteit gekwalificeerd stond onder de rubriek “interim onderwijzend personeel”. Artikel 10 van het Handvest van de Sociaal Verzekerde stelt immers dat de instelling van sociale zekerheid uit eigen beweging alle ontbrekende inlichtingen om de rechten van de sociaal verzekerde te kunnen beoordelen verzamelt. Wanneer men informatie van de sociaal verzekerde nodig heeft en deze niet bekomt bepaalt dit artikel uit het Handvest dat men een herinnering verstuurt alvorens een beslissing te treffen.

In een vierde dossier werd een terugvorderingsbeslissing van 12.299,79 euro door bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen geannuleerd. Het gezinspensioen van een gepensioneerde was immers ten onrechte omgezet naar een pensioen als alleenstaande van 1 april 2020 tot en met 31 maart 2023. De echtgenote was actief geweest als onthaalouder onder het sui generis statuut. Zij ontving enkel een onkostenvergoeding op basis van de geleverde kinderopvangdagen. Het betrof geen beroepsactiviteit die een loon oplevert dat in aanmerking moet genomen worden in het kader van de controle op werken naast pensioen. Volgens de pensioenwetgeving mogen immers enkel activiteiten die inkomsten opleveren zoals voorzien in de opgesomde artikelen uit de fiscale wetgeving in aanmerking genomen

worden als een beroepsactiviteit waarvan de inkomsten die eruit voortvloeien het wettelijk toegelaten grensbedrag niet mogen overschrijden.

Het vijfde, zesde en zevende dossier handelen over werken naast het pensioen als vrijwillige brandweerman.

In het vijfde dossier werd nadat de Ombudsdienst Pensioenen aan de FPD had gevraagd een duidelijk en juridisch gemotiveerd standpunt in te nemen aangaande de vraag of het bedrag aan inkomsten van een vrijwillige brandweerman dat het fiscaal vrijgesteld bedrag overschrijdt getoetst moet worden aan het wettelijk toegelaten grensbedrag dat een werknemer mag bijverdienen of bij niet respecteren van de vrijstelling het volledige bedrag aan inkomsten -dus inclusief het zonder overschrijding vrijgestelde bedrag- in aanmerking moet genomen worden. De Ombudsman Pensioenen merkte op dat als men de interpretatie van het concept "beroepsinkomsten als werknemer" verwijzend naar het fiscaal recht volgt, dat in artikel 38 § 1,12° WIB 92 verwoord is, de vergoedingen van de vrijwilligers van de openbare brandweerkorpsen ten belope van 2.850 euro (= niet aangepast bedrag zoals vermeld in de wetgeving) vrijgesteld zijn voor belasting. Een vrijstelling houdt in dat men van de normaal in aanmerking te nemen inkomsten het vrijgestelde bedrag aftrekt alvorens het te toetsen aan de wettelijk vastgestelde grens. Dit standpunt werd door de FPD uiteindelijk ook ingenomen. Er werd na een onderzoek dat maar liefst 11 maanden in beslag heeft genomen vastgesteld dat een pensioenbedrag van 22.512,54 euro ten onrechte teruggevorderd was. Tijdens het onderzoek werd de maandelijkse inning van de schuld niet geschorst. Tevens stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat de FPD in dit dossier niet nagekeken had of voldaan was aan de vereisten om in het kader van de strijd tegen corona een activiteit uit te breiden zodat er onbeperkt mocht bijverdiend worden. Betrokkene voldeed immers aan de vereisten om onbeperkt bij te verdienen. Deze terugvordering werd geannuleerd. De Ombudsdienst Pensioenen werkt niet enkel curatief, met name door middel van bemiddeling een probleem oplossen, doch hecht er ook belang aan dat alle gepensioneerden op gelijke wijze behandeld worden. Dit kan bijvoorbeeld bekomen worden doordat de pensioendienst bij een foutieve toepassing van de wetgeving nieuwe instructies geeft aan zijn medewerkers. In dit kader antwoordde de FPD aan de Ombudsdienst Pensioenen dat er een nota opgesteld is met als doel een uniforme werkwijze te hanteren inzake controle op werken naast pensioen als vrijwillige brandweerman. Teneinde een correcte controle uit te voeren wordt voortaan de individuele rekening bij de gepensioneerde die nog verder werkt als vrijwillige brandweerman opgevraagd. Tevens is de FPD nagegaan of er niet ten onrechte nog bij andere personen die actief geweest zijn als vrijwillige brandweerman pensioenen zijn teruggevorderd. De FPD deelde aan de Ombudsdienst Pensioenen mee dat 8 dossiers herzien werden. Zoals uit klacht zes blijkt is ook aan een gepensioneerde in het verleden foutief uitgelegd hoe de inkomsten als vrijwillige brandweerman in aanmerking genomen werden. Door bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen werd de verkeerde informatie verbeterd. Klacht zeven betrof een dossier waarbij de terugvordering van het pensioen van een vrijwillige brandweerman eveneens heronderzocht werd na tussenkomst door de Ombudsman Pensioenen daar de Ombudsman Pensioenen had vastgesteld dat de individuele rekening, zijnde een cruciaal element om het dossier ten gronde te kunnen onderzoeken, niet was opgevraagd door de FPD.

In het achtste dossier werd het werknemerspensioen van een gepensioneerde door de FPD voor 6 maanden met 93% verminderd. De gepensioneerde was in het kader van de strijd tegen het coronavirus als zelfstandige werkzaam in een vaccinatiecentrum. Wanneer de gepensioneerde een klacht indiende bij de klachtendienst van de FPD werd de correctheid van de terugvorderingsbeslissing bevestigd. Betrokkene contacteerde nadien de Ombudsdienst Pensioenen. Deze stelde vast dat de FPD ten onrechte niet had onderzocht of de inkomsten voortvloeiden uit een activiteit die was aangevat in de zorgsector tijdens de coronacrisis waardoor de inkomsten niet beperkt dienden te worden tot een toegelaten grensbedrag. Op vraag van de Ombudsman Pensioenen werd een heronderzoek gevoerd. Het onderzoek begon met een vergissing waardoor aan betrokkene die als zelfstandige werkte vragen over een activiteit als werknemers gesteld werden en werd gevraagd een attest van de werkgever af te leveren dat de tewerkstelling in het kader van de strijd tegen het coronavirus bevestigde. Nadien lag het onderzoek nog een paar maanden stil. Dit terwijl de pensioenschuld verder geïnd werd. Uiteindelijk werd door bemiddeling van de Ombudsdienst Pensioenen de schuld, die eerst al herleid was van 8.981,50 euro naar 1.316,02 euro, volledig teniet gedaan.

In het negende dossier vroeg een toekomstig gepensioneerde vanaf welke datum hij een loopbaan van 45 jaren heeft. De FPD antwoordt hem dat hij vanaf 1 mei 2017 een loopbaan heeft van 45 jaren. Dit antwoord was echter gebaseerd op het vermoeden dat betrokkene zijn tewerkstelling verderzette

aan het arbeidsritme dat hij had op het moment dat hij de vraag aan de FPD stelde. Immers de determinerende gegevens over de tewerkstelling om op de vraag te kunnen antwoorden waren op het moment van de vraag nog niet voorhanden. Er moest dus met een vermoeden gewerkt worden. Doch het feit dat bij het verstrekken van het antwoord met een vermoeden gewerkt werd, werd niet gecommuniceerd aan betrokkene. Betrokkene besluit dan ook vanaf 1 mei 2017 zijn pensioen te laten uitbetalen daar hij gelet op de loopbaan van 45 jaren op de ingangsdatum van zijn vervroegd pensioen onbeperkt mag bijverdienen. Toen de FPD de informatie ontving dat de loopbaan geen 45 jaren telde werd deze informatie niet aan de betrokkene meegedeeld. Op 21 augustus 2023 ontvangt de gepensioneerde een beslissing waarbij zijn pensioen voor het jaar 2021 teruggevorderd wordt. Hij moet 17.098,09 euro terugbetalen. De FPD had immers vastgesteld dat op de ingangsdatum van zijn pensioen hij geen 45 loopbaanjaren telde en hij dus niet onbeperkt mocht bijverdienen. Het vermoeden dat gehanteerd werd door de FPD dat betrokkene aan het zelfde ritme zou verder werken als op het moment dat hij aan de FPD vroeg of hij 45 jaren had op de ingangsdatum van zijn pensioen klopte dus niet. Doch de FPD heeft de gepensioneerde niet geïnformeerd dat bij de registratie van de effectieve loopbaangegevens voor 2017 de effectieve tewerkstelling minder was dan vermoed. Gelet op het geschonden gewettigd vertrouwen vroeg de Ombudsman Pensioenen de terugvorderingsbeslissing te annuleren. De FPD ging hierop in. De pensioenschuld van 17.098 euro werd teniet gedaan rekening houdend met het vertrouwensbeginsel. De Ombudsman Pensioenen begrijpt echter wel dat de FPD bij het beantwoorden van de vraag of er 45 jaren zullen bewezen zijn op de ingangsdatum van het pensioen enkel van een vermoeden kan uitgaan. Doch dit dient dan ook duidelijk gecommuniceerd te worden wil men de hoger vermelde problematiek voorkomen.

In hoofdstuk 3 komt de informatisering aan bod.

Waar vroeger een pensioen manueel werd berekend door een ambtenaar zien we nu meer en meer dat de berekening en uitbetaling van de pensioenen geautomatiseerd worden.

Zoals we reeds in de vorige Jaarverslagen schreven biedt dit heel wat voordelen: vaak kunnen zo efficiëntiewinsten geboekt worden, is er het voordeel dat de computer nauwkeuriger is in het berekenen dan de mens en kunnen de ambtenaren die vroeger deze manuele berekeningen uitvoerden ingezet worden om tegemoet te komen aan het toegenomen aantal vragen van de burger. Wel dient opgemerkt te worden dat gezien de complexiteit van de pensioenwetgeving er in uitzonderlijke situaties fouten worden gemaakt in de programmatie. Anderzijds komt het ook voor dat een wetgeving op meerdere manieren kan geïnterpreteerd worden en er dus bij de programmering van de pensioenberekening meerdere opties mogelijk zijn. Verder moet de pensioendienst bij het ontbreken van loopbaangegevens (bijvoorbeeld omdat deze in de toekomst liggen) of bij het gebrek aan details in de geregistreerde loopbaangegevens uit het verleden van vermoedens of veronderstellingen uitgaan.

Het ontdekken van de fouten in computerprogramma's, het bemiddelen over de in de programmering gehanteerde vermoedens en de interpretatie bij de uitvoering van de wetgeving vergt een zeer ver doorgedreven kennis van de pensioenwetgeving en een inzicht in de logica en algoritmen van de berekeningsprogramma's. De Ombudsdienst Pensioenen heeft gelet op deze nieuwe evolutie zich dan ook de laatste jaren hierin gespecialiseerd. Wij geven een aantal voorbeelden.

Ten eerste ontdekte de Ombudsman Pensioenen in 2023 dat wanneer een gepensioneerde een wettelijk pensioen, dat uitbetaald wordt door Ethias, in combinatie met een aanvullend pensioen geniet, Ethias ten onrechte niet zelf het percentage bedrijfsvoorheffing vaststelt die moet ingehouden worden. Ethias ontving immers in deze gevallen via een elektronische flux een toe te passen percentage bedrijfsvoorheffing van de FPD, niet wetende dat de gepensioneerde geen pensioen genoot van de FPD. Indien een gepensioneerde zowel een pensioen van de FPD als van Ethias ontvangt moet de FPD volgens de instructies van de FOD Financiën de bedrijfsvoorheffing vaststellen. Daar het gelet op de programmatie van de flux inzake bedrijfsvoorheffing tussen de FPD en Ethias het voor Ethias niet mogelijk was uit te maken dat Ethias nog altijd zelf het bedrijfsvoorheffingspercentage moest vaststellen (omdat Ethias de enige was die een wettelijk pensioen uitbetaalt) werd door Ethias op het pensioen gedurende twee maanden meer dan 480 euro te veel bedrijfsvoorheffing ingehouden nadat betrokkene het kapitaal van zijn extra-legaal pensioen had ontvangen. Tevens was het voor de gepensioneerde niet duidelijk aan wie hij de wijziging van elementen die een invloed hebben op de berekening van de bedrijfsvoorheffing (bijvoorbeeld het genot van kinderbijslag) moest meedelen. Ondanks dat hij enkel een pensioen genoot van Ethias kreeg hij immers foutief te horen dat de FPD, van wie hij geen pensioen kreeg, zijn bedrijfsvoorheffingspercentage diende vast te stellen. Dit

vloeide immers voort uit de foutief toegepaste werkwijze. De Ombudsman Pensioenen riep Ethias op zijn werkwijze aan te passen (waarvoor de programmatie van de flux tussen de FPD en Ethias dient aangepast te worden) zodat de bedrijfsvoorheffing terug zelf bepaald wordt door Ethias en deze onmiddellijk correct kan toegepast worden op het pensioen. Bij toepassing van de correcte werkwijze zal tevens de onduidelijkheid voor de gepensioneerde verdwijnen aan wie hij wijzigingen van elementen die een invloed hebben op de bedrijfsvoorheffing moet meedelen.

Ten tweede stelde de Ombudsman Pensioenen op het gebied van programmering vast dat wanneer een gepensioneerde een pensioen dat door twee verschillende pensioendiensten uitbetaald wordt (Ethias en FPD) de bedrijfsvoorheffing, bij een melding van een element dat een invloed heeft op de bedrijfsvoorheffing, niet altijd snel correct wordt toegepast door de beide pensioendiensten ingevolge een niet al te snelle uitwisseling van gegevens. In antwoord op de bemiddelingsvraag van de Ombudsman Pensioenen vroeg Ethias aan de FPD de trimestrieel gewijzigde pensioenbedragen voortaan in het begin van een maand in plaats van halverwege de maand mee te delen. Dit zou er toe leiden dat Ethias op het pensioen dat hij uitbetaalt op het einde van de maand waarin de trimestriële stroom ontvangen wordt in een aantal gevallen sneller de correcte bedrijfsvoorheffing zou kunnen toepassen. Dit geldt eveneens (of misschien wel des te meer) voor pensioenen die bij het begin van de maand betaald worden. De Ombudsman Pensioenen herhaalt in dit kader zijn oproep om sneller gegevens uit te wisselen (oproep aan de FPD om frequenter dan om de drie maanden het nieuwe bedrijfsvoorheffingspercentage aan Ethias mee te delen).

Ten derde stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat de wijze waarop de omzetting van een deeltijdse tewerkstelling naar het daarmee overeenstemmend aantal dagen voltijdse tewerkstelling geprogrammeerd is een invloed kan hebben op de vroegst mogelijke pensioendatum. Om vervroegd met pensioen te kunnen gaan dient een voldoende lange loopbaan bewezen te worden. Een tewerkstelling als werknemer wordt in aanmerking genomen vanaf het bewijs van 104 dagen. De Ombudsman ontving een klacht van een gepensioneerde die 1 dag tekort kwam om een jaar te doen meetellen. De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat de omzetting van een deeltijdse tewerkstelling naar het daarmee overeenstemmend aantal dagen voltijdse tewerkstelling automatisch door het computerprogramma van de Federale Pensioendienst plaats vindt per kwartaal (met telkens een afronding). Daarna worden de afgeronde resultaten van de vier kwartalen opgeteld om zo een aantal dagen op jaarbasis te krijgen. Hierdoor telde een welbepaald jaar 103 dagen waardoor het niet in aanmerking mocht genomen worden voor de loopbaanvoorwaarde om vervroegd met pensioen te gaan. Doch bij een omzetting van de deeltijdse prestaties naar voltijdse dagequivalenten berekend op jaarbasis zou wel het bewijs van 104 dagen geleverd zijn. De omzetting van de deeltijdse prestaties naar voltijdse dagequivalenten op jaarbasis is eveneens verdedigbaar. Dit vooral gelet op de wijze waarop de omzetting in de wetgeving is geregeld. In artikel 4 § 2, 2 KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsel is bepaald dat de kalenderjaren in aanmerking komen indien de pensioenrechten betrekking hebben op een tewerkstelling die overeenstemt met ten minste (één derde) van een voltijdse arbeidsregeling. Verder bepaalt artikel 4 § 2,2 KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 dat wanneer de tewerkstelling niet het volledige kalenderjaar omvat, is aan deze voorwaarde voldaan indien voor het kalenderjaar tenminste het equivalent van de vermelde minimumduur van tewerkstelling wordt bewezen. De wetgeving inzake toegang tot pensioen (loopbaanvoorwaarde) verwijst naar een in aanmerking nemen van periodes per kalenderjaar. De FPD stemde in met de omzetting op jaarbasis waardoor de gepensioneerde 8 maanden vroeger met pensioen kon gaan.

In een vierde hoofdstuk wordt stilgestaan bij het spanningsveld tussen het legaliteitsbeginsel enerzijds en het vertrouwensbeginsel anderzijds. Wanneer een pensioendienst ten onrechte een beslissing treft of betaling verricht kunnen er twee tegengestelde principes spelen. Enerzijds is er het legaliteitsbeginsel. Een pensioenbeslissing moet een wettelijke grondslag hebben. Een onterecht uitbetaald pensioen moet kunnen teruggevorderd worden. Doch anderzijds is er het vertrouwensbeginsel. Wanneer een pensioendienst een beslissing treft dan moet de gepensioneerde erop kunnen vertrouwen dat deze beslissing getroffen is volgens de toepasselijke wetgeving. De gepensioneerde heeft immers de gewettigde verwachting dat hij het pensioengeld terecht ontvangen heeft. Teneinde te bepalen wanneer welk beginsel primeert is er in de pensioenwetgeving artikel 21 bis van het Koninklijk besluit van 21 december 1967 opgenomen voor het geval er aan de pensioenbeslissing een fout kleeft: dan kan het pensioen enkel verminderd worden voor de toekomst.

Het is op basis van dit wetsartikel dat de Ombudsman Pensioenen in een bemiddeling bekomen heeft dat het vertrouwensbeginsel ingevoerd ter bescherming van de gepensioneerde werd gehonoreerd. Een gepensioneerde ontving naast haar overlevingspensioen tevens een rustpensioen met grenscomplement daar ze ook in Nederland had gewerkt. Bij het bereiken van de pensioenleeftijd in Nederland zet de FPD de betaling van het grenscomplement stop. Ingevolge de toekenning van het Nederlands pensioen moet het grenscomplement immers verminderd worden met het bedrag van het toegekende Nederlands pensioen (wat in de praktijk vaak betekent dat het grenscomplement wegvalt). Doch het computerprogramma van de FPD verhoogt ten onrechte door het wegvallen van het grenscomplement haar overlevingspensioen. Zij ontvangt een document met daarop het bedrag dat vanaf het wegvallen van haar grenscomplement aan haar uitbetaald wordt met daarop tevens de berekening van hoe deze nieuwe betaling tot stand gekomen is. Betrokkene vindt het vreemd dat haar overlevingspensioen verhoogde en doet navraag bij de pensioendienst of dit wel correct is. Ze krijgt geen antwoord op haar mails. Ze neemt telefonisch contact op met de FPD om te vragen of de betaling wel correct is. Wat haar verteld is kan niet achterhaald worden vermits het telefoongesprek niet opgenomen werd en het aan haar verstrekte antwoord niet genoteerd werd. Zelf beweert ze vernomen te hebben dat het aan haar uitbetaalde pensioenbedrag correct is. Eén jaar en drie maanden later wordt uiteindelijk een definitieve pensioenbeslissing getroffen en wordt het teveel uitbetaalde aan overlevingspensioen dat de gepensioneerde de laatste 6 maanden ontvangen heeft teruggevorderd. Voor de toekomst wordt haar pensioen verminderd. Betrokkene schrikt zich een hoedje. Dit had ze niet meer verwacht. Ze was er wel degelijk van uitgegaan dat de betaling van haar pensioenen correct was. De Ombudsman Pensioenen vraagt in zijn bemiddeling de terugvorderingsbeslissing te annuleren en enkel voor de toekomst het overlevingspensioen te verminderen (vanaf de maand volgend op het treffen van een definitieve pensioenbeslissing). De FPD volgt dit bemiddelingsvoorstel. De Ombudsman Pensioenen tracht niet enkel problemen curatief op te lossen doch ook preventief. In de toekomst zal de pensioendienst gelijkaardige gevallen onmiddellijk kwalificeren als administratieve fout en daardoor het gewettigd vertrouwen van de gepensioneerde honoreren. Tevens wordt de computerprogrammatie onmiddellijk aangepast waardoor de stopzetting van het grenscomplement niet meer automatisch gebeurt. Voor de gevallen waarin het grenscomplement reeds werd stopgezet wordt voor de toekomst aan een structurele herprogrammatie gewerkt.

In een tweede dossier vroeg de Ombudsman gelet op het geschonden gewettigd vertrouwen (vertrouwensbeginsel) de terugvorderingsbeslissing van 17.098,09 euro te annuleren. De FPD ging hierop in. Dit dossier werd reeds besproken in het hoofdstuk 2.

In een vijfde hoofdstuk wordt aandacht besteed aan het verstrekken van informatie en het geven van advies over wettelijke pensioenen. Dit is immers een cruciale taak van de pensioendiensten. Hoe ver de informatie- en adviesplicht reikt is verwoord in het Handvest van de Sociaal Verzekerde en wordt aangetoond aan de hand van twee klachten.

De eerste klacht betreft een weduwe die de pensioenleeftijd nadert en informatie vraagt over de mogelijkheid om een pensioen samen te genieten met een ziekte-uitkering. In dergelijk geval moet de pensioendienst niet enkel informatie verschaffen over de onmogelijkheid ziekte-uitkeringen samen te genieten met een rustpensioen evenals de nodige informatie verschaffen zodat de weduwe op basis van het bedrag van de ziekte-uitkering die ze ontvangt kan bepalen vanaf wanneer ze best haar ziekte-uitkering inruilt voor een rustpensioen (meedelen van de vroegst mogelijke pensioendatum evenals het geraamd pensioenbedrag op die datum). De pensioendienst dient tevens de weduwe te wijzen op de mogelijkheid een overlevingspensioen, beperkt tot het bedrag inzake de inkomensgarantie voor ouderen, samen te genieten met een ziekte-uitkering gedurende één jaar. De pensioendienst had verzuimd deze laatste informatie te verschaffen waardoor de weduwe pensioenrechten was misgelopen. In een bemiddeling heeft de Ombudsman Pensioenen bekomen dat vanaf de maand volgend op de informatievraag alsnog een overlevingspensioen beperkt tot het bedrag IGO werd toegekend.

In een tweede klacht wordt aangetoond dat er tevens limieten zijn aan de informatieplicht. De klaagster verwijt de pensioendienst van het RSVZ dat deze haar persoonlijk tijdens het onderzoek van haar rustpensioen niet op de hoogte gebracht had van een wijziging van de wetgeving die in de Ministerraad reeds was goedgekeurd. Betrokkene stelt immers dat wanneer ze op de hoogte was geweest van de nieuwe wetgeving (betreffende de berekening van het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten) die van toepassing geworden is op pensioenen die ingingen van 1 januari 2023 ze haar pensioen dat als geplande ingangsdatum 1 oktober 2022 (= vanaf de wettelijke pensioenleeftijd) had, zou uitgesteld hebben. Dit gezien de toepassing van de nieuwe wetgeving een hoger pensioenbedrag

voor haar tot gevolg zou hebben. De Ombudsman Pensioenen heeft haar uitgelegd dat het te ver gaat haar persoonlijk over wetsontwerpen te informeren. Algemene informatie over de nieuwe wetgeving is op de website van het RSVZ te vinden vanaf het moment dat deze wetgeving definitief is goedgekeurd. Deze wijze van informeren voldoet aan de vereisten inzake informatieplicht zoals opgelegd door het Handvest van de Sociaal Verzekerde. Daarenboven was de ingangsdatum van de nieuwe wetgeving aanleiding tot een parlementair debat gezien de opmerkingen die de Raad van State geleverd had op het oorspronkelijke wetsontwerp. Zelfs wanneer zij op de hoogte was geweest dat er mogelijkerwijze een nieuwe wetgeving van toepassing zou worden was het voor betrokkene niet mogelijk de impact van de toekomstige wetgeving op haar persoonlijke situatie met zekerheid vast te stellen. In dit kader vroeg de Ombudsman Pensioenen aan het RSVZ -net zoals dit momenteel gebeurt door de Federale Pensioendienst- ook op hun site een pagina te wijden aan de pensioenhervormingen waarbij ook melding gemaakt wordt van de wetsontwerpen die reeds door de Ministerraad goedgekeurd zijn (vermelding van de wetsontwerpen met de stand van zaken). Het RSVZ engageerde zich ertoe de zichtbaarheid van het pensioenluik op de website te verbeteren en over te gaan tot het beter in de verf zetten op de site van bepaalde thema's zoals de pensioenhervorming. Het RSVZ meldde wel nooit voorstander te zijn geweest om de burger te veel te informeren over mogelijke nog te realiseren pensioenhervormingen: dit om valse verwachtingen te vermijden.

Dit dossier toont aan dat naast het bemiddelen om een fout gepleegd door de pensioendienst te doen corrigeren of een onvolmaaktheid te doen rechtzetten de taak van de Ombudsman Pensioenen er eveneens in bestaat om het vertrouwen van een (toekomstig) gepensioneerde in de pensioendienst te herstellen wanneer de Ombudsman vaststelt dat de pensioendienst zijn werk correct heeft gedaan.

Hoofdstuk 6 handelt over de non take-up van rechten.

Zowel tijdens de bijeenkomst van de coördinator van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting met het voltallige team van de Ombudsdienst Pensioenen, die door de Ombudsman Pensioenen georganiseerd werd, als op het een colloquium over "Armoede en rechtvaardige transitie" op 22 juni 2023 georganiseerd door het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting in samenwerking met het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling werd geconcludeerd dat adequaatheid van de Belgische sociale bescherming ten dele wordt ondermijnd doordat hulpbehoevenden niet altijd gebruik maken van de rechten waar ze aanspraak op maken. Een zeer goede piste in de strijd tegen de non-take-up van rechten is het proactief toekennen van rechten. Dit houdt in dat een recht volledig automatisch toegekend wordt zonder voorafgaandelijke vraag van de potentieel rechthebbende. De Ombudsdienst Pensioenen kwam 12 jaar geleden tot dezelfde conclusie wat betreft het recht op een pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot. Reeds in het Jaarverslag 2012 van de Ombudsdienst Pensioenen op p. 38 e.v. werd de aanbeveling gedaan om de wetgeving aan te passen zodat voor reeds gepensioneerden in alle gevallen een automatisch (ambtshalve) onderzoek naar de rechten op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot gevoerd kan worden na een overschrijving van een echtscheiding in het register van de burgerlijke stand. In sommige gevallen voorziet de wetgeving dat dit onderzoek moet gevoerd worden, in andere gevallen moet een aanvraag ingediend worden. Vermits de Ombudsdienst Pensioenen dit werkingsjaar net zoals in het verleden nog altijd klachten van gepensioneerden ontvangt die het pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot waarop ze recht hadden misliepen daar ze niet wisten dat ze hiertoe een aanvraag moesten indienen brengen we deze aanbeveling terug onder de aandacht. Ook het onderzoek om na te gaan of iemand aanspraak kan maken op een overgangsuitkering (die uitkering die kan worden toegekend aan de langstlevende echtgenoot die te jong is om te kunnen genieten van een overlevingspensioen op basis van de tewerkstelling van de overledene en integraal kan samen genoten worden met beroepsinkomsten en vervangingsinkomens) wordt wanneer de overledene niet reeds gepensioneerd was niet automatisch gevoerd. Deze uitkering is bedoeld om weduwenaars en weduwen ademruimte te geven na een overlijden en/of hen de kans te geven zich te herpositioneren op de arbeidsmarkt (b.v. een job te vinden of het aantal tewerkstellingsuren te vermeerderen teneinde het gezinsinkomen dat weggevallen is op te vullen). Statistische gegevens tonen aan dat er een grote non-take-up is. Teneinde hieraan tegemoet te komen is er een grote informatiecampagne gevoerd (onder andere via intermediairs zoals begrafenisondernemers). Ook al zijn er een aantal factoren die het opstarten van een automatisch onderzoek belemmeren (bijvoorbeeld het feit dat nog niet altijd alle loopbaangegevens van een ambtenaar die zijn dienst voor 1 januari 2011 verlaten heeft geregistreerd staan in mypension), toch stelt de Ombudsman Pensioenen zich de vraag of er geen verdere stappen kunnen gezet worden zoals het automatisch opstarten van het onderzoek naar de overgangsuitkering waar dit materieel mogelijk is. Hiervoor dient de wetgeving dan

wel aangepast te worden. De pensioendiensten hebben op 18 oktober 2023 de informatiecampagne “Je pensioen, da’s iets om naar uit te kijken” opgestart. De Ombudsman Pensioenen looft dit initiatief. De pensioendiensten hebben toen gemeld in de toekomst nog meer van dergelijke informatiecampagnes te voeren. Een mooie opportuniteit om nogmaals het grote publiek te informeren over het bestaan van de overgangsuitkering.

In hoofdstuk 7 wordt besproken hoe Ethias na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen aan de gepensioneerden toelicht hoe het komt dat de door hem gemaakte raming afwijkt van deze gemaakt door de FPD op basis van dezelfde loopbaangegevens. Bij het maken van ramingen van een ambtenarenpensioen houden de pensioendiensten voor het gedeelte van de loopbaan gelegen voor de datum dat de raming gevraagd werd rekening met de door de werkgever via de Capelo-aangifte overgemaakte loopbaangegevens. Voor wat betreft de periode gelegen vanaf het moment dat de raming werd gevraagd (of eventueel de periode daar net aan voorafgaand indien de loopbaangegevens over de desbetreffende periode nog niet door de werkgever aangegeven zijn) dient men van veronderstellingen en hypotheses uit te gaan. De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat de FPD en Ethias voor wat betreft weddensupplementen die afhangen van het feit of bepaalde prestaties al dan niet gepresteerd worden (zoals voor nacht- en weekendwerk voor verpleegkundigen) van een andere veronderstelling uitgaan. De FPD gaat er van uit dat de toekomstig gepensioneerde zijn laatst gekende loopbaan ongewijzigd verderzet. Ethias past deze werkwijze ook toe doch maakt voor weddensupplementen die afhangen van het feit of bepaalde prestaties al dan niet gepresteerd worden een uitzondering: hiermee houdt Ethias bij het maken van de raming geen rekening. Beide werkwijzen zijn verdedigbaar. Doch voor een toekomstig gepensioneerde kan het erg verwarrend zijn als de raming die hij van Ethias krijgt niet overeenstemt met het door de FPD op mypension weergegeven geraamd pensioenbedrag. Een goede motivering waarbij ook rekening gehouden wordt met de informatie die verstrekt wordt door de andere pensioendiensten is wat de burger verwacht. Daarom stelde de Ombudsman Pensioenen voor dat Ethias het verschil ook zou motiveren. Ethias ging hierop in.

Hoofdstuk 8 is gewijd aan succesvolle bemiddelingen.

In een eerste dossier wenst een gepensioneerde te verzaken aan zijn werknemerspensioen dat ambtshalve ingevolge het bereiken van de pensioenleeftijd is toegekend door de FPD. De FPD heeft door middel van een postassignatie de opdracht gegeven dit pensioen uit te betalen. De gepensioneerde heeft de postassignatie niet in ontvangst genomen en bijgevolg ook niet geïnd. De FPD aanvaardt de verzaking niet stellende dat zijn pensioen reeds betaald is. De pensioenwetgeving in het werknemersstelsel bepaalt dat een pensioen is toegekend en ingegaan wanneer het voor de eerste keer betaald is. De Ombudsman Pensioenen kan in zijn bemiddeling verwijzende naar rechtspraak aantonen dat het pensioen nog niet betaald is daar de gepensioneerde de assignatie noch ontvangen noch geïnd heeft. Daarop aanvaardt de FPD na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen de verzaking aan het rustpensioen.

In een tweede dossier stelde een gepensioneerde zich de vraag of hij voor zijn activiteit als beroepsvrijwilliger bij het leger geen ambtenarenpensioen diende te krijgen in plaats van een werknemerspensioen zoals nu toegekend door de FPD. Doch in plaats van een verwachte verhoging van zijn totaal pensioenbedrag verlaagde dit met 284,17 euro per maand. Tot overmaat van ramp moest hij 2.616,65 euro terugbetalen voor het in het verleden te veel ontvangen pensioenbedrag. Wat was er gebeurd? Door de omzetting van jaren als werknemer naar ambtenaar werden deze niet meer in aanmerking genomen voor het minimumpensioen als zelfstandige en werknemer waardoor betrokkene het recht op deze minimumpensioenen verloor en zijn pensioen berekend werd op basis van zijn lage bedrijfsinkomsten en lonen. De Ombudsdienst Pensioenen bekwam dat de terugvordering van de in het verleden ten onrechte te veel betaalde pensioenbedragen met toepassing van de verjaringstermijn van zes maanden zowel door de FPD als het RSVZ vernietigd werd. Het niet grondig onderzoeken van de pensioenrechten voor de periode als beroepsvrijwilliger waardoor ten onrechte voor deze periode een pensioen als werknemer in plaats van als ambtenaar werd toegekend werd naar aanleiding van de bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen door het RSVZ gekwalificeerd als een administratieve vergissing. De FPD erkende nadien ook dat het een administratieve fout betrof (niet grondig onderzoek van het pensioendossier waarin documenten te vinden waren dat betrokkene militair was). De schuld van 2.616,65 euro werd hierdoor tenietgedaan. Ook al draagt het RSVZ hier geen verantwoordelijkheid in de fout (het ten onrechte toekennen van een werknemerspensioen in plaats van een ambtenarenpensioen is een fout gepleegd door de FPD) toch kleeft aan de beslissing van het RSVZ ook een fout. De Ombudsman Pensioenen herhaalt naar aanleiding van deze klacht zijn

oproep om de wetgeving aan te passen waardoor voor de toekenning van een minimumpensioen als zelfstandige (en werknemer) niet enkel met de jaren als zelfstandige en werknemer doch ook rekening mag gehouden worden met de jaren tewerkstelling als ambtenaar en omgekeerd.

In een derde en vierde dossier werd na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen het rechtsbeginsel "qui paie mal, paie deux fois" toegepast door de FPD. De FPD had ten onrechte een inhouding op een pensioen gedaan en dit ten onrechte ingehouden bedrag gestort aan de RVA. Toen de gepensioneerde hierover zijn beklag deed bij de FPD meldde deze aan de gepensioneerde de betaling van het onterecht ingehouden pensioenbedrag pas te willen uitbetalen nadat de RVA de terugstorting hiervan had gedaan. Het rechtsbeginsel "quie paie mal, paie deux fois houdt in dat wie foutief betaald heeft de betaling aan de correcte schuldeiser niet mag laten afhangen van de terugbetaling van de eerste foutieve betaling aan een derde. De schuldvordering is en blijft onmiddellijk opeisbaar door de schuldeiser wanneer de datum van opeisbaarheid reeds voorbij is. In toepassing van dit beginsel werd de betaling aan de gepensioneerde onmiddellijk verricht en dit zonder eerst de terugbetaling door de RVA af te wachten.

In het ander dossier betaalt de FPD het pensioen aan een verkeerde persoon uit. De FPD stemt er na bemiddeling mee in dit pensioen opnieuw uit te betalen zonder de terugstorting door de bank af te wachten.

In een vijfde dossier bekwam de Ombudsman Pensioenen dat de pensioenen die door de FPD aan gepensioneerden woonachtig in Andorra betaald werden voortaan niet meer via een internationale betaling waaraan bankkosten verbonden zijn die ten laste zijn van de gepensioneerde gebeurt. Voortaan gebeurt de betaling via de SEPA (Single Euro Payments Area) overschrijving daar Andorra ook tot de SEPA-zone behoort. Hierdoor vallen de extra bankkosten weg. De bankkosten die de gepensioneerde in het verleden heeft gedragen werden via de huisbankier van de FPD terugbetaald.

Hoofstuk 9 is gewijd aan de pensioenhervorming betreffende de opening van het recht op het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten.

Telkens wanneer er een pensioenhervorming plaats vindt stellen wij vast dat het aantal klachten bij de Ombudsdienst Pensioenen stijgt.

Een nieuwe wetgeving ontlokt bij gepensioneerden immers vaak vragen en klachten zoals waarom is de nieuwe wetgeving niet op mij van toepassing? Heeft de pensioendienst de nieuwe wetgeving in mijn pensioendossier wel correct toegepast?

Ook genereert nieuwe wetgeving vaak vragen over de interpretatie ervan.

Tot slot vergt nieuwe wetgeving ook een aanpassing van de computerprogramma's wat af en toe kan leiden tot kinderziektes in de programmering.

Dit was in het begin van 2023 eveneens het geval toen de wetgeving over de opening van recht op het gewaarborgd minimumpensioen voor onthaalouders en het recht voor de opening op het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten werd hervormd.

De wet van 27 november 2022 met betrekking tot een voordeligere toegang tot het gewaarborgd minimumpensioen die ingang had op 1 januari 2023 ontlokt bij vele reeds gepensioneerden de vraag waarom de nieuwe wetgeving op hen niet werd toepast. Dit wordt nader toegelicht in het hoofdstuk "Informatieplicht".

Kort samengevat kunnen we stellen dat de Ombudsdienst Pensioenen als onafhankelijke, externe (geen deel uitmakend van de pensioendiensten) onpartijdige instelling met pensioenexperten bij gepensioneerden vaak de onzekerheid kan wegnemen door omstandig en goed gemotiveerd uit te leggen dat de wetgeving correct is toegepast door de pensioendiensten.

Anderzijds gaat een nieuwe wetgeving meermaals gepaard met implementatieproblemen. Het aanpassen van de computerprogramma's door de pensioendiensten levert al snel problemen op wanneer er weinig tijd is tussen de stemming van de wetgeving en de datum van effectieve uitvoering (bijvoorbeeld toegang tot minimumpensioen: wetgeving gestemd in de Kamer op 4 oktober 2022 en

reeds van toepassing op pensioenen die ingaan vanaf 1 januari 2023 er mee rekening houdend dat een pensioenaanvraag vanaf één jaar voor de ingangsdatum kan ingediend worden). Een voorbeeld hiervan is de klacht van een gepensioneerde aan wie het RSVZ vier maanden na de ingangsdatum van het pensioen nog altijd niet meegedeeld had of ze al dan niet aan de nieuwe voorwaarden voldoet om een minimumpensioen te bekomen (indien dit niet het geval was zou ze immers verder werken tot ze wel aan die voorwaarde voldeed). Evenmin kon haar pensioenbedrag meegedeeld worden. Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen werd haar het pensioenbedrag als zelfstandige meegedeeld dat trouwens berekend was op basis van het minimumpensioen. Daar ze het minimumpensioen kreeg werden voorschotten uitbetaald.

De Ombudsman Pensioenen merkte nog op dat de formulering van de toekenningsvoorwaarde in artikel 33 ter van de herstelwet van 10 februari 1981 inzake pensioenen van de sociale sector, ingevoerd door de wet van 27 november 2022 tot wijziging van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen voor wat betreft het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten (er wordt vereist om een minimumpensioen als werknemer te kunnen toekennen dat in de referteperiode die aanvangt op 1 januari 2003 en eindigt op het einde van het kwartaal voorafgaand aan de ingangsdatum van het rustpensioen ten laste van de pensioenregeling voor zelfstandigen er gelijktijdige of afwisselende prestaties als werknemer en als zelfstandige bewezen zijn die ten minste gelijk zijn aan twee derde van de loopbaanjaren gelegen in die referteperiode) niet in overeenstemming was met de toelichting bij de wetgeving in de parlementaire voorbereidingen (die vereist enkel dat er een gemengde loopbaan als zelfstandige en werknemer is en dat er om een loopbaan bewezen wordt die ten minste 2/3 bedraagt van de periode tussen 1 januari 2003 en het kwartaal voorafgaand aan de ingangsdatum van het pensioen waarbij er rekening wordt gehouden met de loopbaan als zelfstandige, helper of meewerkende echtgeno(o)t(e) in het maxistatuut, de loopbaan als werknemer in België, de loopbaan in een andere lidstaat van de Europese Unie en de loopbaan in een land waarmee België een socialezekerheidsovereenkomst heeft afgesloten). De Ombudsman Pensioenen beveelt dan ook aan de tekst van de wetgeving aan te passen zodat deze in overeenstemming is met de toelichting.

Ook stelde zich de vraag of het minimumpensioen berekend volgens de nieuwe regels nog kan toegekend worden wanneer de betrokkene verzaakt heeft aan (de uitbetaling van) het pensioen om aan de echtgenoot een gezinspensioen toe te kennen. Het RSVZ kende oorspronkelijke het minimumpensioen volgens de nieuwe wetgeving niet toe. De bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen heeft ertoe geleid dat het RSVZ erkende dat de wetgeving in de onderhavige casus niet werd toegepast in overeenstemming met de interpretatie die het RSVZ geeft aan wat onder de ingangsdatum van een pensioen moet verstaan worden. Het RSVZ bevestigde immers dat een pensioen pas ingaat wanneer het voor een eerste keer wordt uitbetaald. Het RSVZ herzag de pensioenbeslissing waardoor aan de meewerkende echtgenote alsnog het minimumpensioen overeenkomstig de nieuwe wetgeving werd toegekend.

Hoofstuk 10 is gewijd aan de weerklank van de aanbevelingen en de suggesties van de Ombudsdienst Pensioenen. Zo pasten de pensioendiensten verschillende werkwijzen aan ingevolge suggesties gedaan door de Ombudsdienst Pensioenen. Een aantal voorbeelden.

Ethias sluit zich aan bij het BEX-project waarbij langs beveiligde elektronische weg overlijdensdata worden uitgewisseld met andere landen zodat er niet meer maandelijks een levensbewijs naar de pensioendienst moet verstuurd worden.

De FPD verbeterde de leesbaarheid van een aantal brieven.

De FPD bracht een aantal aanpassingen aan in mypension die de serviceverlening nog verder verbeterde (b.v. in meer gevallen de vraag stellen of een toekomstig gepensioneerde zijn loopbaan onderbroken heeft om een kind jonger dan 6 jaar op te voeden, een vraag die belangrijk is om de vroegst mogelijke pensioendatum correct vast te stellen of nog een hiaat in het opladen van documenten dichten).

De pensioendiensten nemen deel aan Connectoo (een opleiding van ambtenaren om burgers te helpen bij digitale problemen).

De FPD heeft voortaan één vragenlijst voor wie een pensioen aanvraagt en een gemengde loopbaan heeft als werknemer en ambtenaar (niet meer twee keer dezelfde vragen moeten beantwoorden).

Verder vaardigde de Minister van Pensioenen een KB uit waarbij de inhouding van de Ziekte- en Invaliditeits (ZIV)-bijdragen aangepast werd zodat een dubbele inhouding voortaan tot het verleden behoort. Deze aanpassing maakt het op termijn mogelijk om aan de bron onmiddellijk het correcte percentage ZIV-bijdragen in te houden en zo terugstortingen te vermijden.

Ook in de beleidsnota's van 2023 engageerde zowel de Minister van Pensioenen als de Minister van Middenstand, bevoegd voor de zelfstandigenpensioenen, suggesties van de Ombudsdienst Pensioenen in te willigen. Bijvoorbeeld: vermijden dat de ZIV-bijdragen die op het wettelijk pensioen ingehouden worden wanneer de gepensioneerde maar een klein aanvullend pensioenkapitaal krijgt en die na een aantal jaren pensionering groter zijn dan het bedrag van het aanvullend pensioenkapitaal; de helper-zelfstandige voor 1 januari van het jaar waarin hij 20 jaar wordt de mogelijkheid geven deel te nemen aan de pensioenverzekering, de vrijstellingen van sociale bijdragen als zelfstandige verkregen tussen januari 2020 en maart 2022 naar aanleiding van de coronacrisis laten meetellen voor de toegangsvoorwaarde van 30 loopbaanjaren voor het minimumpensioen en de hervorming van het ziektepensioen.

Over het Jaarverslag 2022 van de Ombudsdienst Pensioenen werden ook verschillende parlementaire vragen gesteld.

In hoofdstuk 11 wordt toegelicht hoe de Ombudsdienst Pensioenen omgaat met klachten over het pensioenbeleid, vragen om informatie, klachten over buitenlandse pensioeninstellingen, onontvankelijke klachten en klachten waarvoor de Ombudsdienst Pensioenen niet bevoegd is.

Het hoofdstuk 12 is gewijd aan de statistische gegevens. Het aantal dossier is in 2023 (1533 dossiers) in vergelijking met 2022 (1087 dossiers) met 41% gestegen en komt daarmee terug tot het niveau van voor de coronacrisis. Het aantal is zelfs lichtjes hoger dan het gemiddelde van het aantal dossiers van voor de coronacrisis. Sinds het begin van de coronacrisis in maart 2020 is het aantal dossiers bij de Ombudsdienst Pensioenen sterk gedaald. Een aantal redenen liggen hieraan ten grondslag. Zo werd tijdens de coronacrisis de controle op de verblijfsvoorwaarde van de Inkomensgarantie voor Ouderen tijdelijk door de FPD geschorst.

Een gepensioneerde die naast zijn vervroegd pensioen een beroepsactiviteit aanvatte of uitbreidde in het kader van de strijd tegen het coronavirus diende zijn inkomsten niet te beperken tot een wettelijk vastgesteld grensbedrag. De pensioenpunten waren eveneens tijdelijk gesloten. Gepensioneerden die in het buitenland woonden kregen extra tijd om hun levensbewijs terug te sturen zonder dat hun pensioen onmiddellijk geschorst werd. Ook hebben de pensioendiensten gedurende de coronacrisis geen grote aanpassingen aan hun computerprogramma's doorgevoerd. Een aanpassing van een computerprogramma brengt immers een risico op kinderziektes en daardoor een kans op een stijging van het aantal klachten met zich mee. Een pensioenhervorming bleef ook uit gedurende de coronacrisis. Een pensioenhervorming gaat immers ook vaak gepaard met een stijging van het aantal klachten (bijvoorbeeld over de interpretatie van de toepassing van de nieuwe wetgeving, onzekerheid bij de gepensioneerden dat de hervormde pensioenwetgeving correct op hun dossier is toegepast). Voeg daar nog aan toe dat het thema pensioenen in de pers niet aan bod kwam gedurende de coronacrisis.

Verder merken we op dat 41% van de klachten in 2023 gegrond was. Dit is het laagste cijfer, op het jaar 2021 na, sinds de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen. Dit cijfer toont aan dat de pensioendiensten gemiddeld genomen zeer goed werk leveren. In dit kader dient opgemerkt te worden dat de Ombudsdienst Pensioenen in 2023 wel veelvuldig geconfronteerd werd met klachten waarbij aan de burger diende uitgelegd te worden dat de informatie die de gepensioneerde bekomen heeft uit andere bronnen dan de pensioendiensten foutief was.

De behandelingsduur van alle types van dossiers was sinds de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen nog nooit zo kort. De jarenlange ervaring van de pensioenexperten, het feit dat de zeer competente pensioenexperten nog in dienst waren in combinatie met hun enorme inzet en het presteren van overuren zorgden hiervoor. De oproep aan de wetgevende en uitvoerende macht dat er voldoende budgetten moeten zijn om er voor te zorgen dat er voldoende personeel kan aangeworven worden en dat eveneens een attractieve verloning kan aangeboden worden zodat ook nu de pensioneringsgolf bij de Ombudsdienst Pensioenen is ingezet (tussen 2022 en 2025 zal meer dan helft van de medewerkers voornamelijk gelet op pensionering de dienst verlaten hebben) aan de meest competente personen een financiële stimulans aangeboden wordt om in te gaan op

de openstaande vacatures wordt in dit kader dan ook herhaald. Dit temeer daar de vacatures van Franstalige pensioenexperten de laatste jaren erg moeilijk ingevuld geraakten. Pensioenexperten van een hoog niveau zijn immers de beste garantie voor de klagers dat hun klachten efficiënt en kwalitatief behandeld worden.

In hoofdstuk 13 staan we stil bij de werking en de middelen van de Ombudsdienst Pensioenen. Aan bod komen het personeelsbestand (pensionering van Jean Marie Hannesse, aanwerving van een Franstalige pensioenexpert), de financiële middelen (31.051 euro van het totale werkingsbudget van 91.000 euro diende besteed te worden aan het assessment en publicatie voor de aanwerving van een Franstalige Ombudsman waardoor de Ombudsdienst Pensioenen genoodzaakt was te besparen op uitgaven. Doch hierbij werd gewaakt over het vrijwaren van de dienstverlening aan de burger: b.v. besparing op deelname aan opleidingen, op deelname aan internationale congressen, geen teambuildingsactiviteit), de informatica (afronding modernisering database, overschakeling naar Windows 11, toegang tot de pensioenapplicaties van de pensioendiensten, installatie van een nieuwe multi-functionele kleurenprinter), de huisvesting, het lidmaatschap van ombudsmanorganisaties, de samenwerking met de universitaire wereld, de publicatie van ombudsjurisprudentie, de permanente vorming, kennisuitwisseling met het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, de bekendmaking van het jaarverslag (voorstelling in het parlement en bij de Minister van Pensioenen), de samenwerking met collega's ombudsmannen en het kennismanagement (nieuw project: creatie kennisdatabank), de sociale media (nieuw project: creatie van profiel op facebook en LinkedIn), publiciteit (nieuw project: vermelding van de coördinaten van de Ombudsdienst Pensioenen op de pensioenbeslissingen van de FPD), de ombudstour (deelname aan de promotiecampagne van het netwerk van Belgische Ombudsdiensten, Ombudsman.be, door het bezoeken van 11 steden. Een campagne die tot doel heeft de bekendheid van de ombudsdiensten bij het grote publiek en bij de stakeholders te vergroten).

In het voorlaatste hoofdstuk vindt u de aanbevelingen kort samengevat.

In het laatste hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van een aantal nuttige adressen.

Tot slot wensen we Jean Marie Hannesse te bedanken voor de inzet en toewijding waarmee hij de functie van Ombudsman Pensioenen vanaf de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen heeft vervuld.

1 HOOFDSTUK

Betaalbaar stellen van elk toegekend pensioen dat aan de betalingsvoorwaarden voldoet

HOOFDSTUK 1

Betaalbaar stellen van elk toegekend pensioen dat aan de betalingsvoorwaarden voldoet

In dit hoofdstuk komen de klachten aan bod van personen die het er niet mee eens waren dat de pensioendienst of pensioeninstelling hen als niet gepensioneerde kwalificeerde. Meer specifiek gaat het over dossiers waarbij het pensioen van de klaagsters niet worden uitbetaald omdat het voordeliger is aan hun echtgenoot een gezinspensioen uit te betalen.

In een eerste klacht werd het aanvullend pensioen aanvankelijk niet uitbetaald daar de ingangsdatum van het aanvullend pensioen gekoppeld is aan de ingangsdatum van het wettelijk pensioen en de betrokkene door de niet uitbetaling van het wettelijk pensioen -waardoor de echtgenoot een gezinspensioen kreeg- als niet gepensioneerde werd gekwalificeerd. Uiteindelijk werd het aanvullend pensioen wel uitbetaald. De Ombudsman Pensioenen vraagt zich af of het om dergelijke problematiek te vermijden niet beter zou zijn dat de wetgeving aangepast zou worden zodat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen).

In een tweede klacht stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat bij overschrijding van de toegelaten grens van een gezinspensioen als werknemer met meer dan 100% de sanctie verschillend is naargelang de andere echtgenoot aanspraak maakt op een werknemerspensioen dan wel op een zelfstandigenpensioen. In het eerste geval wordt het gezinspensioen als werknemer volledig geschorst en krijgt de echtgenote haar werknemerspensioen als alleenstaande niet uitbetaald. In het tweede geval wordt niet het volledige gezinspensioen werknemer, doch enkel het deel dat overblijft na aftrek van het pensioen als alleenstaande van de echtgenote geschorst. Met andere woorden de echtgenote behoudt haar zelfstandigenpensioen als alleenstaande. Het feit dat bij een toekenning van een gezinspensioen als werknemer de echtgenote haar zelfstandigen pensioen wel krijgt uitbetaald en dat dit in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen is te verklaren door het feit dat men de financiering van het werknemerspensioen en de financiering van het zelfstandigenpensioen budgettair afzonderlijk wil boeken. Bij een toekenning van een gezinspensioen als werknemer krijgt de echtgenote haar werknemerspensioen niet uitbetaald. Volgens de Ombudsman Pensioenen is dit verschil in behandeling (de sanctie bij het overschrijden met meer dan 100% van het wettelijk toegelaten grensbedrag bij een gezinspensioen) niet proportioneel met de doelstelling van de wetgeving (de afzonderlijke boeking van de financiering) en daardoor niet te verantwoorden. De Ombudsman Pensioenen besluit dat er hier sprake is van discriminatie en beveelt de wetgever aan deze weg te werken. De Ombudsman Pensioenen beveelt dan ook aan dat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). Dan zou de aangehaalde discriminatie weggewerkt zijn.

In een derde klacht stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat door het RSVZ het concept "ingangsdatum" van het pensioen voor de berekening van sociale bijdragen als gepensioneerde zo geïnterpreteerd wordt dat het pensioen pas ingaat wanneer het ook effectief betaald wordt. Hiermee is deze interpretatie gelijklopend aan de wetgeving in het werknemersstelsel. Wie niet als gepensioneerde beschouwd wordt voor wat betreft het betalen van sociale bijdragen kan in een situatie terecht komen dat hij hogere sociale bijdragen moet betalen wanneer deze nog verder werkt na de toekenning van het pensioen dan wie effectief gepensioneerd is. Dit ook al heeft deze persoon de wettelijke pensioenleeftijd bereikt en zijn pensioen aangevraagd. Tevens stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat het RSVZ voor wat betreft de pensioenbonus zoals deze van toepassing was voor 2014 het concept "ingangsdatum" uitzonderlijk anders interpreteert: wanneer de echtgenote afstand deed van haar rustpensioen om de andere echtgenoot het gezinspensioen toe te kennen was de pensioenbonus wel ingegaan volgens de interpretatie van het RSVZ: de pensioenbonus werd toegekend en uitbetaald. De Ombudsman Pensioenen stelt zich ook hier de vraag of het om dergelijke problematiek te vermijden niet beter zou zijn dat de wetgeving (met name artikel 5 KB van 23 december 1996 en artikel 9 KB nr. 72) zou aangepast worden zodat elk pensioen dat wordt toegekend

en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). Bijgevolg zou voor zowel de berekening van de pensioenbonus als de berekening van de sociale bijdragen de betrokkene als gepensioneerde beschouwd worden ook al krijgt haar echtgenoot een gezinspensioen (waarop het pensioen als alleenstaande van de betrokkene verminderd wordt). De ZIV-bijdragen zouden in dergelijk geval berekend worden op het effectief uitbetaald bedrag per persoon (berekend op het pensioen als alleenstaande van de ene echtgenote en bij de andere echtgenoot op het gezinspensioen verminderd met het pensioen als alleenstaande van de andere echtgenote) Hierdoor zou er ook geen verschil meer mogelijk zijn wat betreft de in te houden ZIV-bijdragen op een werknemersgezinspensioen afhankelijk van de situatie of de echtgenote op een werknemerspensioen dan wel op een zelfstandigenpensioen aanspraak maakt.

DOSSIER 38183

De feiten
Mevrouw Maes en haar echtgenoot zijn beiden met pensioen. Haar pensioenrechten werden onderzocht met ingang van 1 november 2021.

Mevrouw Maes heeft maar een korte loopbaan als werknemer. Bij de berekening van haar pensioen wordt vastgesteld dat het gezinspensioen in het werknemersstelsel van haar man voordeliger is.

Zij bouwde wel een klein aanvullend pensioen (2de pijler) op.

Zij krijgt bericht van de verzekeraar 2de pijler dat haar aanvullend pensioen niet uitgekeerd zal worden omdat zij niet gepensioneerd is (pensioen 1ste pijler).

Zij voelt zich gestraft omdat haar wettelijk pensioen te klein is zodat het niet uitbetaald wordt (om aan haar echtgenoot een gezinspensioen toe te kennen) waardoor de uitbetaling van de 2de pijler niet kan verzekerd worden. Zij neemt contact met de Ombudsdienst Pensioenen en vraagt of dit wel normaal is, want uiteindelijk zijn er voor haar pensioen als werknemer wel bijdragen van haar loon afgehouden.

Bedenkingen
De Ombudsman Pensioenen is enkel bevoegd voor het onderzoek naar klachten over de handeling en werking van de wettelijke pensioendiensten.

Wij zijn niet bevoegd voor een klacht over de al dan niet betaling van het buitenwettelijk 2de pijler pensioen.

Maar omdat de uitbetaling van haar 2de pijler gelinkt is aan haar wettelijk pensioen, bekijken wij het dossier “wettelijk pensioen” eerst op dit vlak.

Zij ontving een pensioenbeslissing met betrekking tot haar pensioenrechten als werknemer. Haar echtgenoot heeft enkel een werknemerspensioen en het gezinspensioen is voordeliger dan de 2 alleenstaande pensioenen.

Hieronder een uittreksel uit de kennisgeving van de Federale Pensioendienst:

Kennisgeving van uw pensioenbeslissing voor ingangsdatum 01/11/2021

Geachte mevrouw,

Wij hebben uw recht op rustpensioen als werknemer [1] ambtshalve onderzocht.

De berekening van uw pensioen als werknemer leidt niet tot een toekenbaar bedrag vanaf 01/11/2021.

● Uw pensioen, gebaseerd op uw eigen tewerkstelling als werknemer, werd berekend aan het bedrag als alleenstaande [2]. Uw pensioen wordt echter niet uitbetaald omdat het voor uw gezin voordeliger is dat uw huwelijkspartner het gezinspensioen krijgt.
Deze beslissing heeft geen invloed op uw eventuele andere pensioenrechten zoals overlevingspensioen, pensioen voor zelfstandigen en ambtenaren, …

Deze kennisgeving is van belang, omdat deze voor wat betreft de uitbetaling van het 2de pijlerpensioen kan gebruikt worden.

Art. 3 bis koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 bepaalt: "*De in artikel 1 bedoelde pensioenen gaan daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel wordt betaald.*" Doch het pensioen van mevrouw Maes wordt niet uitbetaald.

Artikel 21ter KB van 21 december 1967 bepaalt wat er juist dient te gebeuren op het ogenblik dat de FPD vaststelt dat het gezinspensioen voordeliger is dan de 2 alleenstaande pensioenen en luidt als volgt:

"*4° de uitbetaling van het rustpensioen als werknemer van een van de echtgenoten moet geschorst worden om de andere echtgenoot aanspraak te laten maken op een rustpensioen als werknemer berekend op basis van 75% van de werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen of op een rustpensioen als zelfstandige, berekend met toepassing van artikel 9, § 1, eerste lid, 1°, van het koninklijk besluit nr. 72 betreffende het rusten overlevingspensioen voor zelfstandigen. Deze schorsing is slechts mogelijk voor zover de som van de in het vorige lid bedoelde pensioenen van de andere echtgenoot voordeliger is dan de som van de pensioenen berekend op basis van 60% van de werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen en van artikel 9, § 1, eerste lid, 2°, van voormeld koninklijk besluit nr. 72, waarop ieder van de echtgenoten aanspraak kan maken. De beslissing tot schorsing heeft uitwerking op de datum waarop het in het eerste lid bedoelde pensioen ingaat.*"

Koppel daaraan artikel 3 bis koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 dat bepaalt: "*De in artikel 1 bedoelde pensioenen (lees wettelijke pensioenen) gaan daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel wordt betaald.*" Vermits het pensioen van mevrouw Maes niet uitbetaald is, is het dus voor de pensioenwetgeving eerste pijler niet ingegaan en ook niet toegekend.

Wat betreft het aanvullend pensioen bepaalt artikel 27 van de WAP-wetgeving dat het uitbetaald wordt bij de datum van pensionering. Doch, gaat artikel 27 verder, in afwijking, indien de pensionering later is dan de datum waarop de aangeslotene de van kracht zijnde wettelijke pensioenleeftijd bereikt of de datum waarop hij voldoet aan de voorwaarden om zijn vervroegd rustpensioen als werknemer te verkrijgen, mogen de prestatie en de reserves bedoeld in het eerste lid, op verzoek van de aangeslotene, uitbetaald worden vanaf één van deze data op voorwaarde dat het pensioenreglement of de pensioenovereenkomst dit uitdrukkelijk voorziet.

De vraag rijst dan ook vermits de FPD stelt dat het pensioen niet uitbetaald is, en volgens de notificatie zelfs niet toekenbaar is, welke gevolgen dit heeft op de mogelijkheid het aanvullend pensioen uit te betalen. Zeker wanneer de pensioenovereenkomst niet uitdrukkelijk zou voorzien dat het mogelijk is op de wettelijke pensioenleeftijd of de vroegst mogelijke pensioendatum.

De interpretatie voor wat betreft de al dan niet uitbetaling van de 2de pijler is de verantwoordelijkheid van de verzekeraar. Omdat mevrouw Maes aangegeven heeft dat de verzekeraar hier al voor gecontacteerd is, sturen wij de klacht door naar de FSMA[1] in het kader van het toezicht dat deze instelling uitoefent op de verzekeringsondernemingen.

Het FSMA nam contact op met de verzekeraar van het aanvullend pensioen. Deze stemt in met de uitbetaling van het aanvullend pensioenkapitaal.

De verzekeraar geeft verder aan dat wanneer een verzekerde zijn wettelijk pensioen opneemt, hij daarvan normaal gesproken op de hoogte gebracht wordt door de pensioendienst en dan deelt de pensioendienst hem ook de pensioendatum van de betrokkene mee.

Vermits de echtgenoot van mevrouw Maes een gezinspensioen ontvangt en zij zelf haar wettelijk pensioen niet uitbetaald kreeg, heeft de verzekeraar geen pensioendatum ontvangen.

De Ombudsman Pensioenen vroeg dan ook aan de FSMA of hier een oplossing bekomen werd omdat de pensioenovereenkomst uitdrukkelijk voorzag dat het mogelijk is op de wettelijke pensioenleeftijd en/of de vroegst mogelijke pensioendatum het aanvullend pensioen op te nemen. En zo de pensioenovereenkomst niet zou voorzien in de uitdrukkelijke mogelijkheid het aanvullend pensioen op te nemen op de wettelijke pensioenleeftijd of de vroegste mogelijke pensioendatum wat dan dient

1 Autoriteit voor financiële diensten en markten.

verstaan te worden onder “datum van pensionering” in de WAP-wetgeving. Bij het afsluiten van de redactie van het Jaarverslag heeft de Ombudsdienst Pensioenen nog geen antwoord ontvangen van de FSMA.

Conclusie
De Ombudsman Pensioenen vraagt zich dan ook af of het om dergelijke problematiek te vermijden niet beter zou zijn dat de wetgeving aangepast wordt zodat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen).

DOSSIER 38092

De feiten
De heer Willems heeft een gezinspensioen werknemer en zelfstandige.

Hij werkt nog verder als schoolbuschauffeur na de ingangsdatum van zijn pensioen.

Zijn beroepsinkomsten overschrijden voor het jaar 2022 de toegelaten grens met meer dan 100% en hij moet het ontvangen gezinspensioen werknemer en zelfstandige voor het jaar 2022 terugbetalen.

Hij is ontgoocheld en klaagt hierover bij de Ombudsman Pensioenen.

Bedenkingen
Wij stellen vast dat de heer Willems inderdaad de toegelaten grens beroepsactiviteit (in cumulatie met het pensioen voorafgaand aan de het jaar waarin hij 65 werd) met meer dan 100% overschreden heeft.

De Ombudsman Pensioenen stelt wat betreft de schorsing van het pensioen voor het jaar 2022 vast dat de wetgeving correct werd toegepast.

Bij een grondige analyse van het pensioendossier stelt de Ombudsman Pensioenen evenwel vast dat het een schorsing betreft van een gezinspensioen.

De pensioenrechten van zijn echtgenote werden onderzocht op haar wettelijke pensioenleeftijd (vanaf 1 juni 2020) en dit leidde tot een pensioenbedrag van 2.230,77 euro per jaar. Het gezinspensioen werd als financieel voordeligste toestand berekend:

	Rechten echtgenote	**Rechten de heer Willems**	
	Pensioenbedrag per jaar	Pensioenbedrag per jaar	
	alleenstaande	alleenstaande	gezin
werknemer	2.230,77	5.015,30	6.267,16
zelfstandige	Nihil	10.030,62	12.534,31
Totaal	**2.230,77**	**15.045,92**	**18.801,47**
Totaal alleenstaande	15.045,92 + 2.230,77 = 17.276,69		
Gezinspensioen	Voordeliger: 18.801,47 > 17.276,69		

Voor het jaar 2022 werd het gezinspensioen van de man geschorst.

Doch leek het ons niet onlogisch dat het alleenstaande pensioen van de echtgenote bij een schorsing van de betaling van het gezinspensioen opnieuw betaalbaar zou zijn. Doch op het eerste zicht leek het

ons dat de pensioenwetgeving dit niet zou toelaten. Immers artikel 21 ter van het algemeen reglement[2] bepaalt wat er dient te gebeuren op het ogenblik dat de FPD vaststelt dat het gezinspensioen voordeliger is dan de 2 alleenstaande pensioenen. Dit artikel luidt als volgt:

*"4° **de uitbetaling van het rustpensioen als werknemer van een van de echtgenoten moet geschorst worden** om de andere echtgenoot **aanspraak** te laten maken **op een rustpensioen** als werknemer berekend op basis van 75% van de werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen of op een rustpensioen als zelfstandige, berekend met toepassing van artikel 9, § 1, eerste lid, 1°, van het koninklijk besluit nr. 72 betreffende het rusten overlevingspensioen voor zelfstandigen. Deze schorsing is slechts mogelijk voor zover de som van de in het vorige lid bedoelde pensioenen van de andere echtgenoot voordeliger is dan de som van de pensioenen berekend op basis van 60% van de werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen en van artikel 9, § 1, eerste lid, 2°, van voormeld koninklijk besluit nr. 72, waarop ieder van de echtgenoten aanspraak kan maken. De beslissing tot schorsing heeft uitwerking op de datum waarop het in het eerste lid bedoelde pensioen ingaat."*

Wij ondervroegen bijgevolg de FPD naar zijn zienswijze.

De FPD antwoordde dat in 2020 het rustpensioen van de echtgenote van de heer Willems wel berekend was maar dat de uitbetaling werd geschorst daar dit een vereiste is voor de toekenning van een gezinspensioen.

De FPD benadrukt dat het gezinspensioen een berekeningsmodaliteit is en geeft aan dat een gezinspensioen enkel toegekend wordt als slechts één van de echtgenoten een inkomen heeft of de andere echtgenoot een zeer beperkt inkomen heeft.

De FPD stelt verder dat de heer Willems voor wat betreft het jaar 2022 gesanctioneerd werd wegens een overschrijding van het toegelaten grensbedrag beroepsactiviteit. De rechtsgrond voor deze sanctie is artikel 64 § 6 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers. Voornoemde sanctie heeft enkel uitwerking op de uitbetaling van het gezinspensioen en niet op het recht.

Deze lezing van de wetgeving is juridisch correct.

Conclusie

Wij stellen vast dat de wetgeving in weliswaar niet gelijke, doch wel vergelijkbare situaties (met name bij het genot van het gezinspensioen werknemer waarbij van dit gezinspensioen het pensioen als zelfstandige van de andere echtgenoot afgetrokken wordt) voorziet dat enkel het deel van het

2 Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers. Een analyse van de wetteksten in de werknemers- en de zelfstandige regeling leidt ons tot volgende tabel (de afkortingen zijn RustPensioen Zelfstandige en RustPensioen Werknemer en Titularis, Andere echtgenoot):

		Titularis gezin		
		RPZ	RPW	RPZ + RPW
	RPZ	T: RPZ: gezin A: RPZ: geschorst	T: RPW: gezin A: RPZ: alleenstaande	T: RPZ: gezin T: RPW: gezin A: RPZ: geschorst
Andere echtgenoot	RPW	T:RPZ gezin A: RPW alleenstaande	T: RPW: gezin A: RPW: geschorst	T: RPZ: gezin T: RPW: gezin A: RPW geschorst
	RPZ + RPW	T: RPZ gezin A: RPZ geschorst A: RPW alleenstaande	T: RPW: gezin A: RPZ: alleenstaande A: RPW geschorst	T: RPZ: gezin T: RPW: gezin A: RPZ: geschorst A: RPW geschorst

Samengevat:

Het gezinspensioen zelfstandige (indien voordeliger dan de som van de alleenstaande pensioenen), mits aftrek van het werknemerspensioen van de echtgenote, belet niet dat het werknemerspensioen van de echtgenote uitbetaald wordt.

Het gezinspensioen werknemer (indien voordeliger dan de som van de alleenstaande pensioenen), mits aftrek van het zelfstandigenpensioen van de echtgenote, belet niet dat het zelfstandigenpensioen van de echtgenote uitbetaald wordt.

Betreft het een gezinspensioen in hetzelfde stelsel (werknemer of zelfstandige) als het pensioen van de echtgenote, dan wordt de betaling van het alleenstaande pensioen van de echtgenote geschorst. In deze gevallen wordt het pensioen van de echtgenote beschouw als zijnde niet ingegaan. Het werd immers wel toegekend doch nooit uitbetaald.

gezinspensioen dat overblijft na vermindering met het pensioen als alleenstaande van de echtgenoot geschorst wordt. De echtgenote behoudt dan wel haar zelfstandigenpensioen als alleenstaande.

De sanctie voor het overschrijden van de grens met meer van 100% van een werknemerspensioen is dus verschillend naargelang de andere echtgenoot aanspraak maakt op een werknemerspensioen dan wel op een zelfstandigenpensioen. In het eerste geval wordt het gezinspensioen als werknemer volledig geschorst en krijgt de echtgenote haar werknemerspensioen als alleenstaande niet uitbetaald. In het tweede geval wordt niet het volledige gezinspensioen werknemer, doch enkel het deel dat overblijft na aftrek van het pensioen als alleenstaande van de echtgenote geschorst. Met andere woorden de echtgenote behoudt haar zelfstandigenpensioen als alleenstaande.

Het feit dat in geval de toekenning van een gezinspensioen als werknemer de echtgenote haar zelfstandige pensioen wel krijgt uitbetaald en dat dit in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen is een gevolg van de afzonderlijke financiering (budgettaire boeking) van het werknemerspensioen en het zelfstandigenpensioen.

Volgens de Ombudsman Pensioenen is dit verschil in behandeling niet in verhouding met de doelstelling van de wetgeving (de afzonderlijke boeking van de financiering) en daardoor niet te verantwoorden. De Ombudsman Pensioenen besluit dat er hier sprake is van discriminatie en beveelt aan deze weg te werken.

De Ombudsman Pensioenen vraagt zich ook hier af of het niet beter zou zijn dat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). Dan zou de aangehaalde discriminatie weggewerkt zijn.

DOSSIER 37768

De feiten
Mevrouw Jacobs, die geboren is op 10 november 1935, werkt na haar wettelijke pensioenleeftijd (1 december 1990[3]) verder als zelfstandige.

Zij vroeg haar pensioenrechten (werknemer en zelfstandigen) aan vanaf 1 januari 2009.

Haar echtgenoot geniet reeds een gezinspensioen als werknemer en zelfstandige sinds 1 februari 1999. Doch met ingang van 1 februari 2004 wordt het gezinspensioen als zelfstandige van haar echtgenoot omgezet in een onvoorwaardelijk rustpensioen als zelfstandige omdat dit voordeliger is.

Op 14 januari 2010 betekent de FPD een pensioenbeslissing waarin gesteld wordt dat haar werknemerspensioen berekend wordt met ingang van 1 januari 2009, doch niet wordt uitbetaald. De reden is dat het gezinspensioen van de echtgenoot behouden blijft daar dit voordeliger is.

Het RSVZ betekent op 26 november 2009 een pensioenbeslissing waarbij gemeld wordt dat het RSVZ aanneemt dat ze verzaakt aan de uitbetaling van haar zelfstandigenpensioen met ingang van 1 januari 2009 omdat en zolang het gezinspensioen van haar echtgenoot voordeliger is.

De FPD betaalt haar werknemerspensioen niet uit omdat het gezinspensioen van de echtgenoot voordeliger is.

Zij is steeds verder sociale bijdragen als zelfstandige aan haar sociaalverzekeringsfonds blijven betalen. Ook na haar wettelijke pensioenleeftijd (1 december 2000). Voor de periode vanaf haar pensioenleeftijd werd zij door haar sociaalverzekeringsfonds gecatalogeerd als “pensioenleeftijd bereikt – zelfstandige zonder pensioen”. Deze kwalificatie heeft tot gevolg dat zij sociale bijdragen moet betalen die hoger zijn dan wanneer ze wel als gepensioneerde zou gekwalificeerd worden.

Haar sociaalverzekeringsfonds deelt haar mee dat zij geen melding van de pensioendienst van het RSVZ had gekregen (lees: digitaal attest) dat ze pensioengerechtigd is. Daarom bleef het sociaalverzekeringsfonds de bijdragen als niet gepensioneerde innen.

3 Destijds was de wettelijke pensioenleeftijd voor vrouwen 60 jaar.

Bij navraag door het sociaalverzekeringsfonds aan de pensioendienst van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen gaf deze laatste als antwoord: "*er kan geen document bezorgd worden waaruit blijkt dat de betrokkene wel degelijk "gepensioneerd" is.*"

Mevrouw Jacobs is niet akkoord met het antwoord en neemt zelf contact met het RSVZ. Zij krijgt ook daar hetzelfde antwoord als het sociale verzekeringsfonds. Hierdoor neemt ze contact op met de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen
De Ombudsdienst Pensioenen is niet bevoegd voor de werking van een sociaalverzekeringsfonds. Deze materie behoort tot de bevoegdheid van onze collega de federale Ombudsman.

Wij kunnen dus enkel de werking van de pensioendienst van het RSVZ onderzoeken en dan in het bijzonder de weigering om een attest af te leveren dat haar pensioen wel degelijk is ingegaan. Doch dit is de kern van het probleem daar het sociaalverzekeringsfonds zich voor het al dan niet gepensioneerd zijn baseert op de melding van de pensioendienst van het RSVZ.

Bij een nazicht van haar dossier merken wij dat er geen attest[4] verstuurd werd naar het sociaal-verzekeringsfonds over de al dan niet pensionering. Dit betekent dat de klaagster als "niet gepensioneerd" beschouwd wordt.

De Ombudsdienst Pensioenen stelde de vraag aan het RSVZ waarom het RSVZ ervan uitgaat dat mevrouw Jacobs nog niet met pensioen is wat betreft de berekening van de sociale bijdragen.

In zijn vraagstelling verwijst de Ombudsdienst Pensioenen tevens naar het arrest van het Hof van Cassatie van 3 oktober 2022 (Cass. 3 oktober 2022, S.17.0076.N) dat oordeelde dat een pensioenbonus overeenkomstig artikel 7 van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact -weliswaar in het werknemersstelsel- een supplement is dat bij het pensioenbedrag wordt gevoegd en er samen één voordeel mee vormt.

Het RSVZ stuurde ons een uitgebreid en gedetailleerd antwoord en blijft bij zijn standpunt dat het rustpensioen zelfstandige nog niet is ingegaan voor wat betreft het berekenen van de sociale bijdragen.

De argumentatie is vrij technisch. Wij vatten samen en verduidelijken waar nodig.

Bij het bereiken van haar wettelijke pensioenleeftijd (vanaf 1 december 1990) verklaarde mevrouw Jacobs een niet-toegelaten activiteit uit te oefenen en bijgevolg was haar rustpensioen als zelfstandige niet toekenbaar noch betaalbaar.

Op 19 februari 2009 verklaarde mevrouw Jacobs (met het formulier model 74, zijnde de verklaring betreffende de beroepsbezigheid van een zelfstandige) haar inkomsten uit haar zelfstandige beroepsactiviteit te beperken tot het toegelaten grensbedrag. Als gevolg hiervan werd vanaf 1 januari 2009 het gezinspensioen toegekend aan haar echtgenoot, dit was immers voordeliger dan de alleenstaande pensioenen van beide echtgenoten.

Wat het vaststellen van de sociale bijdragen betreft wordt mevrouw Jacobs volgens de interpretatie van het RSVZ als niet gepensioneerd gekwalificeerd. De interpretatie van het RSVZ is in overeenstemming met de wetgeving in het werknemersstelsel. In het stelsel van de werknemers is uitdrukkelijk bepaald in artikel 3 bis KB nr. 50: "*De in artikel 1 bedoelde pensioenen (lees: werknemerspensioenen) gaan daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel wordt betaald.*" Vermits het pensioen niet wordt betaald is het dus ook niet ingegaan. Samengevat komt het er dus op neer dat het RSVZ zijn werkwijze aligneert met deze van de Federale Pensioendienst.

Vermits volgens de interpretatie van het RSVZ mevrouw Jacobs voor wat betreft het berekenen van de sociale bijdragen als niet gepensioneerd gekwalificeerd wordt moet ze gedurende een bepaalde periode hogere bijdragen betalen dan wanneer ze wel als gepensioneerde zou gekwalificeerd zijn.

4 Formulier 74 L

Geven we nog mee dat wat het berekenen van het pensioen betreft er volgens het RSVZ:

- Een 1ste effectieve ingangsdatum van het rustpensioen is in de volgende gevallen:
  - Het voorwaardelijk rustpensioen werd toegekend en uitbetaald.
  - Het voorwaardelijk rustpensioen is toekenbaar en betaalbaar maar het bedrag van het voorwaardelijk pensioen is lager dan het bedrag van het onvoorwaardelijk pensioen.
  - De echtgenoot geniet het rustpensioen en doet er later afstand van tijdens het onderzoek naar de rechten op het pensioen van zijn echtgenoot met het oog op de toekenning van het gezinspensioen aan de echtgenoot. Het rustpensioen behoudt dan zijn de 1ste effectieve ingangsdatum.
  - Uitzondering op de regel: vóór 2014, indien de echtgeno(o)t(e) afstand deed van zijn/haar rustpensioen om de andere echtgeno(o)t(e) het gezinspensioen toe te kennen en er een rustpensioenbonus wordt toegekend en betaald. Door de toekenning en betaling van de bonus heeft ook het rustpensioen een eerste ingangsdatum wat betreft het berekenen van het pensioen, doch niet wat betreft het berekenen van de sociale bijdragen. Wanneer iemand verder blijft werken moet deze bijdragen betalen als niet-gepensioneerde waardoor deze pensioenrechten opent. Als dan een pensioenaanvraag ingediend wordt, wordt een herzieningsbeslissing getroffen met als eerste ingangsdatum de ingangsdatum die dezelfde is als eerste ingangsdatum van de rustpensioenbonus. De oorspronkelijke ingangsdatum van het rustpensioen als zelfstandige en de pensioenbonus in het stelsel der zelfstandigen zijn immers onverbrekelijk met mekaar verbonden. Echter, geldige kwartalen na de 1ste ingangsdatum openen een recht op pensioen. Om deze in aanmerking te nemen moet de "nieuwe effectieve ingangsdatum" in het computerprogramma Sequoia (het programma dat de pensioenberekening doet) door de dossierbeheerder aangevinkt worden.
- Daarentegen is er geen 1ste effectieve ingangsdatum van het rustpensioen voor de berekening van het pensioen in de volgende gevallen:
  - Het rustpensioen wordt geweigerd door toepassing van artikel 19 KB nr. 72 (overschrijding van de eenheid van loopbaan).
  - Het rustpensioen wordt geweigerd wegens kleiner dan de minimumtoekenning.
  - Het rustpensioen wordt geweigerd daar de vervroegingsvoorwaarden niet vervuld werden.
  - Het onvoorwaardelijk rustpensioen is betaalbaar en er is nooit een herziening geweest van de rechten op het voorwaardelijk rustpensioen.
  - De echtgenoot doet afstand van de eigen rechten op het rustpensioen ten einde het voordeliger gezinspensioen te genieten.

Mevrouw Jacobs bereikte op 10 november 1995 de wettelijke pensioenleeftijd en bleef actief als zelfstandige. Vanaf het 4e kwartaal 1995 (het kwartaal waarin zij de pensioenleeftijd bereikte) betaalde zij sociale bijdragen zoals bepaald in art.13 KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, waardoor zij enkel pensioenrechten opbouwt indien haar beroepsinkomsten minstens gelijk zijn aan het minimuminkomen voor een hoofdberoep.

Er zijn, rekening houdend met het feit dat mevrouw Jacobs de wettelijke pensioenleeftijd bereikt had en vermits ze als nog niet gepensioneerd gekwalificeerd is, zijn er twee codes mogelijk vanaf haar pensioenleeftijd, afhankelijk van de hoogte van haar beroepsinkomsten:

- Code 13: activiteit na de pensioenleeftijd waarvoor pensioenvormende bijdragen werden betaald, d.w.z. de inkomsten zijn minstens gelijk aan de minimuminkomsten voor een hoofdberoep en het bijdragenpercentage bedraagt 20,50% zodat zij sociale bijdragen zoals voor een hoofdberoep betaalt.
- Code 27: activiteit na de pensioenleeftijd die geen pensioenrechten opent, d.w.z. de inkomsten zijn lager dan de minimuminkomsten voor een hoofdberoep en de bijdragen worden aan een lager bijdragepercentage vastgesteld (cf. art. 13, § 1, 3e lid van het KB nr. 38).

Voor de volgende kwartalen vanaf de wettelijke pensioenleeftijd betaalde mevrouw Jacobs sociale bijdragen zoals voor een hoofdberoep en werden er dus nog pensioenrechten opgebouwd (code 13):

- 1996.1 t/m 2012.4
- 2015.1 t/m 2015.4

Voor de volgende kwartalen vanaf de wettelijke pensioenleeftijd heeft zij evenwel volgens het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen geen pensioenrechten opgebouwd (code 27):

- 1995.4
- 2013.1 t/m 2014.4
- 2016.1 t/m 2023.1

Het RSVZ stelt verder dat aangezien mevrouw Jacobs vanaf 10 november 1995 de wettelijke pensioenleeftijd bereikte een attest (met name het formulier 74L, zijnde het document waarmee aan het sociale verzekeringsfonds wordt meegedeeld dat iemand gepensioneerd is en al dan niet nog verder werkt) niet noodzakelijk was. Het RSVZ argumenteerde en wij citeren nu letterlijk "was een 74L niet noodzakelijk, het sociale verzekeringsfonds kon op basis van haar leeftijd de verschuldigde bijdragen vaststellen. Ook later (op 1/1/2009) was dit niet noodzakelijk aangezien zij als aangeslotene na de pensioenleeftijd wel nog bijkomende pensioenrechten kon opbouwen op voorwaarde dat haar inkomsten hoog genoeg zijn. Er werd dus terecht geen 74L afgeleverd."

Tot slot antwoordt het RSVZ: "Wanneer betrokkene haar pensioen aanvraagt zullen haar pensioenrechten (inclusief de periodes met code 13) vanaf de maand volgend op de aanvraag worden vastgesteld. Bij de herziening wordt als eerste effectieve ingangsdatum 1/1/2009 (ingang pensioenbonus) gebruikt, waardoor haar pensioen berekend wordt op basis van de toen geldende pensioenwetgeving en ook onderhevig is aan de toepasselijke welvaartsaanpassingen. Het bedrag van de pensioenbonus blijft ongewijzigd."

De Ombudsdienst Pensioenen stelt vast dat het RSVZ voor eenzelfde concept, zijnde ingangsdatum van het pensioen, een andere interpretatie geeft wanneer het gaat om de pensioenbonus dan wanneer het gaat over de het betalen van de sociale bijdragen.

Immers wat de pensioenbonus betreft: aan mevrouw Jacobs werd door het RSVZ op het moment dat zij afstand deed van de betaling van haar eigen rustpensioen als zelfstandige ten voordele van het gezinspensioen -in overeenstemming met het KB van 25/2/2007 tot uitvoering van titel II, hoofdstuk I van de wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact– vanaf 1 januari 2009 wel de pensioenbonus toegekend en uitbetaald.

Merk wel op dat deze bonus werd afgeschaft voor pensioenen die ingingen vanaf 1 januari 2014.

Het RSVZ erkent dat de interpretatie van de ingangsdatum voor wat betreft deze pensioenbonus botst met het algemeen principe dat men beschouwd wordt gepensioneerd te zijn wanneer men effectief een rustpensioen krijgt uitbetaald.

Het RSVZ antwoordt ons dat "Destijds was de interpretatie die door RSVZ werd aangenomen dat het rustpensioen en de bonus twee niet aan elkaar gelinkte rechten waren. Toen de teksten destijds werden opgemaakt, werd een situatie zoals die van mevrouw Jacobs (geen rustpensioen, wel bonus) niet direct beoogd."

Het RSVZ erkent dat het hier een administratieve maatregel/interpretatie betreft voor een uitzonderlijke situatie.

Kortom voor de pensioenbonus, die eindigde eind 2013, is het pensioen ingegaan (waardoor de opbouw van de pensioenbonus stopt en deze bonus uitbetaald wordt) doch voor het betalen van de sociale bijdragen als zelfstandige is het pensioen niet ingegaan (waardoor hogere bijdragen moeten betaald worden doch die nog wel pensioenrechten openen, doch enkel vanaf het moment dat de echtgenoot overlijdt, er een echtscheiding plaats vindt of wanneer het pensioen van beide echtgenoten berekend als alleenstaande groter is dan berekend aan het gezinsbedrag).

Ook voor het berekenen van ZIV-bijdragen is het pensioen niet ingegaan. Wanneer het pensioen als alleenstaande niet uitbetaald wordt om de andere echtgenoot een gezinspensioen toe kennen, is de inhouding van de ZIV-bijdrage voor het gezin vaak hoger dan wanneer dit pensioen als alleenstaande wel uitbetaald wordt. Dit gelet op het feit dat indien het pensioen als alleenstaande lager is dan 1.958,60 euro[5] er geen ZIV-inhouding dient afgehouden te worden. De ZIV- inhouding bij de andere echtgenoot wordt dan ook ingehouden op het gezinspensioen verminderd met het pensioen als alleenstaande (wat lager is dan wanneer de andere echtgenoot het gezinspensioen volledig uitbetaald krijgt): bij een gezinspensioen moet er immers geen ZIV-bijdrage ingehouden worden op een bedrag lager dan 2.321,21[6] euro.

5 Bedrag van toepassing van 1 november 2023 aan index 172,61.

6 Bedrag van toepassing van 1 november 2023 aan index 172,61.

De rekening is snel gemaakt aan de hand van een eenvoudig voorbeeld met de inhouding van een ZIV-bijdrage op een gezinspensioen van effectief 2.600 euro waarvan de andere echtgenote een persoonlijk pensioenrecht heeft van 300 euro.

Titularis Gezin	**Uitbetaald bedrag waar ZIV op berekend wordt**	**ZIV-bijdrage**
Zonder uitbetaling pensioen echtgenote	2.600 euro	2.600 x 3,55% = 92,3 euro
Met uitbetaling pensioen echtgenote (afgetrokken van het gezinspensioen)	2.300 euro	NIHIL

Eénzelfde concept verschillend interpreteren wat betreft de toepassing van de wetgeving pensioenbonus enerzijds en berekenen van sociale bijdragen en de berekening van de ZIV-bijdragen anderzijds is niet consequent.

De Ombudsman Pensioenen stelt zich daarom de vraag of het om dergelijke problematiek te vermijden niet beter zou zijn dat de wetgeving (met name artikel 5 KB van 23 december 1996 en artikel 9 KB nr. 72) zou aangepast worden zodat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). En bijgevolg voor zowel de berekening van de pensioenbonus als de berekening van de sociale bijdragen als gepensioneerde beschouwd wordt. Indien een pensioen is ingegaan stopt derhalve ook de opbouw van pensioenrechten.

De ZIV-bijdragen zouden in dergelijk geval berekend worden op het effectief uitbetaald bedrag per persoon (berekend op het pensioen als alleenstaande van de ene echtgenoot en bij de andere echtgenoot op het gezinspensioen verminderd met het pensioen als alleenstaande van de andere echtgenote) zodat deze in meerdere gevallen minder zouden bedragen dan wanneer deze berekend worden op het gezinspensioen.

HOOFDSTUK 2

Werken naast pensioen

HOOFDSTUK 2

Werken naast pensioen

In een eerste dossier stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat achterstallige inkomsten die nog ontvangen worden in een kalenderjaar tijdens dewelke een gepensioneerde die het supplement minimum ontving bij zijn overheidspensioen zijn beroepsactiviteit al stopgezet had in aanmerking werden genomen om na te gaan of hij al dan niet te veel verdiend had. Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen worden deze voortaan niet meer in aanmerking genomen om na te gaan of de inkomsten uit een beroepsactiviteit de uitbetaling van het supplement minimum verhinderen. De Ombudsman Pensioenen wees de FPD immers op het feit dat de wetgeving stelt dat enkel de inkomsten uit een beroepsactiviteit gedurende (met de nadruk op gedurende) het jaar waarin een activiteit wordt uitgeoefend in aanmerking mogen genomen worden om af te toetsen of het grensbedrag al dan niet werd overschreden. Verder stellen we nog vast dat de foutieve toepassing van de wetgeving door de FPD ingegeven was door het feit dat de FPD zowel voor de cumulatie van een beroepsactiviteit met het pensioenbedrag berekend op basis van de loopbaan als voor de cumulatie van een beroepsactiviteit met een supplement gewaarborgd minimum streeft naar een uniforme werkwijze. Hier stelt de Ombudsman Pensioenen vast dat achterstallen van een tewerkstelling na pensionering uitbetaald tijdens een jaar waarin men geen activiteit meer uitoefent wel in aanmerking genomen worden als het een activiteit als werknemer betreft. Een terugvordering ten bedrage van 11.082,45 euro werd geannuleerd.

In een tweede dossier werd een terugvorderingsbeslissing van 29.603,81 euro geannuleerd van een gepensioneerde onderwijzeres die sinds 1 december 2021 met pensioen was en een activiteit als onderwijzeres had hervat vanaf 1 februari 2022. Hierdoor diende ze gelet op de tijdelijke uitzonderingsmaatregel in het kader van de personeelsschaarste in het onderwijs haar inkomsten uit deze activiteit niet te beperken tot de toegelaten grens (uitzondering gold tot 31 maart 2023). Immers wie een activiteit aanvatte diende de inkomsten niet te beperken. De FPD had, daar de controle plaats vindt op basis van de kwartaalaangiftes inzake Dmfa en gelet op het feit dat er gedurende zowel het laatste kwartaal van 2021 als het eerste kwartaal van 2022 beroepsinkomsten waren, foutief geconcludeerd dat het om het verderzetten van een beroepsactiviteit ging daar waar het in werkelijkheid een hervatting van de beroepsactiviteit betrof eind januari 2022 (er was immers een stopzetting van activiteit gedurende de maand december 2021).

In een derde dossier werd na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen een pensioenschuld van 6.420,13 euro geannuleerd. Ook hier bevond de echtgenote van de gepensioneerde zich in de uitzonderingssituatie dat zij een onderwijsopdracht aangevat had in het kader van de personeelsschaarste in het onderwijs waardoor het gezinspensioen voor het desbetreffende jaar niet omgezet diende te worden naar een pensioen als alleenstaande daar de echtgenote onbeperkt deze effectieve onderwijsopdracht die aangevat was in de strijd tegen de personeelsschaarste in het onderwijs mocht uitoefenen gedurende het jaar 2022. De terugvordering was te wijten aan het niet invullen van de vragenlijst betreffende de uitzonderingsituatie door de echtgenote van de gepensioneerde binnen de 30 dagen -een administratieve termijn opgelegd door de FPD. Ook al is de terugvordering te wijten aan de nalatigheid van de gepensioneerde om de brief betreffende de personeelsschaarste in het onderwijs in te vullen, doch kan de vraag gesteld worden of na het verstrijken van de door de FPD zelf vastgestelde termijn van 30 dagen om een verklaring af te leggen, één maal een herinnering versturen hier niet gepast geweest was. Dit gelet op het feit dat de FPD zelf in het bezit was van het gegeven dat betrokkene een beroepsactiviteit had aangevat in 2022 en deze beroepsactiviteit gekwalificeerd stond onder de rubriek "interim onderwijzend personeel". Artikel 10 van het Handvest van de Sociaal Verzekerde stelt immers dat de instelling van sociale zekerheid uit eigen beweging alle ontbrekende inlichtingen om de rechten van de sociaal verzekerde te kunnen beoordelen verzamelt. Wanneer men informatie van de sociaal verzekerde nodig heeft en deze niet bekomt bepaalt dit artikel uit het Handvest dat men een herinnering verstuurt alvorens een beslissing te treffen.

In een vierde dossier werd een terugvorderingsbeslissing van 12.299,79 euro door bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen geannuleerd. Het gezinspensioen van een gepensioneerde was immers ten onrechte omgezet naar een pensioen als alleenstaande van 1 april 2020 tot en met 31 maart 2023. De echtgenote was actief geweest als onthaalouder onder het sui generis statuut. Zij ontving enkel een onkostenvergoeding op basis van de geleverde kinderopvangdagen. Het betrof geen beroepsactiviteit die een loon oplevert dat in aanmerking moet genomen worden in het kader van de controle op werken naast pensioen. Volgens de pensioenwetgeving mogen immers enkel activiteiten die inkomsten opleveren zoals voorzien in de opgesomde artikelen uit de fiscale wetgeving in aanmerking genomen worden als een beroepsactiviteit waarvan de inkomsten die eruit voortvloeien het wettelijk toegelaten grensbedrag niet mogen overschrijden.

Het vijfde, zesde en zevende dossier handelen over werken naast het pensioen als vrijwillige brandweerman.

In het vijfde dossier werd nadat de Ombudsdienst Pensioenen aan de FPD had gevraagd een duidelijk en juridisch gemotiveerd standpunt in te nemen aangaande de vraag of het bedrag aan inkomsten van een vrijwillige brandweerman dat het fiscaal vrijgesteld bedrag overschrijdt getoetst moet worden aan het wettelijk toegelaten grensbedrag dat een werknemer mag bijverdienen of bij het overschrijden van het fiscaal vrijgestelde bedrag het volledige bedrag aan inkomsten -dus inclusief het zonder overschrijding vrijgestelde bedrag- in aanmerking moet genomen worden. De Ombudsman Pensioenen merkte op dat als men de interpretatie van het concept "beroepsinkomsten als werknemer" verwijzend naar het fiscaal recht volgt, dat in artikel 38 § 1,12° WIB 92 verwoord is, de vergoedingen van de vrijwilligers van de openbare brandweerkorpsen ten belope van 2.850 euro (= niet aangepast bedrag zoals vermeld in de wetgeving) vrijgesteld zijn voor belasting. Een vrijstelling houdt in dat men van de normaal in aanmerking te nemen inkomsten het vrijgestelde bedrag aftrekt alvorens het te toetsen aan de wettelijk vastgestelde grens. Dit standpunt werd door de FPD uiteindelijk ook ingenomen. De terugvordering van 22.512,54 euro werd na een onderzoek, dat maar liefst 11 maanden in beslag heeft genomen geannuleerd. De maandelijkse inning van de schuld was al die tijd blijven doorlopen. De Ombudsdienst Pensioenen werkt niet enkel curatief door een probleem op te lossen door middel van bemiddeling, doch hecht er ook belang aan dat alle gepensioneerden op gelijke wijze behandeld worden. Dit kan bijvoorbeeld bekomen worden doordat de pensioendienst bij een foutieve toepassing van de wetgeving nieuwe instructies geeft aan zijn medewerkers. In dit kader antwoordde de FPD aan de Ombudsdienst Pensioenen dat er een nota opgesteld is met als doel een uniforme werkwijze te hanteren. Teneinde een correcte controle uit te voeren wordt voortaan de individuele rekening bij de gepensioneerde die nog verder werkt als vrijwillige brandweerman opgevraagd. Tevens deelde de FPD aan de Ombudsdienst Pensioenen mee dat 8 dossiers herzien werden. Zoals uit het zesde dossier blijkt is ook aan gepensioneerden in het verleden foutief uitgelegd hoe de inkomsten als vrijwillige brandweerman in aanmerking genomen werden. Door bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen werd de verkeerde informatie verbeterd. Klacht zeven betrof een dossier waarbij de terugvordering van het pensioen van een vrijwillige brandweerman eveneens na tussenkomst van de Ombudsman Pensioenen heronderzocht werd daar de Ombudsman Pensioenen had vastgesteld dat de individuele rekening, zijnde een cruciaal element om het dossier ten gronde te kunnen onderzoeken, niet was opgevraagd door de FPD.

In het achtste dossier werd het werknemerspensioen van een gepensioneerde door de FPD voor 6 maanden met 93% verminderd. De gepensioneerde was in het kader van de strijd tegen het coronavirus als zelfstandige werkzaam in een vaccinatiecentrum. Wanneer de gepensioneerde een klacht indiende bij de klachtendienst van de FPD werd de correctheid van de terugvorderingsbeslissing bevestigd. Betrokkene contacteerde nadien de Ombudsdienst Pensioenen. Deze stelde vast dat de FPD ten onrechte geen onderzoek had ingesteld of de inkomsten voortvloeiden uit een activiteit die was aangevat in de zorgsector tijdens de coronacrisis waardoor de inkomsten niet beperkt dienden te worden tot een toegelaten grensbedrag. Op vraag van de Ombudsman Pensioenen werd een heronderzoek gevoerd. Het onderzoek begon met een vergissing waardoor aan betrokkene die werkte als zelfstandige vragen over een activiteit als werknemers gesteld werden en werd gevraagd een attest van de werkgever dat de tewerkstelling in het kader van de strijd tegen het coronavirus bevestigde af te leveren. Nadien lag een onderzoek nog een paar maanden stil. Dit terwijl de pensioenschuld verder geïnd werd. De bemiddeling van de Ombudsman eindigde in de bevestiging dat het pensioen ten onrechte teruggevorderd was.

In een negende dossier vroeg een toekomstig gepensioneerde vanaf welke datum hij een loopbaan van 45 jaren heeft. De FPD antwoordt hem dat hij vanaf 1 mei 2017 een loopbaan heeft van 45 jaren. Dit antwoord was echter gebaseerd op het vermoeden dat betrokkene zijn tewerkstelling verderzette aan het arbeidsritme dat hij had op het moment dat hij de vraag aan de FPD stelde. Immers de determinerende gegevens over de

tewerkstelling om op de vraag te kunnen antwoorden waren op het moment van de vraag niet voorhanden. Er moest dus met een vermoeden gewerkt worden. Doch het feit dat bij het verstrekken van het antwoord met een vermoeden gewerkt werd, werd niet gecommuniceerd aan betrokkene. Betrokkene besluit dan ook vanaf 1 mei 2017 zijn pensioen te laten uitbetalen daar hij gelet op de loopbaan van 45 jaren op de ingangsdatum van zijn vervroegd pensioen onbeperkt mag bijverdienen. Toen de FPD de informatie ontving dat de loopbaan geen 45 jaren telde werd deze informatie niet aan betrokkene meegedeeld. Op 21 augustus 2023 ontvangt de gepensioneerde een beslissing waarbij zijn pensioen voor het jaar 2021 teruggevorderd wordt. Hij moet 17.098,09 euro terugbetalen. De FPD had immers vastgesteld dat op de ingangsdatum van zijn pensioen hij geen 45 loopbaanjaren telde en hij dus niet onbeperkt mocht bijverdienen. Het vermoeden dat gehanteerd werd door de FPD dat betrokkene aan hetzelfde ritme zou verder werken als op het moment dat hij aan de FPD vroeg of hij 45 jaren had op de ingangsdatum van zijn pensioen klopte dus niet. Doch de FPD heeft de gepensioneerde niet geïnformeerd dat bij de registratie van de effectieve loopbaangegevens voor 2017 de effectieve tewerkstelling minder was dan vermoed. Gelet op het geschonden gewettigd vertrouwen vroeg de Ombudsman Pensioenen de terugvorderingsbeslissing te annuleren. De FPD ging hierop in. De betrokkene diende de schuld van 17.098,09 euro niet terug te betalen. De Ombudsman Pensioenen begrijpt echter wel dat het voor de FPD bij het beantwoorden van de vraag of er 45 jaren zullen bewezen zijn op de ingangsdatum van het pensioen de FPD enkel van een vermoeden kan uitgaan. Doch dit dient dan ook wel duidelijk gecommuniceerd te worden wil men de hoger vermelde problematiek voorkomen.

In een aantal van de geciteerde dossiers is er sprake van een foutieve toepassing van de wetgeving die grote pensioenschulden bij de betrokken gepensioneerde teweeg bracht. Een grote pensioenschuld kan het leven van de gepensioneerde drastisch wijzigen en veroorzaakt vaak verwondering en/of angst. Meermaals brengt het onverhoeds geld opeisen de gepensioneerde zelfs in ernstige (financiële) problemen. De Ombudsman Pensioenen vindt dat in dergelijke gevallen het aanbieden van verontschuldigingen -wat niet in alle gevallen gebeurd is- gepast is. En al zeker wanneer zoals in het vijfde dossier, ondanks de melding van de gepensioneerde dat zijn pensioen ten onrechte was teruggevorderd, de FPD 11 maanden nodig had om dit onderzoek af te ronden. De FPD engageert zich voortaan alerter te zijn in het kader van het aanbieden van excuses.

Achterstallen ontvangen in een kalenderjaar tijdens dewelke de beroepsactiviteit al was stopgezet niet meer in aanmerking genomen om na te gaan of het supplement minimum bij overheidspensioen kan behouden blijven

DOSSIER 37364 EN 38263

De feiten
De heer Dierickx geniet een pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid dat aangevuld wordt met een supplement minimumpensioen.

Hij vatte een beroepsactiviteit aan vanaf 1 oktober 2020.

Voor het volledige jaar 2020 en 2021 diende hij het supplement minimum terug te betalen daar hij vanaf oktober 2020 een beroepsactiviteit had aangevat en op jaarbasis de inkomsten uit deze beroepsactiviteit meer bedroegen dan 1.037,10 euro in 2020 en meer dan 1.057,81 euro in 2021. Ook voor de maanden dat hij nog niet actief was in 2020 diende hij zijn supplement minimum terug te betalen.

De FPD vordert hem tevens het supplement minimum voor het jaar 2022 terug omdat hij volgens de gegevens in de individuele pensioenrekening inkomsten uit een beroepsactiviteit ontvangen heeft. De heer Dierickx kan met dit laatste niet instemmen omdat hij elke beroepsactiviteit op het einde van het jaar 2021 heeft stopgezet, net om te voorkomen dat hij zijn supplement minimum voor het jaar 2022 zou verliezen.

Bedenkingen
De cumulatie van een rustpensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit wordt geregeld door de programmawet van 28 juni 2013. In toepassing van die wet is een beroepsactiviteit, elke activiteit die beroepsinkomsten kan opleveren. Artikel 76, 2° van deze wet stelt dat onder beroepsinkomsten moet worden verstaan:

"de inkomsten bedoeld in artikel 23, § 1, 1°, 2° of 4°, of in artikel 228, § 2, 3° of 4°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, gecoördineerd door het koninklijk besluit van 10 april 1992 en bekrachtigd bij de wet van 12 juni 1992, zelfs indien ze door een tussenpersoon worden verworven, en alle gelijkaardige inkomsten verworven in een vreemd land of bij een instelling van internationaal publiek recht."

De Ombudsman Pensioenen stelt in de individuele rekening van betrokkene vast dat er in 2022 geen gewerkte of gelijkgestelde dagen werden genoteerd. De Ombudsman Pensioenen stelt evenwel ook vast dat er voor het jaar 2022 inkomsten genoteerd werden die voortvloeien enerzijds uit een premie voor voltijdse arbeid en anderzijds uit een vakantiegeld als arbeider. Het zijn deze inkomsten die de FPD in toepassing van de wet van 28 juni 2013 in aanmerking neemt bij het onderzoek inzake cumulatie van het minimumpensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit.

Deze inkomsten die in totaal 2.824,25 euro bruto bedragen, liggen onder de jaargrens die toepasselijk is voor personen die wegens lichamelijke ongeschiktheid gepensioneerd zijn (24.937 euro bruto per jaar).

Echter, de heer Dierickx geniet een minimumpensioen. Het gewaarborgd minimum in de openbare sector wordt geregeld door de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen.

Wanneer het rustpensioen lager is dan het bedrag van het gewaarborgd minimum dan wordt het rustpensioen verhoogd met een supplement minimum. De cumulatie van dit supplement met inkomsten uit een beroepsactiviteit is aan bijzondere regels verbonden.

Artikel 123 van deze wet stelt:
"*De uitbetaling van het uit de toepassing van de artikelen 120 en 121 voortvloeiende supplement wordt stopgezet tijdens de kalenderjaren gedurende welke de gepensioneerde om het even welke winstgevende activiteit uitoefent die hem een jaarlijks bruto-inkomen oplevert dat gelijk is aan of hoger is dan 607,59 EUR (onze toevoeging: spilindex 138,01 – bedrag in 2022: 1.100,59 euro).*"

De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat artikel 123 specifiek voorziet dat het supplement minimum wordt stopgezet voor het ganse kalenderjaar als betrokkene gedurende dat jaar een beroepsactiviteit uitoefende waarvan het inkomen een specifieke grens overschrijdt. Hij vroeg dan ook aan de FPD om het dossier opnieuw na te kijken.

In eerste instantie weigert de FPD het dossier te herzien. De FPD antwoordt dat hij zowel voor de cumulatie van een beroepsactiviteit met het pensioenbedrag berekend op basis van de loopbaan als de cumulatie van een beroepsactiviteit met een supplement gewaarborgd minimum streeft naar een uniforme werkwijze. Daarom houdt hij rekening met de inkomsten die ontvangen zijn in een welbepaald jaar.

Dit is uiteraard niet in overeenstemming met de wetgeving. Bovendien hebben personen die een supplement minimum genieten geen groot pensioen en is het vanuit sociaal oogpunt moeilijk te verdedigen dat als zij elke beroepsactiviteit stopzetten om het supplement minimum te kunnen behouden zij dit supplement alsnog verliezen door inkomsten die betrekking hebben op een ander kalenderjaar. Zij hebben geen invloed op de datum waarop die voordelen gestort worden.

De heer Dierickx verwoordt het als volgt: "Ik deed niets in 2022 wat niet mocht, verdiende niets bij, kreeg plotseling een inkomsten van het jaar ervoor. Wie neemt het hier eens voor mij op?"

Conclusie 1: na bemiddeling correcte toepassing van de wetgeving
De verdere bemiddeling gaf wel resultaat.

De schuld voor het jaar 2022 vervalt. De heer Dierickx moet geen 11.082,45 euro terugbetalen. Dit is een ganse opluchting voor de heer Dierickx.

De FPD past na bemiddeling de wet wel correct toe. Hij zal voor wat betreft de cumulatie van een supplement minimum met inkomsten uit een beroepsactiviteit geen rekening meer houden met de inkomsten die betrokkenen in een bepaald kalenderjaar hebben ontvangen maar die nog betrekking hebben op een beroepsactiviteit die zij in een eerder kalenderjaar hebben uitgeoefend.

Op deze wijze werd een horde weggenomen die een gepensioneerde zou kunnen tegenhouden om tijdens zijn pensionering (ook en misschien nog meer bij een pensioen wegens arbeidsongeschiktheid) opnieuw een beroepsactiviteit uit te oefenen. De angst om het supplement minimum te verliezen (wat voor een inkomensgarantie moet zorgen) ingevolge het ontvangen van een achterstallige premie op een moment dat er geen beroepsinkomsten meer zijn werd zo weggewerkt.

Conclusie 2: dienen de hordes om terug te werken indien men een minimumpensioen in de openbare sector geniet (onder andere bij een pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid) niet weg gewerkt te worden?
Het opnieuw aan de slag gaan wanneer men een minimumpensioen in de openbare sector (al dan niet wegens lichamelijke ongeschiktheid) geniet is erg moeilijk. Zowel het opstarten als het stopzetten van een activiteit is niet éénvoudig. De inkomsten die nog mogen bijverdiend worden, worden immers door de toekenning van het supplement minimum op jaarbasis getoetst aan een laag toegelaten grensbedrag (1.100,59 bruto per jaar in 2022). Dit ondervond niet alleen de heer Dierickx doch ook de gepensioneerde uit dossier 38263.

Artikel 123 van de wet van 26 juni 1992 luidt immers als volgt: "*De uitbetaling van het uit de toepassing van de artikelen 120 en 121 voortvloeiende supplement wordt stopgezet tijdens de kalenderjaren gedurende welke de gepensioneerde om het even welke winstgevende activiteit uitoefent die hem een jaarlijks bruto inkomen oplevert dat gelijk is aan of hoger is dan 607, 59 (1.100,59 euro in 2022).*"

Wanneer men in de loop van het kalenderjaar een beroepsactiviteit aanvat (wat meestal het geval is daar men voor het opstarten van een beroepsactiviteit afhankelijk is van het aanbod op de arbeidsmarkt) moet men nagaan of op jaarbasis de inkomsten uit de beroepsactiviteit wel opwegen tegen het (eventuele) verlies aan pensioen, niet enkel voor de maanden dat men werkt doch ook voor de maanden dat men niet werkte. Doch met het feit dat de inkomsten beoordeeld worden op jaarbasis dient elke gepensioneerde die nog werkt rekening te houden.

Echter wie op basis van zijn tewerkstelling maar een klein ambtenarenpensioen geniet (daar er maar een korte loopbaan was als vastbenoemde ambtenaar met lage inkomsten, wat onder andere het geval kan zijn bij een pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid) en hierdoor een supplement minimum krijgt dient erg op te letten. Er moet immers rekening gehouden worden met de combinatie van het geringe bedrag dat nog mag bijverdiend worden (slechts 1.100,59 euro op jaarbasis) naast het supplement minimum en het feit dat bij het wegvallen van het supplement minimum (hier is niet voorzien in een proportionele vermindering in verhouding tot de overschrijding zoals inzake werken naast pensioen) een serieuze verlaging van zijn pensioenbedrag optreedt. Het stopzetten van een beroepsactiviteit naast een pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid is daarenboven soms nog afhankelijk van de medische toestand van de gepensioneerde.

De heer Dierickx meldde zo dat hij een kleine medische herval gehad heeft waardoor zijn beroepsactiviteit is stopgezet. Hij verwoordt het als volgt: "De regelgeving in mijn geval klopt gewoon niet en ontneemt me de levenskansen tot geluk. Het is verwoestend te moeten vaststellen dat een regel zoals deze nog niet hervormd is tot een begripsvollere leefbaarheid. Mentaal is het al zwaar genoeg voor een gepensioneerde ambtenaar te moeten vaststellen dat er geen enkele begeleiding is betreffende een nieuwe loopbaan of een ondersteuning betreffende de levensstandaard … Mentaal, wat een slag. Alsof opnieuw willen opstaan uit een benarde situatie niet moeilijk genoeg is."

Dit belet natuurlijk niet dat de wetgever ervoor opteert dat het integraal genot van een supplement minimumpensioen aan banden gelegd wordt voor wie terug aan de slag gaat.

Doch dergelijke wetgeving (een klein bedrag dat men nog mag bijverdienen in combinatie met het volledig -en derhalve niet een proportionele vermindering- verlies op jaarbasis van het supplement minimum) is een horde om terug aan het werk te gaan en is bijgevolg niet bevorderlijk om een tewerkstellingsbeleid te voeren waarbij men de werkzaamheidsgraad wil optrekken.

In dit kader verwijst de Ombudsman Pensioenen tot slot naar zijn oproep uit het Jaarverslag 2014 p. 58. De Ombudsdienst Pensioenen heeft toen zijn signaalfunctie vervuld en de vraag gesteld of het pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid voor ambtenaren in zijn huidige vorm voor de ambtenaren in de 21ste eeuw nog wel in alle gevallen te rechtvaardigen is en of er niet kan gedacht

worden aan een creatief en beter alternatief. Meer in het bijzonder dat terug aan de slag gaan voor wie een pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid geniet niet bemoeilijkt wordt.

Personeelsschaarste in het onderwijs: tijdelijke uitzondering op verplichting als vervroegd gepensioneerde inkomsten te moeten beperken

DOSSIER 37594 - 38822

De feiten
Mevrouw Bastiaensen geniet sedert 1 december 2021 een rustpensioen als vastbenoemde onderwijzers van 2.388,76 bruto per maand.

Daarnaast geniet mevrouw Bastiaensen sedert 1 december 2021 nog een klein rustpensioen als werknemer ten bedrage van 1,14 euro bruto per maand.

Einde januari 2022, na haar activiteit als vastbenoemde in het onderwijs te hebben stopgezet einde november 2021, hervat zij een activiteit als onderwijzeres. Dit maal als contractueel.

Vooraleer ze deze activiteit aanvatte had mevrouw Bastiaensen telefonisch contact opgenomen met de Federale Pensioendienst teneinde zeker te zijn dat ze de inkomsten uit haar beroepsactiviteit als onderwijzeres niet diende te beperken tot het toegelaten grensbedrag. Ze meldde in haar klacht dat ze vriendelijk te woord gestaan werd en dat haar werd meegedeeld dat zuivere onderwijstaken van 1 januari 2022 tot en met juni 2022 niet in aanmerking genomen werden om na te gaan of ze te veel verdiend had naast haar pensioen.

Op 28 februari 2023 ontving zij een terugvorderingsbeslissing. Hierop stond vermeld dat zij een beroepsactiviteit mocht uitoefenen tijdens haar pensionering doch de inkomsten uit deze beroepsactiviteit in het jaar 2022 8.634 euro bruto per jaar niet mochten overschrijden. Als de beroepsinkomsten het toegelaten grensbedrag overschrijden wordt het pensioen verminderd met het hetzelfde percentage als het overschrijdingspercentage. Vermits zij in het jaar 2022 31.647,73 euro aan beroepsinkomsten had, was de toegelaten grens met 100% overschreden. Bijgevolg moet het pensioen met 100% verminderd worden.

Zij moest 29.603,81 euro terugbetalen.

De dag van de ontvangst van de terugvorderingsbeslissing contacteert mevrouw Bastiaensen een journalist.

Deze journalist op zijn beurt contacteert de Ombudsman Pensioenen. De journalist deelt mee gecontacteerd te zijn door een gepensioneerde met de melding ten onrechte een terugvordering van haar pensioen gekregen te hebben. De journalist vroeg tevens of de Ombudsdienst Pensioenen kennis had van een structureel probleem inzake foutieve terugvorderingen naar aanleiding van de uitzonderingsmaatregelen inzake werken naast pensioen teneinde het personeelstekort in het onderwijs op te vangen.

De Ombudsman Pensioenen meldt aan de journalist geen weet te hebben van een structureel probleem. Hij meldt de journalist dat de betrokkene de Ombudsdienst Pensioenen kan contacteren zodat deze het nodige zal doen voor het onderzoek van de klacht.

Diezelfde dag nog neemt mevrouw Bastiaensen contact op met de Ombudsdienst Pensioenen. Wij citeren: “Toen ik vandaag het bericht binnenkreeg van de pensioendienst met de boodschap dat ik over 2022 mijn pensioen aan 100% moet terugbetalen…stond het huilen me nader dan het lachen.

Ik heb me steeds geïnformeerd over mijn rechten en plichten als vroeggepensioneerde die in het onderwijs mee insprong vanaf eind januari 2022 tot op heden wegens het personeelstekort door onder andere corona.

Meermaals gebeld naar de pensioendienst –dienst cumulatie- die me steeds vriendelijk te woord stond en me onder andere meegaven dat zuivere onderwijstaken van 01/01/2022 t/m 30/06/2022 niet meetelden om het cumulbedrag te bepalen en dat een verlenging er zat aan te komen.

Deze verlenging, van 01/07/2022 t/m 31/12/2022, verscheen uiteindelijk in het Belgisch Staatsblad van 30/11/2022. Na een grondige analyse van de teksten was ik er vrij gerust in dat ook de rest van het jaar in orde was voor de vrijstelling.

NIET DUS.

En blijkbaar ben ik niet de enige jonggepensioneerde in het onderwijs die vandaag deze slechtnieuws brief heeft ontvangen.

Kunt u me uitleggen waarom de wet ineens niet meer geldig is?"

Een half uur later dient mevrouw Bastiaensen een klacht in bij de klachtendienst van de FPD. Deze luidt als volgt: "Zeer tot mijn ontsteltenis mag ik vandaag uw hierboven genoemde brief ontvangen. Dit moet op een vergissing/misverstand berusten. De beroepsactiviteit die ik in 2022 heb uitgeoefend waren enkel en alleen onderwijstaken in het lager en secundair onderwijs die specifiek aangevat werden in het kader van de wet van 7 mei 2020 houdende uitzonderlijke maatregelen met betrekking tot de COVID-19 pandemie. Precies vanwege deze uitzonderlijke maatregelen zou de cumulregeling niet van toepassing zijn, in eerste instantie voor een periode tot 30/06/2022. Deze termijn werd later verlengd tot 31/12/2022 met de aanvullende wet van eind 2022 (ondertekend onder meer door Mevrouw de Minister, K. Lalieux). Om mijn gemoedsrust niet onnodig te belasten, alvast bedankt om mij hieromtrent spoedig uw feedback te willen bezorgen per mail."

Bedenkingen
De Ombudsman Pensioenen stelt vast dat de klacht onontvankelijk is daar de pensioendienst nog niet de mogelijkheid gekregen had te antwoorden op de klacht van mevrouw Bastiaensen.

De Ombudsman Pensioenen stuurde de klacht dan ook door aan de pensioendienst om deze te behandelen. Louter informatief en teneinde de klachtenbehandelaar bij de FPD reeds zoveel mogelijk nuttige informatie voor behandeling van de klacht te verstrekken wees de Ombudsman Pensioenen in de doorzending van de klacht ook naar de wet van 20 november 2022 houdende maatregelen aangaande de personeelsschaarste in het onderwijs. Deze wet bepaalt dat de inkomsten uit beroepsactiviteit in het onderwijs tot 31 maart 2023 vrijgesteld zijn op voorwaarde dat de betrokkene reeds een activiteit had aangevat of uitgebreid in het kader van de coronamaatregelen en deze nu voortzet in het kader van het aanpakken van de personeelsschaarste in de zorgsector en in het onderwijs of dat de betrokkene deze activiteit aanvat of uitbreidt in het kader van het aanpakken van de personeelsschaarste in de zorgsector en in het onderwijs. Daarenboven moet het gaan om effectieve onderwijstaken in het kleuter, lager of secundair onderwijs. Deze wet is in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd op 30 november 2022.

De Ombudsman Pensioenen wees erop dat betrokkene eind januari 2022 een nieuwe onderwijstaak als contractuele onderwijzeres in het lager onderwijs had aangevat. In het eerste kwartaal van 2022 waren er slechts 17 arbeidsdagen geregistreerd in een vijfdagen week.

De Ombudsman meldde nog dat in artikel 18 wordt gesteld dat voor de cumulatie van pensioenen "*met inkomsten uit een beroepsactiviteit geen rekening gehouden wordt met inkomsten uit een beroepsactiviteit uitgeoefend door de gerechtigde van de uitkering of zijn echtgenote voor zover die inkomsten voorvloeien uit een beroepsactiviteit die aangevat of uitgebreid werd in het kader van de wet van 7 mei 2020 houdende uitzonderlijke maatregelen in het kader van de COVID-19-pandemie inzake pensioenen, aanvullende pensioenen en andere aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid en voor zover die inkomsten voortvloeien uit een beroepsactiviteit uitgeoefend in een van de sectoren, instellingen of diensten bepaald in artikel 2 van de wet of in artikel 3/1, lid 1,1°, 2° en 3°, van de voormelde wet van 7 mei 2020.*"

Reeds op 2 maart 2023 kreeg mevrouw Bastiaensen het verlossende antwoord van de FPD. De FPD bevestigde haar dat de uitzonderlijke maatregel waardoor iemand die een onderwijsactiviteit opstart om de personeelsschaarste op te vangen in het onderwijs op haar van toepassing was. Zij dient geen rekening te houden met de terugvorderingsbeslissing van 28 februari 2023. Tevens bood de FPD zijn excuses aan.

Doordat de controle plaats vindt op basis van de kwartaalaangiftes inzake Dmfa en gelet op het feit dat er gedurende zowel het laatste kwartaal van 2021 als het eerste kwartaal van 2022 beroepsinkomsten waren had de FPD niet vastgesteld dat het niet om het verderzetten van een beroepsactiviteit doch om een hervatting van de beroepsactiviteit eind januari 2022 ging (er was immers een stopzetting van activiteit gedurende de maand december 2021).

In het dossier zat tevens een verklaring van de directeur van een school dat ze van 7 maart 2022 tot 31 maart 2022 opnieuw aan de slag gegaan was. Tevens zat er een verklaring in van een directeur van een andere school dat ze sedert 30 maart 2022 als onderwijzer aan de slag was in het kader van het wegwerken van de leerachterstand die de leerlingen opgelopen hadden.

Het betrof dus een punctuele fout en geen structureel probleem zoals mevrouw Bastiaensen in haar klacht deed uitschijnen.

De Ombudsman Pensioenen heeft de journalist nog eens bevestigd dat er geen structureel probleem was. Op deze manier is kunnen vermeden worden dat er een alarmerend bericht in de pers verscheen naar aanleiding van een punctuele fout.

Dat de brief met de vraag of er een activiteit was aangevat of uitgebreid in het kader van de strijd tegen het coronavirus of personeelsschaarste in het onderwijs normaal wel verstuurd wordt blijkt uit dossier 38822. Doch hier had de heer De Baere niet geantwoord op de vraag of het al dan niet een hervatting van de beroepsactiviteit van zijn echtgenote, met name een onderwijzende taak in het kleuter, secundair of lager onderwijs betrof in het kader van de strijd tegen het coronavirus of de personeelsschaarste in het onderwijs.

We merken op dat de FPD zelf in het bezit was van het gegeven dat de echtgenote van de heer De Baere een beroepsactiviteit had aangevat in 2022. De beroepsactiviteit stond gekwalificeerd onder de rubriek “interim onderwijzend personeel”.

Indien de inkomsten van de echtgenote van de heer De Baere niet volgden uit een hervatting van de beroepsactiviteit, met name effectief onderwijzende taken in het kleuter, secundair of lager onderwijs in het kader van de strijd tegen het coronavirus of de personeelsschaarste in het onderwijs, overschreden ze de toegelaten grens. Het gezinspensioen van de heer De Baere zou dan moeten herleid worden naar een pensioen als alleenstaande.

In de brief van de FPD stond vermeld dat binnen de 30 dagen diende verklaard te worden dat de activiteit in het kader van de strijd tegen het coronavirus of wegens de personeelsschaarste in het onderwijs was aangevat en uitgebreid en dat het effectief onderwijzende taken in het kleuter, secundair of lager onderwijs betrof. Dit diende bevestigd te worden door de werkgever.

Vermits de heer De Baere niet antwoordde op de brief werd het gezinspensioen omgezet van een gezinspensioen naar een pensioen als alleenstaande.

In zijn bemiddeling wees de Ombudsman Pensioenen betrokkene op het belang om mee te werken aan het onderzoek.

Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen vulde de heer De Baere de brief in (effectieve aanvatting door zijn echtgenote van een onderwijzende taak in het secundair onderwijs in het kader van de personeelsschaarste in het onderwijs met bevestiging door haar werkgever) en werd de terugvordering voor het jaar 2022 geannuleerd.

Voor 2023 blijft de omzetting van het gezinspensioen naar een pensioen als alleenstaande gehandhaafd: mevrouw De Baere had immers (zonder de beroepsinkomsten van kwartaal 4 in aanmerking te nemen) de grens beroepsinkomsten van 9.236 euro al ver overschreden.

Een pensioenschuld ten bedrag van 6.420,13 euro voor het jaar 2022 werd geannuleerd.

Ook al is de terugvordering te wijten aan een nalatigheid van de gepensioneerde om de brief betreffende de personeelsschaarste in het onderwijs in te vullen, doch kan de vraag gesteld worden of na het verstrijken van de door de FPD zelf vastgestelde termijn van 30 dagen om een verklaring af te leggen,

één maal een herinnering versturen hier niet gepast geweest was. Dit gelet op het feit dat de FPD zelf in het bezit was het gegeven dat de echtgenote van de heer Baere een beroepsactiviteit had aangevat in 2022 en deze beroepsactiviteit gekwalificeerd stond onder de rubriek "interim onderwijzend personeel".

Artikel 11 van het Handvest van de Sociaal Verzekerde stelt immers dat de instelling van sociale zekerheid uit eigen beweging alle ontbrekende inlichtingen om de rechten van de sociaal verzekerde te kunnen beoordelen verzamelt. Wanneer men informatie van de sociaal verzekerde nodig heeft en deze niet bekomt bepaalt dit artikel uit het Handvest dat men een herinnering verstuurt alvorens een beslissing te treffen.

Wanneer betrokkene na het ontvangen van de pensioenbeslissing, met name op 2 augustus 2023, telefonisch zijn beklag deed bij de FPD, kreeg hij naar eigen zeggen niet te horen dat de oorzaak gelegen was in het niet antwoorden op de brief van de FPD betreffende de personeelsschaarste in het onderwijs en dat het alsnog invullen van de brief zou kunnen leiden tot de annulering van de terugvordering. Van het telefoongesprek werd geen samenvatting vermeld door de FPD.

In dit kader herhaalt de Ombudsman Pensioenen zijn oproep verwoord in het hoofdstuk pensioenschulden uit het Jaarverslag 2021 op pagina 55 en volgende. De Ombudsman Pensioenen stelde toen vast dat in vele gevallen een gepensioneerde wel een signaal geeft dat er volgens hem iets misgelopen is of een twijfel uitdrukt, doch kan hij niet exact –bijvoorbeeld verwijzende naar de wetgeving en de te volgen procedures of met alle tegenbewijzen in de hand– duiden waar het volgens hem misliep. Kortom hij heeft de klok wel horen luiden, doch weet de klepel niet hangen. Daarom adviseert de Ombudsman Pensioenen in dergelijke gevallen deze klachten, zelfs wanneer deze telefonisch geuit worden, grondig te onderzoeken en het terugvorderingsproces helemaal na te kijken op eventuele fouten of onvolmaaktheden.

Werken als onthaalouder

DOSSIER 37554

De feiten
De heer Strijbos geniet sedert 1 april 2020 een rustpensioen als werknemer op basis van het gezinsbedrag van 19.448,20 euro bruto per jaar.

Met zijn brief van 31 maart 2023 deelt de Federale Pensioendienst hem mee dat hij vanaf 1 april 2020 geen aanspraak kan maken op het gezinspensioen doch slechts op het pensioen als alleenstaande. De FPD deelde hem verder mee dat hij als gevolg hiervan een schuld had van 12.299,79 euro.

De heer Strijbos is hierover verwonderd daar zijn echtgenote werkte als onthaalouder en neemt contact op met de FPD maar daar wordt hem meegedeeld dat de beroepsactiviteit van zijn echtgenote de toekenning van het gezinspensioen verhindert.

Ontgoocheld neemt hij contact op met de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen
In de pensioenregeling voor werknemers kan het pensioen toegekend worden op basis van het gezinsbedrag of op basis van het bedrag als alleenstaande. Het alleenstaande pensioen is in principe gelijk aan 80% van het gezinspensioen. Het gezinspensioen wordt toegekend aan de gehuwde werknemer wiens echtgenote geen eigen inkomsten (inkomsten uit een beroepsactiviteit, ziekte en/of werkloosheidsuitkeringen, pensioen, …) heeft. Het pensioen op basis van het gezinsbedrag is een afgeleid recht. Het gezinspensioen werd in het leven geroepen om voldoende sociale bescherming te bieden aan de thuiswerkende vrouwen. Het gezinspensioen is dus voordeliger dan het alleenstaande pensioen maar is wel degelijk bestemd voor het echtpaar.

Een pensioengerechtigde of zijn echtgenote mag een beroepsbezigheid uitoefenen mits voorafgaande verklaring en voor zover het beroepsinkomen uit deze bezigheid bepaalde grenzen niet overschrijdt[1].

1 Deze beperking is niet meer van toepassingen vanaf 1 januari van het jaar waarin de wettelijke pensioenleeftijd is bereikt.

Op basis van de afgelegde verklaringen zal de pensioenadministratie al dan niet het gezinspensioen toekennen en uitbetalen.

Als een van beide partners een gezinspensioen geniet en de beroepsinkomsten van de andere partner overschrijden voor een kalenderjaar het toegelaten bedrag, dan wordt voor dat jaar het gezinspensioen herleid tot het pensioen als alleenstaande. In dit geval wordt geen enkel overschrijdingspercentage getolereerd.

De Federale Pensioendienst kan deze beroepsinkomsten pas enige tijd na verloop van het betreffende loopbaanjaar controleren op de toegelaten grens. De gepensioneerde en/of zijn echtgenote dienen deze beroepsinkomsten voor het lopende jaar zelf, samen met de werkgever, te toetsen aan de toegelaten grenzen.

Tijdens een controle van de beroepsinkomsten oordeelde de FPD dat de inkomsten van de echtgenote vanaf 1 april 2020 (de ingangsdatum van zijn rustpensioen) de wettelijk toegelaten grens overschreden en er werd dan ook een nieuwe beslissing getroffen. Het gezinspensioen werd met terugwerkende kracht tot 1 april 2020 teruggebracht naar het bedrag als alleenstaande en de teveel ontvangen bedragen werden hem teruggevorderd.

Tijdens ons nazicht stelden wij echter vast dat zijn echtgenote een activiteit als onthaalouder had uitgeoefend onder het sui generis statuut.

Er zijn onthaalouders die werken als zelfstandigen, andere als werknemer[2] en sinds 1 april 2003 bestaat er ook een sui generis sociaal statuut.

Dit laatste houdt in dat onthaalouders die werken onder een erkende dienst voor opvanggezinnen enkel en alleen een onkostenvergoeding op basis van de geleverde kinderopvangdagen genieten en dus geen loon ontvangen. De onkostenvergoeding is belastingvrij. Dat de echtgenote van de heer Strijbos geen loon ontvangen had kon ze aantonen met haar aanslagbiljet van de fiscus.

Een onthaalouder "sui generis" is een natuurlijke persoon die aangesloten is bij een door een Gemeenschap erkende dienst voor de opvang van kinderen in een woning voor de opvang in gezinsverband en die niet verbonden is door een arbeidsovereenkomst met deze dienst. De erkende opvangdienst wordt als werkgever van de onthaalouder beschouwd.

De onthaalouders komen in aanmerking voor vergoedingen wegens ziekte, arbeidsongeschiktheid, beroepsziekten en arbeidsongevallen. Bovendien zullen zij genieten van kinderbijslag en rechten op pensioen opbouwen. Zij zullen ook recht hebben op een vergoeding wanneer bij hen ingeschreven kinderen afwezig blijven wegens redenen, onafhankelijk van de wil van de onthaalmoeder (opvanguitkering).

In het kader van werken naast pensioen wordt bepaald voor welke beroepsactiviteiten de inkomsten moeten beperkt worden tot de toegelaten grens.

Artikel 64 van het Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers bepaalt immers in §1 dat "*Voor de toepassing van de artikelen 10 en 25 van het koninklijk besluit nr. 50 en artikel 3 van de wet van 20 juli 1990 en artikel 5 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 dient onder beroepsarbeid te worden verstaan iedere bezigheid die, naargelang het geval, een in artikel 23, § 1, 1°, 2° of 4° of in artikel 228, § 2, 3° of 4°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, gecoördineerd door het koninklijk besluit van 10 april 1992 en bekrachtigd bij wet van 12 juni 1992 beoogd inkomen kan opleveren, zelfs indien ze door een tussenpersoon wordt uitgeoefend, en iedere gelijkaardige bezigheid uitgeoefend in een vreemd land of in dienst van een internationale of supranationale organisatie*".

Aangezien zijn echtgenote het sui generis statuut geniet en geen beroepsactiviteit uitoefent die een loon oplevert zoals voorzien in de opgesomde artikelen uit de fiscale wetgeving mag deze activiteit dan

2 Merk op dat de 619 onthaalouders die in een proefproject dat loopt vanaf 2015 een statuut als werknemer hadden vanaf 1 april 2023 dit werknemersstatuut kunnen behouden.

ook niet in aanmerking genomen worden als een beroepsactiviteit waarvan de inkomsten die eruit voortvloeien het wettelijk toegelaten grensbedrag niet mogen overschrijden.

Wij hebben dan ook op 24 maart 2023 de Federale Pensioendienst hiervan op de hoogte gebracht en gevraagd om het dossier te herzien.

Conclusie
De FPD kon zich hiermee akkoord verklaren en heeft dan ook op 3 mei 2023 een nieuwe beslissing getroffen waarbij hem vanaf 1 april 2020 opnieuw het gezinspensioen werd toegekend. Hierdoor moest de heer Strijbos dan ook de door de FPD aan hem betekende schuld 12.299,79 euro niet terugbetalen.

Werken als vrijwillige brandweerman

DOSSIER 37470 – 38426 – 38716

De feiten
De heer Jackx geniet een overheidspensioen sinds 1 december 2019. Daarnaast werkt hij nog al vrijwillig brandweerman.

Samen met zijn collega gepensioneerde vrijwillig brandweer, de heer Mees, informeert hij zich op voorhand wat er nog mag verdiend worden zonder dat hun pensioen zou verminderd worden.

De heer Mees vraagt op 2 april 2014 aan de FPD of het bedrag dat door een werknemer nog mag bijverdiend worden naast het rustpensioen van een vervroegd gepensioneerde -dat op de site van de FPD vermeld staat- wel of geen rekening houdt met de vrijstelling van inkomsten voor een vrijwillige brandweerman. Kortom moet het bedrag dat de vrijstelling overschrijdt getoetst worden aan het wettelijk toegelaten grensbedrag dat een werknemer mag bijverdienen of moet bij niet respecteren van de vrijstelling het volledige bedrag aan inkomsten -dus inclusief het zonder overschrijding vrijgestelde bedrag- in aanmerking genomen worden.

De FPD antwoordt: “Ik heb het ook even moeten navragen, vandaar dat het wat langer geduurd heeft voor ik kon antwoorden. De inkomsten uit vrijwillige brandweerdiensten zijn vrijgesteld tot 4.290 euro per jaar (dat bedrag is reeds geïndexeerd). Alles wat daarbovenop verdiend wordt, valt onder de gewone cumulatiegrenzen, dus het bedrag waarnaar u hieronder verwijst. Elke activiteit die iemand uitoefent, ook al blijft hij onder de grenzen, moet bij onze dienst cumulatie worden aangegeven.”

Ook de Ombudsdienst Pensioenen ontving op 12 februari 2020 (dossier 34126) een klacht van een gepensioneerde, de heer Faes, die verder werkte als vrijwillig brandweerman en die twijfels had over wat hij nog mocht bijverdienen als vrijwillige brandweerman. In een eerder antwoord van de FPD van 16 september 2019 werd er geen melding gemaakt van een vrijstelling.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft deze vraag doorgestuurd naar de FPD en deze heeft op 18 februari 2020 geantwoord:

“In het geval dat u een activiteit als vrijwillig brandweerman uitoefent, worden de inkomsten hieruit pas in aanmerking genomen als zij het fiscaal vrijgestelde bedrag van € 6.210 euro overschrijden (fiscale vrijstelling voor het kalenderjaar 2020). Dat betekent dat er geen rekening wordt gehouden met de inkomsten tot een bedrag van 6.210 euro en dat de inkomsten die dit vrijgesteld bedrag overschrijden wel in aanmerking komen voor de grens van 5.595,33 euro. Voorbeeld: u ontvangt 10.000 euro uit uw activiteit als vrijwillig brandweerman in het huidig kalenderjaar. Er wordt slechts rekening gehouden met 3.790,00 euro (10.000 euro - 6.210 euro). Aangezien dit lager is dan het grensbedrag van 5.595,33 euro bruto is er geen invloed op uw pensioen.”

Op 23 mei 2022 wordt aan heer Jackx een beslissing verstuurd waarbij zijn pensioen teruggevorderd wordt vanaf de ingangsdatum (1 december 2019) tot en met 31 december 2021 wegens het overschrijden van het wettelijk toegelaten grensbedrag. Wij citeren de beslissing: “In uw geval is het toegelaten grensbedrag 681,00 EUR bruto van 01/12/2019 tot 31/12/2019, 8 393,00 EUR bruto in 2020 en 8 496,00 EUR bruto in 2021 Als uw beroepsinkomen dit toegelaten grensbedrag overschrijdt, verminderen we uw pensioen met hetzelfde percentage als het overschrijdingspercentage. Voor het kalenderjaar

2019 bedragen uw beroepsinkomsten 2 492,00 EUR. Het toegelaten grensbedrag wordt met 100% overschreden. We hadden uw pensioen dus met 100% moeten verminderen. Voor het kalenderjaar 2020 bedragen uw beroepsinkomsten 9 800,86 EUR. Het toegelaten grensbedrag wordt met 17% overschreden. We hadden uw pensioen dus met 17% moeten verminderen. Voor het kalenderjaar 2021 bedragen uw beroepsinkomsten 12 268,44 EUR. Het toegelaten grensbedrag wordt met 44% overschreden. We hadden uw pensioen dus met 44% moeten verminderen. Voor de periode(n) in de tabel hieronder, had uw maandelijks bruto pensioen volgend bedrag moeten zijn:
01/12/2019: 0,00 EUR
01/01/2020: 2.467,16 EUR
01/01/2021: 1.697,88 EUR."

Op 31 mei 2022 krijgt hij de afrekening van de schuld ingevolge de terugvordering: hij dient 22.512,54 euro terug te betalen aan de FPD.

De heer Jackx doet vervolgens zich baserend op het antwoord dat zijn collega de heer Mees verkregen heeft veelvuldig zijn beklag bij de FPD. Volgens de heer Jackx mag enkel het bedrag dat de vrijstelling overschrijdt getoetst worden aan het wettelijk toegelaten grensbedrag dat een werknemer mag bijverdienen en het dubbel vakantiegeld mag niet aanmerking genomen worden.

Op 31 mei en op 21 juni 2022 staan in zijn dossier telefoonoproepen genoteerd.

Op 27 juni 2022 stuurt betrokkene volgende mail met in bijlage zijn loonstroken aan de FPD: "Ik heb betreffende de terugvordering een aantal opmerkingen. Hierbij wil ik u melden dat deze inkomsten louter en alleen gaan om als brandweervrijwilliger ten dienste van de bevolking te staan. Er wordt gemeld dat ik voor het kalenderjaar waar ik met ingang van 1/12/2019 op pensioen ging het bedrag zou overschreden hebben met 100% Ik heb nochtans duidelijk rekening gehouden met het brutobedrag dat ik mocht verdienen voor de maand december dit was mij ook zo meegedeeld via de pensioendienst (681 euro), voor december was mijn loon de som van 617,28 euro, als bewijsstuk mijn loonstrook van het vierde kwartaal van 2019 waarin duidelijke detaillering staat dat ik dit bedrag verdiende voor de maand december. Maar wat heeft uw dienst gedaan, gewoon het kwartaal gedeeld door 3. Ik denk niet dat dit de bedoeling kan zijn. Wij worden sinds enige tijd gemakkelijkheidshalve als vrijwilliger uitbetaald per kwartaal terwijl dit voor beroeps per maand is. Gelieve dit dus opnieuw te bekijken. Verder heb ik tot 3x toe informatie genomen bij verschillende personen van de pensioendienst, omdat er voor mij nogal enige twijfel was hoe het nu zat als brandweervrijwilliger. Wij worden namelijk per jaar vrijgesteld van verdienste voor een bepaalde som, zo was deze voor 2020, 6.210 euro en voor 2021, 6.250 euro (zie fiches in bijlage). Men verzekerde mij dat ik bovenop die vrijstelling van 6.210 euro 8.393 euro mocht verdienen, daar heb ik dan ook mee rekening gehouden. Ook toen ik bij het ontvangen van deze brief de dossierbeheerster opbelde dat dit een vergissing moet zijn kon zij mij niet antwoorden en zei dat met de vrijstelling van brandweervrijwilliger rekening gehouden werd. Dan zou ik volgens deze inlichtingen voor 2020 mogen verdienen: 8.393 bruto + 6.210 vrijstelling brandweervrijwilliger Voor 2021 mogen verdienen: 8.496 bruto + 6.250 vrijstelling brandweervrijwilliger. Ik snap ook niet hoe men aan de bedragen van 2020 en 2021 komt kan ik ook hieromtrent wat duidelijkheid en uitleg aub. Ik zou mij als leek in deze materie vermits ik mij liet inlichten door uw diensten, ten zeerste slecht geïnformeerd en misleid voelen mocht deze foutief aan mij doorgespeeld zijn. Het is voor mij steeds een rekenen en puzzelen geweest om dit bedrag ter goeder trouw niet te overschrijden. Ik zou het ten zeerste betreuren dat men als brandweervrijwilliger (waar men op rekent dat hij ten dienste van de bevolking staat) steeds moet weigeren bij elke oproep. In bijlage stuur ik dan ook de detail loonstrook van het vierde kwartaal van 2019, fiche van 2020 en fiche van 2021, individuele rekeningen 2020 en 2021 en bijhorende loonstroken. Gelieve de zaak eens te herbekijken."

De heer Jackx ontvangt geen antwoord op zijn mail.

Op 17 augustus 2022 telefoneert de heer Jackx opnieuw naar de pensioendienst om een antwoord te bekomen. Tevergeefs.

Op 27 september 2022 gaat de heer Jackx zijn beklag doen in een pensioenpunt. Hij meldde aan de Ombudsdienst Pensioenen uit het antwoord dat hij gekregen had op het pensioenpunt begrepen te hebben dat met het vrijgestelde bedrag geen rekening gehouden wordt en dat het daar bovenop verdiende ook geen probleem stelt zolang de toegelaten grens niet overschreden wordt.

De heer Jackx vroeg van zijn bezoek aan het pensioenpunt een schriftelijke bevestiging te krijgen. In navolging op dit gesprek ontvangt de heer Jacxk volgend antwoord: “Een gerechtigde op een rustpensioen en/of overlevingspensioen als werknemer mag een beroepsactiviteit uitoefenen op voorwaarde dat de beroepsinkomsten bepaalde grenzen niet overschrijden. Een activiteit als vrijwilliger, die enkel vergoed wordt met door de fiscus vrijgestelde bedragen, valt niet onder toepassing van artikel 64 van het KB van 21 december 1967 en moet dus niet aangegeven worden bij de FPD. De vergoedingen van vrijwillige brandweerlieden zijn vrijgesteld ten belope van een bedrag van 6.410 euro (2022) …

Het (enkel) vakantiegeld wordt aangerekend in het jaar waarin het betaald wordt. Het dubbel vakantiegeld wordt niet aangerekend, noch voor de arbeiders, noch voor de bedienden. Voor het jaar waarin het pensioen ingaat wordt het vakantiegeld geproratiseerd (bijvoorbeeld: 5/12 wordt in aanmerking genomen voor iemand die vanaf 1 augustus 2022 in pensioen gaat).”

Het schriftelijk antwoord is nietszeggend wat betreft de aangekaarte problematiek. Voor wat betreft het vakantiegeld is het wel duidelijk.

Daarom contacteert de heer Jackx op 4 oktober 2022 de FPD opnieuw. Hij krijgt geen afdoend antwoord en wil graag een face tot face gesprek hebben. Doch hierop wordt niet ingegaan.

Op 7 en 10 oktober 2022 telefoneert betrokkene nogmaals met de FPD met de vraag of het bedrag van vrijstelling wel of niet geneutraliseerd wordt alvorens het bedrag te toetsen aan het grensbedrag dat een werknemer naast zijn pensioen mag bijverdienen. Vermits hij nog steeds geen antwoord ontvangt, blijft de heer Jackx aandringen op een antwoord of een afspraak.

Zo telefoneert hij op 14 november en 21 november 2022 nogmaals met de FPD om een afspraak te krijgen. Weer tevergeefs. De heer Jackx meldt dat hij snel een antwoord wenst te krijgen vermits het einde van het jaar nadert en hij graag zou willen weten of hij nog verder kan werken als vrijwillige brandweer.

Op 12 december 2022 belt zijn echtgenote met de vraag haar man te contacteren daar dit zou beloofd zijn. Doch ook dit brengt geen soelaas.

Samenvattend: de heer Jackx nam onmiddellijk nadat hij de terugvorderingsbeslissing gekregen had contact op met de FPD stellende dat volgens hem enkel het bedrag dat het vrijgesteld bedrag overschrijdt in aanmerking mag genomen worden om te toetsen aan het wettelijk vastgesteld grensbedrag. Dit was immers wat volgens de heer Jackx nadien aan hem verteld was tijdens de zitdag. Doch wat hij nadien nooit op papier bevestigd heeft gekregen. Ook meldde hij dat het dubbel vakantiegeld niet mocht in aanmerking genomen worden.

Op 30 januari 2023 contacteert de heer Jackx de Ombudsdienst Pensioenen hopende dat hij via bemiddeling nu eindelijk een antwoord op zijn vraag zou krijgen. Hij wacht immers al 8 maanden op een antwoord. Wij citeren uit de klacht: “Ik ben al meer dan negen maanden van het kastje naar de muur gestuurd. Allemaal beloofden ze om het na te zien. Telkens moest ik zelf terugbellen en was het een aaneenschakeling van wachten en tijdsverlies. Het antwoord was telkens hetzelfde: ik kan of wil hier niet over discuteren, het zit bij de experts, het is nog lopende… Een 20 tal geregistreerde en 10 niet geregistreerde telefoons verder ben ik nog niets wijzer, een contactverantwoordelijke snapte het zelf ook niet hoe men aan dit bedrag kwam en gaf zelf toe dat er hier een vergissing moet zijn in verband met die vrijstelling en dat haar collega van het pensioenpunt het bij het rechte eind had. Ze zou ons verder helpen en de juiste personen hierover aanspreken… maar tot op heden geen reactie meer en blijft het stil ook zij geraakte hier niet verder. Ik kon terug niemand meer bereiken.

Ik heb de indruk dat ik hier in een kafkaiaanse toestand ben terecht gekomen. Iedereen weet over de vrijstelling maar niemand kan mij aantonen dat deze bij de verrekening toegepast werd.”

Daarnaast merkte de heer Jackx nog op dat het dubbel vakantiegeld ten onrechte ook meegeteld was. Er was hem immers gemeld op 27 september 2022 dat dit niet zou meetellen.

Dezelfde dag nog contacteert de Ombudsdienst Pensioenen de FPD met het verzoek de terugvordering na te kijken en de Ombudsdienst Pensioenen gedetailleerd in te lichten welke inkomsten in

aanmerking genomen worden. Hiervoor dient natuurlijk de vraag beantwoord te worden of het bedrag dat de vrijstelling overschrijdt getoetst moet worden aan het wettelijk toegelaten grensbedrag dat een werknemer mag bijverdienen of bij niet respecteren van de vrijstelling het volledige bedrag aan inkomsten -dus inclusief het zonder overschrijding vrijgestelde bedrag- in aanmerking moet genomen worden.

De Ombudsdienst Pensioenen krijgt dezelfde dag nog van de FPD te horen dat ze de problematiek grondig aan het onderzoeken zijn. De FPD meldt in het kader van het onderzoek contact opgenomen te hebben met de RSZ daar de controle plaats vindt aan de hand van de Dmfa-aangiftes. Aan de RSZ werd immers informatie gevraagd over de ontvangen Dmfa-aangifte.

Tevens meldt de FPD aan de Ombudsdienst Pensioenen dat de heer Jackx ingelicht is dat het onderzoek lopende is. De Ombudsdienst Pensioenen meldt tevens aan de heer Jackx dat de pensioendienst wel effectief bezig is met het onderzoek en dat in dit kader contact is gelegd met de RSZ op basis van wiens gegevens de FPD zich baseert om te onderzoeken of het pensioen moet teruggevorderd worden.

De Ombudsdienst Pensioenen die de zaak opvolgt vraagt op 8 maart 2023 opnieuw wat de stand van zaken is. Op 13 maart 2023 krijgt de Ombudsdienst Pensioenen de melding van de FPD dat een analyse van de problematiek gemaakt is doch dat deze nog intern dient gevalideerd te worden.

Op 29 maart 2023 uit de heer Jackx zijn ontgoocheling bij de Ombudsdienst Pensioenen dat het onderzoek nog steeds niet afgerond is en er bijgevolg nog geen uitsluitsel kan gegeven worden op zijn vraag. Hij meldt ook dat het hem belemmert in de uitoefening van zijn functie als vrijwillige brandweer. Hij weet immers niet wat hij al dan niet aan taken mag aanvaarden teneinde zijn pensioen niet verminderd te zien worden.

Twee dagen later, op 31 maart 2023, ontvangt de Ombudsdienst Pensioenen het verlossende antwoord: het vrijgesteld bedrag wordt geneutraliseerd. Het bedrag dat het vrijgesteld bedrag overschrijdt wordt getoetst aan de wettelijk toegelaten grens van wat een werknemer nog mag bijverdienen naast het pensioen.

Op 31 maart 2023 kreeg de heer Jackx een herziening van de schuld van de kalenderjaren 2020 en 2021. Voor het kalenderjaar 2020 is er geen probleem meer daar de toegelaten grens niet overschreden is daar enkel het bedrag dat het vrijgesteld bedrag overschrijdt in aanmerking mag genomen worden. Wij citeren: "Uit de individuele rekening van 2020 die u ons via mail bezorgde, blijkt dat uw beroepsinkomsten 13.504,12 euro bruto bedroegen. Rekening houdend met de vrijstelling als vrijwillig brandweerman ten bedrage van 6.210 euro voor het kalenderjaar 2020 (13.504,12 euro – 6.210 euro = 7.249,12 euro) blijkt dat het grensbedrag bijgevolg niet overschreden werd." Voor het kalenderjaar 2021 daarentegen zou de toegelaten grens nog met 7% overschreden zijn.

Op 12 april 2023 meldt de heer Jackx dat hij alles nog eens heeft nageteld en tot de vaststelling komt dat de FPD het dubbel vakantiegeld ten onrechte wel in aanmerking heeft genomen.

Op 13 april 2023 werd hem gemeld dat op basis van zijn mail van 12 april 2023 zijn beroepsinkomsten 14.556,72 euro bruto bedroegen voor het kalenderjaar 2021 (zijnde 15.308,12 euro – 751,40 euro dubbel vakantiegeld). Rekening houdend met de vrijstelling als vrijwillig brandweerman ten belope van 6.250,00 euro, wordt het grensbedrag voor het kalenderjaar 2021 bijgevolg niet overschreden.

Op 19 april 2023 ontving de heer Jackx de verlossende boodschap dat voor de periode van augustus 2022 tot en met maart 2023 ten onrechte zijn pensioen werd teruggevorderd. Tevens werd hem gemeld dat het bedrag van 2.447,72 euro zo spoedig mogelijk aan hem zal teruggestort worden.

Bedenkingen

In artikel 76 van de programmawet van 28 juni 2013 wordt vermeld "*Voor de toepassing van dit hoofdstuk: 1° moet onder "beroepsactiviteit" worden verstaan: iedere activiteit die beroepsinkomsten kan opleveren; 2° moet onder "beroepsinkomsten" worden verstaan: de inkomsten bedoeld in artikel 23, § 1, 1°, 2° of 4°, in artikel 90, eerste lid, 1° bis of 1° ter, of in artikel 228, § 2, 3° of 4°, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, gecoördineerd door het koninklijk besluit van 10 april 1992 en bekrachtigd bij de wet van 12 juni 1992, zelfs indien ze door een tussenpersoon worden verworven, en alle gelijkaardige inkomsten verworven in een vreemd land of bij een instelling van internationaal publiek recht en de inkomsten bedoeld in artikel 12 en*

24 van de wet van 18 juli 2018 betreffende de economische relance en de versterking van de sociale cohesie en de inkomsten bedoeld in artikel 27 van de wet van 24 december 2020 betreffende het verenigingswerk De afscheidsvergoedingen of elk als zodanig geldend voordeel toegekend aan de leden van de parlementen van de Federale Staat en van de Gemeenschappen en de Gewesten worden ook beschouwd als beroepsinkomsten.
Voor de toepassing van het eerste en tweede lid wordt een opzeggingsvergoeding, een afscheidsvergoeding, een ontslagvergoeding of een als zodanig geldend voordeel, geacht gelijkmatig gespreid te zijn over de duur van de opzeggingstermijn.
Worden niet beschouwd als beroepsinkomsten:
a) het dubbel vakantiegeld;
b) de achterstallige bedragen bedoeld in artikel 171, 5°, b), d) en e) van het Wetboek van de inkomstenbelastingen
3° moet onder "beroepsactiviteit als werknemer" worden verstaan: een beroepsactiviteit die onder de toepassing valt van de wetgeving op de arbeidsovereenkomsten of van een soortgelijk wettelijk of reglementair statuut.
4° moet onder "beroepsinkomsten als werknemer" worden verstaan: de bruto beroepsinkomsten die voortvloeien uit een beroepsactiviteit als werknemer."

In artikel 76,2° van de programmawet van 28 juni 2013,2° wordt gesteld dat onder 'beroepsinkomsten' dient te worden verstaan de inkomsten bedoeld in artikel 23, § 1, 1°, 2° of 4° WIB.

Artikel 23. (... - ...) WIB bepaalt in § 1. "*Beroepsinkomsten zijn inkomsten die rechtstreeks of onrechtstreeks voortkomen uit werkzaamheden van alle aard, met name:*
1° winst;
2° baten;
3° winst en baten van een vorige beroepswerkzaamheid;
4° bezoldigingen;
5° pensioenen, renten en als zodanig geldende toelagen."

Artikel 31 § 1 van het WIB op zijn beurt stelt dat bezoldigingen van werknemers alle beloningen zijn die voor de werknemer de opbrengst zijn van arbeid in dienst van een werkgever. Daartoe behoren inzonderheid:
1° wedden, lonen, commissies, gratificaties, premies, vergoedingen en alle andere soortgelijke beloningen, met inbegrip van fooien en toelagen die, zelfs toevallig, uit hoofde of naar aanleiding van het uitoefenen van de beroepswerkzaamheid op enige andere wijze worden verkregen dan als terugbetaling van eigen kosten van de werkgever;
2° voordelen van alle aard verkregen uit hoofde of naar aanleiding van het uitoefenen van de beroepswerkzaamheid;
3° vergoedingen verkregen uit hoofde of naar aanleiding van het stopzetten van de arbeid of het beëindigen van een arbeidsovereenkomst;
4° vergoedingen verkregen tot volledig of gedeeltelijk herstel van een tijdelijke derving van bezoldigingen;
5° bezoldigingen die door een werknemer zijn verkregen, zelfs indien ze zijn betaald of toegekend aan zijn rechtverkrijgenden.

Er dient tevens rekening te worden gehouden met het feit dat de wetgeving uitdrukkelijk voorziet dat niet als beroepsinkomsten beschouwd worden:
a) het dubbel vakantiegeld;
b) de achterstallige bedragen bedoeld in artikel 171, 5°, b), d) en e) van het Wetboek van de inkomstenbelastingen; (...).

Hierin is een verwijzing te vinden om het beroepsinkomen fiscaalrechtelijk te interpreteren.

In de parlementaire voorbereidingen, met name het verslag van de commissie sociale zaken van 24 juni 2013 van de programmawet van 28 juni 2013, op pagina 34 stelde de Minister van Pensioenen destijds daarenboven dat: "voortaan wordt enkel het fiscaal criterium gebruikt voor de bepaling van het beroepsinkomen."

Voeg daar nog aan toe dat in artikel 76 van de programmawet van 28 juni 2013, 4° vermeld wordt dat men rekening houdt met de "bruto beroepsinkomsten die voortvloeien uit een beroepsactiviteit als werknemer". De sociale bijdragen dienen dus nog toegevoegd te worden aan het fiscaal weerhouden

bedrag. Evenals dient toegevoegd te worden dat in artikel 78,1° van dezelfde wet uitdrukkelijk vermeld is dat de "in het kalenderjaar betaalde beroepsinkomsten[3]" in aanmerking moeten genomen worden.

Verder dient opmerkt te worden dat in artikel 38 § 1,12° WIB 92 bepaald is dat de vergoedingen van de vrijwilligers van de openbare brandweerkorpsen ten belope van 2.850 euro (= niet aangepast bedrag zoals vermeld in de wetgeving) vrijgesteld zijn voor belasting. Dit is het geval voor de inkomsten van een vrijwillige brandweerman die een wettelijk vastgestelde grens[4] niet overschrijden. Een vrijstelling houdt in dat men van de normaal in aanmerking te nemen inkomsten het vrijgestelde bedrag aftrekt alvorens het te toetsen aan de wettelijk vastgestelde grens.

Het door de FPD meegedeelde bedrag inzake vrijstelling stemt overeen met het fiscaal vrijgesteld bedrag.

Doch in de praktijk wordt bij een controle inzake toegelaten arbeid door de FPD gebruik gemaakt van de Dfma-aangifte ingediend bij de RSZ[5]. Men construeert op basis van de Dfma-aangiftes aangevuld met bijkomende inlichtingen de fiscale inkomsten.

In de sociale wetgeving, met name in artikel 17 quater §1° van het KB van 28 november 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders zijn de vergoedingen wegens niet-uitzonderlijke prestaties van vrijwillige brandweerlieden vrijgesteld van sociale bijdragen indien ze een vastgesteld bedrag per kwartaal niet overschrijden[6]. Wanneer deze grens wordt overschreden zullen de persoonlijke en patronale sociale zekerheidsbijdragen verschuldigd zijn op het totale bedrag van de vergoedingen betaald voor de regelmatige prestaties (art.17quater, §1). Daarenboven zijn de vergoedingen voor uitzonderlijke prestaties, waaronder ook wachtdiensten in een kazerne of een 112-standplaats, steeds vrijgesteld van sociale zekerheidsbijdragen en tellen ze niet mee voor het bepalen van de limiet uit artikel 17 quater. Dit zou kunnen verklaren waarom in eerste instantie bij overschrijding van het vrijgesteld bedrag de FPD ten onrechte de volledige inkomsten in aanmerking genomen heeft bij het toetsen aan het wettelijk toegelaten grensbedrag.

De Ombudsdienst Pensioenen vermoedde dat de oorspronkelijke terugvordering die de heer Jackx ontving van de FPD, waarbij de beroepsinkomsten volledig in aanmerking genomen werden zonder aftrek van het vrijgestelde bedrag teneinde na te gaan of er een overschrijding van de toegelaten grens was, te verklaren is doordat de FPD via de Dmfa-aangiftes dit bedrag aan inkomsten ontving en deze niet correct omzette naar de fiscale definitie.

Naast de vraag naar de interpretatie van het concept "beroepsinkomsten", rijst de vraag of men überhaupt wel rekening mag houden met de inkomsten verworven uit de activiteit als vrijwillige brandweerman. Of om het met de woorden van de heer Jackx te zeggen: "De bedoeling van de aanwerving van vrijwillige brandweermannen is het chronisch gebrek aan brandweermannen aan te vullen, waar vooral in de periode van COVID in 2020 en 2021 een enorm tekort was."

Artikel 3/1 van de wet van 7 mei 2020 houdende uitzonderlijke maatregelen in het kader van de COVID-19-pandemie inzake pensioenen, aanvullende pensioenen en andere aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid, verlengd bij KB 18 april 2021, bij KB van 29 augustus 2021 en bij KB van 23 februari 2022, voorziet voor de periode van 1 maart 2020 tot 30 september 2021–zijnde de einddatum van de gunstmaatregelen- in een uitzonderingsbepaling. Tevens oordeelde de regering dat de crisis begin 2022 nog steeds stevig woedde en daarom gepensioneerden in alle sectoren mochten tewerkgesteld worden zonder verlies van pensioen, tijdens de periode van 23 januari tot en met 28 februari 2022. Deze stelt immers dat inzake de cumulatie van een pensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit geen rekening gehouden wordt met de inkomsten voortvloeiend uit een beroepsactiviteit uitgeoefend door de gerechtigde van de uitkering of zijn echtgenoot in de periode vanaf 1 maart 2020, voor zover die

3 Het enkel vakantiegeld wordt aangerekend in het jaar van uitbetaling. Zo wordt vermeden dat personen zich bij de berekening van hun inkomsten vergissen en daardoor onverwacht geconfronteerd worden met een inkorting of zelfs volledige schorsing van de pensioenuitkering.

4 Circulaire 2019/C/45 van 29 mei 2019 over de vrijgestelde vergoedingen van vrijwillige brandweerlieden, vrijwillige ambulanciers en vrijwilligers van de Civiele Bescherming: geïndexeerd vrijgesteld bedrag voor aanslagjaar 2020: 6.120 euro.

5 Deze werkwijze komt de efficiëntie ten goede. Dit maakt het mogelijk sneller de controle van de overschrijding van de toegelaten grensbedragen te vatten (de Dmfa-aangiftes zijn immers sneller gekend dan de door de fiscus vastgestelde inkomsten) zodat bij een eventuele overschrijding de gepensioneerde sneller hiervan in kennis gesteld wordt en de nodige maatregelen kan treffen om zijn beroepsinkomsten in de toekomst te verminderen zodat deze niet langer meer de toegelaten grens overschrijden.

6 Dit bedrag is lager dan het fiscaal vrijgestelde bedrag en stemt niet overeen met het bedrag dat door de FPD werd meegedeeld aan de gepensioneerden.

inkomsten voortvloeien uit een beroepsactiviteit die aangevat of uitgebreid werd in het kader van de strijd tegen het coronavirus COVID-19 en voor zover deze beroepsactiviteit wordt uitgeoefend in één van de bedrijven van de cruciale sectoren of in de essentiële diensten, zoals opgenomen in de bijlage bij het ministerieel besluit van 23 maart 2020 houdende dringende maatregelen om de verspreiding van het coronavirus COVID-19 te beperken. Deze lijst werd bijgewerkt door het Ministerieel Besluit van 17 april 2020. In deze lijst zijn de hulpzones opgenomen.

De vraag die zich dus stelt is of betrokkene al dan niet zijn activiteit heeft uitgebreid.

Deze vraag is niet zo éénvoudig te beantwoorden daar de inkomsten van de heer Jackx in 2020 11.791,35 euro (= 13.504,12 – 1.712,77 euro dubbel vakantiegeld) (inclusief de vrijstelling van 6.210 euro) bedroegen daar waar dit in 2019 nog in de grootorde van 22.340 euro op jaarbasis was (merk op dat betrokkene gepensioneerd was vanaf 1 december 2019). Dit is geen uitbreiding. Derhalve dient betrokkene zich in 2020 aan de wettelijk toegelaten grens te houden.

Doch voor het jaar 2021 bedroegen de inkomsten 14.556,72 euro (inclusief de vrijstelling van 6.250 euro). Dit duidt wel op een uitbreiding van de activiteit. Doch ontving de heer Jackx niet de vraag van de FPD of hij zijn activiteit had uitgebreid in het kader van de strijd tegen het corona-virus. De FPD erkende dat voor het jaar 2021 ten onrechte de vraag niet gesteld is of de inkomsten voortkwamen uit de uitbreiding van een activiteit in het kader van de strijd tegen het corona-virus.

Ook al had de Ombudsdienst Pensioenen een sterk vermoeden waar het schoentje wrong (het in mindering brengen van het vrijgesteld bedrag aan inkomsten alvorens de inkomsten te toetsen aan het wettelijk vastgesteld grensbedrag vermits bij de beoordeling van de inkomsten het fiscaal criterium dient gehanteerd te worden, daar waar de FPD gebruikt maakt van Dmfa-aangiftes die volgens het sociaal criterium genoteerd staan), toch vroeg de Ombudsdienst Pensioenen in eerste instantie aan de FPD een duidelijke verklaring te geven over hoe de inkomsten gedefinieerd worden en de terugvorderingsbeslissing terug na te kijken. Later kon dan op basis van het antwoord dat de FPD aan de Ombudsdienst Pensioenen overmaakte nagegaan worden of de werkwijze van de FPD correct was.

De FPD antwoordde op 31 maart 2023 dat het vrijgesteld bedrag geneutraliseerd wordt. Het bedrag dat het vrijgesteld bedrag overschrijdt wordt getoetst aan de wettelijk toegelaten grens van wat een werknemer nog mag bijverdienen naast het pensioen. Deze werkwijze is volgens de Ombudsdienst Pensioenen correct. Men hanteert vertrekkend vanuit een fiscaalrechtelijke interpretatie doch men houdt rekening met de “bruto beroepsinkomsten die voortvloeien uit een beroepsactiviteit als werknemer”.

De Ombudsdienst Pensioenen werkt niet enkel curatief door een probleem op te lossen door middel van bemiddeling, doch hecht er ook belang aan dat alle gepensioneerden op gelijke wijze behandeld worden. Dit wordt bijvoorbeeld bekomen doordat de pensioendienst bij een foutieve toepassing van de wetgeving de in het verleden foutief behandelde dossiers opspoort zodat deze ook kunnen verbeterd worden. Tevens is er het preventief aspect: met name doordat de pensioendienst door het opstellen van instructies aan de medewerkers of het aanpassen van de werkwijze of de programmatie tracht te voorkomen dat hetzelfde probleem zich in de toekomst nog zou stellen.

In antwoord op de vragen van de Ombudsdienst Pensioenen betreffende het opsporen van de foutief besliste dossiers en het opstellen van instructies antwoordde de FPD op 26 september 2023 dat er een nota opgesteld is met als doel een uniforme werkwijze te hanteren. Teneinde een correcte controle uit te voeren wordt voortaan de individuele rekening bij de gepensioneerde die nog verder werkt als vrijwillige brandweerman opgevraagd.

Tevens meldde de FPD te hebben nagegaan of er niet ten onrechte nog bij andere personen die actief geweest zijn als vrijwillige brandweerman pensioenen zijn teruggevorderd. De FPD deelde aan de Ombudsdienst Pensioenen mee dat 2 dossiers al herzien werden. 6 dossiers zullen nog herzien worden en 3 dossiers moeten nog gecontroleerd worden: deze 3 dossiers zullen dan ook gecontroleerd worden volgens de nieuwe werkwijze.

Dat er inderdaad nog andere dossiers zijn die opnieuw onderzocht moeten worden blijkt uit de andere klacht die door de heer Billiet (dossier 38426) ingediend werd bij de Ombudsdienst Pensioenen.

De FPD verstuurde op 14 september 2022 aan de heer Billiet een terugvorderingsbeslissing voor het werken naast zijn pensioen als vrijwillige brandweerman in het jaar 2021 zonder dat de individuele rekening was opgevraagd.

Op 8 augustus 2023 werd in dit dossier een tweede terugvorderingsbeslissing verstuurd voor het werken naast pensioen als vrijwillige brandweerman in 2022. Ook hier was de individuele rekening niet opgevraagd. Wat deze tweede terugvorderingsbeslissing betreft vindt de Ombudsman Pensioenen het ongepast dat op het moment dat de FPD de interpretatie van een wetgeving onderzoekt de FPD zonder dit onderzoek af te wachten nieuwe terugvorderingen aanvat waarbij het resultaat van het onderzoek determinerend is.

Louter op basis van de Dmfa-aangiftes is het niet mogelijk op de juiste wijze te controleren of het toegelaten grensbedrag al dan niet was overschreden. De Ombudsdienst Pensioenen vroeg derhalve aan de FPD de beide terugvorderingsbeslissingen opnieuw te onderzoeken.

Op het moment van het afsluiten van de redactie van het Jaarverslag was het dossier nog in onderzoek daar de individuele rekening nog niet in bezit was van de FPD.

Vermits de wetgeving gedurende een bepaalde periode foutief geïnterpreteerd was, zijn er niet enkel foutieve terugvorderingsbeslissingen verstuurd; ook werd er foutief geantwoord op vragen over werken naast het pensioen als vrijwillige brandweerman. Zo stelde de Ombudsdienst Pensioenen in dossier 38716 (eveneens het dossier van de heer Billiet) vast dat er op 27 februari 2023 – op het moment dat het pensioen van de heer Jackx nog steeds teruggevorderd bleef op basis van de argumentatie dat bij overschrijding van het fiscaal vrijgestelde bedrag het totaal aan inkomsten moest getoetst worden aan het wettelijk toegelaten grensbedrag – er wel correcte informatie is verstrekt door de FPD inzake werken als vrijwillige brandweer tijdens het genot van een pensioen. Er werd aan de heer Billiet geantwoord dat "in het geval een activiteit als vrijwillige brandweerman wordt uitgeoefend, de inkomsten hieruit pas in aanmerking komen als zij het fiscaal vrijgestelde bedrag overschrijden".

Doch op 15 september 2023 -wanneer in het dossier van de heer Jackx reeds het standpunt was ingenomen dat enkel de inkomsten die de vrijstellingsgrens overschreden in aanmerking mogen genomen worden- verbeterde de FPD de op 27 februari 2023 correct verstrekte informatie aan de heer Billiet en stelde de FPD: "Ik was deze ochtend in gesprek (telefoon) met één van uw collega's/kennissen vrijwillige brandweermannen. Bleek dat u hem geïnformeerd had omtrent materie i.v.m. inkomsten en vrijstellingen van activiteiten als vrijwillige brandweerman…. Afgaande op de redenering van betrokkene, en het nalezen van de toen (door mij) aan u toegestuurde mail, wou ik toch één en ander verduidelijken, daar vorige uitleg blijkbaar verkeerdelijk of op z'n minst verkeerdelijk interpreteerbaar was/is.

In geval dat u een activiteit als vrijwillige brandweerman uitoefent, worden de inkomsten hieruit pas in aanmerking genomen als het vrijgestelde bedrag overschreden is. Dat betekent dat er geen rekening wordt gehouden met de bruto inkomsten tot het fiscaal vrijgesteld bedrag, maar dat de inkomsten wanneer ze dit vrijgestelde bedrag overschrijden wel (volledig en dus met inbegrip van het vrijgestelde bedrag) in aanmerking komen voor de (op u van toepassing zijnde) cumulatiegrens."

Dit tweede antwoord was foutief en werd na bemiddeling door de Ombudsdienst Pensioenen verbeterd. Doch hieruit blijkt dat er op éénzelfde moment verschillende informatie werd verstrekt aan de (toekomstig) gepensioneerden. De nota van 26 september 2023 met de uniforme instructies is de oplossing om dit probleem in de toekomst te vermijden. Deze werd op 2 oktober 2023 aan de dossierbeheerders gecommuniceerd.

Werken in de zorg tijdens coronaperiode

DOSSIER 38539

De feiten

Mevrouw Van Roosdaal geniet een pensioen in de openbare sector. Zij beslist om vanaf 1 oktober 2021 als zelfstandige te helpen in een vaccinatiecentrum. Zij meldt dit evenwel niet meteen aan de FPD.

In 2023 ontvangt zij een brief van de FPD met de mededeling dat zij de toegelaten grens inzake inkomsten uit een beroepsactiviteit voor de periode van 1 juli 2021 (datum waarop haar pensioen is ingegaan) en 31 december 2021 heeft overschreden met zo'n 93%. Haar pensioen wordt voor die periode met 93% verminderd.

Betrokkene kan hiermee niet instemmen. De klachtendienst van de FPD bevestigt de correctheid van de terugvordering.

Mevrouw Van Roosdaal legt zich hier niet bij neer en doet opnieuw haar beklag bij de FPD. Naar aanleiding van deze klacht herziet de FPD de terugvordering. Hij beperkt de terugvordering tot 10% van het pensioen door toepassing van een bijzondere maatregel voorzien in de programmawet van 28 juni 2013 voor de terugvordering van overheidspensioenen die ingegaan zijn voor 1 januari 2018. Dit gelet op het feit dat mevrouw Van Roosdaal reeds sedert 2000 een pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid genoot dat weliswaar vanaf 1 juli 2021 een herziening onderging. Doch ook hiermee kon mevrouw Van Roosdaal niet instemmen en contacteerde daarom de Ombudsman Pensioenen.

Bedenkingen
In het kader van de corona-epidemie heeft de Regering voorzien in uitzonderingsmaatregelen voor personen die in de zorg een beroepsactiviteit aanvatten of uitbreiden[7]. De inkomsten die volgen uit deze activiteit worden bij de controle op de toegelaten inkomsten buiten beschouwing gelaten.

Wij moeten vaststellen dat in dit dossier de FPD geen specifiek onderzoek heeft gedaan naar de vraag of mevrouw Van Roosdaal in het kader van de strijd tegen het coronavirus gelet op de uitzonderingsmaatregelen die daarvoor uitgevaardigd zijn tijdens de coronacrisis niet onbeperkt mocht bijverdienen.

De Ombudsdienst Pensioenen vroeg dan ook om het dossier opnieuw en dit maal grondig te onderzoeken.

De FPD gaat in op dit verzoek. Doch wij stellen vast dat de FPD bij het opstarten van dit heronderzoek al onmiddellijk een vergissing begaat. Hij vraagt aan betrokkene die een activiteit als zelfstandige uitoefende naar de inkomsten als werknemer en vraagt tevens om een attest door haar werkgever te laten invullen waarop deze bevestigt dat ze een activiteit heeft uitgeoefend in het kader van de strijd tegen het coronavirus.

Nochtans beschikt de FPD over de informatie dat ze een activiteit als zelfstandige heeft uitgeoefend en zijn de inkomsten als zelfstandige die weerhouden werden door de fiscus af te leiden uit informatie waarover de FPD beschikt (informatie bekomen van het RSVZ die op zijn beurt de informatie van een sociaal verzekeringsfonds bekomen heeft, die dan weer op zijn beurt de informatie van de fiscus bekomen heeft).

Mevrouw Van Roosdaal roept de hulp van de Ombudsman Pensioenen in om het document correct in te vullen en de gevraagde attesten af te leveren. Gelet op het feit dat zij actief was in een vaccinatiecentrum werd ervoor geopteerd een attest te bezorgen dat bevestigt dat ze daar gewerkt heeft. Zij maakte deze informatie in november 2023. Wij stellen vast dat ondanks ons aandringen het nog tot eind januari 2024 duurt vooraleer de FPD het dossier verder afwerkt. Dit terwijl ze elke maand haar pensioenschuld verder dient af te lossen.

Na grondig nazicht blijkt dat de inkomsten voor de periode van oktober 2021 tot eind december 2021 (net als haar inkomsten voor het jaar 2022 trouwens) in het kader van de strijd tegen het coronavirus in de zorgsector onbeperkt gecumuleerd mogen worden naast haar pensioen. Mevrouw Van Roosdaal overschrijdt hierdoor uiteraard de toegelaten grenzen niet meer, het waren immers haar enige inkomsten. Er werd dan ook ten onrechte een pensioenschuld betekend.

Het teruggevorderde pensioenbedrag van oorspronkelijk 8.981,50 euro werd eerst herleid tot een schuld van 1.316,02 euro. Door bemiddeling van de Ombudsdienst Pensioenen werd de schuld volledig teniet gedaan.

7 Zie jaarverslag 2022, Hoofdstuk 1 voor een uitgebreide toelichting.

Informatie over werken naast pensioen verstrekt op basis van een vermoeden: vermoeden blijkt niet de realiteit te worden waardoor op basis van het vertrouwensbeginsel de terugvorderingsbeslissing na bemiddeling geannuleerd wordt

DOSSIER 37594

Voor de uitvoerige bespreking van het dossier verwijzen we naar het hoofdstuk “Vertrouwensbeginsel”.

Algemene conclusie

In dit hoofdstuk dat gewijd is aan klachten over terugvorderingsbeslissingen inzake werken naast het pensioen in hoofdzakelijk uitzonderingsgevallen (zorgpersoneel tijdens de coronacrisis, personeelsschaarste in het onderwijs, onthaal ouder, vrijwillige brandweerman) werd voor meer dan 100.000 euro ten onrechte bij gepensioneerden teruggevorderd pensioengeld na bemiddeling van de Ombudsdienst Pensioenen door de FPD aan de gepensioneerden terugbetaald.

Inzake het werken naast het pensioen als vrijwillige brandweerman en werken naast het minimumpensioen waarbij nog achterstallen uitbetaald worden stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat er een structureel probleem was daar de wetgeving niet correct toegepast werd. De FPD heeft zijn werkwijze na de bemiddeling aangepast en de nodige instructies aan het personeel verstrekt zodat in de toekomst gelijkaardige dossiers correct behandeld worden. Wanneer een structureel probleem ontdekt wordt concludeert de Ombudsman Pensioenen dat het niet gepast is in afwachting dat de problematiek grondig onderzocht is nog nieuwe terugvorderingen aan te vatten.

De overige klachten betroffen punctuele fouten, weliswaar met grote consequenties voor de betrokken gepensioneerden. De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat in deze punctuele gevallen het onderzoek niet grondig (genoeg) gevoerd was. Gegevens dubbelchecken is dan ook raadzaam. Een herinneringsbeslissing versturen wanneer een gepensioneerde niet tijdig antwoordt op een cruciale vraag past in een klantvriendelijk onderzoek.

Kortom het betekenen van grote schulden aan gepensioneerden dient met de nodige omzichtigheid te gebeuren. Zo’n grote schulden kunnen immers hard aankomen bij de gepensioneerden. Een schuld kan immers het leven van de gepensioneerde drastisch wijzigen en veroorzaakt vaak verwondering en/of angst. Meermaals brengt het onverhoeds geld opeisen de gepensioneerde zelfs in ernstige (financiële) problemen.

Wanneer een gepensioneerde een signaal geeft dat er volgens hem iets misgelopen is of een twijfel uitdrukt, wijst de Ombudsman Pensioenen op het belang in dergelijke gevallen deze klachten, zelfs wanneer deze telefonisch geuit worden -en al zeker wanneer dit gebeurt bij de klachtendienst van de pensioendienst-, grondig te onderzoeken en het terugvorderingsproces helemaal na te kijken op eventuele fouten of onvolmaaktheden.

Een heronderzoek voeren naar aanleiding van een geuitte klacht- het wachten op informatie van derden zoals de individuele rekening van derden buiten beschouwing gelaten - terwijl de schuld op dat moment verder ingevorderd wordt vereist dat in de toekomst – in tegenstelling tot de ervaring die de Ombudsman Pensioenen tijdens zijn bemiddelingen ondervond- aan dergelijke dossier prioriteit gegeven wordt.

Wanneer toch een fout vastgesteld wordt waardoor een grote pensioenschuld dient geannuleerd te worden vindt de Ombudsman Pensioenen dat het aanbieden van excuses gepast is. De FPD erkent dit en engageert zich voortaan wat alerter te zijn in het kader van het aanbieden van verontschuldigingen.

Excuses kunnen immers bijdragen tot het herstel van de verstoorde relatie tussen de gepensioneerde en de pensioendienst.

3 HOOFDSTUK

Informatisering

HOOFDSTUK 3

Informatisering

Waar vroeger een pensioen manueel werd berekend door een ambtenaar zien we nu meer en meer dat de berekening en uitbetaling van de pensioenen geautomatiseerd worden. Zoals we reeds in de vorige Jaarverslagen schreven biedt dit heel wat voordelen: vaak kunnen zo efficiëntiewinsten geboekt worden, is er het voordeel dat de computer nauwkeuriger is in het berekenen dan de mens en kunnen de ambtenaren die vroeger deze manuele berekeningen uitvoerden ingezet worden om tegemoet te komen aan het toegenomen aantal vragen van de burger.

Wel dient opgemerkt te worden dat gezien de complexiteit van de pensioenwetgeving er in uitzonderlijke situaties fouten worden gemaakt in de programmatie. Wanneer een wetgeving op meerdere manieren kan geïnterpreteerd worden betekent dit dat er bij de programmering van de pensioenberekening meerdere opties mogelijk zijn. Verder moet de pensioendienst bij het ontbreken van loopbaangegevens (bijvoorbeeld omdat deze in de toekomst liggen) of bij het gebrek aan details in de geregistreerde loopbaangegevens uit het verleden bij het programmeren vermoedens hanteren of van veronderstellingen uitgaan.

Het ontdekken van de fouten in computerprogramma's, het bemiddelen over de in de programmering gehanteerde vermoedens en de interpretatie bij de uitvoering van de wetgeving vergt een zeer ver doorgedreven kennis van de pensioenwetgeving en een inzicht in de logica en algoritmen van de berekeningsprogramma's. De Ombudsdienst Pensioenen heeft gelet op deze nieuwe evolutie zich dan ook de laatste jaren hierin gespecialiseerd. In dit hoofdstuk halen we een paar voorbeelden aan.

Ten eerste ontdekte de Ombudsman Pensioenen in 2023 dat wanneer een gepensioneerde een wettelijk pensioen, dat uitbetaald wordt door Ethias, in combinatie met een aanvullend pensioen geniet, Ethias ten onrechte niet zelf het percentage bedrijfsvoorheffing vaststelt dat op het pensioen dat hij uitbetaalt moet ingehouden worden. Ethias ontving immers in deze gevallen via een elektronische flux een toe te passen percentage bedrijfsvoorheffing van de FPD, niet wetende dat de gepensioneerde geen pensioen genoot van de FPD. Immers indien een gepensioneerde zowel een pensioen van de FPD als van Ethias ontvangt moet de FPD volgens de instructies van de FOD Financiën de bedrijfsvoorheffing vaststellen.

Daar het gelet op de programmatie van de flux inzake bedrijfsvoorheffing tussen de FPD en Ethias het voor Ethias niet mogelijk was uit te maken dat Ethias nog altijd zelf het bedrijfsvoorheffingspercentage moest vaststellen (omdat Ethias de enige was die een wettelijk pensioen uitbetaalt) werd door Ethias op het pensioen gedurende twee maanden meer dan 480 euro te veel bedrijfsvoorheffing ingehouden nadat betrokkene het kapitaal van zijn extra-legaal pensioen had ontvangen. Tevens was het voor de gepensioneerde niet duidelijk aan wie hij de wijziging van elementen die een invloed hebben op de berekening van de bedrijfsvoorheffing (bijvoorbeeld het genot van kinderbijslag) moest meedelen. Ondanks dat hij enkel een pensioen genoot van Ethias kreeg hij immers foutief te horen dat de FPD, van wie hij geen pensioen kreeg, zijn bedrijfsvoorheffingspercentage diende vast te stellen. Dit vloeide immers voort uit de foutief toegepaste werkwijze.

De Ombudsman Pensioenen riep Ethias op zijn werkwijze aan te passen (waarvoor de programmatie van de flux tussen de FPD en Ethias dient aangepast te worden) zodat de bedrijfsvoorheffing terug zelf bepaald wordt door Ethias en deze onmiddellijk en dus sneller correct kan toegepast worden op het pensioen. Bij toepassing van de correcte werkwijze zal tevens de onduidelijkheid voor de gepensioneerde verdwijnen aan wie hij wijzigingen van elementen die een invloed hebben op de bedrijfsvoorheffing moet meedelen.

Ten tweede stelde de Ombudsman Pensioenen op het gebied van programmering vast dat wanneer een gepensioneerde een pensioen ontvangt dat door twee verschillende pensioendiensten uitbetaald wordt (Ethias en FPD) de bedrijfsvoorheffing, bij een melding van een element dat een invloed heeft op de bedrijfsvoorheffing, niet altijd snel correct wordt toegepast door de beide pensioendiensten ingevolge een niet al te snelle uitwisseling van gegevens. Na ondervraging over deze problematiek door de Ombudsman Pensioenen vroeg Ethias aan de FPD de trimestrieel gewijzigde pensioenbedragen voortaan in het begin van een maand in plaats van halverwege de maand mee te delen. Dit zou er toe leiden dat Ethias op het pensioen dat hij uitbetaalt op het einde van de maand waarin de trimestriële stroom ontvangen wordt in een aantal gevallen sneller de correcte bedrijfsvoorheffing zou kunnen toepassen. Dit geldt eveneens (of misschien wel des te meer) voor pensioenen die bij het begin van de maand betaald worden. De Ombudsman Pensioen herhaalt in dit kader zijn oproep om sneller gegevens uit te wisselen (oproep aan de FPD om frequenter dan om de drie maanden het nieuwe bedrijfsvoorheffingspercentage aan Ethias mee te delen).

Ten derde stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat de wijze waarop de omzetting van een deeltijdse tewerkstelling naar een voltijdse tewerkstelling geprogrammeerd is een invloed kan hebben op de vroegst mogelijke pensioendatum. Om vervroegd met pensioen te kunnen gaan dient een voldoende lange loopbaan bewezen te worden. Een tewerkstelling als werknemer wordt in aanmerking genomen vanaf het bewijs van 104 dagen. De Ombudsman ontving een klacht van een gepensioneerde die 1 dag tekort kwam om een jaar te doen meetellen. De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat de omzetting automatisch door het computerprogramma van de Federale Pensioendienst plaats vindt en per kwartaal (met telkens een afronding) gebeurt, waarna men de afgeronde resultaten van de vier kwartalen optelt om zo een aantal dagen op jaarbasis te krijgen. Hierdoor telde een welbepaald jaar 103 dagen waardoor het niet in aanmerking mocht genomen worden voor de loopbaanvoorwaarde om vervroegd met pensioen te gaan. Doch bij een omzetting van de deeltijdse prestaties naar voltijdse dagequivalenten berekend op jaarbasis zou wel het bewijs van 104 dagen geleverd worden. De omzetting van de deeltijdse prestaties naar voltijdse dagequivalenten op jaarbasis is eveneens verdedigbaar. In artikel 4 § 2, 2 KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsel is bepaald dat de kalenderjaren in aanmerking komen indien de pensioenrechten betrekking hebben op een tewerkstelling die overeenstemt met ten minste (één derde) van een voltijdse arbeidsregeling. Verder bepaalt artikel 4§ 2,2 KB van 26 juli 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 dat wanneer de tewerkstelling niet het volledige kalenderjaar omvat, is aan deze voorwaarde voldaan indien voor het kalenderjaar tenminste het equivalent van de vermelde minimumduur van tewerkstelling wordt bewezen. De wetgeving inzake toegang tot pensioen (loopbaanvoorwaarde) verwijst naar het in aanmerking nemen van periodes per kalenderjaar. De FPD stemde in met de omzetting op jaarbasis waardoor de gepensioneerde 8 maanden vroeger met pensioen kon gaan.

Onvolmaaktheid in computerprogramma: de vaststelling van de bedrijfsvoorheffing wanneer enkel een wettelijk pensioen door Ethias uitbetaald wordt dat samen genoten wordt met een kapitaal van een groepsverzekering betaald door Ethias

DOSSIER 37705

De feiten

Op 3 juli 2022 krijgt de heer Joos van de FPD een brief met de melding “controleer uw sociale en fiscale gegevens en bezorg ons uw rekeningnummer.” Deze brief gaat verder met de melding “u ontvangt binnenkort de eerste betaling van uw pensioen of uw uitkering.”

Op 6 juli 2022 heeft de heer Joos aan de FPD verklaard een kind ten laste te hebben. Het feit dat zijn vrouw ten laste is heeft hij niet gemeld.

De FPD meldde op 2 augustus 2022 aan de heer Joos dat zijn ambtenarenpensioen zou betaald worden door Ethias, Woluwelaan 2 te 1150 Sint-Pieters-Woluwe, telefoonnummer 02 227 99 11, e-mail: info@ethias.be.

Aan de heer Joos werd dan ook een pensioen toegekend met ingang vanaf 1 oktober 2022 door Ethias. Dit pensioen werd tevens betaald door Ethias.

Op dit pensioen werd een bedrijfsvoorheffing toegepast rekening houdend met het feit dat hij zijn vrouw en een gehandicapt kind ten laste had.

In maart 2023 ontving de heer Joos van Ethias de melding dat de bedrijfsvoorheffing op zijn pensioen vanaf dan wordt aangepast. De heer Joos stelde vast dat zijn netto pensioen met 487,85 euro verminderde door een wijziging in de bedrijfsvoorheffing.

In de uitleg bij de nieuwe afrekening van het netto pensioenbedrag vermeldde Ethias dat de FPD een nieuw percentage bedrijfsvoorheffing en solidariteitsbijdrage had meegedeeld aan Ethias en dat Ethias dit percentage verplicht diende toe te passen. De bedrijfsvoorheffing verhoogde van 19,90% naar 31,20% van het belastbaar bedrag. De heer Joos moest zich voor verdere inlichtingen tot de FPD wenden.

Vreemd daar hij op 2 augustus 2022 nog de melding van de FPD had gekregen dat zijn pensioen door Ethias zou betaald worden.

Hij nam dus toch maar contact op met de FPD.

Bij dit contact vernam hij dat de FPD bij de vaststelling van het percentage bedrijfsvoorheffing rekening gehouden heeft met een kind ten laste. Doch dat zijn echtgenote ten laste was, was bij de FPD niet gekend (omdat hij dit nooit aan de FPD verklaard had) en dat daarom hiermee geen rekening gehouden is. De FPD deelde hem bijgevolg mee dat nu hij dit gemeld had, een nieuw percentage bedrijfsvoorheffing aan Ethias zou overgemaakt worden.

Tevens ontving de heer Joos van de FPD een telefoon opnieuw met de melding dat de FPD zijn pensioen niet uitbetaalt.

De heer Joos begrijpt het nu helemaal niet meer: de FPD, van wie hij geen pensioen krijgt, zou de instantie zijn die het nieuwe percentage aan bedrijfsvoorheffing moet vaststellen en meedelen aan Ethias. De heer Joos schrijft dan ook “Bij wie kan ik terecht voor uitleg of rechtzetting of wat moet ik doen?”.

Nog verontrustender wordt het wanneer Ethias antwoordt met een veronderstelling. Wij citeren: “Als ik uw bericht lees, *ga ik er van uit* dat de Federale Pensioendienst u nu op gezinslast heeft gezet.” Dit bericht gaat verder met de melding dat Ethias het bedrijfsvoorheffingspercentage dat hij van de FPD ontvangen heeft moet toepassen tot hij het nieuwe percentage zal ontvangen.

Daarop nam de heer Joos met de Ombudsdienst Pensioenen contact op om duidelijkheid te krijgen over deze toch wel erg verwarrende situatie.

Bedenkingen

Uit een eerste onderzoek bleek dat Ethias tot de maand februari 2023 zelf het percentage bedrijfsvoorheffing had vastgesteld.

De heer Joos was in oktober 2022 gepensioneerd. Omdat uit het pensioenkadaster bleek dat de heer Joos naast dit pensioen geen andere voordelen genoot stelde Ethias, geheel conform de instructies van de FOD Financiën, zelf de bedrijfsvoorheffing vast. Omdat de heer Joos meegedeeld had dat hij zijn vrouw en een gehandicapt kind ten laste had werd de bedrijfsvoorheffing vastgesteld rekening houdende met deze gezinslast.

In november 2022 ontving de heer Joos de uitkering van een kapitaal van zijn groepsverzekering. Dit kapitaal werd door Ethias uitbetaald. Dit voordeel werd geheel conform de regels in het pensioenkadaster ingegeven.

Via het pensioenkadaster ontving de FPD het bedrag van dit kapitaal van zijn tweede pijler pensioen. Daarop stelde de FPD het percentage bedrijfsvoorheffing vast en meldde dit via de trimestriële gegevensstroom A006 op 15 januari 2023 aan Ethias.

Deze trimestriële stroom bevat naast het percentage van de bedrijfsvoorheffing ook het percentage van de solidariteitsbijdrage. De wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen bepaalt dat, voor de solidariteitsbijdrage rekening moet gehouden worden met de wettelijke pensioenen, andere

pensioenen en de aanvullende pensioenen inclusief de kapitalen. In geval van cumulatie van een wettelijk pensioen van een instelling en een kapitaal ten laste van een andere instelling, moet de Pensioendienst het percentage van de solidariteitsbijdrage uitwisselen met het organisme dat het wettelijk pensioen betaald.

Met deze stroom wordt dus ook het percentage bedrijfsvoorheffing gemeld.

Uit de gegevens van de FPD bleek dat de heer Joos uitsluitend een kind ten laste zou hebben. Met andere woorden de FPD deelde een percentage bedrijfsvoorheffing mee aan Ethias dat niet overeenstemde met de werkelijke situatie van de heer Joos, met name een gehandicapt kind en zijn echtgenote ten laste.

Wij moeten hier opmerken dat het foutieve percentage bedrijfsvoorheffing het gevolg is van informatie waarover de FPD beschikte. De heer Joos had immers op 6 juli en 18 augustus 2022 via mypension aan de FPD gemeld dat hij een kind met handicap ten laste had. Hij had niet gemeld dat ook zijn echtgenote ten laste was.

Bij de ontvangst van het verzoek ging de Ombudsman Pensioenen na wat de instructies van de FOD Financiën precies inhouden.

Het is duidelijk dat wanneer een gepensioneerde uitsluitend een wettelijk pensioen geniet dat niet beheerd wordt door de FPD, de instelling die het wettelijke pensioen betaalt zelf het percentage bedrijfsvoorheffing vaststelt op basis van de gegevens waarover de instelling beschikt. Dit is waarom Ethias aanvankelijk vanaf oktober 2022 zelf het percentage bedrijfsvoorheffing vaststelde.

Echter, wanneer de FPD een wettelijk pensioen uitbetaalt en betrokkene ook een wettelijk pensioen geniet ten laste van een andere instelling, moet de FPD de bedrijfsvoorheffing vaststellen en moet de andere instelling dit percentage verplicht toepassen.

Deze regel geldt echter niet wanneer betrokkene een wettelijk pensioen geniet dat betaald wordt door Ethias en daarnaast ook een groepsverzekering uitbetaald krijgt. Dit is immers geen wettelijk pensioen dat uitbetaald wordt door de FPD.

De instructies luiden als volgt[1]:

21. Vaststelling van het percentage van de bedrijfsvoorheffing
21.1. Het percentage wordt berekend op grond van het bedrag van de bedrijfsvoorheffing verkregen door toepassing van deel 5, hoofdstukken 1 tot 5 op het verschil tussen:
a) eensdeels, het totale brutobedrag van de wettelijke pensioenen en aanvullende voordelen als vermeld in artikel 68, § 1, a en c, van voormelde wet van 30 maart 1994, ***met uitzondering van de in de vorm van kapitaal uitbetaalde voordelen****, zoals dat bedrag voor de toepassing van de artikelen 68 tot 68quinquies van dezelfde wet werd medegedeeld;*
b) anderdeels, de verplichte sociale inhoudingen vermeld in nr. 24.1.
21.2. Dit percentage wordt afgerond tot het hogere of lagere tiende van een punt naargelang het cijfer van de honderdsten van een punt al dan niet 5 bereikt.

Hieruit besluit de Ombudsman Pensioenen dat in het geval een pensioen dat door Ethias uitbetaald wordt, samen genoten wordt met een groepsverzekering, Ethias het percentage van de bedrijfsvoorheffing zelf moet vaststellen zonder dat de FPD hierin tussenkomt. Het is immers enkel bij cumulatie van meerdere wettelijke pensioenen dat de bedrijfsvoorheffing moet toegepast worden op het totaalbedrag van de wettelijke pensioenen en dat deze bedrijfsvoorheffing door de FPD moet vastgesteld worden.

De Ombudsman vroeg bijgevolg aan Ethias en de FPD om te onderzoeken waarom hun werkwijze niet in overeenstemming was met de instructies van de FOD Financiën.

De FPD meldde aan de Ombudsman Pensioenen dat de instructies van de FOD Financiën inderdaad duidelijk waren. Wanneer een wettelijk pensioen, dat betaald wordt door een andere instelling dan de

1 bijlage III bij het KB/WIB - Afdeling 4. Pensioenen Onderafdeling 1. Cumulatie van bepaalde pensioenen of renten (deel 5, hoofdstukken 1 tot 5).

FPD, uitsluitend samen genoten wordt met een groepsverzekering stelt de andere instelling, zonder tussenkomst van de FPD, het percentage van de bedrijfsvoorheffing vast.

De huidige werkwijze waarbij in het geval dat een wettelijk pensioen van een andere instelling uitsluitend genoten wordt met een groepsverzekering de FPD toch het percentage van de bedrijfsvoorheffing vaststelt en deze meedeelt aan de andere instelling is het gevolg van het feit dat nu via dezelfde stroom A006 zowel de bedrijfsvoorheffing als de solidariteitsbijdrage meegedeeld wordt. De FPD moet immers wel instaan voor het meedelen aan Ethias van het percentage solidariteitsbijdrage dat Ethias moet inhouden.

De FPD onderzoekt of het technisch mogelijk is om uitsluitend het percentage solidariteitsbijdrage mee te delen zonder het risico te lopen dat hierdoor de andere instelling geen bedrijfsvoorheffing meer zou inhouden: kortom zonder dat dit tot ongewenste effecten zou leiden.

Immers Ethias meldt dat indien ze een melding van de FPD krijgen met een toe te passen percentage bedrijfsvoorheffing, Ethias ervan uitgaat dat de FPD beschikt over informatie m.b.t. andere door betrokkene ontvangen pensioenen dan het door Ethias uitbetaalde pensioen. Ethias heeft immers geen rechtstreekse toegang tot het pensioenkadaster.

Het is door het ontbreken van die eventuele bijkomende informatie voor Ethias niet mogelijk na te gaan dat het door de FPD meegedeelde percentage een percentage bedrijfsvoorheffing is dat door Ethias ingevolge de instructies van de FOD Financiën al dan niet moet toegepast worden. Ethias gaat er dus vanuit dat telkens de FPD een percentage meedeelt dit een percentage bedrijfsvoorheffing is dat zij moeten toepassen.

Indien deze problematiek opgelost wordt zal de gepensioneerde die enkel een wettelijk pensioen van Ethias geniet, enkel nog aan Ethias de wijzigingen van elementen die een invloed op zijn bedrijfsvoorheffing hebben moeten meedelen. Zo wordt ook de onduidelijkheid voor de gepensioneerde aan wie hij wijzingen moet melden weggewerkt.

Het is nu wachten tot de FPD de technische aanpassing doorvoert waardoor uitsluitend het percentage solidariteitsbijdrage meegedeeld wordt zonder dat het risico gelopen wordt dat hierdoor de andere instelling geen bedrijfsvoorheffing meer zou inhouden.

Verbeterpunt in de programmatie: snellere uitwisseling van pensioengegevens door de FPD, die het pensioenkadaster beheert, aan Ethias

DOSSIER 37705 EN DOSSIER 37623

In het dossier van de heer Joos stelde de Ombudsman Pensioenen ook vast dat het nieuwe bedrijfsvoorheffingspercentage dat Ethias via een trimestriële stroom van de FPD ontvangen had op 15 januari door Ethias werd toegepast op het pensioen dat werd uitbetaald in maart 2023. Ook al dient deze werkwijze (het doorgeven van een bedrijfsvoorheffingspercentage van de FPD aan Ethias) hier niet toegepast te worden.

Gelet op de vaststelling dat de verwerkingstermijn in casu lang was, vroeg de Ombudsdienst Penisoenen, ondanks het feit dat de melding van de FPD aan Ethias in toepassing van punt 1.5 van de bijlage III bij het KB/WIB[2] hier niet van toepassing is, wat de normale verwerkingsduur is van een melding van de wijziging van gegevens die een impact heeft op de bedrijfsvoorheffingsschaal (bijvoorbeeld kinderlast) wanneer de FPD aan de andere pensioeninstelling (Ethias) de toe te passen bedrijfsvoorheffing wel dient mee te delen. Immers wanneer een gepensioneerde zowel een pensioen van Ethias als van de FPD ontvangt en de gepensioneerde een element dat een wijziging veroorzaakt inzake bedrijfsvoorheffing aan Ethias meldt, dient dit door Ethias eerst aan de FPD overgemaakt te worden. De FPD stelt het bedrijfsvoorheffingspercentage dan vast (en past dit toe op het pensioen uitbetaald door de FPD) en maakt dit bedrijfsvoorheffingspercentage over aan Ethias via de elektronische stroom.

2 Zie Jaarverslag Ombudsdienst Pensioenen 2019 p. 92.

Dit was immers het geval bij mevrouw Vermandere (dossier 37623).

Mevrouw Vermandere geniet zowel een werknemerspensioen (79,48 euro bruto in januari 2023) dat uitbetaald wordt door de FPD als een pensioen dat uitbetaald wordt door Ethias (1.668,99 euro bruto in januari 2023).

Mevrouw Vermandere klaagt bij de Ombudsdienst Pensioenen dat Ethias de nieuwe bedrijfsvoorheffing pas toepaste vanaf maart 2023. Hierdoor verminderde haar bedrijfsvoorheffing van 146,13 euro naar 109,60 euro. De FPD paste bij haar de nieuwe bedrijfsvoorheffing wel onmiddellijk toe doch hield daarbij geen rekening met de perekwatie van het ambtenarenpensioen van mevrouw Vermandere waardoor dit pensioen vanaf januari 2023 verhoogd werd door Ethias.

Ook bij haar man die een pensioen van de NMBS geniet dat uitbetaald wordt door de FPD werd de nieuwe bedrijfsvoorheffing reeds toegepast vanaf januari 2023.

De Ombudsman Pensioenen stelt vast dat de berekeningsregels voor de bedrijfsvoorheffing die jaarlijks worden aangepast om de bedragen in overeenstemming te brengen met de kosten van het levensonderhoud ook in december 2022 voor pensioenen die betaalbaar zijn in 2023 aangepast werden. Nieuw voor de pensioenen betaalbaar in 2023 was het wegvallen van de schalen van de bedrijfsvoorheffing, dit zijn de tabellen waarbij de belastbare pensioenen ingeschaald worden naar een lager veelvoud van 15 euro. De schalen van bedrijfsvoorheffing werden vervangen door de "glijdende schalen". De bedrijfsvoorheffing wordt niet langer meer berekend op basis van maandelijkse schalen. Voortaan wordt de sleutelformule gebruikt zodat een kleine bruto verhoging niet tot een netto verlaging leidt. Dit is des te belangrijker in periodes van hoge inflatie wanneer de pensioenen veelvuldig geïndexeerd worden.

Zo werd het Koninklijk besluit van 19 december 2022 tot wijziging van het KB/WIB 92 op het stuk van de bedrijfsvoorheffing, met daarbij de bijlage III, in het Belgisch Staatsblad van 30 december 2022 gepubliceerd.

Volgens deze sleutelformule wordt de bedrijfsvoorheffing op de pensioenen berekend als volgt:

- het maandelijks belastbaar bedrag wordt omgerekend naar een jaarlijks bruto belastbaar bedrag;
- dit jaarlijks bruto belastbaar bedrag wordt verminderd met forfaitaire beroepskosten om te komen tot een jaarlijks netto belastbaar bedrag;
- op dit jaarlijks netto belastbaar bedrag wordt de basisbelasting berekend met aftrek van verminderingen voor gezinslasten;
- het bekomen resultaat wordt omgerekend naar een maandelijkse bedrijfsvoorheffing die op zijn beurt nog kan verminderd worden met bepaalde verminderingen.

De nieuwe regels zijn van toepassing op de vanaf 1 januari 2023 betaalde pensioenen.

Mevrouw Vermandere had van Ethias te horen gekregen dat voor haar dossier de Federale Pensioendienst bevoegd is voor de berekening en toepassing van de bedrijfsvoorheffing daar zij naast het pensioen dat zij van Ethias ontvangt ook nog een ander pensioen uitbetaald door de FPD geniet. De FPD telt dan beide pensioenen samen en bepaalt hoeveel procent bedrijfsvoorheffing er op haar pensioenen dient te worden ingehouden conform de regels zoals vastgesteld door de FOD Financiën. Dit percentage aan bedrijfsvoorheffing wordt door de Federale Pensioendienst automatisch ingelezen in haar pensioendossier bij Ethias en wordt bijgevolg pas toegepast van zodra de FPD het nieuwe percentage bedrijfsvoorheffing overmaakt aan Ethias.

Ethias antwoordde dat ze het nieuwe bedrijfsvoorheffingspercentage (6,60%) pas zo laat binnengekregen heeft van de FPD dat Ethias het nieuwe bedrijfsvoorheffingspercentage pas kon toepassen op de pensioenbetaling door Ethias van maart 2023.

De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat er gedurende twee maanden een foutief bedrijfsvoorheffingspercentage door Ethias was toegepast daar de uitwisseling van pensioengegevens om tot een correcte bedrijfsvoorheffing te komen enige tijd vergde. Hij ondervroeg derhalve Ethias over de verwerkingstermijn.

Ethias antwoordde het volgende: “Omtrent de timing van de toepassing van de gewijzigde bedrijfsvoorheffing kan ik u melden dat wij deze gegevens trimestrieel doorkrijgen van de FPD. Nadien volgt dan een aanpassingstijd van ongeveer een week. Het bestand dat wij op 15 januari ontvangen hebben werd na het in betaling geven van de pensioenen voor januari verwerkt aangezien de opdracht tot het in betaling geven van de pensioenen van januari op 19 januari werd afgesloten. Er moet immers rekening gehouden worden met een doorlooptijd van een week. Wij volgen dit samen met de FPD verder op teneinde de nodige aanpassingen door te voeren en te bekijken of zij ons de gegevens reeds in het begin van de maand kunnen doorsturen zodat wij deze bij de eerstvolgende betaling kunnen toepassen.”

De Ombudsman Pensioenen had het reeds in het Jaarverslag 2008 op pagina 110 over de problematiek van het niet onmiddellijk correct inhouden van de bedrijfsvoorheffing wanneer een gepensioneerde een pensioen, dat door twee verschillende pensioendiensten uitbetaald wordt, ontvangt: “Als men zich in de plaats van de gepensioneerde stelt verwacht hij een correcte en tijdige betaling die simultaan rekening houdt met alle elementen. De verbetering van de uitwisseling van de gegevens en het beheer van het pensioenkadaster is hierbij prioritair. Zij maakt een groot deel van de oplossing uit. Het College van Ombudsmannen stelt de vraag of in de (nabije) toekomst een dagelijkse aanpassing van de gegevens van het pensioenkadaster tot de mogelijkheden zou behoren…”

Het in het begin van een maand in plaats van halverwege de maand meedelen van het nieuwe in te houden bedrijfsvoorheffingspercentage, zou inderdaad, zoals Ethias opmerkt, een snellere aanpassing van de bedrijfsvoorheffing door Ethias tot gevolg hebben. Dit ligt in de lijn van de verbetersuggestie die de Ombudsman Pensioenen in 2008 formuleerde. Dit zou er toe leiden dat Ethias op het pensioen dat hij uitbetaalt in de maand waarin hij het nieuwe percentage aan bedrijfsvoorheffing van de FPD ontvangt in een aantal gevallen sneller de correcte bedrijfsvoorheffing zou kunnen toepassen. Wij volgen verder op of de FPD tegemoet komt aan de vraag van Ethias.

De Ombudsman Pensioenen wijst er in dit kader op dat een frequenter meedelen van het nieuwe bedrijfsvoorheffingspercentage door de FPD aan Ethias (nu gebeurt dit trimestrieel) ook een verbetering teweeg zou brengen.

Samendrukking deeltijdse tewerkstelling naar voltijdse dagequivalenten

DOSSIER 38251

De feiten
Mevrouw Luyckx stelt vast dat voor wat betreft de loopbaangegevens voor het jaar 1996 er slechts rekening wordt gehouden met 103 dagen tewerkstelling. Hierdoor komt dit kalenderjaar niet in aanmerking voor het bepalen van de loopbaanvoorwaarde en kan zij hierdoor in 2024 geen aanspraak maken op het vervroegd rustpensioen. Zij zou pas op pensioen kunnen gaan vanaf 1 juli 2025.

Zij neemt hiervoor op 19 januari 2023 contact op met de Federale Pensioendienst. Ze doet haar beklag dat er voor het jaar 1996 103 dagen en geen 104 dagen in aanmerking genomen worden in het kader van de toegang tot het vervroegd pensioen. Op 15 februari 2023 neemt ze hiervoor ook contact op met het kabinet van de Minister van Pensioenen.

Naar aanleiding van haar e-mail van 19 januari 2023 en van 15 februari 2023, die naar de FPD werd doorgestuurd door het Kabinet van de Minister van Pensioenen, deelde de Federale Pensioendienst haar op 27 februari 2023 het volgende mee: “Wanneer u tijdens uw loopbaan deeltijdse arbeid hebt verricht, wordt het aantal gewerkte en gelijkgestelde dagen, vermeld op het uittreksel van uw globale loopbaan, omgezet tot voltijdse dagen. Op dit uittreksel wordt het aantal uren dat u in een bepaald jaar hebt gepresteerd vermeld op het aantal uren dat overeenstemt met een voltijdse arbeidsregeling in de onderneming of de bedrijfstak waar u tewerkgesteld was. De omzetting tot volle dagequivalenten gebeurt op basis van die twee gegevens. De omzetting van de deeltijdse arbeid gebeurt als volgt: Voor 1996 bewijst u een deeltijdse tewerkstelling van 182 u, 182 u, 146,5 u, 136 u en 14 u en is de voltijdse tewerkstelling 2 080 uren (40 uren maal 52 weken). De deeltijdse arbeidsdagen worden omgezet naar voltijdse arbeidsdagen volgens volgende formule: 312 x (182 u + 182 u + 146,5 u + 136 u + 14 u: 2 080 u).”

Op 28 februari 2023 reageert mevrouw Luyckx stellende “Wanneer ik de zelfde berekening maak kom ik uit op: 99, 075 dagen + 5 gelijkgestelde dagen = 104 dagen.”

Op 19 april 2023 heeft mevrouw Luyckx getelefoneerd naar de pensioendienst om aan te dringen op een antwoord. Op 20 april deed mevrouw Luyckx nog eens per mail haar beklag.

De FPD deelt haar op 12 mei 2023, naar aanleiding van haar mail van 28 februari 2023 en 20 april 2023, mee dat indien het gaat over een deeltijdse tewerkstelling deze tewerkstelling moet worden omgezet naar voltijdse dagequivalenten en dat deze omzetting per kwartaal gebeurt. De Federale Pensioendienst deelde haar volgende berekening mee:
Kwartaal 1: 182/2080 x 312 = 27 voltijdse dagequivalenten
Kwartaal 2: 182/2080 x 312 = 27 voltijdse dagequivalenten
Kwartaal 3: 146,5/2080 x 312 = 22 voltijdse dagequivalenten
Kwartaal 4: 136/2080 x 312 = 20 voltijdse dagequivalenten
Kwartaal 4: 14/2080 x 312 = 2 voltijdse dagequivalenten

Samen met de 5 nog geboekte gelijkgestelde dagen geeft dit een totaal van 103 dagen. Hierdoor bewijst zij volgens de Federale Pensioendienst slechts 103 dagen en komt dit jaar dus niet in aanmerking voor het bepalen van de loopbaanvoorwaarde.

Mevrouw Luyckx neemt op 15 mei 2023 nogmaals contact op met de pensioendienst en meldt dat wanneer zij de optelling van de arbeidsdagen maakt (na omzetting) ze wel aan 104 dagen komt.

Vermits ze geen antwoord krijgt op de mail van 15 mei 2023 neemt ze op 10 juli 2023 contact op met de Ombudsdienst Pensioenen. Zij stelt dat “Volgens mijn berekening kom ik wel aan 104 dagen. De pensioendienst rekent niet met cijfers na de komma. Ik reken wel met cijfers na de komma en kom zo aan 104 dagen. De cijfers na de komma zijn wel degelijk gepresteerde uren en dus ook onderhevig aan RSZ.”

Bedenkingen
De wettelijke pensioenleeftijd in België is momenteel 65 jaar (66 jaar in 2025 en 67 jaar in 2030). Indien men vroeger dan de wettelijke pensioenleeftijd het rustpensioen wenst te ontvangen, moet men voldoen aan bepaalde leeftijds- en loopbaanvoorwaarden. Deze zijn:

Minimumleeftijd en bijhorende loopbaanduur op de datum waarop u vervroegd met pensioen wilt gaan
60 jaar en 44 loopbaanjaren
61 jaar en 43 loopbaanjaren
62 jaar en 43 loopbaanjaren
63 jaar en 42 loopbaanjaren

Het komt er op neer dat om na te gaan of men voldoet aan de loopbaanvoorwaarde om aanspraak te kunnen maken op een pensioen voor de leeftijd van 65 jaar er rekening wordt gehouden met:
- de gewerkte jaren in een Belgisch wettelijk pensioenstelsel (zelfstandige, werknemer, ambtenaar, politiek mandataris, overzeese sociale zekerheid); bij een instelling van de Europese Unie; in een land van de Europese Economische Ruimte en Zwitserland; in een land waarmee België een bilaterale overeenkomst heeft afgesloten;
- bepaalde niet-gewerkte perioden (gelijkgestelde perioden) zoals: ziekte, werkloosheid, gemotiveerd tijdskrediet voor werknemers, terbeschikkingstelling met wachtwedde voor ambtenaren; de perioden van militaire dienst of als gewetensbezwaarde;
- een stopzetting van een beroepsactiviteit om een kind van minder dan 6 jaar op te voeden als er geen enkele vorm van gelijkstelling is.

Deze jaren komen overeenkomstig artikel 4§ 2, 2 KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsel in aanmerking indien ten minste (één derde) van een voltijdse arbeidsregeling[3]. Verder bepaalt artikel 4§ 2,2 KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 dat wanneer de tewerkstelling

3 Dit is minimaal 104 voltijdse dagequivalenten.

niet het volledige kalenderjaar omvat, is aan deze voorwaarde voldaan indien voor het *kalenderjaar* tenminste het equivalent van de vermelde minimum duur van tewerkstelling wordt bewezen.

De Federale Pensioendienst deed in eerste instantie deze samendrukking per kwartaal en kwam tot de conclusie dat er slechts rekening kon gehouden worden met 103 voltijdse dagequivalenten (98 gewerkte dagen en 5 gelijkgestelde dagen). Dit door de afronding van de bekomen resultaten per kwartaal. Dat de berekeningen gemaakt worden per kwartaal is in verband te brengen met het feit dat loopbaaninformatie vanaf 1990 beschikbaar is per kwartaal. De FPD heeft er in zijn programmatie voor gekozen de kwartaalregistratie te behouden in de geconsolideerde loopbaan.

Verder blijkt uit onze analyse dat de informatie over de omzetting van de deeltijdse tewerkstelling naar voltijdse tewerkstelling die aan mevrouw Luyckx werd verstrekt naar aanleiding van haar vraag aan de Minister van Pensioenen correct is, doch de in dit antwoord gemaakte berekening foutief is. Immers 312 x (182 u + 182 u + 146,5 u + 136 u + 14 u: 2 080 u) = 99,39: dit wordt afgerond naar 99 en is dus niet gelijk aan 98 dagen.

De vraag rijst hier of men het resultaat niet overgenomen heeft zoals dit berekend werd door het computerprogramma, zonder ermee rekening te houden dat het computerprogramma een berekening per kwartaal maakt (met telkens een afronding) en deze vier kwartalen optelt.

Nadien, op 12 mei 2023, wordt een andere verklaring gegeven. Met name dat de omzetting per kwartaal gebeurt en dat er telkens afgerond wordt.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft er de wetgeving op nageslagen.

De wetgeving inzake toegang tot pensioen (loopbaanvoorwaarde) verwijst naar een in aanmerking nemen van periodes per kalenderjaar:

In artikel 4 § 2, 2 KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsel is immers bepaald dat de kalenderjaren in aanmerking komen indien de pensioenrechten betrekking hebben op een tewerkstelling die overeenstemt met ten minste (één derde) van een voltijdse arbeidsregeling. Verder bepaalt artikel 4§ 2,2 KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 dat wanneer de tewerkstelling niet het volledige kalenderjaar omvat, is aan deze voorwaarde voldaan indien voor het kalenderjaar tenminste het equivalent van de vermelde minimumduur van tewerkstelling wordt bewezen.

Inzake deeltijdse tewerkstelling bepaalt de pensioenwetgeving inzake berekening van het pensioen dat deze deeltijdse dagen moeten worden omgezet naar voltijdse dagequivalenten. Artikel 28 bis, 5° en 6° KB 21 december 1967 bepalen dat voor de werknemer die deeltijdse arbeid verrichtte, het aantal arbeidsdagen, in voorkomend geval herleid wordt tot het aantal dat op de individuele rekening zou voorkomen indien de activiteit zou zijn uitgeoefend aan volledige dagprestaties. Het aantal gelijkgestelde dagen wordt, in voorkomend geval, eveneens herleid tot een aantal dat in verhouding staat tot de gepresteerde arbeidstijd in de activiteit op grond waarvan de gelijkstelling werd toegekend. Voor de jaren gelegen na 1991 blijkt deze verhouding uit de inschrijvingen op de in artikel 28 bedoelde individuele rekening. Voor de werknemers met een variabel uurrooster of werkend in een ploegenstelsel, wordt het aantal arbeidsdagen en gelijkgestelde dagen desgevallend aangepast, rekening houdend met de arbeidstijd ten opzichte van een voltijdse arbeidsregeling.

Aangezien uit artikel 28 bis blijkt dat voor de berekening van het pensioen de omzetting van het aantal dagen deeltijdse arbeid moet gebeuren "tot het aantal dagen dat op de individuele rekening zou voorkomen indien de activiteit zou zijn uitgeoefend aan volledige dagprestaties" en vermits de gegevens op de individuele rekening steeds een kalenderjaar behelzen, waren wij de mening toegedaan dat het logisch is de berekening op jaarbasis te maken. En bij analogie dit ook toe te passen voor de loopbaanvoorwaarde.

Verder bepaalt artikel 3 §1 van de Wet 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn dat voor de pensioenberekening "Het recht op het rustpensioen wordt *per kalenderjaar* verkregen naar

rata van een breuk van de werkelijke, fictieve en forfaitaire brutolonen bedoeld bij de artikelen 7, 8 en 9 bis van het koninklijk besluit nr. 50 en in aanmerking genomen ten belope van …"

Ook uit artikel 9 van het Koninklijk besluit nr. 50 kan men afleiden dat de berekening van het pensioen gebeurt per kalenderjaar en niet per kwartaal. Artikel 9 luidt immers als volgt: "Een jaar tewerkstelling als werknemer vóór 1 januari 1955 komt slechts in aanmerking voor de toekenning van het rustpensioen voor zover deze tewerkstelling *tijdens het beschouwde jaar* gewoonlijk en hoofdzakelijk is."

Volgens onze analyse is het gezien de wettelijke bepalingen verdedigbaar de berekening van het pensioen te maken op jaarbasis. In casu wordt er dan rekening gehouden met 99 voltijdse dagequivalenten (660,50 uur tewerkstelling in de 40u/week).

Wij hebben de Federale pensioendienst dan ook van deze analyse op de hoogte gebracht en gevraagd de berekening op jaarbasis te maken. En bij analogie dit ook toe te passen voor de loopbaanvoorwaarde.

De FPD deelde ons mee dat hij zich hiermee akkoord kon verklaren. De gegevens voor het kalenderjaar 1996 werden aangepast (104 voltijdse dagen i.p.v. 103 voltijdse dagen).

Hierdoor kan mevrouw Luyckx aanspraak maken op het vervroegd pensioen vanaf 1 november 2024. Hierdoor kon zij acht maanden vroeger met pensioen gaan. De FPD verontschuldigde zich bij mevrouw Luyckx voor het uitblijven van een antwoord op haar mail van 28 februari 2023. Het niet meer antwoorden was immers het gevolg van het zeer grote aantal vragen die zij aan de pensioendienst gesteld had.

Conclusie
De omzetting van de deeltijdse prestaties naar voltijdse dagequivalenten gebeurt automatisch door het computerprogramma van de FPD en vindt plaats per kwartaal (met telkens een afronding) waarna men de afgeronde resultaten van de vier kwartalen optelt om zo een aantal dagen op jaarbasis te krijgen. De omzetting van de deeltijdse prestaties naar voltijdse dagequivalenten op jaarbasis is eveneens verdedigbaar. Dit vooral gelet op de wijze waarop de wetgeving opgesteld is.

4 HOOFDSTUK

Vertrouwensbeginsel

HOOFDSTUK 4

Vertrouwensbeginsel

Een gepensioneerde ontving naast haar overlevingspensioen tevens een rustpensioen met grenscomplement daar ze ook in Nederland had gewerkt. Bij het bereiken van de pensioenleeftijd in Nederland zet de FPD de betaling van het grenscomplement stop. Ingevolge de toekenning van het Nederlands pensioen moet het grenscomplement immers verminderd worden met het bedrag van het toegekende Nederlands pensioen (wat in de praktijk vaak betekent dat het grenscomplement wegvalt). Doch het computerprogramma van de FPD verhoogt ten onrechte door het wegvallen van het grenscomplement haar overlevingspensioen. Zij ontvangt een document met daarop het bedrag dat, vanaf het wegvallen van haar grenscomplement, aan haar uitbetaald wordt met daarop tevens de berekening van hoe deze nieuwe betaling tot stand gekomen is. Betrokkene vindt het vreemd dat haar overlevingspensioen verhoogde en vraagt aan de pensioendienst of dit wel correct is. Ze krijgt geen antwoord op haar mails. Ze neemt telefonisch contact op met de FPD om te vragen of de betaling wel correct is. Wat haar verteld is kan niet achterhaald worden vermits het telefoongesprek niet opgenomen werd en het aan haar verstrekte antwoord niet genoteerd werd. Zelf beweert ze vernomen te hebben dat het aan haar uitbetaalde pensioenbedrag correct is. Eén jaar en drie maanden later wordt uiteindelijk een definitieve pensioenbeslissing getroffen en wordt het teveel uitbetaalde aan overlevingspensioen dat de gepensioneerde de laatste 6 maanden ontvangen heeft teruggevorderd. Voor de toekomst wordt haar pensioen verminderd. Betrokkene schrikt zich een hoedje. Dit had ze niet meer verwacht. Ze was er wel degelijk van uitgegaan dat de betaling van haar pensioenen correct was. De Ombudsman Pensioenen vraagt in zijn bemiddeling de terugvorderingsbeslissing te annuleren en het overlevingspensioen enkel voor de toekomst te verminderen (vanaf de maand volgend op het treffen van een definitieve pensioenbeslissing). Hij baseert zich hierbij op artikel 21bis van het KB van 21 december 1967 dat bepaalt dat wanneer er een fout aan de beslissing kleeft (hier de ten onrechte verhoging van het overlevingspensioen bij het stopzetten van het grenscomplement) en na herziening het pensioenbedrag vermindert de pensioendienst deze fout enkel mag rechtzetten vanaf de maand volgend op de betekening van de pensioenbeslissing. Immers wanneer een pensioendienst een beslissing treft dan moet de gepensioneerde er op kunnen vertrouwen dat deze beslissing getroffen is volgens de toepasselijke wetgeving. Dit is immers verwoord in het vertrouwensbeginsel. De gepensioneerde heeft de gewettigde verwachting dat zij het pensioengeld terecht ontvangen heeft. De FPD volgt dit bemiddelingsvoorstel.

De Ombudsman Pensioenen tracht niet enkel problemen curatief op te lossen doch ook preventief. In de toekomst zal de pensioendienst gelijkaardige gevallen onmiddellijk kwalificeren als administratieve fout en daardoor het gewettigd vertrouwen van de gepensioneerde honoreren. Tevens wordt de computerprogrammatie onmiddellijk aangepast waardoor de stopzetting van het grenscomplement niet meer automatisch gebeurt. Voor de gevallen waarin het grenscomplement reeds werd stopgezet wordt voor de toekomst aan een structurele he programmatie gewerkt.

In een tweede dossier vraagt een toekomstig gepensioneerde vanaf welke datum hij een loopbaan van 45 jaren heeft. De FPD antwoordt hem dat hij vanaf 1 mei 2017 een loopbaan heeft van 45 jaren. Dit antwoord was echter gebaseerd op het vermoeden dat betrokkene zijn tewerkstelling verderzette aan het arbeidsritme dat hij had op het moment dat hij de vraag aan de FPD stelde. Immers de determinerende gegevens over de tewerkstelling waren op het moment van de vraag niet voorhanden (deze determinerende gegevens lagen immers in de toekomst). Er moest dus met een vermoeden gewerkt worden. Doch het feit dat bij het verstrekken van het antwoord met een vermoeden gewerkt werd, werd niet gecommuniceerd aan betrokkene. Betrokkene besluit dan ook vanaf 1 mei 2017 zijn pensioen te laten uitbetalen daar iemand die op de ingangsdatum van zijn vervroegd pensioen een loopbaan van 45 jaren heeft onbeperkt mag bijverdienen. Toen de FPD de informatie ontving dat de loopbaan geen 45 jaren telde werd deze informatie niet aan de betrokkene meegedeeld. Op 21 augustus 2023 ontvangt de gepensioneerde een beslissing

waarbij zijn pensioen voor het jaar 2021 teruggevorderd wordt. Hij moet 17.098,09 euro terugbetalen. De FPD had immers vastgesteld dat op de ingangsdatum van zijn pensioen hij geen 45 loopbaanjaren telde en hij dus niet onbeperkt mocht bijverdienen. Het vermoeden dat gehanteerd werd door de FPD dat betrokkene aan hetzelfde ritme zou verder werken als op het moment dat hij aan de FPD vroeg of hij 45 jaren had op de ingangsdatum van zijn pensioen klopte dus niet. Doch de FPD heeft de gepensioneerde niet geïnformeerd dat bij de registratie van de effectieve loopbaangegevens voor 2017 de effectieve tewerkstelling minder was dan vermoed. Gelet op het geschonden gewettigd vertrouwen (vertrouwensbeginsel) vroeg de Ombudsman Pensioenen de terugvorderingsbeslissing van 17.098,09 euro te annuleren. De FPD ging hierop in. De Ombudsman Pensioenen begrijpt echter wel dat het voor de FPD bij het beantwoorden van de vraag of er 45 jaren zullen bewezen zijn op de ingangsdatum van het pensioen de FPD enkel van een vermoeden kan uitgaan. Doch dit dient dan ook wel duidelijk gecommuniceerd te worden wil men de hoger vermelde problematiek voorkomen.

DOSSIER 37630

De feiten

Ingevolge haar pensioenaanvraag van 19 juni 2018 heeft de Federale Pensioendienst de pensioenrechten van mevrouw Van Marcke vanaf 1 januari 2019 onderzocht.

Op 3 december 2018 ontving zij de beslissing over haar rechten op een overlevingspensioen. De FPD kende haar vanaf 1 januari 2019 een maandelijks bruto overlevingspensioen toe van 2.016,49 euro (aan het indexcijfer der consumptieprijzen 144,42).

In deze beslissing werd haar tevens meegedeeld dat dit overlevingspensioen als werknemer kon beperkt worden als het gecumuleerd wordt met een eigen rustpensioen. Voor deze cumulatie wordt rekening gehouden met alle rustpensioenen en als zodanig geldende voordelen als werknemer, als zelfstandige, ten laste van het Rijk, de provincies, de gemeenten, de NMBS, een buitenlandse pensioenregeling of een pensioenregeling die van toepassing is op het personeel van een volkenrechtelijke instelling.

Het overlevingspensioen mag immers maar samen met één of meer rustpensioenen worden genoten tot de cumulatiegrens. Die cumulatiegrens bedraagt 110% van het bedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan. Het bedrag van een overlevingspensioen voor een volledige loopbaan wordt berekend door het bedrag van het toegekende overlevingspensioen te vermenigvuldigen met het omgekeerde van de loopbaanbreuk die gebruikt werd voor de berekening van het overlevingspensioen.

In haar geval was het bedrag van het overlevingspensioen als werknemer voor een volledige loopbaan gelijk aan: 24.197,84 x 12.168/12.168 = 24.197,84 euro. De cumulatiegrens bedraagt 110% van dit bedrag. De cumulatiegrens was dus in haar geval dus gelijk aan: 24.197,84 x 110% = 26.617,62 euro.

Op 6 februari 2019 ontving zij dan eveneens de definitieve beslissing[1] inzake haar rechten op een rustpensioen.

De Federale Pensioendienst kende aan mevrouw Van Marcke vanaf 1 januari 2019 een maandelijks bruto pensioen toe van 1.753,82 euro (aan het indexcijfer der consumptieprijzen 144,42). Dit toegekend bedrag was het totaal van haar rechten op een pensioen voor haar tewerkstelling in België en een complement voor haar tewerkstelling als grenswerknemer in Nederland.

Als grensarbeider kreeg mevrouw Van Marcke bovenop de berekening van haar Belgisch rustpensioen volgens de Europese verordeningen nog een extra pensioenberekening. De berekening van het "intern recht" pensioen en het eventueel toekenbaar grenscomplement is een Belgisch bijkomend pensioenvoordeel dat gebaseerd is op buitenlandse tijdvakken van tewerkstelling als grensarbeider. Dit supplement is bedoeld om aan de gepensioneerde een bedrag te verzekeren gelijk aan datgene dat hij zou bekomen hebben indien hij dezelfde activiteit in België had uitgeoefend. Dit pensioencomplement wordt berekend op grond van een forfaitair loon.

Concreet betekent dit dat de jaren als grenswerknemer moeten opgenomen worden in de berekening van het Belgisch pensioen. Dit pensioen noemt men het "intern recht".

1 Dit nadat de Federale Pensioen door de Sociale Verzekeringsbank, zijnde de Nederlandse pensioendienst, op de hoogte was gebracht van de verzekeringstijdvakken in Nederland.

In de regeling vóór 1 december 2015 kon de grensarbeider steeds rekenen op een complement grensarbeid, ook als het buitenlandse pensioenvoordeel nog niet was ingegaan. Het eventuele Belgische nationaal pensioen werd dan op de ingangsdatum van het (vervroegd) Belgisch pensioen in mindering gebracht van het "intern recht" pensioen om het te betalen grenscomplement te kennen bepalen.

In de praktijk betekende dit dat de grensarbeider een volwaardig vervroegd pensioen ontving alsof zijn volledige loopbaan in België zou gelegen zijn, met dien verstande dat er voor de jaren grensarbeid een forfaitair loon in aanmerking genomen werd.

Van zodra het buitenlands pensioen toegekend wordt voor de jaren als grenswerknemer dient de FPD het pensioensupplement te herberekenen. Het bedrag van het Belgisch nationaal pensioen en van het buitenlands pensioen worden op dat ogenblik samengeteld en de bekomen som wordt vergeleken met het "intern recht". De som van de pensioenen en van het supplement moet steeds gelijk zijn aan het "intern recht".

Aangezien mevrouw Van Marcke op 1 januari 2019 nog geen Nederlands AOW-pensioen genoot werd het maximaal toekenbaar complement enkel en alleen verminderd met haar rechten op het Belgisch rustpensioen.

In deze beslissing werd haar tevens meegedeeld dat zij vanaf 1 augustus 2022 mogelijks recht had op een buitenlands pensioen voor de grens- of seizoenarbeid. Aangezien het complement dan moet herberekend worden deelde de Federale Pensioendienst haar verder nog mee dat *"vanaf die datum en tot wij het bedrag van het buitenlands pensioen kennen zal het complement niet betaald worden. De FPD zal uw dossier automatisch herzien op het moment dat u eventueel recht zult hebben op een buitenlands pensioen als u op dat ogenblik in België woont".*

Op 22 oktober 2021 deelde de FPD haar vervolgens mee dat "Ingevolge de evolutie van de Nederlandse pensioenwetgeving werd de pensioenleeftijd in Nederland verlaagd t.o.v. de datum vermeld in onze kennisgeving van 6 februari 2019. Hierbij delen wij u mee dat de Belgische aanvulling als gewezen grens- of seizoenswerknemer verder uitbetaald zal worden tot 01/09/2021".

Wij stelden echter vast dat de FPD de betalingen van dit complement als grenswerknemer slechts stopzette vanaf 1 november 2021 i.p.v. 1 september 2021 zoals aan mevrouw Van Marcke werd meegedeeld. Mevrouw Van Marcke ontving hiervan op 10 november 2021 volgend bericht:

Uw maandelijks bedrag is aangepast vanwege:

- een wijziging in uw rechten.

In de onderstaande tabel vindt u de berekening van het bedrag dat u verschuldigd is vanaf november 2021.

	Maandbedrag van oktober 2021 (EUR)	Maandbedrag van november 2021 (EUR)
Rustpensioen Werknemer	1 824,68	16,91
Overlevingspensioen Werknemer	482,59	2 097,52
Totaal brutobedrag	2 307,27	2 114,43
Bijdrage ziekte- en invaliditeitsverzekering*	- 81,91	- 75,06
Bedrijfsvoorheffing*	- 442,75	- 335,80
Nettobedrag	1 782,61	1 703,57
Aan u te betalen	1 782,61	1 703,57

Er werd haar echter geen informatie verstrekt om welke reden dit gebeurde.

Bedenkingen

Uit ons onderzoek bleek dat het computerprogramma uit voorzorgsmaatregel voorzag dat een rem geplaatst wordt op de uitbetaling van het complement grenswerknemer vanaf het moment dat het buitenlands pensioen zou ingaan om te voorkomen dat er teveel zou worden uitbetaald.

Uit ons onderzoek bleek verder dat in het computerprogramma van de FPD de stopzetting van de betaling van het complement als grenswerknemer een ongewenst effect veroorzaakte voor de personen die eveneens een overlevingspensioen genieten dat beperkt wordt ingevolge de cumulatieregeling. Dit

aangezien de berekeningen van het totaal betaalbaar bedrag (rustpensioen en overlevingspensioen) volledig geautomatiseerd zijn.

Immers wanneer er ook een overlevingspensioen als werknemer in betaling is, gaat dit computerprogramma automatisch rekening houden met het reële lagere bedrag van het rustpensioen als werknemer om te toetsen met het cumulatieplafond.

Aangezien er door het wegvallen van het complement als grenswerknemer een lager bedrag van het rustpensioen wordt uitgekeerd, wordt automatisch het betaalbare bedrag van het overlevingspensioen verhoogd.

Op 4 januari 2022 vraagt mevrouw Van Marcke per e-mail aan de FPD: "Kloppen deze bedragen?"

Vermits ze niet onmiddellijk een antwoord krijgt op haar e-mail mailt ze opnieuw op 25 januari 2022 en schrijft: "Tot op heden heb ik nog geen enkele reactie ontvangen. Ook geen seintje van wij bekijken dit. Dus ik ga er van uit dat de 2 bedragen OK zijn."

Aangezien zij ook hierop geen enkele reactie van de Federale Pensioendienst ontving nam zij op 24 februari 2022 telefonisch contact op met de FPD waarbij haar volgens haar werd verzekerd dat de uitbetaalde bedragen wel degelijk correct waren[2].

Op 14 februari 2023 heeft de Federale Pensioendienst, na ontvangst van de gegevens inzake haar Nederlands AOW-pensioen, een nieuwe beslissing getroffen waarbij haar pensioenrechten met terugwerkende kracht tot 1 september 2021 opnieuw werden herzien.

De FPD deelde haar mee dat zij vanaf 1 september 2021 recht had op een persoonlijk rustpensioen van maandelijks bruto 627,36 euro[3] (Belgisch rustpensioen en een gedeeltelijk complement als grenswerknemer[4]).

Ook haar rechten op een overlevingspensioen als werknemer werden herzien. Hierbij werd rekening gehouden met het cumulatieplafond en het bedrag van uw Nederlands AOW-pensioen, het bedrag van haar Belgisch pensioen en het nieuwe bedrag van het complement als grenswerknemer.

Vanaf 1 september 2021 kan zij aanspraak maken op een maandelijks bruto overlevingspensioen van 482,59 euro.

Aangezien zij gedurende een periode voorafgaand aan 1 september 2021 een te hoog bedrag ontving oordeelde de FPD dat de ten onrechte ontvangen betalingen die gedurende zes maanden voorafgaand aan de datum van deze nieuwe beslissing werden uitgekeerd moesten worden teruggevorderd. Hierdoor was er een schuld van 6.902,38 euro[5].

Op 26 februari 2023 diende zij een klacht in bij de FPD. Zij stelde dat ze op 24 februari 2022 naar de pensioendienst gebeld had met de melding dat zij bedenkingen had dat de haar uitbetaalde pensioenbedragen wel correct waren. Doch er werd haar telefonisch gemeld dat alles gecontroleerd was en dat de betalingen correct waren. Ze meldde in haar klacht daarom niet akkoord te kunnen gaan met het de schuld die ze nu heeft.

De klachtendienst van de FPD onderzoekt het dossier en maakt naar aanleiding van dit onderzoek volgende bedenkingen en vragen over het Bureau voor Internationale Overeenkomsten[6]: ze stelt dat de notificatie hun inziens niet helemaal correct is: de schuld wordt niet veroorzaakt door een aanpassing van het rustpensioen, doch door een aanpassing van het te veel betaalde bedrag aan

2 In haar pensioendossier vinden we enkel de vermelding van het telefoongesprek met vermelding dat er vragen gesteld werden over de uitbetaling van haar pensioenen. Het verstrekte antwoord werd niet genoteerd.

3 Dit is een pensioen van 201,75 euro bruto per jaar voor wat betreft de prestaties in België en een complement als grenswerknemer van 7.326,56 euro bruto per jaar. Bij de berekening van dit complement werd rekening gehouden met het Nederlands AOW-pensioen van 14.367,84 euro (bedrag meegedeeld door de bevoegde Nederlandse pensioendienst).

4 Bij deze berekening van het complement werd er rekening gehouden met haar Belgisch rustpensioen en haar Nederlands AOW-pensioen.

5 Dit zijn de teveel ontvangen bedragen gedurende de periode van 1 augustus 2022 tot en met februari 2023. De teveel ontvangen bedragen gedurende de periode van 1 september 2021 tot en met juli 2022 zijn immers verjaard en kunnen niet meer worden teruggevorderd.

6 Dit is de dienst van de FPD waar pensioenbeslissingen getroffen worden met een internationale loopbaan.

overlevingspensioen. Zij stellen de redenering van de klaagster te volgen en melden dat de klaagster er alles aan gedaan heeft om een schuld te vermijden.

Het Bureau voor Internationale Overeenkomsten werpt echter op dat betrokkene niet echt benadeeld is geweest door het laattijdig treffen van de pensioenbeslissing daar er maar een verjaringstermijn van 6 maanden wordt gehanteerd. Tevens bevestigt dit Bureau dat in principe de aanpassing van het overlevingspensioen de schuld veroorzaakte. Indien gewenst zal het Bureau voor Internationale Overeenkomsten een bijkomende beslissing opmaken zodat dit duidelijk zou zijn voor de klaagster.

Hiermee rekening houdend antwoordde de klachtendienst van de FPD op 1 maart 2023 het volgende:

"Naar aanleiding van uw klacht hebben we ons geïnformeerd bij het Bureau voor Internationale Overeenkomsten naar de beslissing van 14/02/2023. De preventieve schorsing van het complement grenswerknemer van uw rustpensioen heeft automatisch een wijziging in de betaling van uw overlevingspensioen teweeg gebracht. Door het toepassen van de cumulatieregels (cumulatieplafond min rustpensioenen) heeft het computerprogramma automatisch een hoger bedrag uitgerekend en in betaling gegeven. Bij de definitieve berekening van uw rustpensioen en rekening houdend met uw AOW blijkt nu dat er een veel te groot bedrag aan overlevingspensioen werd uitbetaald. Gelet op de laattijdige beslissing betreffende uw rustpensioen werd een verjaringstermijn van 6 maanden toegepast zodat u de teveel ontvangen bedragen vóór 08/2022 niet moet terugbetalen. We begrijpen uw ongenoegen over deze situatie aangezien u ons meermaals hebt gecontacteerd tussen 10/2021 en 03/2022. We bieden u dan ook onze excuses aan voor het ongemak dat u ongetwijfeld ondervindt."

Niet tevreden met het antwoord dat zij ontving nam zij contact op met de Ombudsdienst Pensioenen.

In onze bemiddeling van 9 mei 2023 vroegen wij aan de FPD aangezien de aan mevrouw Van Marcke ten onrechte gedane betalingen te wijten waren aan het computersysteem van de Federale Pensioendienst de terugvorderingsbeslissing van het overlevingspensioen met verjaringstermijn van zes maanden niet uit te voeren. Wij vroegen wel het teveel betaalde overlevingspensioen als een administratieve vergissing te kwalificeren. Bij gevolg vroegen wij de verlaging van het overlevingspensioen enkel toe te passen vanaf de maand volgend op de betekening van de pensioenbeslissing.

Immers de pensioenwetgeving voorziet in artikel 21 bis, §1 van het Koninklijk besluit van 21 december 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers dat *"Wanneer vastgesteld wordt dat aan de administratieve beslissing een juridische of materiële vergissing kleeft, treft de Federale Pensioendienst een nieuwe beslissing ter verbetering van deze juridische of materiële vergissing. De nieuwe beslissing heeft uitwerking op de datum waarop de verbeterde beslissing had moeten ingaan. Onverminderd de toepassing van § 2 van dit artikel of van artikel 21 van de wet van 13 juni 1966 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, bedienden, zeevarenden onder Belgische vlag, mijnwerkers en vrijwillig verzekerden, zal, als de vergissing aan de administratie te wijten is, de nieuwe beslissing evenwel uitwerking hebben op de eerste dag van de maand na de kennisgeving, als het recht op de uitkering kleiner is dan het recht dat eerst werd toegekend"*.

De Ombudsdienst Pensioen sloot zich dus volledig aan bij de goed gemotiveerde bevindingen die de klachtendienst van de FPD in eerste instantie had gemaakt doch na de opmerkingen van het Bureau voor Internationale Overeenkomsten had ingetrokken.

In navolging op de vraag van de Ombudsdienst Pensioenen deelde de FPD ons mee dat hij hiermee niet akkoord was en dat hij de terugvordering van het overlevingspensioen met toepassing van een verjaringstermijn van zes maanden behield.

Aangezien wij niet akkoord waren met dit standpunt hebben wij dan op 22 mei 2023 opnieuw contact opgenomen met de FPD waarbij wij ons baseerden op het rechtsbeginsel van rechtmatig opgewekt vertrouwen en rechtszekerheid.

Immers op 10 november 2021 ontving belanghebbende een document waarop werd meegedeeld dat haar maandbedrag vanaf november 2021 gewijzigd was vanwege een wijziging in haar rechten. Hierop werd vermeld dat vanaf november 2021 haar pensioen 2.114,43 euro bruto per maand zou bedragen i.p.v. 2.307,27 euro. Op dit document werd geen melding gemaakt dat de berekening nog geen definitief karakter had.

Door het niet beantwoorden van de mails van 4 januari 2022 en 25 januari 2022 evenals het telefoongesprek van 24 februari 2022 in combinatie met het feit dat op het document van 10 november 2021 geen melding gemaakt werd dat het slechts een voorlopige wijziging van de rechten was, ging betrokkene er ons inziens dan ook terecht van uit dat de wijziging van haar pensioenen correct was.

Bij een correct behandelen van de mails en het telefoongesprek had de FPD tevens kunnen vaststellen dat door het berekeningsprogramma ten onrechte het overlevingspensioen was verhoogd door het wegvallen van het grenscomplement. De Federale Pensioendienst had dan maatregelen kunnen nemen teneinde dit recht te zetten of minstens betrokkene hierover in te lichten.

Pas één jaar en drie maanden later, met name op 15 februari 2023, ontving belanghebbende uiteindelijk een definitieve herzieningsbeslissing van haar rechten. Hierin werd meegedeeld dat haar overlevingspensioen vanaf november 2021 482,59 euro bruto per maand zou bedragen.

Het is dan ook zeer begrijpelijk dat betrokkene niet meer verwacht had dat er nog een terugvordering mogelijk was. Zij kon ons inziens gewettigd ervan uitgaan dat de wijziging van haar overlevingspensioen correct was.

Ons inziens dient hier dus wel degelijk de kwalificatie fout gehanteerd te worden zoals verwoord in artikel 21 bis van het Koninklijk besluit van 21 december 1967. Temeer daar op het document dat aan betrokkene op 10 november 2021 verstuurd was, vermits hierbij haar pensioenrechten herrekend werden, geen verwijzing gemaakt werd naar een voorlopig karakter van dit document. Betrokkene kon derhalve niet weten dat het als voorschotten bedoeld was. Wij opteren bijgevolg eerder ervoor dit niet als voorschotten te kwalificeren doch als een administratieve beslissing.

Bij toepassing van een administratieve fout gaat de verbeterde beslissing de maand volgend op de betekening van de beslissing in wanneer het een vermindering van rechten teweeg brengt. Dit is ter bescherming van de sociaal verzekerde: er wordt dan immers voorrang gegeven aan de rechtszekerheid en het vertrouwensbeginsel. Een overheid moet immers zijn opgewekte en gerechtvaardigde verwachtingen honoreren.

Verder kan nog opgemerkt worden dat de terugvorderingsbeslissing verwijst naar de herziening van het rustpensioen en niet naar de terugvordering van het overlevingspensioen. Er is weliswaar tevens een beslissing verstuurd waarbij het overlevingspensioen ambtshalve onderzocht wordt. Doch deze beslissing voldoet dan weer niet aan de formele vereisten waaraan een terugvorderingsbeslissing moet voldoen, met name deze verwoord in artikel 15 Handvest van de Sociaal Verzekerde. Zo werd er niet uitdrukkelijk vastgesteld dat door een te hoge betaling van het overlevingspensioen het onverschuldigde bedrag betaald werd.

Op basis van deze nieuwe argumenten liet de FPD ons op 31 mei 2023 weten dat hij zich akkoord kon verklaren met onze analyse. Een nieuwe beslissing werd getroffen waarbij de bepalingen van artikel 21 bis, §1 van het Koninklijk besluit van 21 december 1967 zouden worden toegepast (administratieve vergissing).

Hierdoor vervalt dan ook de schuld van 6.902,38 euro.

Aangezien mevrouw Van Marcke in de tussentijd reeds dit volledig bedrag had teruggestort aan de Federale Pensioendienst werd haar dan ook op 9 juni 2023 dit bedrag terugbetaald.

Conclusie:
Legaliteitsbeginsel versus rechtszekerheidsbeginsel en gewettigd vertrouwen
Wanneer een pensioendienst ten onrechte een betaling verricht kunnen er twee tegengestelde principes spelen.

Enerzijds is er het legaliteitsbeginsel. Een pensioenbeslissing moet een wettelijke grondslag hebben. Een onterecht uitbetaald pensioen moet dus altijd kunnen teruggevorderd worden.

Doch anderzijds is er het rechtszekerheidsbeginsel. Wanneer een pensioendienst een beslissing treft dan moet de gepensioneerde er op kunnen vertrouwen dat deze beslissing getroffen is volgens de toepasselijke wetgeving. Het rechtszekerheidsbeginsel bevat immers ook het vertrouwensbeginsel. De

gepensioneerde heeft immers de gewettigde verwachting dat hij het pensioengeld terecht ontvangen heeft.

Teneinde te bepalen wanneer welk beginsel primeert is er in de pensioenwetgeving artikel 21 bis van het Koninklijk besluit van 21 december 1967 opgenomen. Bij een fout begaan door de pensioendienst kan het pensioen enkel verminderd worden voor de toekomst. Het is op basis van dit wetsartikel dat de Ombudsman Pensioenen heeft bekomen dat het rechtszekerheidsbeginsel en het gewettigd vertrouwen, ingevoerd ter bescherming van de gepensioneerde, werden gehonoreerd.

Preventieve werking
De Ombudsdienst Pensioenen tracht niet alleen curatief oplossingen te bekomen doch bepleit ook preventieve oplossingen zodat dezelfde problemen zich in de toekomst niet meer voordoen.

In dit kader deelde de FPD mee dat voor wat de toekomst betreft in gelijkaardige gevallen deze situatie als een administratieve vergissing zal gekwalificeerd worden voor wat betreft het te hoge bedrag aan overlevingspensioen dat uitbetaald wordt. Dit omdat het overlevingspensioen automatisch werd verhoogd n.a.v. de stopzetting van het complement grenswerknemer (door een complementrem).

Tevens zal in de toekomst wanneer een gepensioneerde zowel een rust- als een overlevingspensioen geniet het grenscomplement niet meer stopgezet worden. Immers door artikel 198 van de Programmawet van 19 december 2014 werden de bepalingen inzake het grenscomplement gewijzigd voor de pensioenen die ingaan vanaf 1 januari 2015. Ingevolge deze wetswijziging kan het grenscomplement niet vroeger verkregen worden dan de ingangsdatum van het buitenlands pensioen[7] waardoor gezien de pensioenleeftijd in Nederland hoger is dan in België voortaan geen grenscomplementen meer toegekend worden.

Verder bekijkt de procesmanager van de FPD of er een low cost (daar het een uitdovend probleem betreft) structurele oplossing kan worden gevonden voor de gevallen waarbij de gepensioneerde zowel een rust- als overlevingspensioengenoot genoot en diens grenscomplement werd stopgezet.

DOSSIER 38489

De feiten
De heer Lafoie is sinds 1 mei 2017 met pensioen is. De FPD heeft 70% van zijn pensioen teruggevorderd. De heer Lafoie was het hier niet mee eens en nam contact op met de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen
Bij het onderzoek van de klacht stelde de Ombudsdienst Pensioenen vast dat de informatie die de FPD hem verstrekt had voordat hij zijn pensioen opnam (de brief van 4 januari 2017) achteraf bekeken onjuist bleek te zijn. Er stond in de brief van de FPD dat hij op de ingangsdatum van zijn pensioen een loopbaan had van 45 jaren.

Om na te gaan of op de ingangsdatum van het pensioen een loopbaan van 45 jaren bewezen is stelt de wetgeving dat het tellen van deze jaren op dezelfde manier dient te gebeuren als het tellen van de jaren die in aanmerking komen om vervroegd met pensioen te gaan.

Een jaar met een tewerkstelling als werknemer wordt in aanmerking genomen op voorwaarde dat de beroepsbezigheid overeenkomt met ten minste een derde van een voltijds arbeidsregime. Een kalenderjaar (dat bestaat uit 312 voltijdse dagequivalenten) wordt dus in aanmerking genomen als het ten minste 104 voltijdse dagen per jaar omvat.

Toen de tewerkstellingsgegevens uit de Dmfa-aangifte werden overgemaakt aan de FPD bleek echter dat de heer Lafoie slechts 44 jaar had gewerkt: het jaar 2017 -in tegenstelling tot het vermoeden waarvan de pensioendienst uitging, met name een verderzetting van zijn beroepsactiviteit aan het laatst gekende ritme- telde slechts 102 dagen in plaats van de 104 dagen die vereist zijn om het jaar mee te tellen voor de vervroeging. De informatie dat de loopbaan van de heer Lafoie op de ingangsdatum geen 45 jaren telde en de veronderstelling waarvan de FPD uitging bij het beantwoorden van zijn vraag over het al

7 Merk wel op dat in deze programmawet een afwijkingsbepaling werd opgenomen waardoor de 'oude' bepalingen van toepassing blijven voor de personen die perioden van grensarbeid bewijzen gelegen vóór 1 januari 2015 en die vóór 1 december 2015 ofwel de leeftijd van 65 jaar bereikten ofwel voldeden aan de voorwaarden om het vervroegd pensioen te bekomen.

dan niet hebben van een loopbaan van 45 jaren op de ingangsdatum van zijn pensioen klopte dus niet. Doch dit werd nooit aan de heer Lafoie meegedeeld.

Toen de FPD zijn inkomen uit beroepsactiviteit voor het jaar 2021 controleerde (nagaan of deze al de niet de wettelijk toegelaten grens overschreden) hield de FPD rekening met de effectieve tewerkstelling op de ingangsdatum van het pensioen (44 jaren). Dit had tot gevolg dat de beroepsinkomsten uit een activiteit tijdens het vervroegd pensioen moesten beperkt worden tot een wettelijk vastgesteld grensbedrag. Vermits dit grensbedrag met 70% overschreden was, heeft de FPD 70% van het pensioen van het jaar 2021 op 21 augustus 2023 teruggevorderd. Betrokkene moest 17.098,09 euro terugbetalen.

De FPD hield geen rekening met het feit dat aan de heer Lafoie meegedeeld was –zonder dat hier enige nuance in het antwoord aangebracht werd: bijvoorbeeld een verwijzing naar het feit dat gelet op het nog niet voorhanden zijn van determinerende gegevens er van een veronderstelling uitgegaan wordt- dat hij 45 jaren had op de ingangsdatum van zijn pensioen.

De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat de terugvorderingsbeslissing weliswaar in overeenstemming was met de wettelijke bepalingen doch dat de ombudsnorm "rechtszekerheid", meer specifiek het vertrouwensbeginsel dat deel uitmaakt van deze ombudsnorm geschonden is. Het vertrouwensbeginsel houdt immers in dat de burger moet kunnen vertrouwen op informatie, beloftes en toezeggingen die gedaan zijn door een overheid.

Hij heeft dan ook bij FPD een bemiddeling opgestart met de vraag gelet op de schending van het vertrouwensbeginsel in dit specifieke geval de terugvorderingsbeslissing te annuleren. De FPD is op het verzoek van de Ombudsdienst Pensioenen ingegaan en heeft de terugvordering geannuleerd.

Conclusie
Ook hier is sprake van het legaliteitsbeginsel versus het vertrouwensbeginsel.

Daar de pensioendienst gebonden is door de bevoegdheidsuitoefening die de pensioenwetgeving hem met het oog op het verwezenlijken van een bepaalde taak van algemeen belang oplegt, kan gesteld worden dat de pensioendienst geacht wordt de bij de burger opgewekte verwachtingen te honoreren binnen de contouren van de hem door het recht objectieve recht verleende wettelijke bevoegdheidsopdracht. Niettemin is er een tendens vast te stellen dat het klassieke primaat van het legaliteitsbeginsel[8] getemperd of minstens gerelativeerd wordt. Zo is ook het Hof van Cassatie[9] er al een aantal keren -voornamelijk in fiscale zaken waar net zoals in het sociale zekerheidszaken er geen derden in hun belangen geschaad worden- om zijn over het algemeen legalistische benadering te temperen en het vertrouwensbeginsel ook te laten spelen in contra legem situaties. Het is dan ook deze klantgerichte zienswijze (respecteren van het vertrouwensbeginsel) die in dit specifieke geval door de Ombudsdienst Pensioen werd verdedigd en door de FPD werd gevolgd.

Merk trouwens ook op dat wanneer de FPD zich op het legaliteitsbeginsel had gesteund en had blijven verdedigen dat de terugvorderingsbeslissing in overeenstemming was met alle wettelijke bepalingen en daardoor gehandhaafd moest blijven, de gepensioneerde op basis van artikel 1382 Burgerlijk Wetboek een schadevergoedingsclaim tegen de FPD had kunnen indienen. Het zou dan ook zeer waarschijnlijk geweest zijn dat gelet op de door de FPD verstrekte onvolledige informatie over het werken naast pensioen (niet vermeld dat het antwoord gebaseerd was op het vermoeden dat het laatste tewerkstellingsritme aangehouden zou worden) en daardoor foutieve informatie, er sprake is van een fout die in oorzakelijk verband staat met de geleden schade, zijnde het bedrag dat ingevolge de terugvorderingsbeslissing door de gepensioneerde moest terugbetaald worden.

De door de FPD gehanteerde werkwijze is klantvriendelijk daar zo vermeden wordt dat de gepensioneerde zijn rechten moet afdwingen voor een rechtbank.

De Ombudsman Pensioenen stelde in het dossier tevens vast dat de periode van 1 januari 2017 tot en met 30 april 2017 niet in de pensioenbeslissing was opgenomen. Hij heeft dan ook aan de pensioendienst gevraagd deze fout recht te zetten. Op 20 oktober 2023 heeft de FPD aan de Ombudsdienst Pensioenen

8 Merk immers op dat de terugvorderingsbeslissing correct was.

9 Onder ander Cassatie, 27 maart 1992, RW. 1991-1992, 1466 (fiscale zaak).

gemeld dat de loopbaangegevens van 2017 nog niet gesynchroniseerd[10] waren. Er werd een nieuwe pensioenbeslissing getroffen waarbij 104 dagen tewerkstelling gedurende het jaar 2017 werden toegevoegd aan de bewezen beroepsloopbaan. Hierdoor verhoogde het pensioenbedrag met 20,91 euro bruto per maand.

10 Synchroniseren houdt in het overnemen van de loopbaangegevens zoals door de werkgever via de DmfA aangegeven en via Segidis overgemaakt aan de FPD.

5 HOOFDSTUK

Verstrekken van informatie

HOOFDSTUK 5

Verstrekken van informatie

Een cruciale taak van de pensioendiensten is het verstrekken van informatie en het geven van advies over wettelijke pensioenen. Hoe ver de informatie- en adviesplicht reikt is verwoord in het Handvest van de Sociaal Verzekerde en wordt aangetoond aan de hand van twee klachten.

De eerste klacht betreft een weduwe die de pensioenleeftijd nadert en informatie vraagt over de mogelijkheid om een pensioen samen te genieten met een ziekte-uitkering. In dergelijk geval moet de pensioendienst niet enkel informatie verschaffen over de onmogelijkheid ziekte-uitkeringen samen te genieten met een rustpensioen en de nodige informatie verschaffen zodat de weduwe op basis van het bedrag van de ziekte-uitkering die ze ontvangt kan bepalen vanaf wanneer ze best haar ziekte-uitkering inruilt voor een rustpensioen (meedelen van de vroegst mogelijke pensioendatum evenals het geraamd pensioenbedrag op die datum). De pensioendienst dient tevens de weduwe te wijzen op de mogelijkheid een overlevingspensioen, beperkt tot het bedrag inzake inkomensgarantie voor ouderen, samen te genieten met een ziekte-uitkering gedurende één jaar. De pensioendienst had verzuimd deze laatste informatie te verschaffen waardoor de weduwe pensioenrechten was misgelopen. In een bemiddeling heeft de Ombudsman Pensioenen bekomen dat vanaf de maand volgend op de informatievraag alsnog een overlevingspensioen beperkt tot het bedrag IGO werd toegekend.

In een tweede klacht wordt aangetoond dat er tevens limieten zijn aan de informatieplicht. De klaagster verwijt de pensioendienst (het RSVZ) dat deze haar persoonlijk tijdens het onderzoek van haar rustpensioen niet op de hoogte gebracht had van een wijziging van de wetgeving die in de Ministerraad reeds was goedgekeurd. Betrokkene stelt immers dat wanneer ze op de hoogte had geweest van de nieuwe wetgeving (betreffende de berekening van het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten) die van toepassing geworden is op pensioenen die ingingen vanaf 1 januari 2023 ze haar pensioen, dat als geplande ingangsdatum 1 oktober 2022 (vanaf de wettelijke pensioenleeftijd) had, zou uitgesteld hebben daar de toepassing van de nieuwe wetgeving een hoger pensioenbedrag voor haar tot gevolg zou hebben. De Ombudsman Pensioenen heeft haar uitgelegd dat het te ver gaat haar persoonlijk over wetsontwerpen te informeren. Algemene informatie over de nieuwe wetgeving op de website vanaf het moment dat deze wetgeving definitief is goedgekeurd voldoet aan de vereisten inzake informatieplicht zoals opgelegd door het Handvest van de Sociaal Verzekerde. Daarenboven was de ingangsdatum van de nieuwe wetgeving aanleiding tot een parlementair debat gezien de opmerkingen die de Raad van State geleverd had op het oorspronkelijke wetsontwerp. Zelfs wanneer zij op de hoogte had geweest dat er mogelijkerwijze een nieuwe wetgeving van toepassing zou worden was het voor betrokkene niet mogelijk de impact van de toekomstige wetgeving op haar persoonlijke situatie met zekerheid vast te stellen. Niettemin was dit dossier aanleiding voor de Ombudsman Pensioenen om aan het RSVZ te vragen net zoals dit momenteel gebeurt door de Federale Pensioendienst ook op hun site een pagina te wijden aan de pensioenhervormingen waarbij ook melding gemaakt wordt van de wetsontwerpen die reeds door de Ministerraad goedgekeurd zijn (vermelding van de wetsontwerpen met de stand van zaken). Het RSVZ engageerde zich ertoe de zichtbaarheid van het pensioenluik op de website te verbeteren en over te gaan tot het beter in de verf zetten op de site van bepaalde thema's zoals de pensioenhervorming. Het RSVZ meldde wel nooit voorstander te zijn geweest om de burger te veel te informeren over mogelijke nog te realiseren pensioenhervormingen: dit om valse verwachtingen te vermijden. Dit dossier toont aan dat naast het bemiddelen om een fout gepleegd door de pensioendienst te doen corrigeren of een onvolmaaktheid te doen rechtzetten de taak van de Ombudsman Pensioenen er eveneens in bestaat om het vertrouwen van een (toekomstig) gepensioneerde in de pensioendienst te herstellen wanneer hij vaststelt dat de pensioendienst zijn werk correct heeft gedaan.

De feiten

Op 6 januari 2022 bracht mevrouw De Ridder een bezoek aan de Federale Pensioendienst te Brugge: ze vroeg informatie aangaande de mogelijkheid om haar pensioen te bekomen samen met de ziekte-uitkeringen[1].

Aangezien mevrouw De Ridder op 1 februari 2023 de pensioenleeftijd zou bereiken hebben zowel de FPD als het Rijksinstituut voor de Sociale verzekeringen der Zelfstandigen het onderzoek naar haar pensioenrechten vanaf deze datum ambtshalve opgestart.

Uit dit onderzoek van de FPD bleek dat zij vanaf 1 februari 2023 gerechtigd was op een rustpensioen als werknemer van maandelijks 1.563,44 euro bruto en een overlevingspensioen als werknemer van maandelijks 133,35[2] euro bruto. Zij werd hiervan op 25 oktober 2022 op de hoogte gebracht. Ook het RSVZ trof een beslissing over haar rechten op een overlevingspensioen vanaf 1 februari 2023.

Haar overlevingspensioen als zelfstandige zou vanaf deze datum 235,63 euro bruto per maand bedragen. Echter net zoals in de regeling der werknemers moest er worden nagegaan of dit bedrag volledig kan worden uitgekeerd. Uit deze berekening bleek dat haar overlevingspensioen als zelfstandige niet kon worden uitgekeerd aangezien haar eigen rustpensioen als werknemer reeds hoger was dan het cumulatieplafond in de regeling voor zelfstandigen. Echter in tegenstelling tot de pensioenwetgeving voor werknemers voorziet de pensioenwetgeving voor zelfstandigen dat in dergelijke gevallen een onvoorwaardelijk overlevingspensioen kan worden toegekend.

Dit onvoorwaardelijk overlevingspensioen als zelfstandige wordt gevormd door de pensioenbijdragen voor de loopbaanperiode als zelfstandige tot 31 december 1983 en de levensverzekeringspremies betaald tot vestiging van het pensioenfonds voor zelfstandigen. Dit onvoorwaardelijk pensioen wordt vanaf 1 januari 1984 niet meer geïndexeerd.

Op basis van de informatie die aan het RSVZ meegedeeld werd door de sociaal verzekeringsfondsen waarbij wijlen haar echtgenoot aangesloten was, heeft zij dan ook vanaf 1 februari 2023 recht op een onvoorwaardelijk overlevingspensioen als zelfstandige van 212,02 euro bruto per jaar.

Op basis van deze beslissingen bekwam zij vanaf 1 februari 2023 volgende voordelen:

- rustpensioen werknemer: 1.563,44 euro
- overlevingspensioen werknemer: 133,35 euro
- onvoorwaardelijk overlevingspensioen zelfstandige: 212,02 euro

Aangezien uit de pensioenbeslissingen bleek dat er naast haar rustpensioen ook een overlevingspensioen als werknemer en zelfstandige kon worden toegekend had mevrouw De Ridder evenwel een aanvraag tot het bekomen van die voordelen ingediend op 28 oktober 2022.

Met zijn beslissing van 20 december 2022 deelde de FPD haar vervolgens mee dat zij vanaf 1 november 2022 aanspraak kon maken op een overlevingspensioen als werknemer van maandelijks 771,27 euro bruto per maand. Ook het RSVZ trof een analoge beslissing. Vanaf 1 november 2022 werd haar een overlevingspensioen als zelfstandige toegekend van 546,32 euro bruto per maand. Deze beslissing werd getroffen op 20 januari 2023.

Op haar vraag waarom deze voordelen niet werden toegekend vanaf 1 februari 2022 deelde de Federale Pensioendienst haar mee dat zowel de pensioenwetgeving voor werknemers als die der zelfstandigen voorziet dat om een overlevingspensioen te bekomen hiervoor, behoudens een aantal wettelijke uitzonderingen, een aanvraag moet worden ingediend en dat dit overlevingspensioen pas kan ingaan de eerste dag van de maand volgend op de aanvraag. Hieraan werd toegevoegd dat de wet niet in de

1 Elk telefoongesprek en bezoek aan de FPD wordt geregistreerd in het elektronisch pensioendossier teneinde een correcte opvolging te garanderen. Als samenvatting van het gesprek staat genoteerd: "Afweging ziektevergoedingen en pensioen."

2 Dit is het effectief betaalbaar bedrag van het overlevingspensioen als werknemer rekening houdende met de wettelijk bepaalde cumulatieregeling. Het overlevingspensioen als werknemer moet immers beperkt worden als het gecumuleerd wordt met een eigen rustpensioen. Voor de cumulatie wordt rekening gehouden met alle rustpensioenen en als zodanig geldende voordelen. Het overlevingspensioen mag maar samen met één of meer rustpensioenen worden genoten tot de cumulatiegrens. Die cumulatiegrens bedraagt 110 % van het bedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan. Het bedrag van een overlevingspensioen voor een volledige loopbaan wordt berekend door het bedrag van het toegekende overlevingspensioen te vermenigvuldigen met het omgekeerde van de loopbaanbreuk die gebruikt werd voor de berekening van het overlevingspensioen.

mogelijkheid voorziet -opnieuw behoudens enkele uitzonderingen- om een overlevingspensioen met terugwerkende kracht toe te kennen.

Mevrouw De Ridder bleef echter de mening toegedaan dat zij wel degelijk aanspraak kon maken op het overlevingspensioen als werknemer en als zelfstandige vanaf 1 februari 2022. Ze stelde onvoldoende correcte informatie te hebben gekregen van de pensioendienst en riep daarom de hulp in van de Ombudsdienst Pensioenen.

Zij verwoordde het als volgt: "Ik heb in twee jaar tijd (2020-2022) meermaals telefonisch contact gehad met de pensioendienst. Ook heb ik een bezoek gebracht aan de pensioendienst. Ik werd door de pensioendienst doorverwezen naar mypension. Ik heb mypension dan ook regelmatig geconsulteerd. Dit alles om uitleg te krijgen in verband met mijn pensioenrechten. Welke pensioenrechten kan ik aanvragen? Wanneer moet ik deze aanvragen? Ik werd nergens en nooit door iemand op de hoogte gebracht dat ik recht had op een overlevingspensioen. Dit kon immers gedurende 12 maanden gecumuleerd worden met een sociale uitkering. Concreet verlies ik dus 9 maanden x 1.376 euro = 11 853 euro bruto aan overlevingspensioen. Ook op de pensioenraming staat hierover niets vermeld."

Bedenkingen
Zowel de pensioenwetgeving voor werknemers als die voor zelfstandigen voorziet dat om een overlevingspensioen te bekomen -behoudens een aantal wettelijke uitzonderingen- een aanvraag moet worden ingediend en dat dit overlevingspensioen pas kan ingaan de eerste dag van de maand volgend op de aanvraag en dat de wet niet voorziet -opnieuw behoudens enkele uitzonderingen- in de mogelijkheid om een overlevingspensioen met terugwerkende kracht toe te kennen.

Op basis van deze wettelijke bepalingen was de beslissing van zowel de FPD als het RSVZ voor wat betreft de ingangsdatum van het overlevingspensioen dan ook correct.

Wij stelden echter vast dat mevrouw De Ridder duidelijk meldde dat zij ziektevergoedingen genoot en zich afvroeg hoe het zat met haar pensioen. Wij stelden dan ook de vraag aan de FPD waarom zij op het ogenblik dat ze de vragen stelde er niet van op de hoogte werd gebracht dat ze het overlevingspensioen gedurende een periode van 12 maanden kon cumuleren met ziekte-uitkeringen en waarom op dat ogenblik geen aanvraag tot het bekomen van een overlevingspensioen werd opgemaakt.

Het Handvest van de Sociaal Verzekerde bepaalt immers niet alleen dat de instellingen van sociale zekerheid verplicht zijn aan de sociaal verzekerde die daar schriftelijk om verzoekt, alle dienstige inlichtingen betreffende zijn rechten en verplichtingen te verstrekken doch ook uit eigen beweging de sociaal verzekerde alle bijkomende informatie te verschaffen die nodig is voor de behandeling van zijn verzoek of het behoud van zijn rechten[3]. Deze inlichtingen moeten daarenboven nauwkeurig en compleet zijn om de betrokken sociaal verzekerde toe te laten al zijn rechten en verplichtingen uit te oefenen.

Artikel 4 van het Handvest van de Sociaal Verzekerde voegt daar aan toe dat onder dezelfde voorwaarden als het verstrekken van informatie de instellingen van sociale zekerheid ook raad moeten geven in verband met de uitoefening van de rechten[4].

In een arrest van 23 november 2009 (Cass., 23 november 2009, nr. S.07.0115.F) verduidelijkt het Hof van Cassatie dat de verplichting van de socialezekerheidsinstelling om op eigen initiatief aan de sociaal verzekerde bijkomende informatie te verschaffen die noodzakelijk is voor het onderzoek van zijn verzoek of het behoud van zijn rechten niet onderworpen is aan de voorwaarde dat de verzekerde haar voorafgaandelijk schriftelijk om informatie met betrekking tot zijn rechten en verplichtingen heeft gevraagd[5].

Voeg daar nog aan toe dat in een vonnis van de Arbeidsrechtbank van Brussel[6] (Y.T. c/ Belgische Staats, AR nr. 14.608/00, 19de kamer, 28 januari 2004) wordt gesteld dat naar aanleiding van een mededeling door de gepensioneerde van een wijziging in zijn situatie aan de instelling van sociale zekerheid

3 Artikel 3 van de Wet van 11 april 1995 tot invoering van het "Handvest" van de sociaal verzekerde.

4 Artikel 4 van de Wet van 11 april 1995 tot invoering van het "Handvest" van de sociaal verzekerde.

5 Cass. 23 november 2009, S.07.0115.F, *JTT* 2010, 68, andersluidende concl. J. LECLERCQ.

6 Arbrb. Brussel 28 januari 2004, *Soc.Kron.* 2006, afl. 10, 588, noot, bevestigd door Arbh.; Brussel 30 april 2007, Soc. Kron. 2008, 566.

deze ertoe gehouden is aan de sociaal verzekerde mee te delen dat hij over de mogelijkheid beschikt een verzoek tot herziening in te dienen als de nieuwe situatie geen voorwerp kan uitmaken van een ambtshalve onderzoek.

De informatieplicht brengt dus met zich mee dat de informatie op eigen initiatief moet worden verstrekt wanneer zij voor de sociaal verzekerde nuttig is om zijn rechten te behouden[7]. Bijkomende informatie moet inderdaad uit eigen beweging worden verstrekt[8].

Uit deze rechtspraak vloeit dus een verplichting van reactiviteit en proactiviteit voort. De socialezekerheidsinstellingen moeten ervoor zorgen dat de sociaal verzekerden de sociale uitkeringen kunnen verkrijgen waarop zij wettelijk recht hebben. De socialezekerheidsinstellingen mogen niet passief blijven. De socialezekerheidsinstellingen moeten een "actief bestuur" hanteren: ze moeten een actieve rol spelen in de verwerking van de dossiers.

Doch de informatieplicht van het Handvest van de Sociaal Verzekerde impliceert niet dat de instelling van sociale zekerheid in het algemeen, alle sociaal verzekerden moet gaan voorlichten of informeren zonder dat er zich een specifieke individuele vraag of een individueel dossier aandient[9]. Wat in casu ook geen probleem stelt daar er wel degelijk een bezoek van mevrouw De Ridder aan de pensioendienst heeft plaats gevonden waarbij ze vragen gesteld heeft over de mogelijkheid tot het opnemen van haar pensioenrechten.

De FPD heeft bij de ontvangst van mevrouw De Ridder zich blijkbaar enkel gefocust op de vraagstelling op welk moment de overgang kan plaats vinden van vervangingsinkomen naar rustpensioen. Het overlevingspensioen is hier buiten ogenschouw gebleven.

Indien de Federale Pensioendienst mevrouw De Ridder tijdens haar bezoek op 6 januari 2022 gewezen had op de mogelijkheid onmiddellijk een aanvraag tot het bekomen van een overlevingspensioen in te dienen dan zou ze vanaf 1 februari 2022 dit overlevingspensioen samen kunnen genoten hebben met haar ziekte- uitkeringen gedurende een periode van 12 maanden.

Voegen we hier nog aan toe dat in het vonnis van de Arbeidsrechtbank van Brussel (Y.T. c/ Belgische Staats, AR nr. 14.608/00, 19de kamer) van 28 januari 2004 tevens gesteld werd dat de tekortkoming aan de informatieverplichting door niet te wijzen op het indienen van een verzoek tot herziening kan worden hersteld door de socialezekerheidsinstelling te verplichten rekening te houden met de nieuwe situatie vanaf het moment dat de socialezekerheidsinstelling op de hoogte werd gebracht van de nieuwe situatie.

Conclusie

Wij hebben aan de FPD gevraagd de rechten op een overlevingspensioen van mevrouw De Ridder te onderzoeken met ingang op 1 februari 2022. Op 7 maart 2023 deelde de FPD ons mee dat hij zich akkoord verklaarde met onze bevindingen en dat de pensioenrechten van mevrouw De Ridder zouden worden herzien met terugwerkende kracht tot 1 februari 2022. Deze nieuwe beslissing werd op 8 maart 2023 getroffen.

Wij hebben dan, aangezien zij eveneens aanspraak kan maken op een overlevingspensioen als zelfstandige, contact opgenomen met het RSVZ met de vraag om eveneens haar overlevingspensioen toe te kennen vanaf 1 februari 2022. Dit gelet op de polyvalentie van aanvragen. Het RSVZ heeft op 20 maart 2023 een nieuwe beslissing getroffen waarbij ook het overlevingspensioen als zelfstandige werd toegekend vanaf 1 februari 2022.

Hierdoor werden dan ook de schadelijke gevolgen van de fout rechtgezet[10]. Mevrouw De Ridder ontving immers in de loop van de maand maart 2023 de achterstallige bedragen ten bedrage van 12.748,06 euro (bestaande uit 7.655,63 euro in de regeling voor werknemers en 5.092,43 euro in de regeling voor

7 Ook nog eens bevestigd door Arbh. Brussel 13 september 2007, *Soc.Kron.* 2008, 568.

8 Arbh. Luik (afd. Namen) 20 maart 2008, *Soc.Kron.* 2012, afl. 5, 241.

9 Arbrb. Gent (afd. Kortrijk) 3 september 2015, *Soc.Kron.* 2017, 403.

10 Dat schadelijke gevolgen kunnen rechtgezet worden in natura (b.v. door het treffen van een verbeterde beslissing) wordt ook bevestigd door rechtspraak: Arbrb. Brussel 28 januari 2004, *Soc.Kron.* 2006, afl. 10, 588 en Arbrb. Nijvel 2 augustus 2011, *Soc.Kron.* 2012, 210).

zelfstandigen) van haar overlevingspensioen voor de periode van 1 februari 2022 tot en met oktober 2022[11].

Dit dossier toont tevens aan dat er nog steeds heel wat mensen zijn die niet weten wanneer ze recht hebben op een overlevingspensioen of een overgangsuitkering en dat ze dit in de meeste gevallen zelf moeten aanvragen[12].

Het was dan ook in dat kader dat de FPD op 23 november 2022 een campagne gelanceerd had waarbij ze iedereen -maar in het bijzonder jonge actieven– gesensibiliseerd heeft rond het overlevingspensioen en de overgangsuitkering. De campagne heeft zich voornamelijk afgespeeld op sociale media en wou de toekomstige weduwen en weduwnaars de boodschap geven: we zijn er voor jou. In een sober animatiefilmpje legde de FPD de basisprincipes uit van het overlevingspensioen en de overgangsuitkering. Zie: Wat te doen bij een overlijden? | Federale Pensioendienst (fgov.be).

Daarenboven werd door de FPD op zijn website https://www.sfpd.fgov.be/nl/overlijden meer in detail uitgelegd:

- hoe je een overlijden moet melden;
- wat er gebeurt met de laatste maand pensioen of uitkering;
- waar de huwelijkspartner recht op heeft bij een overlijden;
- wat de gevolgen zijn voor je eigen pensioen of uitkering (als jij al gepensioneerd bent);
- hoe je de belastingaangifte van de overledene indient.

Het campagnemateriaal werd door de Federale Pensioendienst verspreid via intermediairs zoals organisaties voor weduwen(aars), notarissen, begrafenisondernemers. De Ombudsman Pensioenen is verheugd over dit initiatief en meent dat deze proactieve informatie aansluit bij de verwachtingen van de toekomstige gepensioneerden.

DOSSIER 37619

De feiten
Mevrouw Verwest kloeg dat ze tijdens het onderzoek van haar pensioendossier door het RSVZ niet persoonlijk spontaan op de hoogte gebracht was van een nieuw wetsvoorstel dat in de Ministerraad was goedgekeurd. Mocht ze hiervan op de hoogte gebracht zijn dan zou ze haar pensioendatum hebben uitgesteld tot 1 januari 2023. Hierdoor zou ze meer pensioen hebben ontvangen.

Bedenkingen
Op 4 april 2022 werd een persbericht van de Minister van Middenstand op zijn site gepubliceerd waarin gesteld werd dat de Ministerraad op die dag een maatregel had goedgekeurd die de referteperiode voor de berekening van de voorwaarde om het recht op minimumpensioen te openen voor meewerkende echtgenoten zal aanpassen vanaf januari 2023. Het persbericht luidde als volgt:

11 De achterstallige bedragen van haar overlevingspensioen als werknemer en als zelfstandige voor de periode vanaf november 2022 werden haar reeds vroeger uitgekeerd.

12 Wanneer de overledene zelf gepensioneerd was, wordt het onderzoek ambtshalve gevoerd door de pensioendiensten.

"Alle meewerkende echtgenoten zullen toegang krijgen tot de berekening van de voorwaarde om het recht te openen op het minimumpensioen.

Alle meewerkende echtgenoten zullen toegang krijgen tot de berekening van de voorwaarde om het recht te openen op het minimumpensioen, omdat de referteperiode zal worden aangepast vanaf januari 2023 om hen beter te ondersteunen

De Ministerraad heeft vandaag een maatregel goedgekeurd die de referteperiode beoogt aan te passen voor de berekening van de voorwaarde om het recht op het minimumpensioen te openen voor de meewerkende echtgenoten.

David Clarinval, minister van Zelfstandigen, benadrukt het volgende: "Deze nieuwe maatregel, die in totaal 17.326 begunstigden zou kunnen hebben (waaronder voornamelijk vrouwen), zal de meewerkende echtgenoten (geboren tussen 1956 en 1968) de mogelijkheid geven om toegang te krijgen tot het minimumpensioen. Dit is een stap voorwaarts voor hun sociaal statuut omdat vroeger een hele reeks meewerkende echtgenoten geen pensioenrechten hadden."

Ter herinnering, het statuut van meewerkende echtgenoot wordt toegekend aan elke partner (gehuwd of wettelijk samenwonend) van een zelfstandige, die effectief medewerking verleent aan zijn of haar zelfstandige echtgenoot/partner (regelmatig of ten minste 90 dagen per jaar), die niet meer dan 3.000 euro per jaar heeft aan persoonlijke inkomsten uit een zelfstandige beroepsactiviteit, die geen inkomsten heeft als werknemer of ambtenaar, en die geen vervangingsinkomen heeft dat hem of haar persoonlijke rechten geeft inzake sociale zekerheid.

Het is pas sinds 2003 en de creatie van hun statuut van "meewerkende echtgenoot" dat zij zich facultatief konden aansluiten bij het "maxi-statuut", waardoor zij sociale rechten konden verkrijgen, waaronder pensioenrechten. Deze aansluiting werd verplicht gemaakt op 1 juli 2005.

Omdat deze opbouw van pensioenrechten er pas laat kwam, zullen sommige meewerkende echtgenoten, geboren tussen 1 januari 1956 en 31 mei 1968, dus niet kunnen voldoen aan de voorwaarde om een individueel recht te openen op een berekening op basis van het minimumpensioen omdat ze niet voldoende loopbaanjaren gepresteerd hebben die pensioenrechten opbouwen (of 30 jaar).

Om de vele meewerkende echtgenoten te steunen die niet voldoen aan de voorwaarden om een individueel recht te openen op het minimumpensioen, voorziet de nieuwe maatregel de referteperiode aan te passen voor de berekening van de voorwaarde om het recht te openen op het minimumpensioen. Voortaan zullen de meewerkende echtgenoten, tussen het moment waarop zij gestart zijn bijdragen te betalen (1 januari 2003) en het moment waarop zij met pensioen gaan, een loopbaan moeten kunnen aantonen van ten minste 2/3 van het aantal jaren gepresteerd als zelfstandige of werknemer.

Op dat moment van de publicatie van het persbericht was het pensioendossier van mevrouw Verwest in onderzoek bij het RSVZ. Het RSVZ had immers ambtshalve een onderzoek opgestart naar het rustpensioen als zelfstandige (dus inclusief het onderzoek of er als meewerkende echtgenoot pensioenrechten konden toegekend worden) vanaf 1 oktober 2022 daar zij de wettelijke pensioenleeftijd bereikte op 26 september 2022. De pensioenbeslissing werd haar op 20 mei 2022 betekend door het RSVZ.

Tijdens het onderzoek van haar pensioendossier was mevrouw Verwest nog niet op de hoogte dat een nieuw wetsontwerp reeds goedgekeurd was door de Ministerraad. Mevrouw Verwest stelt dat wanneer ze op de hoogte had geweest van de nieuwe wetgeving (betreffende de berekening van het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten) die van toepassing geworden is op pensioenen die ingingen vanaf 1 januari 2023 ze haar pensioen dat als geplande ingangsdatum 1 oktober 2022 (vanaf de wettelijke pensioenleeftijd) zou uitgesteld hebben daar de toepassing van de nieuwe wetgeving een hoger pensioenbedrag voor haar tot gevolg zou hebben.

Inderdaad een uitstel van haar pensioen tot 1 januari 2023 had tot gevolg gehad dat ze aanspraak had kunnen maken op het minimumpensioen rekening houdend met de nieuwe berekeningsregels die uitgevaardigd zijn voor meewerkende echtgenoten.

Nadat mevrouw Verwest via de pers vernomen had dat er een wetsontwerp was dat een wijziging aanbrengt aan de wijze waarop het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten berekend wordt, wat het geval was op 16 oktober 2022, neemt ze per mail contact op met het RSVZ met de vraag of het mogelijk was om haar pensioen toch te laten ingaan vanaf 1 januari 2023 en dus te verzaken aan haar reeds toegekend pensioen dat ook al effectief was ingegaan en uitbetaald.

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen antwoordde haar op 21 december 2022 dat het niet mogelijk was om te verzaken aan haar pensioen omdat het al ingegaan is (ingangsdatum 1 oktober 2022: het pensioen wordt als effectief ingegaan beschouwd door het RSVZ wanneer het ook tevens voor de eerste keer betaald is) en dat het dus onmogelijk was om het pensioen te laten ingaan op 1 januari 2023.

Vooreerst wat betreft de verzaking:

De Ombudsman Pensioenen lichtte aan mevrouw Verwest toe dat de mogelijkheid tot verzaking aan het rustpensioen als zelfstandige wordt vermeld in artikel 3 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen. Wij citeren: *"Onverminderd de bepalingen van artikel 9, § 1, 3e lid, van het koninklijk besluit nr. 72 kan de gerechtigde op een rust- of overlevingspensioen als zelfstandige of op een als zodanig geldend voordeel deze uitkering verzaken ten einde de toekenning of het behoud, in zijnen hoofde of ten gunste van zijn echtgenoot, van een gunstiger voordeel* ***in een andere socialezekerheidsregeling*** *mogelijk te maken. (...)"*

Concreet betekent dit dat een gepensioneerde enkel kan verzaken aan het zelfstandige pensioen op voorwaarde dat dit een gunstiger voordeel in een *andere socialezekerheidsregeling* (bijvoorbeeld een werkloosheidsuitkering, ziekte-uitkering, ...) mogelijk maakt. Dus in andere gevallen is er geen verzaking mogelijk.

Een verzaking aan het rustpensioen als zelfstandige (dat wettelijk gezien effectief ingegaan is) teneinde het pensioen te optimaliseren is dus niet mogelijk.

Er was dus geen mogelijkheid meer om te verzaken aan het pensioen en dit pas te laten ingaan vanaf 1 januari 2023.

Wat de communicatie betreft:

De Ombudsman Pensioenen meldde aan de klaagster dat het te ver gaat voor alle pensioendossiers die lopende zijn na te gaan of een wetsontwerp eventueel een impact zou kunnen hebben op het pensioendossier en zo dit het geval is al deze toekomstig gepensioneerden persoonlijk en spontaan te informeren over de lopende wetsontwerpen.

Ook de rechtspraak[13] stelt dat de informatieplicht van het Handvest van de Sociaal Verzekerde niet impliceert dat de instelling van sociale zekerheid alle sociaal verzekerden moet voorlichten of informeren zonder dat er zich een specifieke individuele vraag aandient.

Wel kan gesteld worden dat wanneer een gepensioneerde een specifieke vraag stelt over toekomstige wetgeving, de pensioendienst dient te vermelden dat dit onderwerp het voorwerp uitmaakt van eventuele toekomstige wetgeving.

Mevrouw Verwest vermeldt in haar klacht dat "Bij de eerste contacten met de pensioendienst ons altijd gezegd is dat wij ons geen zorgen moesten maken over haar pensioen daar alles in orde ging komen en het voordeligste uitbetaald zou worden. Mijn man en ik zelf hebben een eigen zaak reeds van 1975 en ik heb altijd gewerkt als meewerkende echtgenote.... Vanaf 2005 heb ik gewerkt als meewerkende echtgenote in het maxistatuut."

De Ombudsman Pensioenen heeft haar digitale dossier volledig nagekeken doch is op geen enkel schriftelijk document gestoten waarin deze informatie haar meegedeeld werd.

13 Arbrb. Gent (afd. Kortrijk) 3 september 2015, *Soc.Kron.* 2017, 403.

Wat er telefonisch al dan niet gezegd is kon de Ombudsman Pensioenen helaas niet nagaan daar de telefoongesprekken niet opgenomen worden en destijds ook niet geregistreerd werden. De registratie van de telefoongesprekken met een korte samenvatting gebeurt nu wel door het RSVZ wanneer het telefoongesprek een aspect bevat dat het RSVZ belangrijk genoeg acht om akte van te nemen. De Ombudsdienst Pensioenen had hier ook voor gepleit.

Op basis van het niet antwoorden op gestelde vragen over toekomstige wetgeving kon de Ombudsman Pensioenen zich bij gebrek aan bewijzen (zelfs geen begin van bewijs: er is enkel de bewering van betrokkene) dan ook niet baseren om een bemiddeling aan te vatten.

Doch in antwoord op een vraag van de gepensioneerde over de toekomstige wetgeving had het RSVZ ook geen concrete informatie kunnen geven daar het RSVZ niet kon weten hoe de stemming in het parlement zou verlopen. Zolang een wetgeving nog niet goedgekeurd werd door de Kamer van Volksvertegenwoordigers kan deze immers nog veranderen of zelfs niet gestemd worden.

Wat dit punt betreft heeft de Ombudsman Pensioenen aan mevrouw Verwest uitgelegd dat de ingangsdatum van de nieuwe wetgeving, een cruciaal element om de impact van de wetgeving na te gaan, aanleiding gegeven heeft tot een parlementair debat daar de Raad van State opmerkingen gemaakt had over de ingangsdatum van het oorspronkelijke wetsontwerp.

Immers de Raad van State maakte in zijn advies 71 337/1 van 16 mei 2022 de opmerking dat er mogelijks van discriminatie sprake zou zijn vermits er geen terugwerkende kracht was (in de eerste versie van het ontwerp was er nog niet toegevoegd dat het omwille van budgettaire redenen was). In het geval er terugwerkende kracht had verleend geweest aan de nieuwe wetgeving zou deze ook van toepassing geweest zijn op het rustpensioen van mevrouw Verwest zonder dat ze daarvoor haar rustpensioen diende uit te stellen.

De Minister van Middensstand, die bevoegd is voor de pensioenen van zelfstandigen, de heer Clarinval, heeft daarom in de memorie van toelichting de volgende zin toegevoegd waarin hij zegt dat het omwille van budgettaire redenen is dat er geen terugwerkende kracht is:

"*De inwerkingtreding zonder terugwerkende kracht is om budgettaire redenen gerechtvaardigd, aangezien terugwerkende kracht een bepaalde impact heeft op deze maatregel. Terugwerkende kracht toepassen zou eveneens administratieve problemen meebrengen voor de overheidsdiensten die belast zijn met de berekening van de pensioenen, met betrekking tot het probleem om de betreffende gevallen terug te vinden en de extra werklast die inherent is aan dit proces van identificatie en eventuele herberekening van het pensioen. Het Grondwettelijk Hof heeft in zijn arrest n°104/2015 van 16 juli 2015 aangegeven dat deze overwegingen legitieme objectieven zijn.*"

Met betrekking tot het feit dat deze wet pas uitwerking heeft op de pensioenen die ten vroegste ingaan vanaf 1 januari 2023 en dus niet met terugwerkende kracht heeft de Ombudsman Pensioenen aan mevrouw Verwest meegedeeld dat het Grondwettelijk Hof in een andere zaak (arrest van 16 juli 2015) inderdaad heeft gesteld dat niet terugwerkende kracht verlenen verantwoord kan worden omwille van budgettaire redenen.

Anderzijds is tijdens de bespreking in de Kamer op 27 oktober 2022 door een volksvertegenwoordigster, mevrouw Samyn, nog een amendement ingediend teneinde de woorden "die daadwerkelijk en voor de eerste maal ingegaan zijn vanaf 1 januari 2023" weg te laten. Met andere woorden ook toe te passen op de reeds gepensioneerden.

Uiteindelijk is met 14 stemmen voor en 2 onthoudingen gestemd dat de wet van toepassing is op de pensioenen die daadwerkelijk en voor de eerste maal ingaan op 1 januari 2023. Het amendement werd dus niet weerhouden.

Wat de informatieplicht betreft stelt artikel 3 van het Handvest van de Sociaal Verzekerde wel dat de socialezekerheidsinstellingen ambtshalve algemene informatie moeten verstrekken door een regelmatig geactualiseerd document op te stellen met een beschrijving van de rechten en de plichten van de sociaal verzekerden in de wetgeving die de instelling moet toepassen. Dit gebeurt de laatste jaren hoofdzakelijk via de websites.

Het volstaat dus om te voldoen aan de vereisten inzake informatieplicht zoals opgelegd door het Handvest van de Sociaal Verzekerde dat algemene informatie over de nieuwe wetgeving op de website gepubliceerd wordt vanaf het moment dat deze wetgeving definitief is goedgekeurd. De nieuwe wetgeving dateert van 27 november 2022 (Belgisch Staatsblad 4 januari 2023). Het is dan ook vanaf deze datum dat van het RSVZ verwacht wordt dat de informatie zeker gepubliceerd wordt op de website. Deze informatie is te vinden op de website van het RSVZ onder de rubriek Frequently Asked Questions (FAQ). Zie: https://www.rsvz.be/nl/faq/wanneer-heb-je-recht-op-het-minimumpensioen-meewerkende-echtgenoot.

Wat betreft het verstrekken van informatie over toekomstige wetgeving stelt de Ombudsman Pensioenen die een helikopterview heeft over het pensioenlandschap wel vast dat de Federale Pensioendienst voortaan op de homepage van zijn website een rubriek "Aangekondigde pensioenhervorming. We volgen het voor u op!" heeft. Hierop staan de recente wetswijzingen gebundeld en wordt eveneens melding gemaakt van wetsontwerpen die reeds door de Ministerraad zijn goedgekeurd en welke nog door het parlement dienen behandeld. Er wordt zelfs vermeld welke hervormingen het niet gehaald hebben.

Deze informatie komt volgens de Ombudsman Pensioenen tegemoet aan wat heel wat (toekomstig) gepensioneerden aan informatie verwachten. Immers wanneer de (toekomstig) gepensioneerden enkel kennis kunnen krijgen via de officiële website van de pensioendienst vanaf het moment dat een wetgeving definitief gestemd en gepubliceerd is, is het risico groot dat de (toekomstig) gepensioneerden zich gaan baseren op informatie die ze elders op het internet vinden (en dus niet bij de officiële instantie) met een risico op fake news. Ook is het zo klaar en duidelijk voor de (toekomstig) gepensioneerden welke wetten reeds gestemd zijn en welke nog door het parlement dienen behandeld te worden.

Anderzijds vereist dit wel dat de toekomstig gepensioneerde correct de disclaimer leest dat het ontwerpen en voorstellen van wetgeving betreft die nog niet gestemd zijn.

De Ombudsman Pensioenen vroeg bijgevolg aan het RSVZ of het niet wenselijk zou zijn een afzonderlijke pagina op hun site te wijden aan de toekomstige en de recent gerealiseerde pensioenhervormingen.

Het RSVZ antwoordde dat er momenteel reeds onder de rubriek "FAQ" een link te vinden is naar een pagina over de pensioenhervormingen met als titel "Wat betekent de pensioenhervorming voor jouw pensioen?".

Het RSVZ voegt daar wel onmiddellijk aan toe te erkennen dat de zichtbaarheid van deze pagina niet optimaal is.

In navolging op de door de Ombudsdienst Pensioenen gestelde vraag zal de communicatiedienst van het RSVZ begin 2024 de zichtbaarheid van het pensioenluik op de website verbeteren en overgaan tot het beter in de verf zetten op de site van bepaalde thema's zoals de pensioenhervorming.

Anderzijds meldt het RSVZ nooit voorstander te zijn geweest om de burger te veel te informeren over mogelijke nog te realiseren pensioenhervormingen; dit om valse verwachtingen te vermijden.

Conclusie
We besluiten dat naast het bemiddelen om een fout gepleegd door de pensioendienst te doen corrigeren of een onvolmaaktheid te doen rechtzetten een even belangrijke taak van de Ombudsman Pensioenen er in bestaat om het vertrouwen van een (toekomstig) gepensioneerde in de pensioendienst te herstellen wanneer hij vaststelt dat de pensioendienst zijn werk correct heeft gedaan. Meermaals dient de Ombudsman Pensioenen in dit kader fake news te ontkrachten.

HOOFDSTUK 6

Non take-up van rechten

HOOFDSTUK 6

Non take-up van rechten

Op 16 maart 2023 heeft de coördinator van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting voor het voltallige team van de Ombudsdienst Pensioenen een uiteenzetting gegeven over de non take-up van sociale rechten. Dit werd gevolgd door een gedachtenuitwisseling.

Er werd geconcludeerd dat de adequaatheid van de Belgische sociale bescherming ten dele wordt ondermijnd doordat hulpbehoevenden niet altijd gebruik maken van de rechten waar ze aanspraak op maken. De non-take-up van rechten kan verschillende oorzaken hebben: een gebrek aan kennis en informatie over mogelijke rechten, complexe regelregelgeving, administratieve drempels, schrik voor stigmatisering (bestempeld worden als "arme" of als "profiteur"), schrik voor perverse effecten wanneer iemand ondersteuning vraagt, ...

Op 22 juni 2023 organiseerde het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting in samenwerking met het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling een colloquium over "Armoede en rechtvaardige transitie". In één van de werkgroepen werd ook stilgestaan bij non-take-up van rechten. Verschillende pistes in de strijd tegen de non-take-up kwamen aan bod. Bijvoorbeeld het verstrekken van informatie over rechten in een begrijpelijke taal, de vereenvoudiging van de wetgeving of administratieve praktijk inzake het aanvragen van rechten, persoonlijke begeleiding aanbieden bij het aanvragen van de rechten, ...

Een zeer goede piste in de strijd tegen de non-take-up van rechten is het proactief toekennen van rechten. Dit houdt in dat een recht volledig automatisch toegekend wordt zonder voorafgaandelijke vraag van de potentieel rechthebbende.

Pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot

De Ombudsdienst Pensioenen kwam 12 jaar geleden tot dezelfde conclusie wat betreft het recht op een pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot. Reeds in het Jaarverslag 2012 p. 38 e.v. werd de aanbeveling gedaan om de mogelijkheid te voorzien in alle gevallen een automatisch (ambtshalve) onderzoek naar de rechten op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot te voeren door een aanpassing van de pensioenwetgeving.

De Ombudsdienst Pensioenen ontving net zoals in de voorgaande jaren ook dit werkingsjaar opnieuw een aantal klachten van gepensioneerden waarbij dit rustpensioen als uit de echtgescheiden echtgen(o)t(e) ingevolge een laattijdige aanvraag niet kon worden toegekend met terugwerkende kracht tot de maand volgend op de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand.

Daarom brengen we deze aanbeveling terug onder de aandacht.

Zowel in de pensioenwetgeving voor werknemers als in de pensioenwetgeving voor zelfstandigen is voorzien dat een uit de echt gescheiden echtgeno(o)t(e) aanspraak kan maken op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgeno(o)te.

Deze wetgevingen bepalen tevens in welke gevallen de betrokken pensioendiensten deze (nieuwe) rechten ambtshalve moeten onderzoeken en in welke gevallen hiervoor een rechtsgeldige aanvraag noodzakelijk is.

De heer Kaars klaagt erover dat zijn pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot slechts werd toegekend vanaf 1 april 2023 en dit ondanks het feit dat zijn echtscheiding reeds werd overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand in juli 2020.

Ook mevrouw Vermandere heeft een gelijkaardige klacht. Haar rechten op een pensioen als uit de echtgescheiden echtgenote werden slechts toegekend vanaf 1 maart 2015 en niet vanaf 1 augustus 2010[1].

De pensioenwetgeving voorziet dat het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot ambtshalve, d.w.z. dat er geen aanvraag noodzakelijk is, kan worden toegekend wanneer zij op het ogenblik van de echtscheiding een pensioen als feitelijk gescheiden echtgenoot genoten en wanneer zij, naar gelang het geval, de leeftijd bedoeld in de artikelen 2, § 1, 3 en 4, § 1 van het koninklijk besluit van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels hebben bereikt en voor zover in het laatste geval voldaan is aan de bepalingen van artikel 4, §§ 2, 3 en 4 van hetzelfde koninklijk besluit of wanneer voor hen, die tenminste de leeftijd van 60 jaar hebben bereikt, het recht op rustpensioen krachtens een andere Belgische wettelijke pensioenregeling is geopend op de eerste dag van de maand volgend op de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand.

Op de website van de FPD staat (gevulgariseerd[2]) vermeld:

Pensioen van uit de echt gescheiden huwelijkspartner

Bent u uit de echt gescheiden? Dan hebt u misschien recht op een rustpensioen, berekend op basis van de loopbaan als **werknemer** van uw ex-huwelijkspartner. U kunt dit pensioen combineren met uw eigen rustpensioen.

- Voorwaarden
- Aanvraag
- Bedragen

Voorwaarden

Om recht te hebben op een pensioen als uit de echt gescheiden huwelijkspartner:

1. moet u aanspraak kunnen maken op uw rustpensioen;
2. mag u niet ontzet zijn uit het ouderlijk gezag;
3. mag u niet veroordeeld zijn omdat u uw ex-huwelijkspartner naar het leven stond;
4. mag u niet hertrouwd zijn, behalve als dit nieuwe huwelijk ontbonden werd na een overlijden of een echtscheiding.

Opgelet: als uw ex-huwelijkspartner **enkel een loopbaan als ambtenaar** had tijdens jullie huwelijk, hebt u **geen recht** op een pensioen als uit de echt gescheiden huwelijkspartner. Als uw ex-huwelijkspartner overlijdt, hebt u mogelijk wel recht op een overlevingspensioen.

Opeenvolgende echtscheidingen

In geval van opeenvolgende echtscheidingen kunt u recht hebben op meerdere rustpensioenen als uit de echt gescheiden huwelijkspartner.

Aanvraag

We onderzoeken automatisch of u recht hebt op een pensioen van uit de echt gescheiden huwelijkspartner wanneer u uw eigen rustpensioen aanvraagt.

Bent u al met pensioen op het moment van de echtscheiding? Dan moet u een aanvraag indienen om uw recht op het echtscheidingspensioen te laten onderzoeken, tenzij u op het moment van de echtscheiding een gezinspensioen ontvangt.

1 In het geval van mevrouw Vermandere had de Federale Pensioendienst nagelaten om bij haar aanvraag van 2015 tot het bekomen van een Inkomensgarantie voor Ouderen haar rechten op een rustpensioen als uit de echt gescheiden echtgenote te onderzoeken. Immers ingevolge de polyvalentie der aanvragen gold deze aanvraag eveneens als een aanvraag tot het bekomen van het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenote.

2 De vermelding is niet 100% volledig: b.v. indien de echtgenote tijdens de periode van feitelijke scheiding een deel van het (gezins)pensioen als werknemer ontvangt: ook dan wordt het onderzoek naar het pensioen uit de echtgescheidene onderzocht voor de echtgenote.

Navraag bij de FPD leert ons dat het ambtshalve onderzoek plaats vindt in volgende gevallen:

Echtscheiding en:	Volgende rechten worden ambtshalve onderzocht			
	Persoonlijk rustpensioen man	Persoonlijk rustpensioen vrouw	Pensioen echtscheiding man	Pensioen echtscheiding vrouw
Vrouw geniet de helft van het gezinsbedrag	Ja	Ja	Ja	Ja
Man en vrouw genieten beiden pensioen als alleenstaande	Neen	Neen	Neen (wel indien de man eveneens een Inkomensgarantie oor Ouderen geniet)	Neen (wel indien de vrouw eveneens een Inkomensgarantie voor ouderen geniet)
Man geniet het gezinspensioen en het rustpensioen als alleenstaande van de vrouw werd geschorst ingevolge de voordeligste toestand voor het gezin	Ja	Ja (het rustpensioen als alleenstaande voor de vrouw wordt opnieuw betaalbaar gesteld)	Ja	Ja
Man geniet het gezinspensioen en het rustpensioen van de vrouw werd nooit toegekend ingevolge de voordeligste toestand	Ja	Ja	Ja	ja

De FPD baseert zich hierover ook op de polyvalentie. Telkens de FPD het recht op een pensioen onderzoekt, worden alle andere rechten op een pensioen onderzocht.

Het RSVZ hanteert dezelfde werkwijze als de FPD met dit verschil dat wanneer op het moment van de echtscheiding beide partners nog op hetzelfde adres wonen, de echtgenoot een gezinspensioen als zelfstandige geniet en de andere echtgenote een pensioen als werknemer als alleenstaande geniet. Dan dient de echtgenote nog een pensioenaanvraag in te dienen.

Kort samengevat: wanneer twee gepensioneerden een pensioen als alleenstaande hebben –een situatie die meer en meer zich voordoet gezien de toegenomen participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt waardoor ze zelf ook pensioenrechten opbouwen- wordt naar aanleiding van de echtscheiding het pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot niet automatisch onderzocht. Ieder van beide ex-echtgenoten die aanspraak zou kunnen maken moet hiervoor een aanvraag indienen.

Merk wel op dat hierop wel als uitzondering geldt dat wanneer twee gepensioneerden die een pensioen als alleenstaande genieten doch eveneens een Inkomensgarantie voor Ouderen genieten het recht op het pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot ook automatisch onderzocht wordt. Ook hier speelt het principe van de polyvalentie.

Vermits nog niet in alle gevallen het pensioen als uit de echtgescheiden echtgenoot automatisch onderzocht wordt verwijzen we terug naar de aanbeveling gedaan in het Jaarverslag 2012 op p. 38 e.v. om de mogelijkheid te voorzien in alle gevallen een automatisch (ambtshalve) onderzoek naar de rechten op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot te voeren door een aanpassing van de pensioenwetgeving.

Deze aanbeveling luidde als volgt: “Om aan deze situatie te verhelpen en om in zo veel mogelijk gevallen te waarborgen dat de ingangsdatum van het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot wordt vastgesteld op de 1ste dag van de maand volgend op de overschrijving van de echtscheiding,

beveelt het College aan de bevoegde overheden aan: Om artikel 76 van het koninklijk besluit van 21 december 1967 (algemeen reglement betreffende het pensioen voor werknemers) te wijzigen door aan de situaties waarin een ambtshalve onderzoek moet gebeuren het ambtshalve onderzoek van het recht op een pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot toe te voegen voor de personen die een rustpensioen als werknemer genieten op het ogenblik van de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand.

Om de gelijke behandeling tussen werknemers en zelfstandigen te waarborgen beveelt het College van Ombudsmannen ook aan om artikel 92 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 van het algemeen reglement inzake de pensioenen voor zelfstandigen te wijzigen zodat in de regeling voor zelfstandigen het ambtshalve onderzoek naar het recht op het pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot mogelijk is in dezelfde situaties als in de regeling voor werknemers."

Wij brengen hier dan ook deze aanbeveling terug onder de aandacht.

Overgangsuitkering

Doch dit is niet de enige uitkering waarover de Ombudsdienst Pensioenen klachten ontving betreffende de non-take-up. Ook over de non-take-up van de overgangsuitkering ontving de Ombudsdienst Pensioenen een klacht.

DOSSIER 38423

De heer Ballemans dient per brief een klacht in bij de Ombudsdienst Pensioenen omdat hij pas vanaf 1 september 2023 een overgangsuitkering in het werknemersstelsel krijgt van 281,66 euro per maand daar waar zijn echtgenote overleden is op 27 december 2020. Vermits hij een kind ten laste heeft van jonger dan 13 jaar op het moment van het overlijden kan hij aanspraak maken op deze uitkering tot 31 november 2024.

De heer Ballemans meldt dat hij pas begin augustus 2023 op de hoogte was dat er een overgangsuitkering bestaat. Hij heeft dan ook pas op 9 augustus 2023 een aanvraag ingediend om deze uitkering te krijgen. Zijn overgangsuitkering kan hierdoor volgens de FPD pas ingaan de maand volgend op de aanvraag (en niet met terugwerkende kracht tot de maand van overlijden van zijn echtgenote). De heer Ballemans stelt dat hij door niemand (noch de vakbond, noch de ziekenkas, noch de overheid) op de hoogte werd gebracht dat deze uitkering bestond. Hij vraagt aan de Ombudsdienst Pensioenen om te bemiddelen om de overgangsuitkering met terugwerkende kracht vanaf de maand volgend op het overlijden uitbetaald te krijgen.

De wetgeving met betrekking tot het overlevingspensioen is reeds sinds 1 januari 2015 gewijzigd. De wetgever heeft ervoor gekozen om de leeftijdsgrens om een overlevingspensioen te bekomen geleidelijk aan te verhogen met 6 maanden zodat deze 50 jaar bereikt op 1 januari 2025[3]. De niet hertrouwde langstlevende echtgenoot die niet aan de leeftijdsvoorwaarde voldoet om een overlevingspension te ontvangen heeft tijdelijk recht op een overgangsuitkering gedurende 18 maanden. Deze periode wordt op 36 maanden gebracht in geval van kinderlast en op 48 maanden indien er op het ogenblik van het overlijden een kind ten laste was dat in het kalenderjaar van het overlijden de leeftijd van 13 jaar niet had bereikt en waarvoor één van de echtgenoten kinderbijslag ontving of indien er op het ogenblik van het overlijden een kind met een handicap ten laste is, ongeacht de leeftijd van dat kind, waarvoor een van de echtgenoten kinderbijslag ontving of in geval van postume geboorte van een kind binnen de driehonderd dagen na het overlijden. De Programmawet van 27 december 2021 heeft de looptijd van de overgangsuitkering in de hierboven vermelde zin aangepast. Het is dan ook correct dat tot 31 november 2024 aan de heer Ballemans een overgangsuitkering kan toegekend worden.

Deze tijdelijke uitkering is bedoeld om weduwen of weduwenaars budgettaire ademruimte te geven tijdens de moeilijke periode na overlijden. Het inkomensverlies door het overlijden kan zo tijdelijk gedeeltelijk opgevangen worden. Tevens krijgen ze de kans hun loopbaan aan te passen zodat

3 Het was de bedoeling om van 2025 tot 2029 de leeftijdsgrens nog verder op te trekken met 12 maanden per jaar. Dit zou betekenen dat bij overlijden op 1 januari 2030 of erna, al wie jonger is dan 56 jaar, aangewezen zou zijn op een tijdelijke overgangsuitkering. Doch het Grondwettelijk Hof heeft deze maatregel als discriminatoir bevonden: schending van het standstillbeginsel verwoord in art. 23 GW (zie GwH 30 november 2017, nr. 135/2017, const-court.be/ public/n/2017/2017-135n.pdf). De minimumleeftijd voor een overlevingspensioen is voor wiens partner overlijdt in 2024 49 jaar en 6 maanden.

aansluiting bij de arbeidsmarkt kan gevonden worden: bijvoorbeeld werk zoeken voor wie niet meer beroepsactief is of het overschakelen van een deeltijdse naar een voltijdse job teneinde het deel van het gezinsinkomen dat weggevallen is op te vullen.

De overgangsuitkering is onbeperkt cumuleerbaar met beroepsinkomsten om de gerechtigden aan te sporen actief te blijven op de arbeidsmarkt of de arbeidsmarkt te betreden[4]. De uitkering is daarom ook cumuleerbaar met een vergoeding wegens ziekte, invaliditeit of onvrijwillige werkloosheid evenals een uitkering wegens het verminderen van de arbeidsprestaties, loopbaanonderbreking of tijdskrediet, Vlaams zorgkrediet.

De uitkering opent onmiddellijk na beëindiging zelfs het recht op werkloosheid.

Artikel 21 van het KB nr. 50 voorziet dat wanneer de overledene nog geen pensioen genoot deze overgangsuitkering moet worden aangevraagd. Indien de aanvraag gebeurt binnen de 12 maanden na het overlijden gaat de overgangsuitkering met terugwerkende kracht in. Gebeurt de aanvraag na de periode van 12 maanden dan is de ingangsdatum van de overgangsuitkering in het werknemersstelsel ten vroegste de maand volgend op de aanvraag.

Aangezien de echtgenote van de heer Ballemans overleden is op 27 december 2020, zijn echtgenote nog niet gepensioneerd was, en hij geen aanvraag indiende binnen de periode van 12 maanden na dit overlijden, kan de overgangsuitkering slechts worden toegekend met ingang van de maand volgend op de aanvraag ervan.

De wetgeving is van openbare orde. De Ombudsdienst Pensioenen kan dus niet aan de Federale Pensioendienst in een bemiddeling vragen om in een persoonlijke situatie een uitzondering te maken. We hebben dat dan ook aan de klager uitgelegd en hem meegedeeld dat dat de FPD de wetgeving correct heeft toegepast.

Doch deze klacht toont aan dat er mensen zijn die niet weten wanneer ze recht hebben op een overgangsuitkering en dat ze dit in de meeste gevallen zelf moeten aanvragen[5].

De Ombudsdienst Pensioenen heeft in dit kader de statistieken betreffende het aantal aanvragen om een overgangsuitkering bij de FPD opgevraagd. U vindt deze in de tabel hieronder.

AANTAL OVERGANGSUITKERINGEN PER JAAR EN PER GESLACHT (2018-2022)

	Ambtenaren					Werknemers en zelfstandigen				
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
	Vrouwen									
25 – 44 jaar	47	49	46	48	33	503	479	508	544	435
45 – 49 jaar	5	8	12	28	23	103	141	189	255	240
Totaal	**52**	**57**	**58**	**76**	**56**	**606**	**620**	**697**	**799**	**675**
	Mannen									
25 – 44 jaar	16	17	1	10	11	93	83	68	91	90
45 – 49 jaar	0	3	2	8	7	18	25	28	28	42
Totaal	**16**	**20**	**3**	**18**	**18**	**111**	**108**	**96**	**119**	**132**
	Vrouwen + Mannen									
25 – 44 jaar	63	66	47	58	44	596	562	576	635	525
45 – 49 jaar	5	11	14	36	30	121	166	217	283	282
Totaal	**68**	**77**	**61**	**94**	**74**	**717**	**728**	**793**	**918**	**807**

Bij de vergelijking van de jaarcijfers dient er rekening mee gehouden te worden dat de minimumleeftijd voor het overlevingspensioen de afgelopen jaren met 6 maanden is gestegen zodat er jaar na jaar een uitgebreidere groep in aanmerking komt voor de overgangsuitkering.

4 Wie werkt en de overgangsuitkering geniet valt natuurlijk in een hogere belastingschijf zodat er bij de eindafrekening een hogere belasting verschuldigd is. De gerechtigde op een overgangsuitkering kan dan ook aan de pensioendienst vragen de inhoudingen op de overgangsuitkering te verhogen. Dit wordt trouwens uitdrukkelijk vermeld op de site van de FPD.

5 Wanneer de overledene zelf gepensioneerd was, wordt het onderzoek ambtshalve gevoerd door de pensioendiensten.

Deze tabel doet vermoeden dat er een non-take-up is van de overgangsuitkering bij mannen. Het is immers onmogelijk dat er zoveel meer mannen dan vrouwen overlijden op jonge leeftijd. Ook doet deze tabel vermoeden dat de non-take-up in het ambtenarenstelsel groter is dan in de andere stelsels.

De non take-up van de overgangsuitkering was ook reeds op politiek niveau opgepikt.

Op 23 november 2021 stelde het parlementslid, mevrouw Lanjri, de vraag aan de Minister van Pensioenen of het mogelijk was de personen die hun echtgenoot verliezen automatisch op de hoogte te brengen van de mogelijkheid een overgangsuitkering aan te vragen[6].

De Minister van Pensioenen antwoordde: "Bij het overlijden van personen aan wie een rustpensioen wordt toegekend en uitbetaald onderzoekt de FPD ambtshalve of de overlevende echtgenoot/echtgenote recht heeft op een overgangsuitkering. De FPD volgt overlijdens van personen aan wie geen rustpensioen wordt toegekend en uitbetaald niet op. Daarom werkt de FPD aan een brede informatiecampagne om de informatie met betrekking tot de overgangsuitkering zo ruim mogelijk te verspreiden. Hierbij zullen bepaalde sectoren worden aangeschreven (zoals de gemeenten, uitvaartsector, sociale diensten van ziekenhuizen, enz.). De FPD onderzoekt evenwel de technische haalbaarheid van het automatisch op de hoogte stellen aan de overlevende echtgenoot/echtgenote van de mogelijkheid van het aanvragen van een overgangsuitkering voor de gevallen waarbij aan de overleden echtgenoot/echtgenote geen rustpensioen is betaald door de FPD.

De FPD heeft op 23 november 2022 een campagne gelanceerd waarbij ze iedereen -maar in het bijzonder jonge actieven- gesensibiliseerd heeft rond het overlevingspensioen en de overgangsuitkering. De campagne heeft zich voornamelijk afgespeeld op sociale media en wou de toekomstige weduwen en weduwnaars de boodschap geven: we zijn er voor jou. In een sober animatiefilmpje legde de FPD op zijn website de basisprincipes uit van het overlevingspensioen en de overgangsuitkering.

Daarenboven werd door de FPD op zijn website https://www.sfpd.fgov.be/nl/overlijden meer in detail uitgelegd:

- hoe je een overlijden moet melden;
- wat er gebeurt met de laatste maand pensioen of uitkering;
- waar de huwelijkspartner recht op heeft bij een overlijden;
- wat de gevolgen zijn voor je eigen pensioen of uitkering (als jij al gepensioneerd bent);
- hoe je de belastingaangifte van de overledene indient.

Het campagnemateriaal werd door de Federale Pensioendienst verspreid via intermediairs zoals organisaties voor weduwen(aars), notarissen, begrafenisondernemers. Op deze manier kunnen deze intermediairs de informatie ook verder meedelen aan mensen die geen toegang hebben tot de digitale media of hiervan weinig gebruik maken. De Ombudsman Pensioenen is verheugd over dit initiatief en meent dat deze proactieve informatie aansluit bij de verwachtingen van de toekomstige gepensioneerden van een pensioendienst.

Op 21 juni 2023 stelde het parlementslid, mevrouw Lanjri, die deze problematiek verder opvolgde de vraag aan de Minister van Pensioenen welke maatregelen zij zal nemen om de non-take-up tegen te gaan[7]. Deze antwoordde als volgt: "Ik ben op de hoogte van de problematiek, die mij ook sterk bezighoudt. Ik spreek trouwens geregeld met organisaties van weduwen. Zo ontving ik drie weken geleden weduwen waarmee ik onder andere de overgangsuitkering besprak. De Federale Pensioendienst beschikt niet over gegevens over het aantal potentieel rechthebbenden op een overgangsuitkering. Professor Janvier stelde ook vast dat weduwnaars mogelijk minder dan weduwen op de hoogte zijn van hun recht op een overgangsuitkering. Daarom lanceerde ik in november 2022 een uitgebreide campagne. We informeerden het publiek over de uitkering via intermediaire organisaties, zoals organisaties voor weduwen en weduwnaars, via notarissen, via begrafenisondernemers en via een animatiefilm op sociale media. Er werd ook een website gelanceerd, wezijnervoorjou.be. Ik streef naar een automatische toekenning. Dat is veel efficiënter dan een toekenning op aanvraag. Dat blijkt in de praktijk met de huidige middelen moeilijk realiseerbaar. Vandaag gebeurt het automatische onderzoek wel wanneer de overledene al een rustpensioen genoot."

6 Zie ook Vr. en Antw. Kamer 2021-22, 13 januari 2022, nr. 55/74, 286-288 (Vr. nr. 307, N. Lanjri), dekamer.be/QRVA/pdf/55/55K0074.pdf

7 Zie https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/55/ic1129.pdf p. 7

De Ombudsman Pensioenen stelt in dit kader vast dat bij een overlijden dat geregistreerd is in het rijksregister[8] kan nagegaan worden of de overledene reeds één jaar gehuwd is (tevens rekening houdend met de samenwoonst[9]) en of de langstlevende echtgenoot voldoet aan de leeftijdsvereiste om een overgangsuitkering te krijgen. Voeg hier nog aan toe dat het RSVZ over de loopbaangegevens als zelfstandige beschikt, de FPD over de loopbaangegevens als werknemer en in de meeste gevallen ook over de loopbaangegevens als ambtenaar. Op basis van deze gegevens kan voor de meeste potentiële gerechtigden overgegaan worden tot een automatische opening van het onderzoek naar het recht op een overgangsuitkering (dus zonder voorafgaande aanvraag van betrokkene) op basis van de beschikbare informatie.

Voor overledenen die voor 1 januari 2011 tewerkgesteld waren als vastbenoemde bij een overheid doch hier nadien niet meer tewerkgesteld waren staat de loopbaan evenwel nog niet geregistreerd. De Ombudsman Pensioenen herhaalt bijgevolg teneinde deze targeting error op te vangen nogmaals zijn oproep aan de burgers mypension te consulteren en na te gaan of de volledige loopbaan wel correct geregistreerd is. Zo dit nog niet het geval is dient de toekomstig gepensioneerde -liefst vergezeld van de nodige bewijzen- de FPD op de hoogte te brengen dat zijn loopbaan nog niet correct geregistreerd staat.

In een aantal gevallen is informatie van de potentieel gerechtigde nodig teneinde het onderzoek naar de overgangsuitkering te kunnen opstarten, immers bepaalde informatie die de pensioendienst nodig heeft is niet onmiddellijk beschikbaar of consulteerbaar (soms zelfs niet bij andere overheidsinstanties). We denken hierbij aan de uitzonderingen op de regel dat men één jaar moet gehuwd zijn of wettelijke samenwonden, met name:

1. er een kind geboren is uit het huwelijk of uit de wettelijke samenwoning of een postume geboorte binnen 300 dagen na het overlijden van de echtgenoot
2. op het ogenblik van het overlijden van de echtgenoot is er een kind ten laste waarvoor één van de echtgenoten kinderbijslag ontvangt
3. het overlijden van de echtgenoot is het gevolg van een na de datum van het huwelijk voorgekomen ongeval of werd veroorzaakt door een beroepsziekte opgedaan tijdens of naar aanleiding van de uitoefening van het beroep, van een door de Belgische regering toevertrouwde opdracht of van in het kader van de Belgische technische bijstand verrichte prestaties, voor zover de aanvang of de verergering van deze ziekte na de datum van het huwelijk plaatsvond.

In geval van een postume geboorte binnen de 300 dagen na het overlijden is dit feit zelfs nog niet altijd gekend op het moment van overlijden. In dergelijke gevallen is een aanvraag onontbeerlijk.

Ook wie door opéénvolgende huwelijken verbonden is geweest moet kiezen tussen de overgangsuitkering en het overlevingspensioen wanneer hij op beide aanspraak maakt. Dit kan enkel gekend zijn na ondervraging van de potentiële gerechtigde.

Belangrijk is dat ook telkens nagegaan wordt of men niet onwaardig wordt geacht (door de rechtbank) om te erven van de overledene omwille van misdrijven gepleegd ten aanzien van de overledene. Het typevoorbeeld is een veroordeling voor verkrachting tijdens het huwelijk. Maar het kan ook gaan om aanranding van de eerbaarheid, opzettelijke slagen en verwondingen, verminking of verzuim om iemand in gevaar te helpen. Deze gegevens dienen door de FPD opgevraagd te worden.

Een volledige automatische toekenning is dus in de praktijk met de huidige middelen moeilijk realiseerbaar.

Wel dient opgemerkt te worden dat met de beschikbare informatie het in veel gevallen mogelijk is om automatisch een onderzoek op te starten. In dit kader dient wel opgemerkt te worden dat het automatisch onderzoek naar een rustpensioen op de leeftijd van 65 jaar bij gebrek aan beschikbare informatie onopvangbare hiaten bevat (zo moet wie 15 maanden voorafgaand aan de ingangsdatum van het rustpensioen niet in België woont ook nog een pensioenaanvraag indienen).

8 Niet in het rijks- of bisregister opgenomen Belgen evenals niet niet-Belgen die in de EU wonen of in een land waarmee België een overeenkomst gesloten heeft zullen niet automatisch opgespoord kunnen worden en zelf een aanvraag moeten indienen -wat trouwens ook zo is in het kader van het ambtshalve onderzoek op een rustpensioen.

9 Onder wettelijke samenwoning wordt verstaan de toestand van samenleven van twee personen die een verklaring hebben afgelegd in de zin van artikel 1476 van het oud Burgerlijk Wetboek. (opmerking ook Belgen die in het buitenland wonen moeten een aanvraag indienen).

Ook al zijn er een aantal factoren die het automatisch opstarten van het onderzoek naar een overgangsuitkering belemmeren (bijvoorbeeld het feit dat nog niet alle loopbaangegevens van een ambtenaar die zijn dienst voor 1 januari 2011 verlaten heeft niet altijd geregistreerd staan in mypension) toch stelt de Ombudsman Pensioenen zich de vraag of er geen verdere stappen kunnen gezet worden zoals het reeds automatisch opstarten van het onderzoek naar de overgangsuitkering waar dit materieel mogelijk is[10]. De pensioendiensten hebben op 18 oktober 2023 de informatiecampagne "Je pensioen, da's iets om naar uit te kijken" opgestart. De Ombudsman Pensioenen looft dit initiatief. De pensioendiensten hebben toen gemeld in de toekomst nog meer van dergelijke informatiecampagnes te voeren. Een mooie opportuniteit om nogmaals -ook al is er in oktober 2023 een campagne hierrond gevoerd- het grote publiek nogmaals te informeren over het bestaan van de overgangsuitkering.

10 Teneinde het automatisch opstarten mogelijk te maken van het onderzoek naar de overgangsuitkering waar materiaal mogelijk dient de wetgeving tevens aangepast te worden.

7 HOOFDSTUK

Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen licht Ethias op de raming toe waarom het geraamde bedrag afwijkt van het geraamde pensioenbedrag op mypension

Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen licht Ethias op de raming toe waarom het geraamde bedrag afwijkt van het geraamde pensioenbedrag op mypension

Bij het maken van ramingen van een ambtenarenpensioen houden de pensioendiensten voor het gedeelte van de loopbaan gelegen voor de datum dat de raming gevraagd werd rekening met de door de werkgever via de Capelo-aangifte overgemaakte loopbaangegevens. Voor wat betreft de periode gelegen vanaf het moment dat de raming werd gevraagd (of eventueel de periode daar net aan voorafgaand indien de loopbaangegevens over de desbetreffende periode nog niet door de werkgever aangegeven zijn) dient men van veronderstellingen en hypotheses uit te gaan. De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat de FPD en Ethias voor wat betreft weddensupplementen die afhangen van het feit of bepaalde prestaties al dan niet gepresteerd worden (zoals voor nacht- en weekendwerk voor verpleegkundigen) van een andere veronderstelling uitgaan. De FPD gaat er van uit dat de toekomstig gepensioneerde zijn laatst gekende loopbaan ongewijzigd verderzet. Ethias past deze werkwijze ook toe doch maakt voor weddensupplementen die afhangen van het feit of bepaalde prestaties al dan niet gepresteerd worden een uitzondering: hiermee houdt Ethias bij het maken van de raming geen rekening. Beide werkwijzen zijn verdedigbaar. Doch voor een toekomstig gepensioneerde kan het erg verwarrend zijn als de raming die hij van Ethias krijgt niet overeenstemt met het door de FPD op mypension weergegeven geraamd pensioenbedrag. Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen deelt Ethias voortaan op zijn ramingen mee dat zij met deze weddensupplementen geen rekening houden waardoor het mogelijk is dat het geraamde pensioenbedrag afwijkt van het geraamde pensioenbedrag zichtbaar op mypension. Een goede motivering waarbij ook rekening gehouden wordt met de informatie die verstrekt wordt door de andere pensioendiensten is immers wat de burger verwacht.

DOSSIER 37764

De feiten
De heer Campers raadpleegt regelmatig mypension. Het verbaast hem dat hij pas op 1 mei 2024 met pensioen kan gaan terwijl velen van zijn collega's en studiegenoten nu reeds met pensioen kunnen gaan. Hij meent dat er een fout is opgetreden in de in aanmerking genomen diplomabonificatie en vraagt een nazicht aan de Ombudsman Pensioenen.

Bedenkingen
De heer Campers behaalde het diploma van gegradueerde verpleegkundige. Daarna behaalde hij het diploma van sociaal verpleegkundige na twee extra studiejaren.

Uit de gegevens van de werkgever blijkt dat enkel het diploma van gegradueerde verpleegkundige werd doorgegeven. Op onze vraag neemt Ethias contact op met de werkgever. Deze past de gegevens aan en meldt dat het diploma van sociaal verpleegkundige noodzakelijk was voor de benoeming. Hierdoor kan Ethias een diplomabonificatie in aanmerking nemen van 4 jaar (minimale studieduur nodig om het diploma van sociaal verpleegkundige te behalen). Dit heeft alvast een positieve invloed op het pensioenbedrag. Evenwel verandert dit niets aan de vroegst mogelijke pensioendatum. Immers, het in aanmerking nemen van de diplomabonificatie voor het bepalen van de vroegst mogelijke

pensioendatum werd sedert 2016 afgebouwd. Voor de heer Campers heeft de diplomabonificatie geen invloed meer op zijn vroegst mogelijke pensioendatum[1].

Het onderzoek van de Ombudsman Pensioenen bevestigt de door Ethias vastgestelde vroegst mogelijke pensioendatum. Ethias bezorgt de heer Campers de nodige uitleg en bezorgt hem ook een raming van zijn toekomstig pensioenbedrag.

Bij het nazicht van de door Ethias aan betrokkene verstrekte informatie stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat het bedrag dat de heer Campers kon raadplegen via mypension hoger ligt dan het bedrag dat Ethias hem via een raming meedeelde.

De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat dit verschil het gevolg was van het verschil in het bedrag van de gemiddelde wedde waarop de raming van het pensioenbedrag werd gebaseerd en de gemiddelde wedde die door mypension gehanteerd werd.

De Ombudsman Pensioenen meent dat hierdoor verwarring en nog meer onzekerheid bij de gepensioneerde kan ontstaan over de correctheid van de gegevens van mypension of van deze die Ethias gebruikt in de raming.

Mypension gebruikt de gegevens die in het pensioendossier van betrokkene aanwezig zijn. De raming van het pensioenbedrag gebeurt automatisch op basis van die gegevens. Voor het verleden gebruikt het programma de gegevens die door de werkgever of de Dmfa aangiften van de werkgever in het dossier zijn ingebracht. Voor wat betreft de periode gelegen tussen de datum waarop betrokkene mypension raadpleegt en de in mypension gehanteerde pensioendatum worden de laatst gekende gegevens gebruikt tot het einde van de loopbaan.

In het geval van een manuele raming, zoals deze die Ethias aan betrokkene bezorgde, wordt door Ethias gebruik gemaakt van de werkelijk gekende en zekere elementen. Uiteraard wordt ook in deze raming van een veronderstelling uitgegaan, namelijk dat het arbeidsregime identiek blijft en dat er zich verder geen wijzigingen voordoen. Echter, in het geval betrokkene weddensupplementen geniet die aanneembaar zijn voor de vaststelling van het pensioen maar die afhangen of bepaalde prestaties al dan niet gepresteerd worden neemt Ethias deze niet in aanmerking vanaf de datum van de raming tot het einde van de loopbaan. Hiermee wil Ethias vermijden dat hij betrokkene een raming bezorgt waarvan het bedrag aanmerkelijk hoger ligt dan het werkelijke pensioenbedrag indien betrokkene de supplementen effectief niet meer zou genoten hebben.

De Ombudsman begrijpt deze voorzichtige houding.

Zowel in mypension als in de raming van Ethias is een disclaimer opgenomen. Deze stelt duidelijk dat de meegedeelde informatie geen pensioenrechten opent en dat wijzigingen mogelijk zijn. Toch meent de Ombudsman dat het verschil in het geraamde bedrag tussen mypension en dat van de manuele raming van Ethias nadere duiding vergt.

Daarom vroeg de Ombudsman aan Ethias om de betrokken toekomstig gepensioneerden op de best mogelijke wijze in te lichten over het mogelijke verschil tussen het bedrag van mypension en het bedrag vermeld in de raming.

Conclusie

Ethias zal in het algemeen, voor mensen die een functie uitoefenen die mogelijkerwijze aanleiding geeft tot het meetellen van weddesupplementen in de pensioenberekening, bij de verzending van een raming waarin deze supplementen niet (allemaal) zijn opgenomen een vermelding in de brief toevoegen om hen erop te wijzen dat sommige weddesupplementen uit voorzichtigheid niet in de raming werden opgenomen en dat dit mogelijk aanleiding geeft tot een lager resultaat dan op mypension. Een goede motivering waarbij ook rekening gehouden wordt met de informatie die verstrekt wordt door de andere pensioendiensten is immers wat de burger verwacht.

1 Wet van 9 juli 1969 tot wijziging en aanvulling van de wetgeving betreffende de rust- en overlevingspensioenen van het personeel van de openbare sector, artikel 36 bis. Uit deze bepaling volgt dat door de afbouw van de diplomabonificatie voor de vaststelling van de vroegst mogelijke pensioendatum deze diplomabonificatie van 4 jaar vanaf 1 januari 2024 niet meer in aanmerking komt.

8 HOOFDSTUK

Succesvolle bemiddelingen

HOOFDSTUK 8

Succesvolle bemiddelingen

In een eerste dossier wenst een gepensioneerde te verzaken aan zijn werknemerspensioen dat ambtshalve ingevolge het bereiken van de pensioenleeftijd is toegekend door de FPD. De FPD heeft door middel van een postassignatie de opdracht gegeven dit pensioen uit te betalen. De gepensioneerde heeft de postassignatie niet in ontvangst genomen en bijgevolg ook niet geïnd. De FPD aanvaardt de verzaking niet stellende dat zijn pensioen reeds betaald is. De pensioenwetgeving in het werknemersstelsel bepaalt dat een pensioen is toegekend en ingegaan wanneer het voor de eerste keer betaald is. De Ombudsman Pensioenen kan in zijn bemiddeling verwijzende naar rechtspraak aantonen dat een pensioen nog niet betaald is daar de gepensioneerde de assignatie noch ontvangen noch geïnd heeft. Bijgevolg aanvaardt de FPD na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen de verzaking aan het rustpensioen.

In een tweede dossier stelde een gepensioneerde zich de vraag of hij voor zijn activiteit als beroepsvrijwilliger bij het leger geen ambtenarenpensioen diende te krijgen in plaats van een werknemerspensioen zoals nu toegekend door de FPD. Doch in plaats van een verwachte verhoging van zijn totaal pensioenbedrag verlaagde dit met 284,17 euro per maand. Tot overmaat van ramp moest hij 2.616,65 euro terugbetalen voor in het verleden te veel ontvangen pensioenen. Wat was er gebeurd? Door de omzetting van jaren als werknemer naar ambtenaar werden deze niet meer in aanmerking genomen voor het minimumpensioen als zelfstandige en werknemer waardoor betrokkene deze rechten verloor en zijn pensioen berekend werd op basis van zijn lagere bedrijfsinkomsten en lonen. De Ombudsdienst Pensioenen bekwam dat de terugvordering van de in het verleden ten onrechte te veel betaalde ontvangen pensioenbedragen met toepassing van de verjaringstermijn van zes maanden zowel door de FPD als het RSVZ vernietigd werd. Het niet grondig onderzoeken van de pensioenrechten voor de periode als beroepsvrijwilliger waardoor ten onrechte voor deze periode een pensioen als werknemer in plaats van als ambtenaar werd toegekend werd naar aanleiding van de bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen gekwalificeerd door het RSVZ als een administratieve vergissing. De FPD erkende nadien ook dat het een administratieve fout betrof (niet grondig onderzoek van het pensioendossier waarin documenten te vinden waren dat betrokkene militair was). De schuld van 2.616,65 euro werd tenietgedaan hierdoor. Ook al draagt het RSVZ hier geen verantwoordelijkheid in de fout (het ten onrechte toekennen van een werknemerspensioen in plaats van een ambtenarenpensioen is een fout gepleegd door de FPD) toch kleeft aan de beslissing een fout. De Ombudsman Pensioenen herhaalt naar aanleiding van deze klacht zijn oproep om de wetgeving aan te passen waardoor voor de toekenning van een minimumpensioen als zelfstandige en werknemer niet enkel met de jaren als zelfstandige en werknemer doch ook rekening mag gehouden worden met de jaren tewerkstelling als ambtenaar en omgekeerd.

In een derde en vierde dossier werd na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen het rechtsbeginsel "qui paie mal, paie deux fois" toegepast door de FPD. De FPD had ten onrechte een inhouding op een pensioen gedaan en dit ten onrechte ingehouden bedrag gestort aan de RVA. Toen de gepensioneerde hierover zijn beklag deed bij de FPD meldde deze aan de gepensioneerde de betaling van het onterecht ingehouden pensioenbedrag pas te willen uitbetalen nadat de RVA de terugstorting hiervan had gedaan. Het rechtsbeginsel "quie paie mal, paie deux fois houdt in dat wie foutief betaald heeft de betaling aan de correcte schuldeiser niet mag laten afhangen van de terugbetaling van de eerste foutieve betaling aan een derde. De schuldvordering is en blijft onmiddellijk opeisbaar door de schuldeiser wanneer de datum van opeisbaarheid reeds voorbij is. In toepassing van dit beginsel werd de betaling aan de gepensioneerde onmiddellijk verricht en dit zonder eerst de terugbetaling door de RVA af te wachten.

In het ander dossier betaalt de FPD het pensioen aan een verkeerde persoon uit. De FPD stemt er na bemiddeling mee in dit pensioen opnieuw uit te betalen zonder de terugstorting door de bank af te wachten.

In een vijfde dossier bekwam de Ombudsman Pensioenen dat de pensioenen die door de FPD aan gepensioneerden woonachtig in Andorra betaald werden voortaan niet meer via een internationale betaling waaraan bankkosten verbonden zijn die ten laste zijn van de gepensioneerde gebeurt. Voortaan gebeurt de betaling via de SEPA (Single Euro Payments Area) overschrijving daar Andorra ook tot de SEPA-zone behoort. Hierdoor vallen de extra bankkosten weg. De bankkosten die de gepensioneerde in het verleden heeft gedragen werden via de huisbankier van de FPD terugbetaald.

1. Is het pensioen daadwerkelijk betaald zolang een assignatie nog niet ontvangen en geïnd is

DOSSIER 37224

De feiten
Aangezien de heer Hoel de wettelijke pensioenleeftijd bereikt had op 12 juni 2022, heeft de Federale Pensioendienst ambtshalve het recht van de heer Hoel op een werknemerspensioen onderzocht met ingang op 1 juli 2022.

Deze beslissing werd op 2 oktober 2021 aan de heer Hoel betekend. Op deze beslissing stond vermeld dat het pensioen zou betaald worden op een bankrekening. Tevens werd op de beslissing gevraagd het bankrekeningnummer mee te delen zodat de betaling snel zou uitgevoerd kunnen worden.

Op de beslissing stond tevens vermeld dat wanneer betrokkene nog zou verder werken als werknemer en pensioenrechten hiervoor wenst te openen hij de pensioendienst binnen de 6 weken volgend op de verzending van de beslissing moet informeren.

Het RSVZ heeft ambtshalve een onderzoek gevoerd naar de pensioenrechten van de Hoel. Door middel van een beslissing betekend op 26 november 2021 werd een rustpensioen als zelfstandige toegekend.

De heer Hoel had aan de FPD geen bankrekening meegedeeld waarop zijn pensioen kon betaald worden.

De FPD, die zowel instaat voor de betaling van de pensioenen als zelfstandige en werknemers, heeft de opdracht gegeven beide pensioen vanaf juli 2022 te betalen via een postassignatie.

Op 8 november 2022 nam de heer Hoel contact op met de Federale pensioendienst met de vraag zijn pensioen als werknemer uit te stellen. Hij deelde mee dat hij zijn pensioen toch nog niet vóór juli 2024 wenste te ontvangen.

Op 10 november 2022 diende hij een klacht in bij de FPD. Hij stelde dat er een misverstand was opgetreden. Hij stelde nooit gevraagd te hebben zijn pensioen op te nemen op de leeftijd van 65 jaar. Hij meldde ook geen betaling van zijn pensioen ontvangen te hebben.

In antwoord daarop heeft de FPD hem de volgende dag meegedeeld dat, aangezien zijn pensioen op 1 juli 2022 was ingegaan en vanaf die datum elke maand betaald wordt, het niet meer mogelijk is te verzaken aan zijn rustpensioen. De FPD gaat dus niet in op zijn verzoek om de ingangsdatum van zijn pensioen uit te stellen.

De heer Hoel vindt het oneerlijk om “gedwongen” te worden op pensioen te gaan op 65-jarige leeftijd.

Vermits hij het niet eens is met het antwoord van de FPD nam hij contact op met de Ombudsman Pensioenen. De heer Hoel stelt immers nooit meegedeeld te hebben dat hij zijn pensioen wilde opnemen. Hij heeft met zijn werkgever, bij wie hij al 35 jaar werkt, afgesproken om tot zijn 67e te blijven werken. De heer Hoel wil nog verder pensioenrechten als werknemer opbouwen.

Bedenkingen
De Ombudsman Pensioenen argumenteerde dat de heer Hoel de postassignatie niet geïnd heeft en dat daardoor het pensioen niet als betaald kan bestempeld worden. Hierbij verwees de Ombudsman Pensioenen naar rechtspraak, met name naar arrest van het Hof van Beroep van Luik van 3 november 1995. Het Hof stelde dat een postassignatie een schriftelijke betaalopdracht is op naam van de ontvanger

die door de dienst Postcheques geldig verklaard wordt met oog op de betaling ervan door de dienst of door een postkantoor. Het bevrijdende effect van een betaling door middel van een postassignatie kan alleen door de schuldenaar worden ingeroepen als wordt aangetoond dat de assignatie daadwerkelijk aan de schuldeiser werd overhandigd (Luik (7e kamer), 3 november 1995, J.L.M.B., 1996, p. 1561).

De Ombudsman Pensioenen argumenteerde verder dat ook volgens het gemeen recht een betaling niet plaats vindt door overhandiging van een betaalmiddel zoals een postassignatie, maar pas door de inning ervan (H. DE PAGE, Traité élémentaire de droit civil belge, Tome 3, 1967, 3rd ed., nr. 476, p. 482).

Aangezien de heer Hoel de postassignatie niet had aanvaard (er had geen enkele daadwerkelijke overhandiging plaats gevonden) en bijgevolg het pensioenbedrag niet had geïnd (de postassignaties waren bovendien teruggestuurd naar de FPD), was volgens de Ombudsman Pensioenen het pensioen nog niet betaald. Bijgevolg kon er nog wel verzaakt worden aan het rustpensioen. Immers de pensioenwetgeving bepaalt in artikel 3 bis van het KB nr. 50 dat "De in artikel 1 bedoelde pensioenen gaan daadwerkelijk en voor de eerste maal in wanneer het voordeel wordt betaald."

Conclusie
Gelet op de aangevoerde argumenten heeft de Federale Pensioendienst de verzaking aan het rustpensioen als werknemer aanvaard zodat de heer Hoel nog verder pensioenrechten kan opbouwen.

2. Het niet grondig onderzoeken van een pensioendossier kan gekwalificeerd worden als administratieve fout

DOSSIER 37292

De feiten
De heer Beerens die woonachtig is in Thailand dient op 3 januari 2022 een pensioenaanvraag in om met ingang van 1 mei 2022 zijn rustpensioen te bekomen.

De heer Beerens heeft op de vragenlijst betreffende zijn loopbaan vermeld dat hij een leercontract gehad heeft, werknemers is geweest bij verschillende werkgevers, zelfstandige is geweest en heeft voor de periode 1975-1977 vermeld "Belgisch leger".

Op 14 juli 2022 besliste de Federale Pensioendienst om hem een gezinspensioen werknemer toe te kennen van 676,71 euro per maand. Bij deze beslissing werd hem een pensioen toegekend voor een loopbaan als werknemer voor de jaren 1973 tot en met 1999. Deze beslissing vermeldt dat voor het jaar 1975 245 dagen, voor 1976 312 dagen en voor 1977 295 dagen tewerkstelling als werknemer in aanmerking worden genomen. In deze periode is tevens de periode van tewerkstelling als beroepsvrijwilliger bij het leger opgenomen.

Het RSVZ besliste op 12 juli 2022 om hem een zelfstandige pensioen (tevens gezin) toe te kennen van 6.760,39 euro per jaar vanaf 1 mei 2022. Het RSVZ hield rekening met een zelfstandige loopbaan periode 1 juli 1989 tot 30 september 1995 en van 1 oktober 1997 tot en met 31 december 2004.

Na ontvangst van de bovenstaande beslissingen vroeg de heer Beerens op 15 juli 2022 via e-mail aan de Federale Pensioendienst of hier wel rekening gehouden was met -en wij citeren- "de 2 jaren legerdienst (beroepsvrijwilliger)". Betrokkene had immers verwacht hiervoor een ambtenarenpensioen te krijgen. Hij dacht daardoor een hoger totaal pensioenbedrag te kunnen krijgen ervan uitgaande dat een tewerkstelling als ambtenaar een hoger bedrag oplevert dan als werknemer.

De periode van tewerkstelling als beroepsvrijwilliger bij het leger van 24 november 1975 tot en met 23 november 1977 werd van de pensioensregeling van werknemers overgedragen naar het pensioenstelsel van de overheidssector.

Als gevolg van zijn vraag werd zijn pensioendossier in de regeling voor werknemers opnieuw onderzocht. Voor het jaar 1975 worden nog slechts 214 dagen tewerkstelling als werknemer, voor 1976 0 dagen en voor 1977 8 dagen tewerkstelling als werknemer in aanmerking genomen.

Tot zijn grote verwondering ontvangt de heer Beerens een herzieningsbeslissing inzake de berekening van zijn rustpensioen als zelfstandige. Het bedrag ervan vermindert met 359,83 euro per maand van 574,63 euro naar 214,80 euro vanaf de ingangsdatum.

Hij krijgt van de Federale Pensioendienst bovendien nog een terugvordering van 2.616,65 euro.

Hij betaalt dit bedrag braaf terug aan de FPD. Doch doet hij zijn beklag bij FPD over het niet krijgen van het minimumpensioen.

Nadien contacteert hij de Ombudsdienst Pensioenen stellende dat hij het niet correct vindt dat hij een schuld heeft bij de FPD van 2.616,65 euro (hij is immers zijn minimumpensioen met terugwerkende kracht kwijtgespeeld).

Bedenkingen
De heer Beerens heeft een gemengde loopbaan als werknemer, zelfstandige en overheid (beroepsmilitair). Hij ging met pensioen op de wettelijke pensioenleeftijd (65 jaar en vanaf 1 mei 2022).

Rechten rustpensioen en berekening

Het RSVZ besliste op 12 juli 2022 om aan de heer Beerens een zelfstandige pensioen aan het gezinsbedrag toe te kennen van 6.760,39 euro per jaar vanaf 1 mei 2022.

Het RSVZ hield rekening met een zelfstandige loopbaan van 1 juli 1989 tot 30 september 1995 en van 1 oktober 1997 tot en met 31 december 2004. Het RSVZ hield bij de berekening van het minimumpensioen als zelfstandige tevens rekening met een tewerkstelling als werknemer voor de periode van 1974 tot en met 1989 en het jaar 1996 (namelijk 17 jaren)[1] zoals door de FPD meegedeeld aan het RSVZ.

Vervolgens berekende het RSVZ de pensioenrechten als zelfstandige, zich baserend op de gegevens in de beslissing werknemerspensioen van 14 juli 2022.

De jaren 1990 tot en met 1995 en 1998 tot en met 2004 konden in de zelfstandige regeling in aanmerking[2] genomen worden voor een eventuele toekenning van het minimumpensioen als zelfstandige. Voor de toekenning en de berekening van het zelfstandige pensioen werden er dus in totaal 13 jaren in aanmerking genomen.

Bij deze eerste beslissing van 14 juli 2022 had het RSVZ zijn zelfstandige pensioen dus kunnen toekennen aan het minimumpensioen. Op basis van de gegevens waarover het RSVZ op dat ogenblik kon beschikken had hij een gemengde loopbaan werknemer en zelfstandige die langer was dan 2/3de van een volledige loopbaan[3] (voorwaarde om het minimumpensioen te kunnen verkrijgen).

De loopbaan als werknemer werd verbeterd omdat inderdaad, zoals de heer Beerens zelf al aangegeven had in zijn e-mail aan de Federale Pensioendienst van 15 juli 2022, de diensten als beroepsvrijwilliger in aanmerking dienen te komen voor de toekenning van een overheidspensioen in plaats van een pensioen als werknemer.

De sociale bijdragen voor zijn overheidsdiensten als militair voor de periode van 24 november 1975 tot en met 23 november 1977 werden van de werknemersregeling overgedragen naar het pensioenstelsel van de overheidssector. Hij verkreeg hiervoor een overheidspensioen van 79,24 euro per maand vanaf 1 mei 2022.

Deze beslissing had verreikende gevolgen voor de pensioenberekeningen in de regeling der werknemers maar vooral in de regeling der zelfstandigen.

1 De jaren werknemer van minimum 104 VTE (voltijdse Equivalenten).

2 Een jaar kan in aanmerking genomen worden op voorwaarde dat dit jaar 2 kwartalen telt en bovendien kan een jaar slechts één keer gerekend worden, zijnde ofwel in de regeling der werknemers ofwel in de regeling der zelfstandige. 1989 kon reeds opgenomen worden in de sector der werknemers én het jaar 1997 telde maar 1 kwartaal als zelfstandige.

3 De toekenning van een minimumpensioenen in de regeling der werknemers en zelfstandigen is inderdaad afhankelijk van de lengte loopbaan. Om in aanmerking te komen voor het minimumpensioen zelfstandige is een gemengde loopbaan (werknemer en zelfstandige) van 2/3 van een volledige loopbaan, zijnde een loopbaanbreuk van ten minste 30/45ste vereist. Er waren immers in totaal 30 jaar, namelijk 17 als werknemer en 13 als zelfstandige.

De berekening van het werknemerspensioen diende aangepast te worden omdat de voornoemde periode van militaire overheidsdiensten niet langer kon in aanmerking genomen worden als werknemer. Op 23 november 2022 nam de FPD een herzieningsbeslissing werknemer waarbij vanaf 1 mei 2022 het werknemerspensioen diende verminderd te worden tot 595,01 euro per maand.

Maar het allerbelangrijkste gevolg van de opname van de diensten als beroepsvrijwilliger in het pensioen in de openbare sector was dat hierdoor de gemengde loopbaan zelfstandige en werknemer van de heer Beerens niet langer voldeed aan de 2/3de loopbaanvoorwaarde.

Wij merken al op dat in zijn totaliteit het bedrag voor de toekenning van het overheidspensioen en het verminderde werknemerspensioen (595,01 euro + 79,23 euro = 674,24 euro) kleiner uitvalt dan de eerste toekenning van het werknemerspensioen van 676,71 euro per maand. Op zich was dit nog een relatief klein verschil.

Maar vooral in de regeling der zelfstandigen waren de gevolgen voor het pensioenbedrag desastreus. Het zelfstandige pensioen diende thans berekend te worden op basis van de bedrijfsinkomsten.

Zijn zelfstandige pensioen kon immers niet langer toegekend worden aan het bedrag van het gewaarborgd minimumpensioen en diende vanaf 1 mei 2022 aangepast (lees verminderd) te worden van 6.760,39 euro per jaar naar 2.577,64 euro per jaar (zijnde van 574,63 euro naar 214,80 euro per maand).

Concreet werd op 1 mei 2022 het totaal pensioenbedrag van 1.264,87 euro verminderd met maar liefst 284,17 euro naar 980,70 euro per maand.

Terugvorderingsbeslissing

Het te veel ontvangen rustpensioen zelfstandige en werknemer over de periode van mei tot en met oktober 2022 werd berekend op 2.616,65 euro en werd door de Federale Pensioendienst op 23 november 2022 per aangetekende brief aan de heer Beerens teruggevraagd.

Namelijk voor wat de terugvordering betreft heeft de FPD toepassing gemaakt van artikel 21, § 3 van de wet van 13 juni 1966[4]. De bedragen uitbetaald ingevolge de toekenning van een werknemerspensioen voor de jaren gedurende de laatste 6 maanden tellend vanaf de nieuwe toekenningsbeslissing van het werknemerspensioen werden teruggevorderd.

Doch de Ombudsdienst Pensioenen was van mening dat aan de initiële beslissing van de Federale Pensioendienst (en bijgevolg ook aan deze van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen) een administratieve vergissing kleefde zoals verwoord in artikel 21bis van het algemeen reglement werknemer[5] en bijgevolg ook zoals verwoord in artikel 152 KB 22 december 1967 (algemeen reglement zelfstandigen).

De FPD had ons inziens in eerste instantie tijdens het verloop van zijn onderzoek grondig de pensioenrechten van de heer Beerens voor zijn periode bij het Belgisch leger moeten onderzoeken.

Bij grondig nazicht had de FPD immers al kunnen vaststellen dat de heer Beerens op het formulier eerste inlichtingen aangegeven had dat hij een tweetal jaar gewerkt had voor het Belgische leger.

De dossierbeheerder van de FPD afdeling werknemerspensioenen in het werknemersstelsel had onmiddellijk een pensioenbeslissing getroffen. Dit zonder op te merken dat in het pensioendossier openbare sector de informatie te vinden was dat de heer Beerens als beroepsvrijwilliger bij het leger

4 *"§ 3. De terugvordering van de ten onrechte uitbetaalde prestaties verjaart door verloop van zes maanden te rekenen vanaf de datum waarop de uitbetaling is gebeurd.*
Wanneer de onverschuldigde uitbetaling haar oorsprong vindt in de toekenning of de verhoging van een buitenlands voordeel of van een voordeel in een andere regeling dan deze bedoeld in § 1, verjaart de terugvordering door verloop van zes maanden te rekenen vanaf de datum van de beslissing die de voornoemde voordelen toekent of verhoogt."

5 *Art. 21bis: Wanneer vastgesteld wordt dat* ***aan de administratieve beslissing*** *een juridische of* ***materiële vergissing kleeft****, treft de Rijksdienst een nieuwe beslissing ter verbetering van deze juridische of materiële vergissing.*
De nieuwe beslissing heeft uitwerking op de datum waarop de verbeterde beslissing had moeten ingaan.
Onverminderd de toepassing van § 2 van dit artikel of van artikel 21 van de wet van 13 juni 1966 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, bedienden, zeevarenden onder Belgische vlag, mijnwerkers en vrijwillig verzekerden, zal, als de vergissing aan de administratie te wijten is, de nieuwe beslissing evenwel uitwerking hebben op de eerste dag van de maand na de kennisgeving, als het recht op de uitkering kleiner is dan het recht dat eerst werd toegekend.

gewerkt heeft. De aanstelling als militair met een bezoldiging ten laste van de openbare schatkist geldt immers als vaste benoeming. Deze info diende op dat moment al aanleiding geweest te zijn tot een nader onderzoek naar zijn pensioenrecht in overheidsdienst.

Wij baseren ons hiervoor op de bepalingen uit het Handvest van de sociaal verzekerde en in het bijzonder artikel 11: *"De instelling van sociale zekerheid die een verzoek moet behandelen, verzamelt uit eigen beweging alle ontbrekende inlichtingen om de rechten van de sociaal verzekerde te kunnen beoordelen"*.

Er diende dus indien het niet duidelijk was of de prestaties bij het leger aanneembaar waren voor het pensioen in de openbare sector bijkomende informatie (aan de heer Beerens) gevraagd te worden.

Ook in de rechtsleer en de rechtspraak vonden wij terzake argumenten terug ter motivering van onze stelling.

Volgens de rechtsleer (*J. JAUMOTTE, "Les principes généraux du droit administratif à travers la jurisprudenceadministrative", Le Conseil d'Etat de Belgique 50 ans après sa création (1946/1996), Brussel, Coll. Fac. Dr. ULB, 1999, p. 687*) moet een overheidsdienst overgaan tot een zorgvuldig onderzoek van de feiten. Ze moet de inlichtingen verzamelen die nodig zijn voor het nemen van de beslissing en moet alle elementen van het dossier in aanmerking nemen opdat de genomen beslissing met kennis van zaken zou worden genomen na een redelijke beoordeling van alle elementen die nuttig zijn voor de oplossing van het geval in kwestie.

Wat betreft de rechtspraak verwijzen we naar het Arbeidshof Brussel van 14 maart 2018 (AR 2015/AB/1.186) dat weliswaar handelt over de werking van een andere instelling van sociale zekerheid, met name de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA), doch aangeeft hoe ruim het Handvest van de Sociaal Verzekerde dient geïnterpreteerd te worden- dat oordeelde dat wanneer er zich in het dossier een twijfelachtig element bevond de RVA het nodige moest doen om de zaken te verduidelijken. Kortom het dossier van de sociaal verzekerde moest vanuit een proactieve invalshoek onderzocht worden. Wanneer dit niet gebeurt kan dit als materiële vergissing zoals verwoord in artikel 17 van het Handvest van de sociaal verzekerde[6] beschouwd worden.

Wij hebben zowel bij de FPD als bij het RSVZ bemiddeld.

De FPD verdedigde in eerste instantie de terugvordering van het pensioen als werknemer met een verjaringstermijn van 6 maanden en stelde dat dit "in feite een compensatie" betrof.

Het RSVZ daarentegen erkende onmiddellijk dat het onderzoek bij de FPD niet grondig gevoerd was en dat daardoor verkeerde informatie aan hen was overgemaakt waardoor aan de beslissing een fout kleefde.

De FPD heeft na overleg met het RSVZ zich akkoord verklaard met onze zienswijze. Namelijk de toepassing van een administratieve vergissing.

Dit heeft tot gevolg dat de herzieningsbeslissing van de Federale Pensioendienst van 23 november 2022 en deze van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen van 22 november 2022 pas ingang kunnen hebben de maand volgend op de beslissing.

Concreet betekende dit dat de terugvordering van 2.616,65 euro teniet wordt gedaan. Dit bedrag dat de heer Beerens al betaald had, werd eind februari 2023 integraal aan hem terugbetaald.

Conclusie 1
De Federale Pensioendienst had het onderzoek zorgvuldiger moeten voeren.

6 De regelgeving verwoord in artikel 17 Handvest Sociaal Verzekerde is meer specifiek wat betreft de pensioenreglementering voor werknemer te vinden in 21bis KB 21 december 1967 (algemeen reglement werknemerspensioenen) en voor wat betreft de pensioenreglementering voor werknemers in artikel 152 KB 22 december 1967 (algemeen reglement zelfstandigenpensioenen).

Conclusie 2: minimumpensioen: herhaling van onze oproep aan de wetgever rekening te houden met tewerkstelling in alle regimes
De Federale Pensioendienst en het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen hebben terecht hun beslissing herzien nadat duidelijk was dat de periode van tewerkstelling als militair diende toegekend te worden in het overheidspensioen.

Wij kunnen hier niet anders dan besluiten dat de FPD en het RSVZ een correcte toepassing gemaakt hebben van de wetgeving ter zake met betrekking tot de toegang tot het minimumpensioen.

De jaren overheidspensioen kunnen immers volgens de huidige wetgeving niet meetellen om aan de loopbaanvoorwaarden minimumpensioen zelfstandige (en werknemer) te voldoen.

In onze transversale analyse van het gewaarborgd minimumpensioen in de verschillende stelsels (overheid, werknemer en zelfstandige) besproken in ons Jaarverslag 2009[7] hebben wij de aandacht van de bevoegde overheden gevestigd op het feit dat ondanks dat er verschillende minimumpensioenen bestaan die geacht worden een minimaal inkomen aan elke gepensioneerde te waarborgen ongeacht het stelsel waartoe hij behoort er nog steeds gepensioneerden zijn die uiteindelijk geen recht hebben op een minimumpensioen, ook al is hun loopbaan in totaal gelijk aan of langer dan 30 jaren.

Nu nog steeds wordt om na gaan of iemand aanspraak maakt op een minimumpensioen als zelfstandige geen rekening gehouden met de gewerkte jaren als ambtenaar. Wij hebben in 2009 de vraag opgeworpen of dit nog te rechtvaardigen is.

Verschillende gepensioneerden voldoen immers niet aan alle gestelde voorwaarden om in alle stelsels een minimumpensioen te krijgen omwille van het feit dat ze een gemengde loopbaan in drie stelsels hebben.

De pensioenberekening van de heer Beerens is hiervan een schoolvoorbeeld[8].

Een aanpassing van de wetgeving ter zake blijft zich opdringen.

De toekenning van het minimumpensioen zelfstandige bij een gemengde loopbaan als werknemer en zelfstandige dient beperkt te worden met het effectieve bedrag van het toegekende werknemerspensioen. Het komt erop neer dat de som van het bedrag van het pensioen als zelfstandige berekend in functie van het minimumpensioen en het bedrag van het pensioen als werknemer niet groter mag zijn dan een vastgesteld plafond gelijk aan het minimumpensioen zelfstandige voor een volledige loopbaan. Indien het plafond overschreden wordt dan wordt het minimumpensioen zelfstandige zoveel als nodig verminderd. Als de loopbaan van het overheidspensioen ook in aanmerking zou genomen worden voor de eventuele toekenning van een minimumpensioen, dan zou naar analogie met de huidige wetgeving in het zelfstandigenstelsel het bedrag van het overheidspensioen mogelijkerwijze ook beperkt in aanmerking dienen genomen te worden.

3. Qui paie mal, paie deux fois

DOSSIER 37198

De feiten
De Federale Pensioendienst meldt per aangetekende brief op 24 oktober 2022 aan de heer Lahousse dat de FPD de opdracht gekregen heeft krachtens de artikelen 1409 tot en met 1412 van het Gerechtelijk Wetboek het bedrag van 2.912 euro, een bedrag dat betrokkene ten onrechte ontvangen heeft van de RVA, terug te vorderen door het inhouden van 10% op het aan hem te betalen maandelijks pensioenbedrag (artikel 1410 § 4 Gerechtelijk Wetboek). De inhouding op het pensioen zal volgens deze brief starten vanaf februari 2023 en zolang duren tot het bovengenoemde bedrag volledig is teruggevorderd.

7 JV 2009 transversale analyse; vanaf pagina 110.
8 Idem voor dossier 38233.

De heer Lahousse stelde evenwel vast dat bij de betaling van zijn pensioen voor de maand november 2022 de inhouding van 81,99 euro door de FPD al gestart was. Dit terwijl volgens de brief die hij ontvangen had de inhoudingen op zijn pensioen pas in februari 2023 zouden beginnen.

De heer Lahousse heeft deze inhouding betwist door op 10 november 2022 telefonisch en per e-mail een klacht in te dienen bij de FPD. Hij vroeg de inhouding op zijn pensioen niet te laten ingaan vóór februari 2023, zoals aangekondigd in de aangetekende brief van 24 oktober 2022. Hij vraagt tevens aan de FPD om zijn pensioen volledig te betalen voor november 2022.

Zijn e-mail gericht aan de FPD heeft hij ook al onmiddellijk aan de Ombudsdienst Pensioenen overgemaakt. De Ombudsdienst Pensioenen nam op dat moment de klacht nog niet in behandeling. De Ombudsdienst Pensioenen deelde aan de heer Lahousse mee dat de FPD eerst de mogelijkheid moest krijgen op de klacht een gepast antwoord te geven.

Nog op de dag zelf dat de heer Lahousse de klacht bij de FPD had ingediend antwoordt de FPD hem dat hij zijn dossier nagekeken heeft. De FPD bevestigt dat de inhoudingen inderdaad pas in februari 2023 hadden mogen starten. Verder stelt de FPD dat het ten onrechte ingehouden bedrag van de maand november 2022 aan de heer Lahousse zal terugbetaald worden van zodra de RVA het van de FPD ten onrechte ontvangen bedrag heeft terugbetaald.

Op dezelfde dag stuurt de FPD aan de RVA een aangetekende brief waarin gesteld wordt dat door een fout in het computersysteem van de FPD de invordering ten onrechte al gestart was. De FPD verzoekt de RVA derhalve om de ten onrechte door de FPD aan de RVA betaalde gelden terug te betalen.

De heer Lahousse was het niet eens met het antwoord van de FPD en diende opnieuw een klacht in bij de Ombudsman Pensioenen. Hij eist onmiddellijk de volledige betaling van zijn pensioenbedrag van de maand november 2022.

Deze keer is de klacht wel ontvankelijk bij de Ombudsdienst Pensioenen daar er nu wel een voorafgaandelijk contact heeft plaats met bij de FPD.

Bedenkingen
De Ombudsman Pensioenen stelt vast dat er in de maand november ten onrechte 81,99 euro was afgehouden van het aan de gepensioneerde uitbetaalde pensioenbedrag en dat er is dus sprake van was een foutieve betaling. Hij wijst de FPD op het adagium “Qui paie mal, paie deux fois” en vraagt derhalve aan de FPD onmiddellijk het bedrag van 81,99 EUR terug te betalen op rekening van de heer Lahousse zonder de terugbetaling van de RVA af te wachten.

De FPD gaat in op het bemiddelingsvoorstel van de Ombudsman Pensioenen. De FPD gaf op 30 november 2022 aan zijn huisbankier de opdracht het bedrag van 81,99 euro terug te betalen rond 5 december 2022 en dus derhalve de terugbetaling door de RVA niet af te wachten.

De FPD ontving uiteindelijk de terugstorting van de RVA op 16 december 2022.

DOSSIER 38668

De feiten
We ontvingen tevens een tweede klacht over ditzelfde item. Mevrouw Lefranc contacteerde de Ombudsdienst Pensioenen met de melding dat ze haar pensioen voor de maand oktober niet had ontvangen. Ze vermeldde in haar klacht dat ze hierover reeds voorafgaandelijk contact had opgenomen met de Federale Pensioendienst.

Deze had haar meegedeeld dat uit het onderzoek van haar klacht bleek dat haar pensioen op een Zwitserse bankrekening van een naamgenoot (een persoon met dezelfde voor- en achternaam) was gestort. Haar bankrekening was dus per vergissing foutief gewijzigd. Haar pensioen was op de bankrekening van iemand anders gestort. De FPD had haar tevens beloofd dat ze het pensioenbedrag dat aan een verkeerde gepensioneerde was gestort aan haar zou uitbetalen zodra de bank van de foutief begunstigde het bedrag terugstort aan de FPD.

De Ombudsman Pensioenen startte een bemiddeling op bij de FPD om het foutief betaalde pensioenbedrag onverwijld aan mevrouw Lefranc te betalen, d.w.z. zonder te wachten tot de bank van de persoon aan wie de betaling ten onrechte was gebeurd het geld had terugbetaald. De Ombudsdienst Pensioenen beriep zich ook hier op het adagium "qui paie mal, paie deux fois".

De FPD ging in op het bemiddelingsverzoek van de Ombudsdienst Pensioenen. Het foutief gestort pensioenbedrag werd manueel betaald. Het maandbedrag van het pensioen van mevrouw Lefranc werd dus aan haar betaald zonder de terugbetaling door de bank van de foutieve begunstigde af te wachten.

Conclusie
"Qui paie mal, paie deux fois" is een adagium dat opgenomen is in artikel 5.198 van het Burgerlijk Wetboek.

Het komt erop neer dat wie niet aan de schuldeiser betaalt, niet bevrijdend betaalt en derhalve een tweede keer moet betalen. Dit maal aan de schuldeiser.

Wie foutief betaald heeft kan –en als beheerder van overheidsgeld zelfs moet- op zijn beurt de verkeerdelijk uitbetaalde geldsom terugvorderen wegens onverschuldigde betaling. Doch wie foutief betaald heeft mag de betaling aan de correcte schuldeiser niet laten afhangen van de terugbetaling van de eerste foutieve betaling aan een derde. De schuldvordering is en blijft onmiddellijk opeisbaar door de schuldeiser wanneer de datum van opeisbaarheid reeds voorbij is. Een uitstel van een betaling aan de correcte schuldeiser kan enkel verantwoord worden indien er een ernstige twijfel bestaat over de omstandigheden waarin de betwiste betaling gebeurde en er dus discussie is of het wel een foutieve betaling betreft.

Wij besluiten dat in geval vastgesteld wordt dat de foutieve betaling te wijten is aan de FPD of aan de huisbankier die de FPD gekozen heeft om zijn wettelijke opdracht, het pensioen te betalen, te vervullen dat de FPD uit eigen beweging onmiddellijk een tweede betaling moet uitvoeren aan de correcte schuldeiser. Dit zeker wanneer hiertoe een vraag komt van de gepensioneerde schuldeiser.

Deze problematiek kwam al aan bod in het Jaarverslag 2008 op pagina 95. Een tweede keer werd deze problematiek behandeld in het Jaarverslag 2019 op pagina 129.

4. Bankkosten ten laste van de gepensioneerde worden voortaan vermeden bij betaling in Andorra via SEPA (Single Euro Payments Area)

DOSSIER 38350

De feiten
De heer Verbruggen woont in Andorra en geniet een pensioen als werknemer en een pensioen ten laste van de overzeese sociale zekerheid. Beide pensioenen worden op zijn rekening in Andorra gestort.

De heer Verbruggen beklaagt zich er bij de FPD over dat zijn pensioen verminderd wordt met kosten gelinkt aan de betaling van het pensioen. Deze kosten zijn het gevolg van de betaling via een Spaanse bank. Zijn pensioen van de Overzeese sociale zekerheid wordt zonder inhouding van kosten rechtstreeks betaald op zijn rekening in Andorra dat behoort tot de SEPA zone.

Hij vroeg aan de FPD om zijn pensioen ook rechtstreeks op zijn rekening in Andorra te betalen zodat er geen kosten meer zouden ingehouden worden. Hij meent overigens dat de FPD verantwoordelijk is voor het ontstaan van de kosten door de keuze van de bank die de betaling uitvoert. De gepensioneerde heeft hier geen enkele zeggenschap in en kan volgens de heer Verbruggen dan ook niet verantwoordelijk zijn om de kosten die de betaling veroorzaakt ten laste te nemen.

Bedenkingen
Uit het onderzoek van de Ombudsman blijkt dat het werknemerspensioen van de heer Verbruggen betaald wordt door tussenkomst van BNP Paribas Fortis. Deze bank verricht door middel van een internationale overschrijving de betaling via tussenkomst van een bank in Bilbao die op zijn beurt het pensioen op de rekening van de heer Verbruggen stort. Deze procedure genereert een maandelijkse kost van 43 euro.

De Ombudsman stelt vast dat de heer Verbruggen op 11 juli 2023 de FPD contacteerde om de inning van kosten aan te klagen. De FPD antwoordde op 19 juli 2023 dat de FPD zelf geen kosten inhoudt voor een betaling in het buitenland. Anderzijds, zo meldt de FPD, zijn de eventuele kosten die verbonden zijn aan een betaling in het buitenland ten laste zijn van de gepensioneerde.

Inderdaad, artikel 5 van het koninklijk besluit van 13 augustus 2011 betreffende de betaling van de door de FPD betaalde uitkeringen bepaalt: *"De transactiekosten van de bij de financiële instelling van de gerechtigde geldende tarifering en de schommelingen van de pensioenbedragen ten gevolge van wisselkoersverschillen en door de bank van de gerechtigde aangerekende kosten, zijn uitsluitend ten laste van de gerechtigde"*.

Betrokkene wendt zich nadien tot de klachtendienst van de FPD. De klachtendienst bevestigt dat de FPD geen kosten inhoudt voor een buitenlandse betaling en dat hij zich tot de bank die door Fortis als intermediair gekozen werd moet wenden. De klachtendienst stelt verder dat de FPD geen zeggenschap heeft in de keuze van de intermediaire bank.

De heer Verbruggen neemt met dit antwoord geen genoegen. Daarom wendt hij zich tot de Ombudsman Pensioenen. Hij opteert tegelijk ervoor om zijn pensioen voortaan op een Belgische rekening te laten storten. Het pensioen van augustus 2023 wordt dan ook op zijn Belgische rekening gestort.

De Ombudsman Pensioenen vestigt de aandacht van de FPD erop dat Andorra sedert maart 2019 tot de SEPA zone behoort en dat betalingen binnen de SEPA zone (meestal) gratis zijn. Dankzij SEPA wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen het land van de schuldeiser en dat van de schuldenaar. Alle betalingen binnen de Eurozone worden gezien als 'interne betalingen'. Binnen Europa wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen binnenlandse en Europese transacties. De Ombudsman Pensioenen vraagt dan hiermee rekening houdend verder onderzoek te voeren.

De FPD bevestigt de antwoorden die de FPD en de klachtendienst van de FPD aan betrokkene gegeven hebben.

De Ombudsman Pensioenen dringt evenwel bij de FPD aan om een nader onderzoek te voeren.

De FPD gaat in op het verzoek en contacteert BNP Paribas Fortis. BNP Paribas Fortis antwoordt dat uit zijn onderzoek blijkt dat de betalingen in Andorra nog steeds worden uitgevoerd via een internationale betaalopdracht. Deze betaalwijze genereert kosten. Daar Andorra tot de SEPA zone behoort, zullen de betalingen voortaan via SEPA gebeuren. Er zullen derhalve geen kosten meer verschuldigd zijn door de betrokkene.

Conclusie
Door de interventie van de Ombudsman Pensioenen heeft de FPD verdere stappen ondernomen in het onderzoek van het verzoek van betrokkene.

BNP Paribas Fortis verklaart zich overigens ook akkoord om de kosten die op het pensioen van de heer Verbruggen bij elke betaling werden ingehouden aan hem terug te betalen. Het betreft hier een totaal bedrag van 817 euro.

Betrokkene laat zijn pensioen vanaf september 2023 opnieuw op zijn rekening in Andorra betalen.

Pensioenhervorming: minimumpensioen meewerkende echtgenote

9

HOOFDSTUK

HOOFDSTUK 9

Pensioenhervorming: minimumpensioen meewerkende echtgenote

Telkens wanneer er een pensioenhervorming plaats vindt stellen we vast dat het aantal klachten bij de Ombudsdienst Pensioenen stijgt.

Een nieuwe wetgeving ontlokt bij gepensioneerden immers vaak vragen en klachten zoals: Waarom is de nieuwe wetgeving niet op mij van toepassing? Heeft de pensioendienst de nieuwe wetgeving in mijn pensioendossier wel correct toegepast?

Ook genereert nieuwe wetgeving vaak vragen over de interpretatie ervan.

Tot slot vergt nieuwe wetgeving ook een aanpassing van de computerprogramma's.

Dit was in het begin van 2023 eveneens het geval toen de wetgeving over het recht voor de opening op het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten werd hervormd.

De wet van 27 november 2022 met betrekking tot een voordeligere toegang tot het gewaarborgd minimumpensioen die ingang had op 1 januari 2023 ontlokt bij vele reeds gepensioneerden de vraag waarom de nieuwe wetgeving op hen niet werd toepast. Dit wordt nader toegelicht in het hoofdstuk "Informatieplicht".

Kort samengevat kunnen we stellen dat de Ombudsdienst Pensioenen als onafhankelijke, externe (geen deel uitmakend van de pensioendiensten) onpartijdige instelling met pensioenexperten bij gepensioneerden vaak de onzekerheid kan wegnemen door omstandig en goed gemotiveerd uit te leggen dat de wetgeving correct is toegepast door de pensioendiensten.

Anderzijds gaat een nieuwe wetgeving meermaals gepaard met implementatieproblemen. Het aanpassen van de computerprogramma's door de pensioendiensten levert (onvermijdelijk) problemen op wanneer er (te) weinig tijd is tussen de stemming van de wetgeving en de datum van effectieve uitvoering. Zo werd de wetgeving op de toegang tot het minimumpensioen in de Kamer gestemd op 4 oktober 2022 en diende ze reeds toegepast te worden op pensioenen die ingaan vanaf 1 januari 2023. Ermee rekening houdend dat een pensioenaanvraag vanaf één jaar voor de ingangsdatum kan ingediend worden is het wel duidelijk dat de toepassing van de nieuwe wetgeving niet vlekkeloos kan verlopen. Als voorbeeld wordt een gepensioneerde aangehaald aan wie het RSVZ vier maanden na de ingangsdatum van het pensioen nog altijd niet meegedeeld had of ze al dan aan de nieuwe voorwaarden voldoet om een minimumpensioen te bekomen (indien dit niet het geval was zou ze immers verder werken tot ze wel aan die voorwaarde voldeed). Evenmin slaagde het RSVZ erin aan de gepensioneerde het pensioenbedrag mee te delen waarop ze recht had.

Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen werd haar het pensioenbedrag als zelfstandige meegedeeld dat trouwens berekend was op basis van het minimumpensioen. Daar ze het minimumpensioen kreeg besliste ze effectief met pensioen te gaan en werden er na bemiddeling tevens voorschotten uitbetaald. De FPD kon ook haar pensioen pas in oktober 2023 correct betekenen daar het computerprogramma nog niet aangepast was aan de wetswijziging. De FPD betaalde wel voorschotten uit en informeerde betrokkene behoorlijk.

De Ombudsman Pensioenen merkte nog op dat de formulering van de toekenningsvoorwaarde in artikel 33 ter van de herstelwet van 10 februari 1981 inzake pensioenen van de sociale sector, aangebracht door artikel 7 van de wet van 27 november 2022 tot wijziging van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen

tot harmonisering in de pensioenregelingen voor wat betreft het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten, (er wordt vereist om een minimumpensioen als werknemer te kunnen toekennen dat in de referteperiode die aanvangt op 1 januari 2003 en eindigt op het einde van het kwartaal voorafgaand aan de ingangsdatum van het rustpensioen ten laste van de pensioenregeling voor zelfstandigen er gelijktijdige of afwisselende prestaties als werknemer en als zelfstandige bewezen zijn die ten minste gelijk zijn aan twee derde van de loopbaanjaren gelegen in die referteperiode) niet in overeenstemming was met de toelichting bij de wetgeving in de parlementaire voorbereidingen (die vereist enkel dat er een gemengde loopbaan als zelfstandige en werknemer is en dat er een loopbaan bewezen wordt van ten minste 2/3 van de periode tussen 1 januari 2003 en het kwartaal voorafgaand aan de ingangsdatum van het pensioen waarbij er rekening wordt gehouden met de loopbaan als zelfstandige, helper of meewerkende echtgeno(o)t(e) in het maxistatuut, de loopbaan als werknemer in België, de loopbaan in een andere lidstaat van de Europese Unie en de loopbaan in een land waarmee België een socialezekerheidsovereenkomst heeft afgesloten). De Ombudsman Pensioenen beveelt dan ook aan de tekst van de wetgeving aan te passen zodat deze in overeenstemming is met de toelichting.

Ook stelde zich de vraag of het minimumpensioen berekend volgens de nieuwe regels nog kan toegekend worden wanneer de betrokkene verzaakt heeft aan (de uitbetaling van) het pensioen om aan de echtgenoot een gezinspensioen toe te kennen. Het RSVZ kende oorspronkelijk het minimumpensioen volgens de nieuwe wetgeving niet toe. De bemiddeling van de Ombudsman Pensioenen heeft ertoe geleid dat het RSVZ erkende dat de wetgeving in de onderhavige casus niet werd toegepast in overeenstemming met de interpretatie die het RSVZ geeft aan wat onder de ingangsdatum van een pensioen moet verstaan worden. Het RSVZ bevestigde immers dat een pensioen pas ingaat wanneer het voor een eerste keer wordt uitbetaald. Het RSVZ herzag de pensioenbeslissing waardoor aan de meewerkende echtgenote alsnog het minimumpensioen overeenkomstig de nieuwe wetgeving werd toegekend.

DOSSIER 38036

De feiten

Mevrouw De Waele werd 65 jaar in januari 2023. Normaal gezien moet zij vanaf 1 februari 2023 haar pensioen ontvangen. Een onderzoek naar haar pensioenrechten werd immers ambtshalve opgestart.

Op 16 juni 2022 neemt ze telefonisch contact op met het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen. Het overgrote deel van haar tewerkstelling is immers als zelfstandige. Zij wil weten wat haar pensioenbedrag zou zijn: in het bijzonder wil zij ook weten of haar zelfstandige pensioen zal kunnen toegekend worden berekend aan het gewaarborgd minimumpensioen daar de wetgeving met betrekking tot de voorwaarden voor het gewaarborgd minimum hervormd is. Indien haar pensioen nog niet kan berekend worden op basis van het gewaarborgd minimumpensioen zou ze nog wat verder werken tot dat dit wel het geval is.

Ze meldt in de klacht bij de Ombudsdienst Pensioenen dat ze geen afdoend antwoord kreeg.

Het RVSZ vraagt haar op 3 november 2022 een model 74, zijnde verklaring betreffende de beroepsbezigheid van een zelfstandige, in te vullen en derhalve te verklaren of ze al dan niet nog zou verder werken en indien ze nog verder zou werken als zelfstandige of ze dan haar pensioen al wil opnemen zonder dat nog verder pensioenrechten als zelfstandige geopend zouden worden. Indien ze haar pensioen zou opnemen dient ze verminderde bijdragen te betalen als zelfstandige maar opent ze geen pensioenrechten meer.

In reactie hierop antwoordt ze op 16 november 2022 aan het RSVZ dat alvorens te verklaren of ze al dan niet nog zou verder werken ze graag eerst het pensioenbedrag zou kennen. Ze vermeldt er uitdrukkelijk bij dat ze graag eerst dit zou weten daar ze gehoord heeft dat de toegang tot het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten verandert.

Het RSVZ reageert niet op deze melding.

Op 27 februari 2023 neemt ze dan maar telefonisch contact op met de FPD met de vraag of haar werknemerspensioen alvast niet kan uitbetaald worden. Ze heeft immers ook nog enkele jaren als werkneemster gewerkt. De FPD vraagt haar nog wat geduld te hebben gelet op het feit dat de FPD informatie afwacht van het RSVZ om na te gaan of het voordeliger is zowel aan haar en aan haar echtgenoot een pensioen als alleenstaande toe te kennen dan wel aan haar man een gezinspensioen toe

te kennen. Deze informatie zou het RSVZ nog niet kunnen verschaffen gelet op uitvoeringsproblemen betreffende de nieuwe wetgeving op het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten.

Op 19 mei 2023 mailde mevrouw De Waele naar het RSVZ met de melding dat ze nog niet beslist had of ze haar activiteit als zelfstandige al dan niet zou stopzetten: dat hangt af van het bedrag waarop ze recht heeft. Ze stelde dan ook de vraag of ze kon afzien van het ambtshalve onderzoek naar haar rustpensioen dat had moeten ingaan op 1 februari 2023.

Anderzijds heeft mevrouw De Waele op een model 74, zijnde de verklaring betreffende de beroepsbezigheid van een gepensioneerde van 29 mei 2023 verklaard dat ze zowel haar pensioen als zelfstandige als haar pensioen als werkneemster wenst te ontvangen vanaf 1 februari 2023[1].

Doch ook nu ontvangt ze geen reactie van het RSVZ.

Zij neemt op 22 mei 2023 contact op met de Ombudsdienst Pensioenen daar ze bij de pensioendiensten geen antwoorden krijgt die haar tevreden stellen. Wij citeren een gedeelte van haar klacht:

"Achterstallige uitbetalingen
Verschillende malen heb ik contact opgenomen met de dienst pensioenen voor zelfstandigen.
In eerste instantie om te weten op hoeveel pensioen ik recht heb volgens de nieuwe wetgeving (op mijn effectieve betaalde jaren?). Voordien moest je effectief aan 30 jaar komen (30/45 uitbetaald te krijgen).
Telkens konden ze mij hierop geen antwoord geven. Het computersysteem was nog steeds niet aangepast.
Normaal gezien moet ik vanaf 01/02/2023 mijn wettelijk pensioen ontvangen.
Ondertussen heb ik wel alle gegevens van de pensioendienst voor werknemer ontvangen. Ik was enkele jaren ingeschreven als bediende.
Ik zou graag zo spoedig mogelijk een antwoord ontvangen van de dienst pensioenen voor zelfstandigen zodat ik weet hoe ik mijn toekomst moet plannen: met name verder een activiteit uitoefenen of niet?"

Bedenkingen
Daar mevrouw De Waele 65 jaar geworden was in januari 2023 is er ambtshalve een onderzoek naar haar pensioenrechten opgestart met als ingangsdatum 1 februari 2023.

Mevrouw De Waele heeft een gemengde loopbaan als werknemer en zelfstandige. Haar tewerkstelling werknemer situeert zich in de periode van 1977 tot en met 1981.

Van 1990 tot en met 30 juni 2005 was ze als meewerkende echtgenoot werkzaam.

Vóór 1 januari 2003 was de meewerkende echtgenote niet onderworpen aan het statuut der zelfstandigen. Bijgevolg kon een meewerkende echtgenote voor deze periode geen persoonlijke pensioenrechten opbouwen. Zij kon zich wel vrijwillig aansluiten bij een sociale verzekeringskas met het oog op het bekomen van uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid of invaliditeit (en meer bepaald in geval van moederschapsrust).

Deze regeling werd vanaf 1 januari 2003 in twee fasen gewijzigd. In eerste instantie werd de verzekering tegen arbeidsongeschiktheid en invaliditeit verplicht voor alle meewerkende echtgenoten terwijl de volledige aansluiting (met inbegrip van pensioenrechten, ziekteverzekering en gezinsbijslag) mogelijk werd gemaakt zonder echter verplicht te zijn. In het eerste geval spreekt men van het ministatuut, in het tweede geval van het maxi-statuut.

De tweede fase (maxi-statuut) is in werking getreden op 1 juli 2005. De meewerkende echtgenote heeft niet langer de keuze. Zij is verplicht om zich aan te sluiten bij het maxi-statuut der zelfstandigen behalve indien zij geboren is vóór 1 januari 1956.

Vermits mevrouw De Waele geboren was op 30 januari 1958 was zij verplicht aangesloten als meewerkende echtgenote in het maxi-statuut (volledige rechten, ook pensioen) vanaf 1 juli 2005. Voordien was ze aangesloten in het mini-statuut.

1 Merk op dat op dit model 74 gevraagd werd het netto beroepsinkomen als zelfstandige voor het volledige jaar 2023 te schatten en dat er op vermeld stond: "Ik geef toestemming aan de Federale Pensioendienst om mijn pensioen preventief te verminderen als mijn schatting de jaargrens overschrijdt." Dit terwijl de wetgeving vanaf 1 januari van het jaar waarin de pensioenleeftijd bereikt wordt toelaat onbeperkt bij te verdienen naast de rustpensioenen als zelfstandige en werknemer.

Met de wet van 27 november 2022 tot wijziging van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen voor wat betreft het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten heeft de wetgever de toegang tot het minimumpensioen voor de meewerkende echtgenoten versoepeld voor pensioenen die ingaan vanaf 1 januari 2023. Om de vele meewerkende echtgenoten te steunen die niet voldoen aan de voorwaarden om recht te openen op het minimumpensioen (minstens 30 jaren) in het stelsel der zelfstandigen, voorziet de nieuwe maatregel de referteperiode aan te passen voor de berekening van de voorwaarde om het recht te openen op het minimumpensioen. Om in aanmerking te komen voor het minimumpensioen van meewerkende echtgenote moet er voortaan een loopbaan bewezen zijn van ten minste 2/3 van de periode tussen 1 januari 2003 en het kwartaal voorafgaand aan de ingangsdatum van het pensioen.

De nieuwe regeling is van toepassing op meewerkende echtgenoten die:
- geboren zijn in de periode tussen 1 januari 1956 en 31 mei 1968;
- geen 50 jaar in 2005 waren;
- geen mogelijkheid hadden om aan 30 jaar in het maxistatuut te geraken;
- geen aanspraak konden maken op het minimumpensioen en
- zich vrijwillig onderworpen aan het maxi-statuut tijdens de periode van 1 januari 2003 tot 30 juni 2005 voor één of meerdere kwartalen of zich verplicht hebben moeten aansluiten vanaf 1 juli 2005.

Deze nieuwe wetgeving is bijgevolg van toepassing op het dossier van mevrouw De Waele.

De Ombudsdienst Pensioenen vroeg dan ook aan het RSVZ waarom het pensioenbedrag berekend op basis van de nieuwe wetgeving niet aan betrokkene meegedeeld was door middel van een pensioenbeslissing waarbij het pensioen toegekend, doch nog niet betaalbaar gesteld werd. Op een pensioenbeslissing staat immers vermeld hoe het pensioen berekend wordt. Mevrouw De Waele zou dan kunnen zien dat ze aanspraak maakt op het minimumpensioen als meewerkende echtgenote. Tevens kende ze alzo haar pensioenbedrag en zou ze de beslissing kunnen treffen al dan niet haar pensioenen op te nemen (bij opname van pensioen wordt de opbouw van haar pensioenrechten als zelfstandige immers stopgezet).

Het RSVZ antwoordde dat het voordien niet mogelijk was een toekenning (lees berekening) van het pensioen te maken daar het computerprogramma niet voorziet in de mogelijkheid om een voorlopige beslissing te treffen die niet betaalbaar is. Doch daar betrokkene op een model 74, zijnde verklaring betreffende de beroepsbezigheid van een gepensioneerde, van 29 mei 2023 verklaard had haar pensioen als zelfstandige op te nemen vanaf 1 februari 2023 heeft het RSVZ op 23 juni 2023 een voorlopige beslissing betekend. Dit was door de betaalbaarstelling nu immers wel mogelijk. Het pensioen als zelfstandige van mevrouw De Waele bedroeg op 1 februari 2023 7.639,31 euro per jaar (636,61 euro per maand). De berekening van het pensioen was volledig correct en vond plaats op basis van het minimumpensioen. Vermits dit laatste niet vermeld stond op de voorlopige beslissing heeft de Ombudsman Pensioenen mevrouw De Waele hiervan op de hoogte gesteld. Op de voorlopige beslissing 23 juni 2023 stond de motivering: “sommige inlichtingen die onontbeerlijk zijn voor de vaststelling van uw definitief bedrag van uw pensioen zijn niet in het bezit van het Rijksinstituut” dit ondanks dat er geen inlichtingen ontbraken (zie verder).

De Ombudsdienst Pensioenen stelt hier vast dat voor wat betreft het feit dat voorafgaand aan de bemiddeling die geleid heeft tot een voorlopige beslissing de serviceverlening van het RSVZ vertrok vanuit de mogelijkheden van het computerprogramma en niet vanuit het zoeken naar een oplossing voor de problemen waarmee de toekomstig gepensioneerden geconfronteerd wordt. Volgens de Ombudsman Pensioenen was het voor het RSVZ wel degelijk mogelijk voor zijn bemiddeling plaats vond het pensioenbedrag te berekenen en dit bedrag per gewone brief (in plaats door middel van een beslissing waarbij een pensioenbedrag werd toegekend) aan betrokkene mee te delen. Evenals het mogelijk was mee te delen aan mevrouw De Waele dat ze reeds voldoende jaren had voor de opening van het recht op het gewaarborgd minimumpensioen in het stelsel van de zelfstandigen. Dit te meer daar uit het antwoord van het RSVZ aan de Ombudsdienst Pensioenen blijkt dat de berekeningsmodule in het computerprogramma van het RSVZ in februari 2023 reeds was aangepast was. Er had dus wel een antwoord dienen verstuurd te worden naar aanleiding van haar vraag van 27 februari 2023.

Ook het al die tijd uitblijven van een reactie op haar melding van 16 november 2022 dat ze eerst wenste te weten of ze aanspraak kan maken op het minimumpensioen volgens de nieuwe wetgeving en haar pensioenbedrag wenste te kennen getuigt niet van een goede dienstverlening. De wetgeving

die van toepassing was op pensioenen die ingaan vanaf 1 januari 2023 was immers al gestemd in de plenaire vergadering van de Kamer op 4 oktober 2022 en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 27 december 2022.

Wanneer een burger duidelijk te kennen geeft dat het voor hem belangrijk is zeker te weten wat het pensioenbedrag zal zijn alvorens hij beslist op pensioen te gaan, moet op deze terechte vraag ook een antwoord verschaft worden.

Ook werd de FPD door het RSVZ niet op de hoogte gesteld van de initiële vraag van betrokkene om het pensioenbedrag te kennen alvorens een beslissing te treffen over het al dan niet verder werken als zelfstandige teneinde eventueel verder pensioenrechten op te bouwen. De Federale Pensioendienst had daardoor ondertussen een voorlopige beslissing werknemer op 14 maart 2023 aan mevrouw De Waele betekend. Het voorlopig uitbetaalbaar pensioenbedrag bedroeg op 1 februari 2023 84,41 euro bruto per maand. Vermits de FPD niet op de hoogte was van het feit dat de kennis van het pensioenbedrag overeenkomstig de nieuwe wetgeving een element was waarop betrokkene wachtte alvorens te beslissen haar pensioen op te nemen, heeft de FPD dan ook niet aan betrokkene kunnen toelichten dat het definitieve pensioenbedrag hoger zou liggen.

Op de vraag van de Ombudsman Pensioenen gesteld aan de FPD waarom er een voorlopige en geen definitieve beslissing getroffen was antwoordde de FPD dat haar programmatie nog niet klaar was ingevolge de zeer laattijdige publicatie van de reglementering m.b.t. meewerkende echtgenoot. Dit werd ook zo uitdrukkelijk vermeld op de voorlopige beslissing. De FPD meldde aan de Ombudsdienst te hopen dat de aanpassing van het computerprogramma klaar zou zijn in het najaar van 2023.

De nieuwe wetgeving betreffende de toegang tot het minimumpensioen als meewerkende echtgenoot kan ook gevolgen hebben voor de berekening van het minimumpensioen als werknemer. Doch dit leek voor de Ombudsman Pensioenen in eerste instantie niet het geval te zijn vermits de toevoeging van een lid artikel 33 ter in de herstelwet van 10 februari 1981 door de nieuwe wet van 27 november 2022 als volgt luidt:

"Art. 33ter. Wanneer de loopbaan van een meewerkende echtgenoot van een zelfstandige, die geboren is tijdens de periode van 1 januari 1956 tot en met 31 mei 1968 en die ofwel zich tijdens de periode van 1 januari 2003 tot en met 30 juni 2005 voor minstens één kwartaal vrijwillig onderworpen heeft aan het maxi-statuut bedoeld in artikel 7bis, § 1, van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, ofwel zich verplicht moest aansluiten bij dat maxi-statuut op 1 juli 2005, niet ten minste gelijk is aan twee derde van een volledige loopbaan zoals voorzien in de artikelen 33 of 33bis van deze wet of in artikel 131ter van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, mag het bedrag van het rustpensioen ten laste van de pensioenregeling voor werknemers niet kleiner zijn dan een breuk van één van de in het artikel 33, eerste lid, bedoelde bedragen, naargelang het rustpensioen werd berekend op basis van artikel 5, § 1, eerste lid, a) of b), van het voormelde koninklijk besluit van 23 december 1996, wanneer hij in de referteperiode die aanvangt op 1 januari 2003 en eindigt op het einde van het kwartaal voorafgaand aan de ingangsdatum van het rustpensioen ten laste van de pensioenregeling voor zelfstandigen gelijktijdige of afwisselende prestaties als werknemer en als zelfstandige bewijst die ten minste gelijk zijn aan twee derde van de loopbaanjaren gelegen in die referteperiode."

De nieuwe wet voorziet dat er om een minimumpensioen als werknemer te kunnen bekomen tijdens de referteperiode tussen 1 januari 2003 en het kwartaal voor de ingangsdatum van het pensioen betrokkene gelijktijdig of afwisselend prestaties als werknemer en als zelfstandige bewezen zijn. Mevrouw De Waele heeft tijdens de referteperiode niet gewerkt als werknemer.

De Ombudsman Pensioenen merkt wel op dat in de parlementaire voorbereiding bij amendement 2 waardoor de toevoeging van artikel 33 ter in de herstelwet van 10 februari 1981 er gekomen is te lezen is: *"Dit artikel bepaalt dat een minimumpensioen ten laste van de werknemersregeling kan worden toegekend aan de meewerkende echtgenoot op basis van dezelfde voorwaarden als in het door artikel 2 van deze wet ingevoegde artikel 131quinquies van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen."*

In artikel 131 quinquies staat *"Wanneer de loopbaan van de meewerkende echtgenoot, die geboren is tijdens de periode van 1 januari 1956 tot 31 mei 1968 en die ofwel zich tijdens de periode van 1 januari 2003 tot 30 juni 2005 voor minstens één kwartaal vrijwillig onderworpen heeft aan het maxi-statuut, bedoeld in artikel*

7bis, § 1, van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, ofwel zich verplicht moest aansluiten bij het maxi-statuut op 1 juli 2005, niet ten minste gelijk is aan twee derde van een volledige loopbaan zoals voorzien in artikel 131ter, wordt aan de meewerkende echtgenoot een minimumpensioen verleend wanneer hij in de periode die aanvangt op 1 januari 2003 en eindigt op het einde van het kwartaal voorafgaand aan de ingangsdatum van het pensioen een loopbaan bewijst als meewerkende echtgenoot in het maxi-statuut, en, in voorkomend geval, in de regeling voor zelfstandigen, in de regeling voor werknemers en in regelingen waarop de Europese Verordeningen van toepassing zijn of waarop een internationale overeenkomst die geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op de pensioenen van werknemers of zelfstandigen en waar België door gebonden is, van toepassing is, die tenminste gelijk is aan twee derde van het aantal jaren en kwartalen gelegen in de bedoelde periode." In dit artikel is dus niet vereist dat in de referentieperiode een activiteit als werknemer wordt uitgeoefend. De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat de wettekst niet in overeenstemming was met de toelichting bij de wettekst.

Daarom ondervroeg de Ombudsman Pensioenen de FPD over de toepassing van dit wetsartikel.

De FPD antwoordde dat het niet de bedoeling is om in de verkorte referteperiode van de meewerkende echtgenoot te eisen dat er ook prestaties als werknemer zijn. Het doel van de wetswijziging was en is om zoveel mogelijk meewerkende huwelijkspartners ook een gewaarborgd minimumpensioen als werknemer toe te kennen (waarbij een eventueel werknemersjaar in die referteperiode wel minstens 156 dagen moet tellen om in aanmerking te komen voor opening van het recht op het minimumpensioen, wat in casu niet het geval was). De referteperiode mag met andere woorden een pure zelfstandigenloopbaan zijn zoals in onderhevig geval.

De interpretatie van de FPD is dus in lijn met de voorbereidende werkzaamheden.

De Ombudsman Pensioenen beveelt derhalve de wetgever aan de wetgeving in overeenstemming te brengen met de toelichting bij de wetgeving die te vinden is in de voorbereidende werken.

De Ombudsman Pensioenen heeft dan ook de van de FPD bekomen informatie dat betrokkene ook in het werknemersstelsel voldoet aan de voorwaarden om het minimumpensioen te krijgen meegedeeld aan mevrouw De Waele. Het haar toegekende pensioenbedrag zal dus nog verhogen tot 142,48 euro per maand. Tevens heeft de Ombudsman Pensioenen aan de gepensioneerde toegelicht dat in het oorspronkelijke wetsontwerp niet voorzien was om ook een minimumpensioen als werknemer toe te kennen wanneer iemand een gemengde loopbaan zelfstandige - werknemer had en in het stelsel van de zelfstandigen het minimumpensioen kreeg op basis van de nieuwe wetgeving inzake toekenning van een minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten.

Op basis van het wetsontwerp was het dus voor de FPD niet mogelijk een voorbereiding te treffen aangaande de aanpassing van het computerprogramma.

Meer algemeen meldde het RSVZ aan de Ombudsdienst Pensioenen een voorlopige beslissing te treffen voor alle pensioendossiers van meewerkende echtgenoten met gemengde loopbaan indien het rustpensioen effectief en voor de 1ste keer ingaat ten vroegste vanaf 1 januari 2023.

Op het moment dat het programma van de Federale Pensioendienst is aangepast zal het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen voor die gevallen met een gemengde loopbaan een definitieve beslissing nemen nadat de FPD het werknemerspensioen definitief berekend heeft.

Het RSVZ stelt immers dat indien het RSVZ onmiddellijk een definitieve beslissing zou treffen, de FPD later geen signaal meer zou krijgen om het werknemerspensioen te herzien. De administratieve praktijk van het RSVZ om voor deze gevallen een voorlopige beslissing te nemen is er dus enkel op gericht om te voorkomen dat dossiers later (onterecht) niet worden herzien bij de FPD. Doch navraag door de Ombudsman bij de FPD leert dat wanneer het RSVZ onmiddellijk een definitieve beslissing zou treffen dit geen probleem zou veroorzaken voor de opvolging bij de FPD.

Derhalve vroeg de Ombudsman aan het RSVZ in overleg te gaan met de FPD en de werkwijzen op elkaar af te stemmen. Dit te meer daar de voorlopige beslissing van het RSVZ volgende bewoordingen bevat: "Sommige inlichtingen die onontbeerlijk zijn voor de vaststelling van het definitief bedrag van uw pensioen zijn nog niet in het bezit van het Rijksinstituut". Er zijn in casu geen inlichtingen meer die ontbreken. Wel onderlijnt de Ombudsman Pensioenen dat de gepensioneerde, ook al krijgt hij

geen motivering hoe zijn pensioenbeslissing is tot stand gekomen (berekening wordt niet toegelicht) hij onmiddellijk het correcte pensioenbedrag kreeg uitbetaald. Dat het pensioenbedrag correct is op de voorlopige beslissing is het belangrijkste. Doch een goede motivering kan ongerustheid bij de gepensioneerden vermijden. Daarom vroeg de Ombudsman Pensioenen aan het RSVZ of de voorlopige beslissingen nog steeds geen andere formulering toelaat. In dit kader verwees hij naar het Jaarverslag 2015 p. 75. Ook toen was de voorlopige beslissing niet goed gemotiveerd wat tot ongerustheid heeft geleid bij meerdere gepensioneerden (meerdere gepensioneerde vroegen welke gegevens nog ontbraken).

Het RSVZ lichtte toe dat met betrekking tot de voorlopige beslissingen er twee redenen waren om hiervoor te opteren.

Ten eerste omdat het voorlopige pensioenbedrag dat wordt uitbetaald in principe gelijk zal zijn aan het definitief toegekende bedrag. De burger wordt dus niet geschaad in zijn rechten, ook al beschikt hij nog niet over alle details van de berekening.

Ten tweede wilde het RSVZ de burger garanderen dat het geheel van alle rechten in alle stelsels correct wordt onderzocht. De uitwisseling tussen de FPD en het RSVZ omtrent het overmaken van de noodzakelijke gegevens om het minimumpensioen in de regeling voor de werknemers te onderzoeken in het geval van het recht op een minimumpensioen als meewerkende echtgenoot in de regeling voor de zelfstandigen werd pas midden juni afgerond (de in productiestelling is gepland voor het 4e kwartaal van 2023) wat voor het RSVZ tot hier toe de rechtvaardiging was voor het treffen van voorlopige beslissingen.

Het RSVZ stelde verder dat als gevolg van de tussenkomst van de Ombudsdienst Pensioenen er een overleg plaats vond met de FPD. Het RSVZ heeft dan nota genomen van het feit dat de FPD na de aanpassingen in hun programma in staat zal zijn om de gevallen op te sporen waarin het recht op het minimumpensioen als werknemer moet worden onderzocht, zonder dat het RSVZ hen aanvullende informatie verstrekt. Het RSVZ heeft dan ook de beslissing genomen aan haar medewerkers nieuwe instructies te gegeven, net name om voortaan voor deze gevallen onmiddellijk een definitieve beslissing te treffen.

Tevens voegde het RSVZ toe dat de foutieve melding op de voorlopige beslissing vermeld werd met de bedoeling de burger erop te wijzen dat andere rechten (in dit geval een mogelijke herziening van het rustpensioen in het werknemersstelsel) mogelijks het recht in de regeling voor de zelfstandigen kunnen beïnvloeden, hoewel –specifiek voor de gevallen minimumpensioen meewerkende echtgenoten– in principe het herziene recht als werknemer (toekenning minimumpensioen) geen invloed zal hebben. Tot hiertoe heeft het RSVZ geen problemen ervaren met die vermelding op de voorlopige pensioenbeslissing.

Tot slot stellen we vast dat de nieuwe regelgeving pas in de Kamer op 27 oktober 2022 gestemd was en reeds van toepassing diende te zijn op pensioenen die ingaan vanaf 1 januari 2023. De publicatie in het Belgisch Staatsblad heeft daarenboven pas plaats gevonden op 27 december 2022. Ermee rekening houdend dat een pensioenaanvraag vanaf één jaar voor de ingangsdatum kan ingediend worden betekent dit dat het niet verwonderlijk is dat de uitvoering van de nieuwe wetgeving niet vlekkeloos kon verlopen.

DOSSIER 38091

De feiten
Mevrouw Vermeulen heeft tot haar wettelijke pensioenleeftijd gewerkt als meewerkende echtgenote. Zij was vanaf 1 juli 2005 aangesloten in het maxistatuut.

Op het ogenblik van haar wettelijke pensioenleeftijd (65 jaar op 10 augustus 2021) werden haar rechten op het rustpensioen zelfstandige onderzocht. Doch deze werden haar niet uitbetaald omdat het gezinspensioen als zelfstandige van haar echtgenoot op dat ogenblik voordeliger was.

Zij krijgt kennis van de nieuwe wetgeving aangaande de toegang tot het minimumpensioen als meewerkende echtgenoot. Na advies van haar sociaal verzekeringsfonds doet zij op 27 februari 2023 een aanvraag voor haar rechten rustpensioen zelfstandige.

Haar aanvraag wordt op 1 maart 2023 evenwel door het RSVZ ontvankelijk doch ongegrond verklaard daar zij geen nieuwe elementen aanbrengt en zij niet aan de voorwaarden voldoet voor de toepassing van de nieuwe maatregelen betreffende het minimumpensioen meewerkende echtgenote omdat haar pensioen al voor de eerste maal is ingegaan.

Op haar vraag: "'Kunt u gelet op de wijziging van de pensioenrechten voor een meewerkende echtgenote onderzoeken of deze regeling op mij van toepassing is en gunstiger is dan die van het gezinspensioen? Ik had begrepen dat ik hiervoor in aanmerking kom." antwoordt de FPD op 1 maart 2023 "Wij hebben uw vraag van 27 februari 2023 goed ontvangen. Op 27 oktober 2022 werd een nieuwe wet gestemd voor de meewerkende huwelijkspartner. Dat geldt enkel voor rustpensioenen met ingangsdatum vanaf 1 januari 2023. Helaas kunnen wij daarom geen vervolg geven aan uw vraag."

Zij is van oordeel dat de beslissing foutief is en zij dient een schriftelijke klacht in bij de Ombudsdienst Pensioenen.

Bedenkingen
Bij nazicht van het pensioendossier van mevrouw Vermeulen stellen wij het volgende vast.

Mevrouw Vermeulen bereikte de wettelijke pensioenleeftijd (65 jaar) op 10 augustus 2021. Haar wettelijke pensioenrechten werden ambtshalve onderzocht met ingang van 1 september 2021.

Zij heeft een gemengde loopbaan als werknemer en zelfstandige. Het gedeelte werknemer betreft de jaren 1974 tot en met 1975. Vanaf het derde kwartaal van het jaar 2005 tot en met het 2de kwartaal van het jaar 2021 (dat voorafgaat aan de wettelijke ingangsdatum van haar pensioen) betaalde zij in het kader van het maxi-statuut[2] de verplichte bijdragen als meewerkende echtgenote die toegang geven tot het rustpensioen zelfstandige.

In het geval beide echtgenoten recht hebben op een pensioen in de regeling voor werknemers en/of zelfstandigen moeten de pensioendiensten de voor het gezin meest voordeligste situatie onderzoeken en ambtshalve toekennen.

Dit betekent dat op het ogenblik van de pensionering van mevrouw Vermeulen zowel de Federale Pensioendienst als het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen moesten nagaan of voor het gezin de toekenning van het gezinspensioen voordeliger is dan de toekenning van het pensioen als alleenstaande aan beide echtgenoten.

De regelgeving ter zake stelt dat als de echtgenote een eigen rustpensioen werknemer heeft terwijl de andere echtgenoot enkel aanspraak maakt op een rustpensioen zelfstandige (of vice versa) de persoonlijke rechten uitbetaald worden van het werknemers pensioen en dit dan in mindering gebracht dient te worden op het gezinspensioen zelfstandige (zie ook verder conclusie)[3].

Concreet in het geval van mevrouw Vermeulen werd het gezinspensioen zelfstandige toegekend aan de echtgenoot met aftrek van haar eigen rustpensioen werknemer dat vanaf 1 september 2021 toegekend en uitbetaald wordt.

Als gevolg van het ambtshalve onderzoek nam het RSVZ op 19 maart 2021 een beslissing waarbij haar persoonlijk rustpensioen niet toegekend werd (en bijgevolg ook niet uitbetaald) omdat het recht op het gezinspensioen van haar echtgenoot voordeliger was. In deze beslissing werd meegedeeld dat zij aan de betaling van haar pensioenrechten verzaakte of verondersteld werd eraan te verzaken.

---

2 Voorafgaand aan 1 januari 2003 bestond er nog geen statuut meewerkende echtgenote. De oprichting van het statuut van meewerkende echtgenoot dateert van 1 januari 2003. Vanaf die datum waren de meewerkende echtgenoten verplicht zich aan te sluiten bij het ministatuut, waardoor ze toegang kregen tot rechten inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering op basis van verminderde sociale bijdragen. Zij hadden ook de wettelijke mogelijkheid pensioenrechten op te bouwen binnen het sociaal statuut van de zelfstandigen door zich vrijwillig aan te sluiten bij het maxistatuut. Vanaf 1 juli 2005 werden de meewerkende echtgenoten verplicht om zich aan te sluiten in het maxi-statuut.

3 Artikel 5, § 8 van het KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels.: *"In afwijking van § 1, eerste lid, a), vormt het genot, in hoofde van een van de echtgenoten, van één of meer rust- of overlevingspensioenen of als zodanig geldende uitkeringen, toegekend krachtens één of meer Belgische regelingen, andere dan die voor arbeiders, bedienden, mijnwerkers, zeevarenden en werknemers krachtens een regeling van een vreemd land of krachtens een regeling toepasselijk op het personeel van een volkenrechterlijke instelling geen beletsel voor de toekenning aan de andere echtgenoot van een rustpensioen berekend met toepassing van § 1, eerste lid a), van dit artikel, voor zover het globale bedrag van bovenbedoelde pensioenen en van de als zodanig geldende uitkeringen van de eerstgenoemde echtgenoot kleiner is dan het verschil tussen de bedragen van het rustpensioen van de andere echtgenoot, respectievelijk berekend met toepassing van § 1, eerste lid, b), van dit artikel. Evenwel wordt in dat geval het totale bedrag van bovenbedoelde pensioenen en van de als zodanig geldende uitkeringen, van eerstgenoemde echtgenoot in mindering gebracht op het bedrag van het rustpensioen van de andere echtgenoot."*

Op 27 februari 2023 deed mevrouw Vermeulen een aanvraag voor haar pensioenrechten als zelfstandige en dit met het oog op de toepassing van de nieuwe regelgeving toekenning minimumpensioen met betrekking tot de periode waarvoor zij als meewerkende echtgenote bijdragen betaalde in hoofdberoep.

Bij beslissing van 1 maart 2023 werd haar aanvraag geweigerd omdat zij ten opzichte van de beslissing van 19 maart 2021 geen nieuw element zou aanbrengen en omdat de nieuwe regelgeving inzake de berekening van het minimumpensioen enkel kan toegepast worden op de pensioenen die voor de eerste keer ingaan op 1 januari 2023.

Het RSVZ ging er dus van uit dat haar zelfstandige pensioen wel al ingegaan was.

De interpretatie met betrekking tot de effectieve ingangsdatum van het zelfstandige pensioen is dus bepalend in het pensioendossier van mevrouw Vermeulen voor wat betreft het al dan niet toekennen van haar persoonlijk rustpensioen zelfstandige aan het bedrag van het gewaarborgd minimum en dit op basis van de nieuwe regelgeving meewerkende echtgenote.

Wij vroegen aan het RSVZ welke interpretatie het RSVZ aan de "effectieve ingangsdatum" van het rustpensioen geeft. Het RSVZ had immers in het verleden aan de Ombudsdienst Pensioenen gemeld dat een pensioen als effectief ingegaan beschouwd wordt wanneer het voor de eerste keer betaald wordt[4]. Enkel een pensioen dat wordt toegekend volstond niet.

Volgens deze interpretatie zou het in haar situatie -omdat haar rustpensioen zelfstandige wel toegekend werd doch niet uitbetaald- mogelijk zijn om haar pensioenrechten vast te stellen vanaf de maand volgend op haar aanvraag waarbij bij de berekening van het pensioen toepassing gemaakt wordt van de wetgeving inzake soepelere toegang tot het minimumpensioen voor een meewerkende echtgenoten die stelt dat deze wetgeving van toepassing is op de pensioenen die voor de eerste keer ingaan[5] vanaf 1 januari 2023.

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen antwoordde ons dat hij ingevolge het ambtshalve onderzoek (wettelijke pensioenleeftijd) op 19 maart 2021 een beslissing had genomen waarbij mevrouw Vermeulen inderdaad vanaf 1 september 2021 verondersteld werd aan haar eigen rustpensioen zelfstandige te verzaken omdat het gezinspensioen van de echtgenoot voordeliger was. Hierdoor was haar pensioen niet uitbetaald en dus ook niet ingegaan.

Het RSVZ specifieerde verder dat de beslissing van 1 maart 2023 niet correct is omdat mevrouw Vermeulen bij nader inzien wel voldoet aan de voorwaarden voor het minimumpensioen van meewerkende echtgenoot, maar dat dit ten onrechte niet werd onderzocht.

Het RSVZ deelde ons verder mee dat haar pensioendossier zo snel mogelijk zal worden herzien.

Dat het rustpensioen als werknemer wel is ingegaan op 1 september 2021 (en dus vóór 1 januari 2023) mag volgens het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen geen element zijn om het minimumpensioen als meewerkende echtgenoot te weigeren. Het is wel degelijk het rustpensioen als zelfstandige dat niet daadwerkelijk mag ingegaan zijn vóór 1 januari 2023.

4 zie Jaarverslag Ombudsdienst Pensioenen 2009 p. 87.

5 Artikel 8 van de Wet van 27 november 2022 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 september 2006 tot uitvoering van de artikelen 33, 33bis, 34en 34bis van de herstelwet van 10 februari 1981inzake pensioenen van de sociale sector en de wet 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen: *"De bepalingen van deze wet zijn van toepassing op de pensioenen die daadwerkelijk en voor de eerste maal ingaan:1° ten vroegste op 1 januari 2023, met uitzondering van de overlevingspensioenen berekend op basis van een rustpensioen dat daadwerkelijk en voor de eerste maal ten laatste op 1 december 2022 ingegaan is (...)".*

10 HOOFDSTUK

Weerklank van de aanbevelingen en suggesties van de Ombudsdienst Pensioenen

HOOFDSTUK 10

Weerklank van de aanbevelingen en suggesties van de Ombudsdienst Pensioenen

Pensioendiensten passen werkwijzen aan

a. Pensioendienst van Ethias sluit aan bij het BEX-project

In het Jaarverslag 2015, pagina 64 stelde de Ombudsman Pensioenen vast dat het oude KB van 1 februari 1935 inzake de toepassing van het koninklijk besluit nr. 16 van 15 oktober 1934 betreffende de betaling der pensioenen door tussenkomst van de Postcheck- en Girodienst waarin vereist wordt dat elke maand een levensbewijs moet overhandigd worden voor de betaling van een overheidspensioen door Ethias wordt toegepast wanneer de betaling plaats vindt op een buitenlandse bankrekening; doch door Ethias niet meer wordt toegepast wanneer de betaling plaats vindt op een Belgisch bankrekeningnummer.

Hierdoor wordt een inbreuk gepleegd op artikel 63-66 Verdrag werking Europese Unie dat het vrij verkeer van kapitaal inhoudt. De FPD past dit KB nooit meer toe.

Daarenboven constateerde de Ombudsman Pensioenen in het Jaarverslag 2014 op pagina 71 dat het (maandelijks) voorafgaand overmaken van een levensbewijs teneinde de uitbetaling van een (overheids) pensioen in het buitenland te bekomen door de gepensioneerde als een zware administratieve last ervaren wordt.

Teneinde deze administratieve last voor een aantal gepensioneerden te doen verdwijnen startte de FPD het project BEX (Bilateral Exchanges) op waarbij maandelijks langs beveiligde elektronische weg de overlijdensdata uitgewisseld worden met andere landen. Het elektronisch uitwisselen van de overlijdensdata was reeds mogelijk met Duitsland, Nederland, Frankrijk, Luxemburg en Italië, en werd in 2022 uitgebreid tot Spanje. Ethias sluit zich, na uitdrukkelijke vraag van de Ombudsman Pensioenen, ook aan bij het project BEX.

b. Federale Pensioendienst

1. Verbetering van de leesbaarheid van de brieven van de FPD

In 2022 heeft de Ombudsman Pensioenen het verzoek onderzocht van een gepensioneerde die ervan uitging dat de FPD haar pensioenrechten ambtshalve onderzocht omdat zij een brief ontvangen had waarin haar werd meegedeeld dat haar rekeningnummer in de bestanden was ingebracht.

Naar aanleiding van het inbrengen van het rekeningnummer van betrokkene in mypension deelde de FPD haar mee: “Ik heb uw aanvraag tot betaling van uw uitkering op het rekeningnummer xxx ontvangen”.

Betrokkene ging ervan uit dat haar pensioen automatisch zou worden toegekend. Wij stelden vast dat de formulering in de brief tot verwarring kan leiden en de indruk kan wekken dat de aanvraag is gebeurd.

De FPD ging niet in op het bemiddelingsvoorstel van de Ombudsman Pensioenen om het pensioen toe te kennen vanaf de door betrokkene gewenste datum. Het pensioen werd daarentegen zoals de wetgeving het voortschrijft toegekend vanaf de maand volgend op de aanvraag.

Daarentegen ging de FPD wel in op het voorstel om de briefwisseling na te kijken en duidelijker te maken. De FPD paste de tekst aan en vermeldt voortaan: “Het doorgeven van uw rekeningnummer aan ons geldt niet als pensioenaanvraag en betekent dus niet dat u al met pensioen kunt gaan.”

Verder heeft de FPD zijn briefwisseling grondig nagekeken op de leesbaarheid ervan.

De FPD vindt het namelijk heel belangrijk dat de gepensioneerde duidelijke en leesbare brieven ontvangt. Daarom heeft hij een groot aantal brieven herwerkt. Om te onderzoeken of deze nieuwe brieven nu echt duidelijk en leesbaar zijn, stelde de FPD in samenwerking met de KU Leuven en de FOD BOSA een onderzoek naar de leesbaarheid in.

Hij vroeg via zijn website de medewerking van de gepensioneerden om voor 28 februari 2023 de enquête in te vullen. Deze enquête richtte zich voornamelijk op de 55 plusser die de voornaamste doelgroep van de FPD is.

De FPD vermeldt zelf dat dit “een grote stap vooruit zou betekenen”.

2. Aanpassingen aan MyPension

Naar aanleiding van de oproep in 2022 van de Ombudsdienst Pensioenen aan de pensioendienst werd MyPension aangepast zodat in meer gevallen de vraag aan de toekomstig gepensioneerden om ontbrekende periodes van opvoeding van een kind jonger dan 6 jaar te melden verschijnt.

Als betrokkene zijn loopbaan stopgezet heeft voor de opvoeding van een kind jonger dan 6 jaar en de loopbaan opnieuw aanvat binnen de vijf jaar na het begin van de onderbreking dan kan de loopbaan aangevuld worden met maximaal 3 jaren. Deze jaren komen in aanmerking om na te gaan vanaf wanneer betrokkene ten vroegste met pensioen kan gaan (loopbaanvoorwaarde). Deze jaren tellen niet mee voor de berekening van het pensioen.

De FPD heeft naar aanleiding van de oproep in 2022 van de Ombudsdienst Pensioenen om geen vroegst mogelijke pensioendatum op MyPension te publiceren als er nog anomalieën te vinden zijn in de berekeningsformules die tot een foutieve vroegst mogelijk pensioendatum leiden aanpassingen doorgevoerd. Hierdoor zijn er serieuze verbeteringen gerealiseerd. Het niet meer vermelden van de vroegst mogelijke pensioendatum in MyPension in dergelijke gevallen zorgt ervoor dat betrokkenen geen foutieve informatie bekomen en dus ook geen valse verwachtingen hebben.

In navolging van de oproep in 2022 van de Ombudsdienst Pensioenen heeft de FPD een volledig nieuw programma uitgewerkt zodat de problemen met het opladen van antwoorden op vragen die gesteld werden door gepensioneerden of toekomstig gepensioneerden in MyPension opgelost werden en alle documenten zeker kunnen geraadpleegd worden.

3. De FPD[1] schrijft zich in in het Connectoo project

In zijn Jaarverslag 2021, pagina 51 en volgende opperde de Ombudsman Pensioenen dat er een digitaal loket ter beschikking zou moeten staan van de (toekomstig) gepensioneerden die MyPension willen raadplegen. Hij meende dat dit een taak zou kunnen zijn voor de pensioendienst. De Ombudsman

1 Merk op dat ook het RSVZ en de RSZ zich in dit project hebben ingeschreven.

pleitte ook voor de digitale inclusie van alle gepensioneerden en meer in het bijzonder van de personen die in armoede leven.

Sedert een aantal jaren bestaat het Connectoo-project als opleidingsprogramma dat tot doel heeft het overheidspersoneel bewust te maken van de uitdagingen op het gebied van digitale inclusie, zodat zij de meest kwetsbare burgers kunnen helpen de technische belemmeringen voor de toegang tot online overheidsdiensten te overwinnen. Volgens de OESO is het cruciaal dat elke ambtenaar over voldoende digitale vaardigheden beschikt zodat de verdere digitalisering van overheden niemand uitsluit.

Met dit project wil men in België de digitale kloof tegen 2030 wegwerken.

De via het Connectoo-project opgeleide ambtenaren helpen de burgers om te leren hoe ze deze instrumenten moeten gebruiken. De Connectoo opleiding stelt de ambtenaren in staat het loket van hun overheidsdienst dat klanten ontvangt om te vormen tot een digitale winkel die de digitale kloof opheft. Concreet betekent dit dat burgers bij dat loket terecht kunnen voor hulp om toegang te krijgen en gebruik te maken van bijvoorbeeld hun MyPension, MyMinfin of Tax on Web.

Op de website van de FPD wordt vermeldt dat de FPD “trots is om deel te nemen aan dit mooie project dat de digitale kloof wil verkleinen!”.

4. Eén vragenlijst voor gepensioneerde ambtenaren en werknemers

Tot voor kort stuurde de FPD bij het onderzoek van de pensioenrechten in het geval van een gemengde loopbaan werknemer en ambtenaar vanuit elk stelsel een vragenlijst aan de betrokkene. De toekomstig gepensioneerde moest bijgevolg twee keer een antwoord verstrekken op dezelfde vragen. Dit is omslachtig en verwarrend voor betrokkenen.

Reeds in het Jaarverslag 2011, pagina 122 opperde de Ombudsman Pensioenen dat een gemeenschappelijke vragenlijst voor de verschillende stelsels kadert in de administratieve vereenvoudiging. Dit schrijft zich ook in punt 12 van het Charter van een klantvriendelijke overheid in (goedgekeurd door de Ministerraad van 23 juni 2006). Dit punt stelt dat elke overheidsdienst maximaal gebruik maakt van de gegevens die al bij andere overheidsdiensten beschikbaar zijn.

Op 6 juli 2023 bevestigde de FPD voortaan te werken met 1 vragenlijst voor het werknemers- en ambtenarenstelsel samen. Zo moeten burgers maar 1 keer een vragenlijst over hun loopbaan of die van hun huwelijkspartner invullen in plaats van 2 keer vroeger.

Parlementaire vragen over de aanbeveling en de suggesties gedaan door de Ombudsman Pensioenen

In de Commissie Sociale Zaken van het Parlement van 24 mei 2023[2] werden verschillende parlementaire vragen over de in het Jaarverslag 2022 besproken items aan de Minister van Pensioenen gesteld. Volgende thema’s kwamen in deze vragen aan bod:

- recht op vergissing
- onderbreking van de loopbaan om kinderen jonger dan 6 jaar op te voeden
- automatisch onderzoek van de IGO op regelmatige tijdstippen
- berekening van pensioen als zelfstandige voor de laatste jaren van loopbaan

2 Zie ic1099.pdf (dekamer.be).

Later op het jaar werden nog verschillende parlementaire vragen gesteld over het gevolg dat gegeven werd aan de aanbevelingen van de Ombudsdienst Pensioenen. Over volgende aanbevelingen werden onder andere schriftelijke parlementaire vragen gesteld:

- wijze waarop de vermindering van roerende goederen in aanmerking wordt genomen bij de IGO
- aanpassing van de betalingsvoorwaarden van de bijzondere bijslag voor zelfstandigen
- aanpassing van de wetgeving betreffende de inrichting en werking van de Ombudsdienst Pensioenen: meer in het bijzonder de rekruteringsmogelijkheden
- het op dezelfde datum indexeren van overheidspensioenen die uitbetaald door Ethias als deze die uitbetaald worden door de FPD
- wettelijke verankering van het recht op vergissing
- uitbreiding van de uitzonderingslijst waarbij vakantiegeld wordt uitbetaald in jaar van pensionering voor wie het volledige jaar voorafgaand aan pensionering een ontslagcompensatievergoeding ontving
- de wijze waarop het ingangsjaar in aanmerking genomen wordt om na te gaan of er voldoende jaren zijn om vervroegd met pensioen te gaan

Beleidsnota's

- In het Jaarverslag 2014 op pagina 56-58 wierp de Ombudsman Pensioenen de reflectievraag voor de wetgever op of het ziektepensioen voor een vastbenoemde ambtenaar die tewerkgesteld was aan een laag loon en na een korte loopbaan bij de overheid getroffen wordt door een blijvende arbeidsongeschiktheid niet aan verbetering toe is wanneer deze terug aan het werk gaat of wanneer deze gehuwd is met een echtgenoot die beroepsinkomsten verwerft wanneer deze een minimumpensioen als ambtenaar geniet dat verminderd moet worden of herleid moet worden tot een pensioen berekend op basis van de duur van tewerkstelling.

  De Minister van Pensioenen, mevrouw Lalieux, meldt in haar beleidsnota van 27 oktober 2023 dat het definitieve ziektepensioen zal worden afgeschaft. Het tijdelijk ziektepensioen zal worden vervangen door een systeem van medische opvolging en herevaluatie met uitkering. De toegestane inkomsten bij het ontvangen van het supplement gewaarborgd minimum bij lichamelijke ongeschiktheid zullen worden verhoogd. Er wordt in de beleidsnota voorgesteld niet langer rekening te houden met het inkomen van de echtgenoten bij het supplement gewaarborgd minimum en het supplement wordt geïndividualiseerd.

- Aan een zelfstandige in een tijdelijke moeilijke financiële of economische situatie wordt de mogelijkheid geboden om een vrijstelling van sociale bijdragen te vragen. Deze zelfstandigen blijven voor de periode dat ze de vrijstelling van bijdragen vragen wel gedekt voor de ziekteverzekering en de gezinsbijslag. Doch ze openen later geen pensioenrechten voor de periode dat ze de vrijstelling van bijdragen krijgen. De periode waarvoor je een vrijstelling van bijdragen hebt gekregen telt ook niet mee om na te gaan of je vervroegd met pensioen kan gaan. Van deze optie hebben heel wat zelfstandigen gebruik gemaakt gelet op de coronacrisis. Voor de zelfstandigen die het crisisoverbruggingsrecht krijgen is er niet in een gelijkstelling op pensioen vlak voorzien. De zelfstandigen konden ofwel de sociale bijdragen betalen, ofwel het uitstel ervan aanvragen, ofwel een vrijstelling aanvragen.

  Voor het klassieke overbruggingsrecht is er wel in een gelijkstelling van het pensioen voorzien voor maximaal vier kwartalen, vanaf het vierde kwartaal van 2020 voor de pensioenen die voor het eerst en ten vroegste ingaan op 1 januari 2021, voor zover de gebeurtenis die aanleiding heeft gegeven tot de toekenning van het klassieke overbruggingsrecht, het faillissement of de stopzetting wegens economische moeilijkheden, zich heeft voorgedaan tussen 1 april 2020 en 30 juni 2021.
  In het kader van het crisisoverbruggingsrecht heeft de Ombudsman Pensioenen in het Jaarverslag 2020 op pagina 20 e.v. zijn bedenkingen gemaakt bij de solidariteit van dit systeem en stelde hij zich de vraag of de pensioenverzekering op dit punt niet eerder aansluit bij een klassieke verzekering dan bij een sociale verzekering. Met andere woorden, enkel wie bijdragen betaalt is verzekerd. Hierbij speelt het probleem van selectie en anti-selectie: de meest bedreigden -zij die zich tijdelijk in een financieel moeilijke situatie bevinden- krijgen de mogelijkheid zichzelf uit te sluiten van de pensioenverzekering: ze hebben niet het geld om de bijdragen te betalen en "kiezen" er dus voor zich gedurende deze periode niet te verzekeren voor hun pensioen. De Ombudsman Pensioenen stelde derhalve de vraag of een echte sociale verzekering niet een verzekering is waarbij iedereen

verplicht is aan te sluiten en bijdragen te betalen. Wie echt zijn bijdragen niet kan betalen -en dit dient volgens de Ombudsman Pensioenen grondig onderzocht te worden!- blijft dan toch verzekerd op basis van het solidariteitsprincipe. In het Jaarverslag 2013 werd reeds gesteld: "Het is duidelijk dat deze problematiek niet zo maar op te lossen valt. Bekeken in een breder perspectief en na zekere hervormingen is het misschien denkbaar dat op een dag het opnieuw mogelijk wordt ook de perioden gedurende dewelke de zelfstandige in staat van behoefte verkeert opnieuw opgenomen worden in de berekening van het wettelijk pensioen en in aanmerking worden genomen voor de loopbaanvoorwaarde die toegang geeft tot het vervroegd pensioen. Op dat ogenblik zal ook de berekeningswijze van uitkeringen voor deze perioden (zuivere gelijkstelling of op basis van een minimum gewaarborgd bedrag) besproken moeten worden."

De Minister van Middenstand (bevoegd voor de pensioenen van zelfstandigen), de heer Clarinval, meldt in zijn beleidsnota van 27 oktober 2023 onder de rubriek "minimumpensioen: voorwaarde effectief gewerkt hebben" dat de regering op zijn initiatief beslist heeft dat de vrijstellingen van sociale bijdragen verkregen tussen januari 2020 en maart 2022 naar aanleiding van de coronacrisis niet alleen opgenomen worden als werkelijke arbeid, maar ook kunnen meetellen voor de toegangsvoorwaarde van 30 loopbaanjaren voor het minimumpensioen.

- Op pagina 113 van het Jaarverslag 2020 wierp de Ombudsman Pensioenen aan de wetgever de reflectievraag op of het wel billijk is dat een niet gehuwde helper voor 1 januari van het jaar van zijn 20ste verjaardag niet mag deelnemen aan de pensioenverzekering (en daardoor in bepaalde gevallen pas later vervroegd met pensioen kan gaan).

  De Minister van Middenstand (bevoegd voor de pensioenen van zelfstandigen), de heer Clarinval, meldt in zijn beleidsnota van 27 oktober 2023 dat hij op vlak van de jonge helpers (jonger dan 20 jaar) zal onderzoeken of de uitzondering met betrekking tot de onderwerping aan het sociaal statuut moet herbekeken worden. Deze "historische uitzondering", heeft momenteel nog weinig bestaansreden en verhindert jonge helpers om reeds vanaf 18 jaar eigen sociale rechten op te bouwen.

Aangepaste wetgeving

1. Uitvaardiging Koninklijk Besluit inzake wijziging ZIV-inhouding ingevolge een aanbeveling van de Ombudsdienst Pensioenen

Het Koninklijk besluit van 26 december 2022 tot wijziging van het koninklijk besluit van 8 december 2013 (een KB tot uitvoering van artikelen 4 en 13 van de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55% ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen met het oog op de invoering van de unieke aangifte) werd uitgevaardigd in navolging op de aanbeveling 2020/4 van de Ombudsdienst Pensioenen.

Overeenkomstig de vorige versie van artikel 7 van KB van 8 december 2013 (KB tot uitvoering van artikel 4 en 13 van de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55% ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging) moest bij de uitbetaling van een extralegaal pensioenkapitaal de verzekeraar of het pensioenfonds aan de bron een bijdrage van 3,55% voor de ziekte- en invaliditeitsverzekering (ZIV) inhouden.

Bij de uitbetaling van het wettelijk pensioen moest de FPD wanneer het "totaal uitbetaald bedrag aan pensioenen" (wettelijk pensioen en extralegaal pensioenkapitaal) een drempelbedrag overschrijdt een ZIV-bijdrage van 3,55% inhouden. Het aanvullend pensioenkapitaal wordt daartoe volgens een vastgestelde formule omgezet naar een maandelijks fictief pensioenbedrag. § 6 van artikel 7 van dit KB stelt: "Indien na inhouding het totaal bedrag van de pensioenen en de pensioenvoordelen dat aan eenzelfde persoon is uitbetaald, lager is dan de drempel, betaalt de FPD de onverschuldigde inhoudingen van ambtswege terug aan de begunstigde."

Daar in artikel 7 § 6 de term "totaal uitbetaald bedrag aan pensioenen" –en niet "totaal toegekend bedrag aan pensioenen"- gebruikt wordt meende de Ombudsman Pensioenen dat het de bedoeling van de wetgever is dat de inhouding van de ZIV-bijdrage niet tot gevolg mag hebben dat het globaal uitbetaald maandbedrag van het wettelijk pensioen en de fictieve rente lager komt te liggen dan het wettelijk bepaald grensbedrag. De Ombudsman Pensioenen stelde in sommige gevallen vast dat dit bij

een beperkte ZIV-inhouding wel het geval was en er dus een dubbele inhouding van de ZIV-bijdrage toegepast werd.

De FPD argumenteerde dat de wetgeving niet uitdrukkelijk bepaalt dat het totaal ontvangen pensioenbedrag (wettelijk en aanvullend pensioen) niet onder de drempel mag duiken. De Ombudsman Pensioenen beval derhalve in het Jaarverslag 2020 p. 133-141 aan de wetgeving aan te passen teneinde duidelijkheid te verschaffen en een dubbele inhouding te vermijden.

In navolging op deze aanbeveling werden bij KB van 26 december 2022 een aantal wijzigingen aangebracht aan het Koninklijk Besluit van 8 december 2013. Er wordt met name in artikel 8 van het KB van 26 december 2022 een reglementaire basis voorzien die moet toelaten dat de vzw Sigedis in de toekomst -vanaf wanneer dit materieel mogelijk is- op basis van de bij haar beschikbare gegevens, aan de verzekeraars en pensioenfondsen meedeelt of de drempel al dan niet wordt overschreden.

Enkel in geval van overschrijding van de drempel, dient de verzekeraar of pensioenfonds de ZIV-inhouding op de door haar betaalde aanvullende pensioenen te verrichten ten belope van het bedrag en/of het percentage dat haar wordt meegedeeld door de vzw Sigedis.

Op deze wijze wordt beoogd om terugstortingen te vermijden. Hiervoor dient een wijziging van de gegevensstroom van en naar de uitbetaalinstellingen van wettelijke en aanvullende pensioenen plaats te vinden: waar vandaag de inhoudingen berekend worden op basis van werkelijk uitbetaalde bedragen, aangegeven in het pensioenkadaster, zal hiervoor een gegevensstroom moeten opgezet worden zodat men reeds vóór de uitbetaling van het aanvullend pensioen van het bedrag op de hoogte is.

Kortom de wetgever heeft zo de ruimte gecreëerd om op termijn aan de bron onmiddellijk het correcte percentage ZIV-bijdrage in te houden. Derhalve is in het laatste lid van artikel 8 voorzien dat de Koning de modaliteiten kan vaststellen voor de toepassing hiervan. Verder wordt door artikel 10 KB van 26 december 2022 in artikel 7 § 6 KB 8 december 2013 een tweede lid toegevoegd waardoor indien na inhouding van 3,55% het totaal bedrag van de wettelijke pensioenen en de aanvullende pensioenen lager is dan de drempel, de FPD aan de verzekeraars en pensioenfondsen de opdracht kan geven om op deze aanvullende pensioenen een ZIV-inhouding van minder dan 3,55% te verrichten.

Het artikel 10 laat dus toe om een gedeeltelijke ZIV- inhouding op de aanvullende pensioenen te voorzien en alzo het correct percentage van de ZIV-bijdrage te communiceren in plaats van een stop/start-order. Om op korte termijn de dubbele ZIV-inhouding te vermijden zal de FPD een technische aanpassing van zijn computerprogramma in 2023 doorvoeren.

Wanneer het totaal pensioenvoordeel (wettelijk pensioen en in fictieve rente omgezet kapitaal) boven de ZIV-drempel ligt doch ten gevolge van de ZIV-inhouding van 3,55% onder deze drempel eindigt, zal het absolute ZIV-bedrag omgezet worden in een percentage en enkel nog toegepast worden op het wettelijk pensioen. Bovendien zal op basis van dit percentage ook kunnen berekend worden hoeveel ZIV er teveel werd ingehouden aan de bron op het kapitaal zodat de te hoge inhouding door de FPD zal terugbetaald worden. De formule ziet er als volgt uit:
1. Theoretische ZIV = drempel – totaal pensioenvoordeel (= wettelijk pensioen + fictieve rente)
2. Theoretisch% = theoretische ZIV / P *100
3. Afgehouden ZIV = theoretisch% * totaal pensioen zonder fictieve rente.

2. Uitvaardiging van het koninklijk besluit van 11 december 2023 tot wijziging van artikel 5 van het koninklijk besluit van 8 december 2013 tot uitvoering van artikelen 4 en 13 van de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55% ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen

Een klein aanvullende pensioenkapitaal kan aan een pensioneerde na een aantal jaren pensionering meer kosten dan het hem oplevert: de Ombudsman Pensioenen riep de wetgever in het Jaarverslag 2019 p. 145 op de wetgeving aan te passen zodat deze Kafkaiaanse toestand stopt. Een aanvullend pensioenkapitaal kan immers voor een stijging van de Ziekte- en Invaliditeitsbijdrage op het wettelijk pensioen zorgen. De stijging kan zo groot zijn dat het bedrag dat aan ZIV-bijdragen dat op het wettelijk pensioen moet ingehouden worden wanneer de gepensioneerde maar een klein aanvullend

pensioenkapitaal krijgt na een aantal jaren gepensioneerd te zijn groter is dan het bedrag van het aanvullend pensioenkapitaal dat de gepensioneerde gekregen heeft.

De Nationale Arbeidsraad had de oproep van de Ombudsman Pensioenen in zijn advies nr. 2282 van 29 maart 2022 opgepikt. Dit leidde tot het interprofessionele afsprakenkader van de van 15 maart 2023 van de sociale partners in de Groep van 10.

Het Koninklijk Besluit van 11 december 2023 tot wijziging van artikel 5 van het koninklijk besluit van 8 december 2013 tot uitvoering van artikelen 4 en 13 van de wet van 13 maart 2013 tot hervorming van de inhouding van 3,55% ten gunste van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en de solidariteitsbijdrage verricht op de pensioenen wijzigt ter uitvoering van het afsprakenkader van de interprofessionele sociale partners van 15 maart 2023 de in aanmerkingneming van de fictieve rente voor wat betreft de ZIV bijdrage.

Voor alle op 1 januari 2024 lopende pensioenen en alle pensioenen die ingaan vanaf 1 januari 2024 wordt de fictieve rente voor 53,22% in aanmerking genomen voor de berekening van de verschuldigde ZIV bijdrage.

HOOFDSTUK 11

Werkwijze behandeling van klachten

HOOFDSTUK 11

Werkwijze behandeling van klachten

Teneinde op een overzichtelijke wijze toelichting te geven bij de wijze waarop de Ombudsdienst Pensioenen de ingediende verzoeken behandelt, hebben we deze verdeeld in 6 categorieën. We geven per categorie informatie over de wijze waarop deze verzoeken behandeld worden.

1. Ontvankelijke klachten die betrekking hebben op de berekening en betaling van de wettelijke pensioenen of de inkomensgarantie voor ouderen of de werking van de pensioendiensten die zich hiermee bezighouden.

Wanneer de (toekomstig) gepensioneerde die zijn probleem voorafgaandelijk aangekaart heeft bij de pensioendienst het niet eens is met het verstrekte antwoord of wanneer dit antwoord uitblijft kan hij zich wenden tot de Ombudsdienst Pensioenen. Dit is de corebusiness van de Ombudsdienst Pensioenen.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft toegang tot de meeste pensioenapplicaties van de pensioendiensten. De klacht wordt in eerste instantie voornamelijk onderzocht op basis van de beschikbare informatie in de pensioendossiers van de klager en de door de klager verstrekte informatie.

De toegang tot de pensioendossiers heeft als grote voordeel, naast minder administratieve rompslomp voor de klager (die niet alle documenten waarover hij beschikt moet doorsturen) en tijdswinst voor de pensioendiensten (die niet meer alle gegevens uit het pensioendossier van de klager in papieren of digitale vorm moeten overmaken), dat de Ombudsdienst Pensioenen de situatie zoals beschreven in de klacht beter kan begrijpen en zicht heeft op de gehele context inclusief de implicaties die een pensioen op andere pensioenen heeft. Alzo kan de Ombudsdienst Pensioenen zich beter inleven in de leefwereld van de gepensioneerde en krijgt hij een objectief beeld van het probleem.

Af en toe wordt bijkomende informatie opgevraagd.

De Ombudsdienst Pensioenen onderzoekt of de klacht gegrond is. Teneinde de gegrondheid van de klacht te beoordelen maakt de Ombudsdienst Pensioenen gebruik van de ombudsnormen. Deze kan u vinden op de site van de Ombudsdienst Pensioenen:
https://www.ombudsmanpensioenen.be/nl/missions/Standards.htm.

Indien de klacht ongegrond is, legt de Ombudsdienst Pensioenen omstandig aan de klager uit waarom de pensioendienst zijn werk goed gedaan heeft (b.v. toelichting geven bij de inhoud van een correcte pensioenbeslissing, werkwijze van de pensioendienst, ...) om alzo het vertrouwen van de gepensioneerde in de pensioendienst te herstellen.

Bij een gegronde klacht wordt, indien er nog remediëring mogelijk is, een bemiddeling opgestart. Hoofdzakelijk per mail worden overtuigingsnota's uitgewisseld tussen de Ombudsdienst Pensioenen en de pensioendiensten. In het kort houdt dit in dat wij de pensioendienst trachten te overtuigen een oplossing voor het geschil te aanvaarden.

Na de bemiddeling sluiten wij het dossier af en krijgt de klager een uitgebreide uitleg per brief over het resultaat van ons bemiddelingswerk. Af en toe wordt deze ook mondeling per telefoon toegelicht.

Tijdens de behandeling van de klacht wordt de klager regelmatig op de hoogte gehouden van de stand van zaken.

De Ombudsdienst Pensioenen werkt niet alleen curatief (klachten behandelen) doch ook preventief en tracht de pensioendiensten te overtuigen zijn werkwijze aan te passen wanneer deze niet conform de ombudsnormen is. Op deze wijze trachten we te vermijden dat toekomstig gepensioneerden met een gelijkaardig probleem zouden geconfronteerd worden als dat waarvoor wij een bemiddeling met positief resultaat hebben afgesloten.

2. Klachten over het pensioenbeleid

De verzoekers zijn het oneens met de bestaande pensioenregeling. Zij richten zich tot ons in de hoop dat wij zouden tussenkomen om de wetgeving te laten wijzigen.

Dikwijls is het louter ongenoegen over het pensioenbedrag het onderliggend motief. Soms wordt de wetgeving als onrechtvaardig of discriminerend aangevoeld.

Alvorens te kunnen vaststellen dat de klacht wel effectief betrekking heeft op een beleidskeuze dient vaak de pensioensituatie aan de hand van het pensioendossier van de klager nagekeken te worden.

Ook onderzoeken wij of de wetgeving geen discriminatie of disfunctie (doel van de wetgeving wordt in de praktijk niet gerealiseerd) bevat. Indien dit immers wel het geval is dan kan de Ombudsdienst Pensioenen een algemene aanbeveling doen aan de Minister en de wetgevende macht om de wetgeving aan te passen.

Wanneer het effectief een klacht over het pensioenbeleid betreft, kan alleen een wijziging in de wetgeving of de reglementering aan deze klacht tegemoet komen. Dit impliceert de politieke wil van de wetgever of de regering.

Tussenkomen in het pensioenbeleid overschrijdt onze bevoegdheid en brengt ontegensprekelijk onze onafhankelijkheid en onpartijdigheid in het gedrang.

Wij wijzen de klagers hierop en verwijzen hen in het kader van onze bemiddelingstaak en verzoenende opdracht tussen de burgers en de overheid door naar de wetgevende macht, zijnde meestal de Kamer van Volksvertegenwoordigers of uitvoerende macht, zijnde meestal de Minister van Pensioenen of de Minister van Middenstand bevoegd voor de zelfstandigenpensioenen.

3. Vragen om informatie

Ongeveer een kwart van telefonische oproepen zijn vragen om inlichtingen over de wettelijke pensioenen. Hetzelfde geldt ook voor ongeveer 14% van de ingediende verzoeken.

Het merendeel van de vragen om informatie handelt over de pensioenwetgeving en de toepassing ervan, met name over de vroegst mogelijke pensioendatum, de berekening van het pensioenbedrag, de betaling van het pensioen, de moeilijke bereikbaarheid van de FPD via de pensioenlijn (1765) of vanuit het buitenland en over de soms elkaar tegensprekende inlichtingen die verschillende bronnen verstrekken.

Wij zijn niet bevoegd om op deze informatievragen te antwoorden of juridische raad te geven. In het kader van onze algemene verwijzingsopdracht zenden wij deze vragen door naar de meest aangewezen dienst(en).

Mensen die telefonisch inlichtingen vragen, helpen wij met het telefoonnummer, het adres en steeds meer het e-mailadres en de website van de diensten die best geplaatst zijn om de gezochte inlichtingen te geven.

Soms helpen wij de vraag te herformuleren om de kans op een zo volledig en precies mogelijk antwoord te vergroten.

Het gebeurt ook, doorgaans bij hoogbejaarde of zieke gepensioneerden, dat de telefonische doorverwijzing problematisch is. In dat geval vragen wij hen naar een vertrouwenspersoon die de gewenste informatie kan inwinnen en contacteren deze dan ook. Zorg voor onmiddellijke dienstverlening in alle omstandigheden en met de best mogelijke begeleiding van de betrokkene is immers een element van de meerwaarde van de ombudswerking.

De schriftelijke vragen om informatie over de pensioenen sturen wij door naar de bevoegde pensioendienst. De doorzending gebeurt niet zonder de toestemming van betrokkene indien ook maar de geringste kans op schending van de privacy bestaat. De vragen over andere materies verwijzen wij door naar de bevoegde administraties.

De pensioendiensten waarmee wij een protocolakkoord hebben afgesloten, hebben zich geëngageerd om de behandeling van de door ons doorgestuurde vragen om informatie te verzekeren.

Het Handvest van de sociaal verzekerde bepaalt overigens dat iedere sociaal verzekerde die er schriftelijk om verzoekt, binnen de 45 dagen nauwkeurig en volledig ingelicht moet worden ten einde hem toe te laten al zijn rechten uit te oefenen en verplichtingen te vervullen.

Daarenboven moeten de instellingen van sociale zekerheid betreffende de materies die hen aanbelangen, aan iedere sociaal verzekerde die erom verzoekt, raad geven in verband met die uitoefening van zijn rechten en het naleven van zijn verplichtingen.

De doorzending van de schriftelijke vragen, waar mogelijk, in de plaats van een loutere doorverwijzing is een bewuste keuze. Ook in het geval van onbevoegdheid van de Ombudsdienst wordt de verzoeker efficiënt geholpen.

Onze ervaring gedurende de voorbije jaren leert ons dat deze methode doeltreffend is. Slechts een verwaarloosbaar aantal (toekomstig) gepensioneerden contacteert ons opnieuw nadat wij ze telefonisch hebben doorverwezen of hun schriftelijke vraag om informatie hebben doorgezonden.

4. Klachten over buitenlandse pensioendiensten

Deze klachten handelen over de handelingen en werking van de buitenlandse pensioendiensten of over de pensioenwetgeving in het buitenland. Een groot deel van deze klachten betreft het niet doorzenden van buitenlandse pensioeninformatie aan een Belgische pensioendienst waardoor deze de vroegst mogelijke pensioendatum niet kan vaststellen of geen definitieve pensioenbeslissing treffen.

De Ombudsmannen maken de klachten over aan een collega Ombudsman in het buitenland –zo er een collega van de IOI (International Ombudsman Institute https://www.theioi.org/) bestaat die bevoegd is– die hiermee aan de slag gaat. In andere gevallen maken zij gebruik van hun netwerkcontacten bij de buitenlandse pensioendiensten.

Indien de klager in een ander EU-land last heeft van extra obstakels waardoor een buitenlandse pensioendienst de EU-wetgeving niet naleeft verwijzen de Ombudsmannen de klager door naar Solvit (SOLVIT lost problemen met uw EU-rechten op als u werkt, woont of zaken doet in een ander EU-land - Europese Commissie (europa.eu)).

5. Onontvankelijke klachten die betrekking hebben op de berekening en betaling van de wettelijke pensioenen of de inkomensgarantie voor ouderen of de werking van de pensioendiensten die zich hiermee bezighouden.

Wanneer een gepensioneerde een klacht heeft over de berekening of de betaling van zijn wettelijk pensioen of over de inkomensgarantie voor ouderen of over de werking van de pensioendiensten die zich hiermee bezighouden dient hij het probleem eerst kenbaar te maken bij deze pensioendiensten zodat deze de kans krijgen de klacht van de (toekomstig) gepensioneerde te behandelen.

Hiertoe zendt de Ombudsdienst Pensioenen deze klachten door naar de klachtendiensten van de bevoegde pensioendienst. Met deze klachtendiensten heeft de Ombudsdienst een protocol afgesloten.

6. Klachten die geen verband houden met wettelijke pensioenen

De (toekomstig) gepensioneerde heeft een reëel probleem, dat vaak helemaal niets te maken heeft met pensioenen, en weet niet bij wie hij hiermee moet aankloppen.

Indien een collega Ombudsman die lid is van Ombudsman.be bevoegd is voor de behandeling van de klacht zenden we de klacht door naar deze collega.

In de andere gevallen gaan we op zoek naar een instantie of dienst die de klacht kan behandelen. Er wordt hiervoor gebruik gemaakt van de netwerkcontacten in de Belgische overheidsinstellingen en de internationale organisaties. Indien mogelijk worden de (toekomstig) gepensioneerden georiënteerd naar de juiste dienst of instantie.

In deze rubriek treffen we vooral klachten aan over de registratie van de loopbaangegevens bij de sociale verzekeringsfondsen voor zelfstandigen, de loopbaangegevens die bijgehouden worden door de overheidswerkgever, de registratie van sociale uitkeringen door mutualiteiten en de RVA. Deze gegevens zijn immers dienstig voor de berekening van het pensioen.

Andere onderwerpen zijn problemen inzake aanvullende pensioenen, inzake brugpensioen (nu Stelsel van Werkloosheid met bedrijfstoeslag: SWT) en sociale uitkeringen (zoals uitkeringen voor gehandicapten).

HOOFDSTUK 12

De cijfergegevens van 2023

HOOFDSTUK 12

De cijfergegevens van 2023

1. De verzoeken (=dossiers)

De evolutie van de verzoeken (dossiers) vanaf 2019

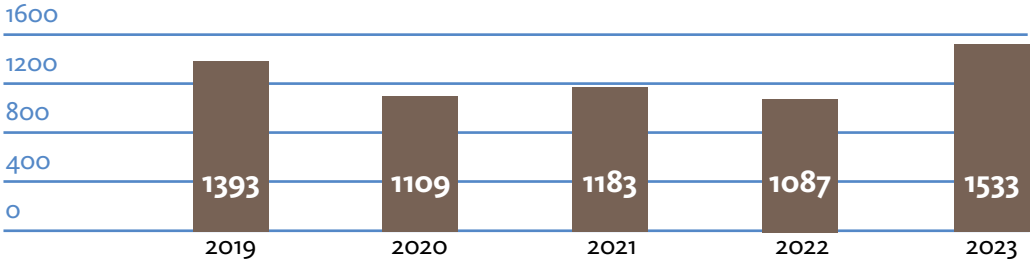

Sinds het begin van de coronacrisis in maart 2020 is het aantal dossiers bij de Ombudsdienst Pensioenen sterk gedaald. Een aantal redenen liggen hieraan ten grondslag.

Zo werd tijdens de coronacrisis de controle op de verblijfsvoorwaarde van de Inkomensgarantie voor Ouderen tijdelijk door de FPD geschorst. De reismogelijkheden waren immers zeer beperkt en de quarantainemaatregelen verhinderden dat gepensioneerden zich naar het gemeentehuis konden begeven om daar een attest dat het bewijs van hun verblijf in België levert te bekomen.

Een gepensioneerde die naast zijn vervroegd pensioen een beroepsactiviteit aanvatte of uitbreidde in het kader van de strijd tegen het coronavirus diende zijn inkomsten niet te beperken tot een wettelijk vastgesteld grensbedrag.

De pensioenpunten waren eveneens tijdelijk gesloten.

Gepensioneerden die in het buitenland woonden en die normaal hun levensbewijs -indien zij niet in een land wonen waarmee de FPD via elektronische weg overlijdensdata uitwisselt- binnen de 30 dagen dienden terug te sturen, kregen extra tijd om hun levensbewijs terug te sturen zonder dat hun pensioen onmiddellijk geschorst werd. Ook kregen ze de mogelijkheid zich via creatieve oplossingen te identificeren (bijvoorbeeld met een selfie en een recente krant in de hand).

Ook hebben de pensioendiensten gedurende de coronacrisis geen grote aanpassingen aan hun computerprogramma's doorgevoerd. Een aanpassing van een computerprogramma brengt immers een risico op kinderziektes en daardoor een kans op een stijging van het aantal klachten met zich mee.

Een pensioenhervorming bleef ook uit gedurende de coronacrisis. Een pensioenhervorming gaat immers ook vaak gepaard met een stijging van het aantal klachten (bijvoorbeeld over de interpretatie van de toepassing van de nieuwe wetgeving, onzekerheid bij de gepensioneerden dat de hervormde pensioenwetgeving correct op hun dossier is toegepast).

Voeg daar nog aan toe dat het thema pensioenen in de pers niet aan bod kwam gedurende de coronacrisis. Wanneer een item over pensioenen de pers haalt stelt de Ombudsdienst Pensioenen immers vast dat het aantal pensioenklachten stijgt.

Nu de coronaperiode volledig achter de rug is zien we dat het aantal dossiers bij de Ombudsdienst Pensioenen terug gestegen is tot het niveau van voor de coronacrisis. Meer nog zelfs, het aantal is nog lichtjes hoger dan het gemiddelde van het aantal dossiers van voor de coronacrisis.

Al deze aspecten hebben tot gevolg dat het aantal dossiers in 2023 in vergelijking met 2022 met 41% gestegen is.

Afgehandelde klachten in 2023[1]

Aantal klachten afgehandeld in 2023: 1756

Tweedelijnsklachten over berekening of betaling van pensioen, IGO of werking van de pensioendiensten (onderzocht door de Ombudsdienst Pensioenen)	941
Klachten over pensioenbeleid (inclusief onderzoek door de Ombudsdienst Pensioenen op discriminaties of disfuncties in wetgeving)	41
Vragen om informatie (doorgestuurd aan de pensioendiensten)	251
Klachten over berekening of betaling van pensioen of IGO of werking van de pensioendiensten (doorgestuurd aan pensioendiensten daar de klager de pensioendiensten nog de mogelijkheid gegeven had hierop te reageren)	406
Klachten over buitenlandse pensioendiensten (doorverwezen naar de buitenlandse pensioen-diensten, Solvit of Ombudsman in het buitenland)	25
Klachten die geen verband houden met eerste pijler pensioenen (b.v. over tweede pijlerpensioen, brugpensioen, belasting, andere sociale zekerheidsuitkeringen,..): georiënteerd naar de bevoegde dienst	92

De evolutie van het aantal tweedelijns klachten over (betaling en berekening van) pensioenen, werking van de pensioendiensten en IGO vanaf 2019

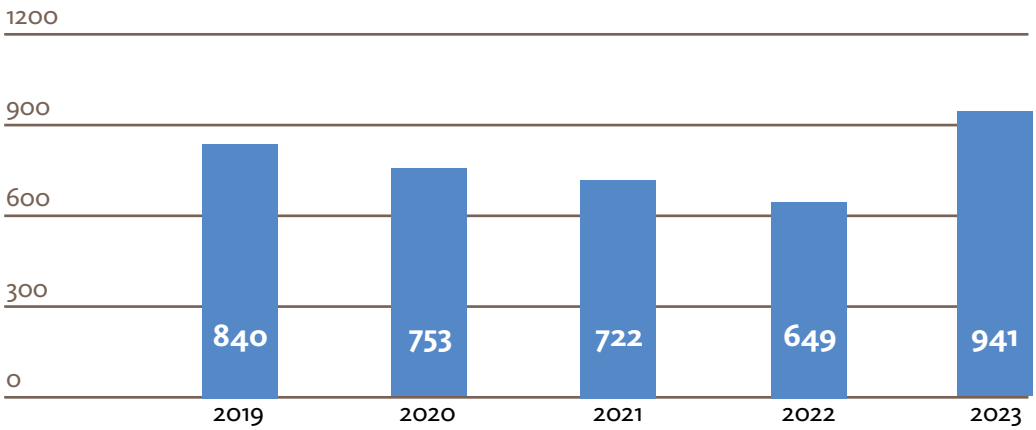

1 Het onderscheid tussen verzoeken en klachten ontstaat aangezien een verzoek (een dossier) klachten kan bevatten over meer dan 1 pensioenadministratie. De klachten worden immers geteld per administratie.

2. De klachten

Het voorwerp van de tweedelijns klachten

De top drie klachten in 2023:

- Betwisting loopbaangegevens die in aanmerking genomen worden voor de berekening van het pensioen
- Inkomensgarantie voor ouderen (wijze van het in aanmerking nemen van de bestaansmiddelen)
- Loopvoorwaarde om vervroegd met pensioen te gaan (onvoldoende jaren, opvoeding kinderen melden)

De betrokken pensioendiensten - Nominale cijfers

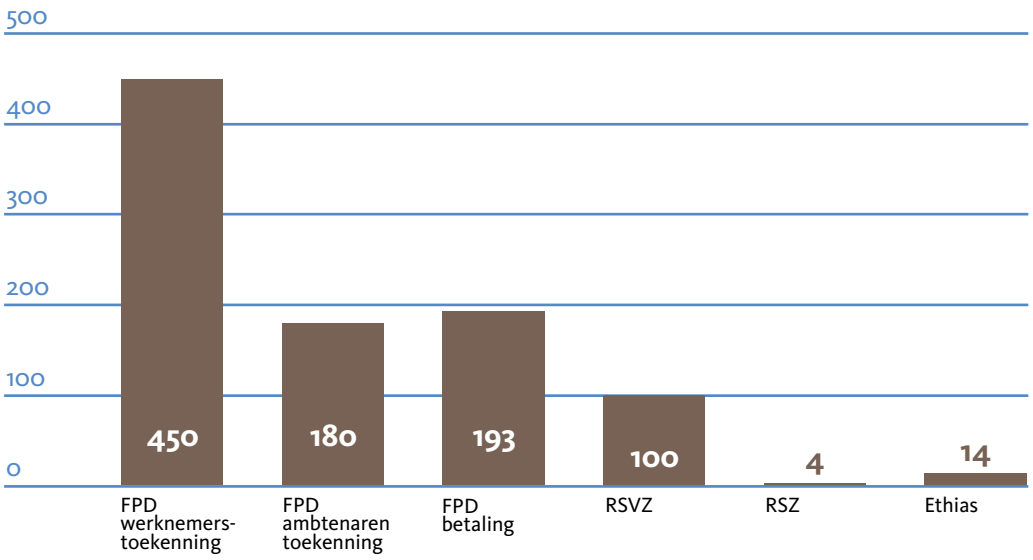

Gegrondheid van de ontvankelijke klachten per pensioendienst

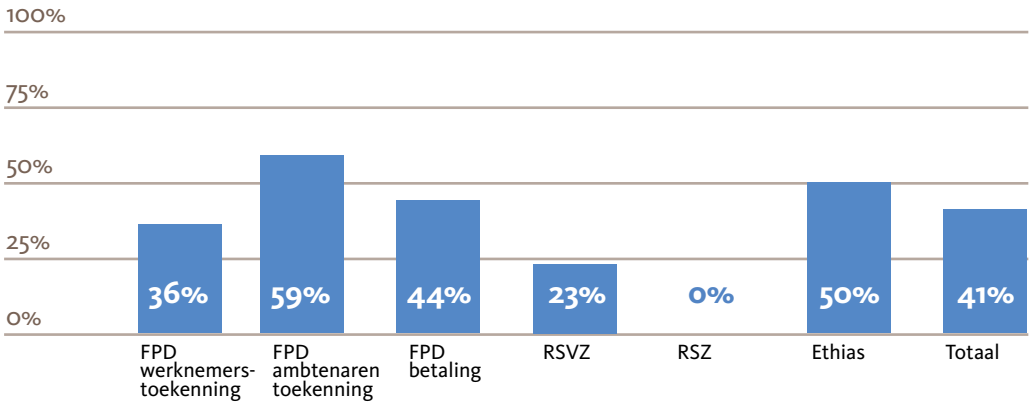

41% gegronde klachten is, op het jaar 2021 na, het laagste cijfer sinds de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen. Dit cijfer toont aan dat de pensioendiensten gemiddeld genomen zeer goed werk leveren.

De Ombudsdienst Pensioenen werd in 2023 veelvuldig geconfronteerd met klachten waarbij aan de burger diende uitgelegd te worden dat de informatie die de gepensioneerde bekomen heeft uit andere bronnen dan de pensioendiensten foutief was. De pensioendiensten hadden in deze gevallen geen enkele ombudsnorm geschonden waardoor de klachten ongegrond waren. Het betreft onder andere verouderde pensioeninformatie die nog her en der op het internet te vinden is, foutief verstrekte informatie door derden te wijten aan het feit dat niet het volledige dossier bekeken werd, gepensioneerden die de algemene pensioenregel als informatie van derden ontvingen daar waar de gepensioneerden zich in een uitzonderingssituatie bevinden waardoor de algemene regel op hen niet van toepassing is, het foutief lezen en begrijpen van de complexe pensioenmaterie evenals fake-news dat de ronde doet. Door de (toekomstig) gepensioneerde toe te lichten dat de pensioendiensten wel degelijk hun werk correct verricht hadden en de bij derden bekomen informatie foutief was kon alzo het vertrouwen in de pensioendiensten door de Ombudsdienst Pensioenen hersteld of versterkt worden. Een taak waaraan -alzo tonen de cijfers aan- meer en meer behoefte in de samenleving is.

Redenen voor de gegrondheid van de klachten: de ombudsnormen[2]

Top 3 van de geschonden ombudsnormen per pensioendienst

FPD werknemers Toekenning	1. Redelijke termijn 2. Zorgvuldigheid 3. Passieve informatie
FPD betaling	1. Passieve informatie 2. Zorgvuldigheid 3. Redelijke termijn
RSVZ	1. Zorgvuldigheid 2. Redelijke termijn 3. rechtsregels
FPD ambtenaren toekenning	1. Redelijke termijn 2. Zorgvuldigheid 3. Passieve informatie
Ethias	1. Coördinatie 2. Termijn 3. Passieve informatie

Resultaat van de bemiddeling voor de gegronde klachten

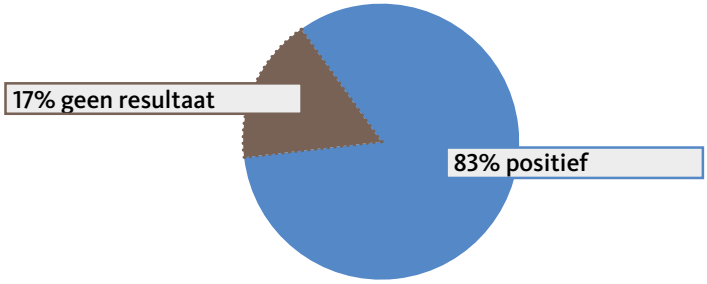

2 Zie de bijlagen op www.ombudsmanpensioenen.be – De Ombudsnormen van de Ombudsdienst Pensioenen.

Enkele gegevens over de verzoekers

Taal van de verzoekers		Sekse van de verzoekers		Woonplaats van de verzoekers		Wijze van indienen van de verzoeken	
Nederlands	63%	Vrouwen	45 %	België	84%	Schriftelijk[4]	98%
Frans	34%	Mannen	55%	Buitenland	16%	Mondeling[5]	2 %
Duits	2 %						
Andere talen[3]	1 %						

3. De klachtenbehandeling

De behandelingsduur

Behandeling tweedelijns klachten

25 dagen

Doorsturen van eerstelijns klachten en informatievragen, doorverwijzen van klachten waarvoor niet bevoegd en onderzoek van klachten over de wetgeving op discriminaties en disfuncties

3 dagen

Verzoeken in behandeling op 31 december 2023

Aantal maanden in behandeling	Verzoek ingediend in	Aantallen
Minder dan 1 maand	december 2023	11
1 maand en minder dan 2	november 2023	6
2 maanden en minder dan 3	oktober 2023	6
3 maanden en minder dan 4	september 2023	2
4 maanden en minder dan 5	augustus 2023	2
5 maanden en minder dan 6	juli 2023	0
6 maanden en minder dan 7	juni 2023	2
7 maanden en minder dan 8	mei 2023	0
8 maanden en minder dan 9	april 2023	0
9 maanden en minder dan 10	maart 2023	0
10 maanden en minder dan 11	februari 2023	1
11 maanden en minder dan 12	januari 2023	1
Meer dan 12 maanden	vóór januari 2023	2
Totaal		33

De reden waarom er enkele dossiers zijn die na meer dan acht maanden nog niet zijn afgesloten is te wijten aan het feit dat de reacties op de bemiddelingsvoorstellen van de Ombudsdienst Pensioenen die gevraagd werden aan de juridische dienst van de FPD in dit zeer beperkt aantal dossiers lang op zich laat wachten.

3 Andere talen: Engels, Spaans, Italiaans, Pools, ...

4 Per post, per mail, via het webformulier.

5 Op het kantoor van de Ombudsdienst of op een zitdag.

De behandelingsduur van alle types van dossiers was sinds de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen nog nooit zo kort. De jarenlange ervaring van de pensioenexperten, het feit dat de zeer competente pensioenexperten nog in dienst waren in combinatie met hun enorme inzet verklaren dit.

Gezien de enorme werkdruk in 2023 hebben verschillende pensioenexperten en de Ombudsman hun vakantiedagen in 2023 niet volledig opgebruikt en gebruik gemaakt van de mogelijkheid die aan federale ambtenaren wordt geboden deze over te dragen naar een "spaarpot" die tot hun pensionering kan opgebruikt worden. Extra overuren werden gepresteerd.

De Ombudsman Pensioenen wil daarom de medewerkers ten zeerste bedanken voor hun enorme inzet. Dit temeer daar het aantal klachten in 2023 hoger was dan het gemiddelde en het personeelsbestand sinds de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen nog nooit zo laag was. Gedurende 4 maanden in 2023 telde de Ombudsdienst Pensioenen zelfs maar één Ombudsman en 4 medewerkers. Ter vergelijking gemiddeld bestond het personeelsbestand uit twee Ombudsmannen en 9 medewerkers.

De oproep aan de wetgevende en uitvoerende macht dat er voldoende budgetten moeten zijn om er voor te zorgen er voldoende personeel kan aangeworven worden en dat eveneens een attractieve verloning kan aangeboden worden zodat ook nu de pensioneringsgolf bij de Ombudsdienst Pensioenen is ingezet (tussen 2022 en 2025 zal meer dan helft van de medewerkers voornamelijk gelet op pensionering de dienst verlaten hebben) de meest competente personen een financiële stimulans aangeboden wordt om in te gaan op de openstaande vacatures wordt in dit kader dan ook herhaald. Dit temeer daar de vacatures van Franstalige pensioenexperten de laatste jaren erg moeilijk ingevuld geraakten (zie deel activiteiten). Pensioenexperten van een hoog niveau zijn immers de beste garantie voor de klagers dat hun klachten efficiënt en kwalitatief behandeld worden.

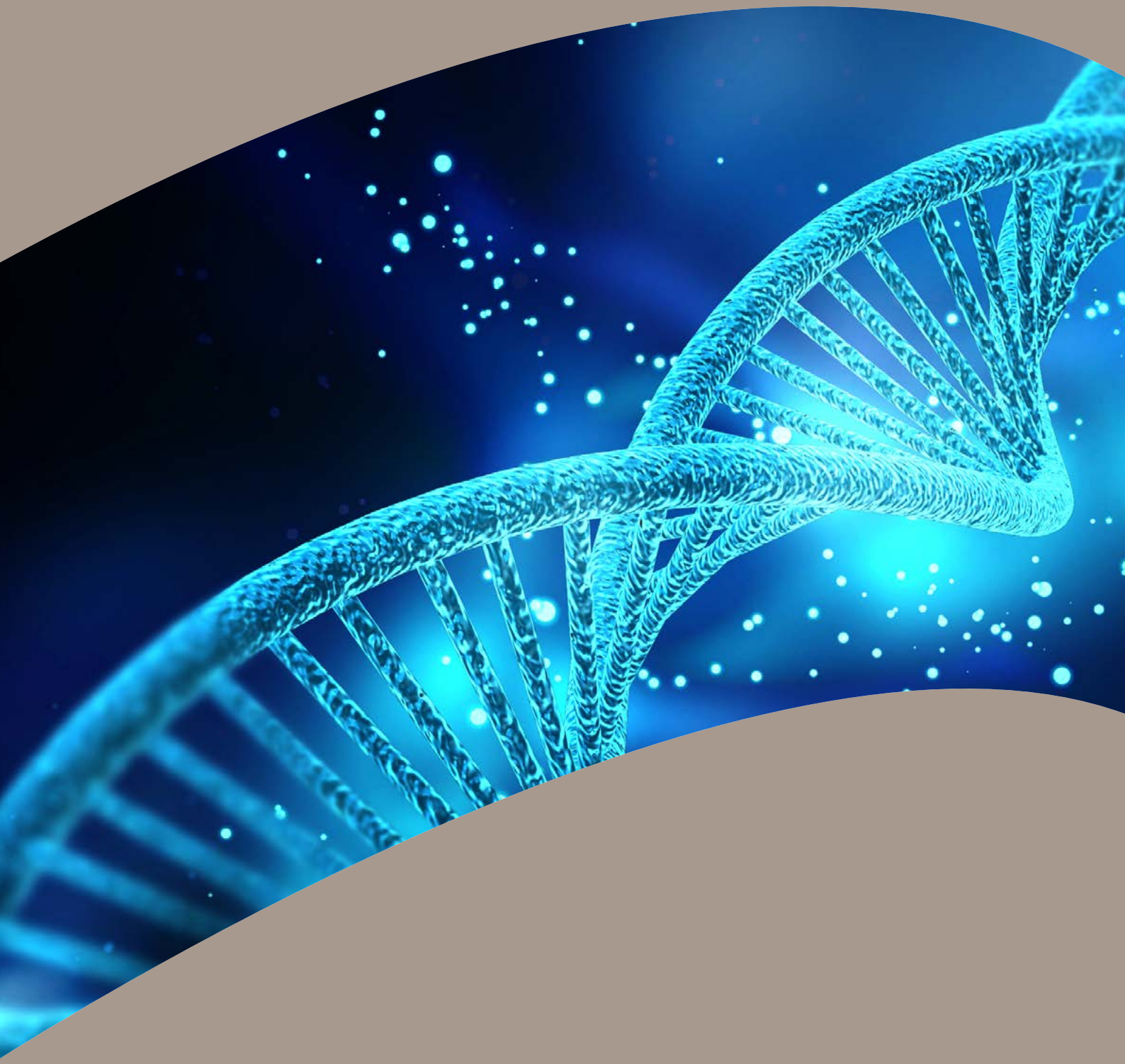

13 HOOFDSTUK

Middelen en werking van de Ombudsdienst Pensioenen

HOOFDSTUK 13

Middelen en werking van de Ombudsdienst Pensioenen

1. Personeelsbestand

Het College van de Ombudsmannen bestond tot en met 30 april 2023 uit de Nederlandstalige Ombudsman Pensioenen, Tony Van Der Steen, en de Franstalige Ombudsman Pensioenen, Jean Marie Hannesse. Op 1 mei 2023 heeft de Franstalige Ombudsman, Jean Marie Hannesse zijn pensioen opgenomen.

Elke Ombudsman is een deskundige in het pensioenrecht en is beslagen in het sociale zekerheidsrecht in het algemeen.

Het College stippelt het beleid van de Ombudsdienst uit en draagt de eindverantwoordelijkheid voor de klachten-behandeling.

Het College werkt in volle onafhankelijkheid. Die onafhankelijkheid wordt gewaarborgd door verschillende bepalingen in het oprichtingsbesluit van de Ombudsdienst Pensioenen (beschikbaar op onze website www.ombudsmanpensioenen.be).

Naast het College van Ombudsmannen bestond het effectieve personeelsbestand van de Ombudsdienst in het begin van 2023 uit 4 klachtenbehandelaars, waarvan 3 Nederlandstaligen (waarvan 1 met een universitaire opleiding) en 1 Franstalige (met een universitaire opleiding).

De klachtenbehandelaars zijn gespecialiseerd in het pensioenrecht. Zij hebben eveneens een grote kennis van de overige sociale zekerheidstakken.

En even belangrijk in een Ombudsdienst, iedereen werkzaam op de Ombudsdienst Pensioenen is luistervaardig en heeft een groot inlevingsvermogen ten aanzien van de klager.

Via deze weg danken wij Jean Marie Hannesse voor de inzet en toewijding waarmee hij de functie van Ombudsman Pensioenen vanaf de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen heeft vervuld.

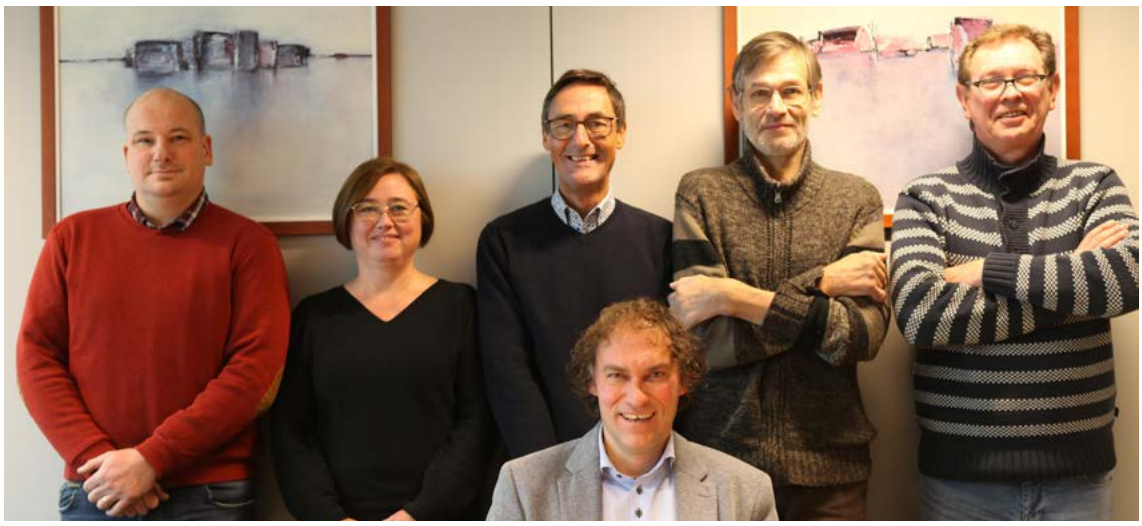

Het assessment tot aanwerving van een Franstalige Ombudsman Pensioenen ter vervanging van Jean Marie Hannesse werd eind mei 2023 afgesloten. Op 1 juni 2023 werd in het Belgisch Staatsblad vermeld dat de lijst met de geslaagden door DG Rekrutering en Ontwikkeling overhandigd werd. Zoals bepaald in artikel 5 van het KB van 1 mei 2006 tot vaststelling van de selectieprocedure van de leden van de Ombudsdienst Pensioenen wordt deze lijst aan de Minister van Pensioenen meegedeeld met het oog op de voordracht van de kandidaten aan de Koning. Gedurende het werkingsjaar 2023 is het niet tot een vervanging gekomen.

In mei 2023 werd de vacature voor een Franstalige pensioenexpert (medewerker) voor de vijfde keer open gesteld. Zoals bepaald in het Koninklijk Besluit van 15 maart tot uitvoering van het artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 27 april 1997 tot instelling van een Ombudsdienst Pensioenen dat de ter beschikking stelling van het personeel van de Ombudsdienst Pensioenen regelt kunnen enkel vastbenoemde federale ambtenaren zich kandidaat stellen. Geen enkele kandidatuur werd voor deze job ontvangen.

In juli 2023 werd de vacature voor Franstalige pensioenexpert voor de zesde keer, samen met een vacature voor Nederlandstalige pensioenexpert (eerste keer oproep), opnieuw open gesteld. Dit leidde tot 1 Franstalige kandidatuur. Deze kandidatuur werd weerhouden. Met ingang van 1 september 2023 trad een Franstalige pensioenexpert niveau A (= universitair niveau) in dienst bij de Ombudsdienst Pensioenen.

Omdat er zich in juli 2023 niemand kandidaat had gesteld voor de vacature van Nederlandstalige pensioenexpert (kennis van berekening werknemerspensioenen en inkomensgarantie voor ouderen) werd deze vacature op 22 september 2023 voor een tweede keer opengesteld. De Ombudsdienst Pensioenen ontving een 10 tal kandidaturen. Op 1 januari 2024 vervoegt een Nederlandstalige pensioenexpert niveau A de Ombudsdienst Pensioenen.

Gedurende een deel van het werkingsjaar bestond het personeelsbestand uit één Ombudsman bijgestaan door 4 pensioenexperten. Dit op het een moment dat het aantal klachten opmerkelijk steeg. Bijgevolg wenst de Ombudsman Pensioenen, gelet op de hoge werklast, zijn medewerkers uitdrukkelijk te bedanken voor het geleverde werk.

2. Financiële middelen

Het budget van de Ombudsdienst is ingeschreven op de begroting van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid.

Begrotingscijfers:

24 SPF SECURITE SOCIALE			(x 1.000 euro)	24 FOD SOCIALE ZEKERHEID		
Division 52 Médiation Pension Programmes Activités Allocations de base	DO PA A.B. OA PA B.A.	Sc Ks	Crédits initiaux 2023 Initiële kredieten	Crédits votes 2022 Gestemde kredieten	G	Afdeling 52 Ombudsdienst Pensioenen Programma's Activiteiten Basisallocaties
6 Subsistance						6 Bestaansmiddelen
61 Personeel						61 Personeel
Rémunérations et allocations quelconques : -personnel statutaire définitif et stagiaire	52 61 11.00.03	lim	648	639	1	Bezoldigingen en allerhande toelagen: - vast en stagedoend statutair personeel
Rémunérations et allocations quelconques : -personnel autre que statutaire	52 61 11.00.04	lim	187	184	1	Bezoldigingen en allerhande toelagen: ander dan statutair personeel
62 Dépenses de fonctionnement						62 Werkingskosten
Dépenses permanentes pour achats de biens non durables et de services, ! l'exclusion des dépenses informatiques	52 62 12.11.01	lim	91	91	3	Bestendige uitgaven voor de aankoop van niet-duurzame goederen en van diensten, met uitsluiting van de informatica-uitgaven
Dépenses patrimoniales	52 62 74.22.01	lim	2	2	1	Patrimoniale uitgaven
Totaux pour le programme 24.52.6 et pour la division organique 24-52		lim	928	916		Totalen voor het programma 24.52.6 en voor de organisatieafdeling 24-52
Paiements estimés			928	916		Geraamde betalingen

Zoals uit deze tabel blijkt bedroeg het werkingsbudget van de Ombudsdienst Pensioenen voor 2023 91.000 euro. De kostprijs voor het assessment en de publicatie van de vacature in ten minste twee Nederlandstalige en twee Franstalige Belgische dagbladen voor de aanwerving van een nieuwe Frantalige Ombudsman Pensioenen die ingeschreven werd op het werkingsbudget van de Ombudsdienst Pensioenen bedroeg 31.051 euro. De verplichting om de selectie op deze manier te organiseren werd opgelegd door het KB van 1 mei 2006 tot vaststelling van de selectieprocedure van de leden van de Ombudsdienst Pensioenen. De kostprijs van de selectieprocedure vertegenwoordigde meer dan één derde van het werkingsbudget van de Ombudsdienst Pensioenen.

Dit noodzaakte tot besparingen op andere uitgaven. Er werd over gewaakt dat de dienstverlening aan de burger op geen enkele wijze in het gedrang werd gebracht.

Zo heeft de Ombudsdienst Pensioenen niet deelgenomen aan internationale colloquia georganiseerd door het International Institute for Ombudsman en de Association des Ombudsmans et Médiateurs de la Francophonie (AOMF). In 2023 was de Ombudsdienst Pensioenen geen lid meer van het Europees Ombudsman Instituut (EOI). De internationale contacten worden nog wel gevrijwaard door het lidmaatschap van de IOI (International Ombudsman Institute) en AOMF.

De Ombudsdienst Pensioenen heeft deelgenomen aan de promotietour van de Belgische Ombudsdiensten georganiseerd door Ombudsman.be, de vereniging van Belgische Ombudsdiensten, in de provinciehoofdsteden van België doch heeft hieraan slechts een minimale financiële bijdrage geleverd.

Wat betreft het vormingsaanbod is gekozen om hoofdzakelijk deel te nemen aan opleidingen die gratis worden aangeboden.

Er werd geen jaarlijkse teambuildingsactiviteit gehouden.

Eveneens werd onder andere bespaard op de schoonmaakkosten van de lokalen.

De Ombudsdienst Pensioenen besliste tevens om zijn Jaarverslag nog enkel digitaal ter beschikking te stellen. Dit past niet alleen in de digitalisering van de dienst maar er werd ook een flinke besparing (6.000 euro) gerealiseerd op het drukken en verzenden van de papieren versie.

De Ombudsdienst Pensioenen wordt wat betreft informatica ondersteund door de FOD Sociale Zekerheid die tevens voor de financiering ervan zorgt. Bijgevolg heeft de Ombudsdienst Pensioenen geen afzonderlijk informaticabudget. De informaticaprojecten van de Ombudsdienst Pensioenen worden daarom zo veel mogelijk gealigneerd met het informaticaplan van FOD Sociale Zekerheid. Dit levert immers budgettaire schaalvoordelen op. Op het gebied van informatica werden verschillende moderniseringsprojecten afgerond (zie volgend punt).

3. Informaticaprojecten

In 2023 vond – net zoals bij de andere diensten van de FOD Sociale Zekerheid- de migratie plaats naar Windows 11.

Er werd een nieuwe multi-functionele kleurenprinter ter beschikking gesteld van de Ombudsdienst Pensioenen (eveneens net zoals aan de andere diensten van de FOD Sociale Zekerheid).

De modernisering van de Access-database van de Ombudsdienst Pensioenen die in 2021 werd opgestart werd in 2023 gefinaliseerd. Deze Access-database laat toe dat door manuele invoer een registratie van de klachten met vermelding van de meest relevante parameters (betrokken pensioendienst, ontvankelijkheid, gegrondheid, trefwoord aangaande de klacht, geschonden ombudsnorm, behandelingstermijn) plaats vindt. In 2023 werd de optie om per dossier twee verschillende trefwoorden voor één pensioenadministratie in te voeren toegevoegd aan de applicatie. Er werd immers vastgesteld

dat in een mail of brief die een (toekomstig) gepensioneerde aan de Ombudsdienst Pensioenen stuurt vaak meer dan één probleem wordt aangekaart[1].

De Ombudsdienst Pensioenen beschikt –en onderscheidt zich hierdoor van de andere ombudsdiensten- over een toegang tot de pensioendossiers van de FPD en het RSVZ. Hierdoor is de Ombudsdienst Pensioenen in staat een globaal overzicht van de pensioenen van een klager te hebben wat toelaat de klachten precies te begrijpen. De Ombudsdienst Pensioenen kan hierdoor een zeer grondig en diepgaand onderzoek van de klachten voeren wat de kwaliteit van het afgeleverde werk verhoogt. De Ombudsdienst Pensioenen heeft hierdoor fouten, verbeterpunten in de computerprogramma's ontdekt. Een uitvoerige beschrijving hiervan is terug te vinden in het hoofdstuk (informatisering). Verder kunnen hierdoor vele ongegronde klachten afgehandeld worden zonder dat de pensioendienst hiervoor moet gecontacteerd worden -wat natuurlijk werklast bespaart bij de pensioendiensten- en wat leidt tot een kortere behandelingsduur van deze klachten. In 2023 werd een hiaat in de toegang tot de informatie betreffende de berekeningswijze van de pensioenbeslissingen voor zelfstandigen met de steun en financiering van het RSVZ weggewerkt.

4. Huisvesting

De Ombudsdienst is gehuisvest op de 27ste verdieping van het World Trade Center (WTC) III in Brussel. Het WTC III ligt op wandelafstand van het Noordstation met trein-, tram- en bushaltes. De Ombudsdienst is dus zeer vlot bereikbaar met het openbaar vervoer.

Voor wie met de wagen of de fiets komt is er ondergronds een gratis parkeermogelijkheid.

Deze vlotte bereikbaarheid van de bureaus van de Ombudsdienst Pensioenen draagt bij aan de laagdrempelige toegang tot de Ombudsdienst Pensioenen.

5. Lidmaatschap van Ombudsmanorganisaties

De Ombudsdienst Pensioenen is lid van volgende organisaties:

1. Ombudsman.be

Ombudsman.be is een Belgisch netwerk waarbij alle institutionele Belgische Ombudsmannen zijn aangesloten. Ook een aantal Ombudsmannen uit de privésector zijn lid van Ombudsman.be

Ombudsman.be streeft ernaar om informatie te geven over wat er zich afspeelt in de Belgische Ombudswereld. Bovendien heeft Ombudsman.be een aantal basisprincipes opgesteld waaraan een onafhankelijke Ombudsman of -vrouw zich houdt.

Ombudsman.be wil ook de bekendheid van en de toegang tot de Ombudsdiensten verbeteren. Daarom is, met gemeenschappelijke inspanning van alle leden, de portaalsite ombudsman.be en de gelijknamige folder gecreëerd.

2. Internationaal Instituut voor Ombudsmannen (IIO, www.theioi.com)

Dit instituut groepeert wereldwijd alle Ombudsmannen die voldoen aan de internationaal erkende standaarden voor de onafhankelijke uitoefening van de ombudsfunctie.

1 Vermits de registratie van ontvangen verzoeken per pensioenadministratie gebeurt betekent dit één verzoek met meerdere klachten over één pensioenadministratie maar als één klacht genoteerd wordt. Dit heeft er ook toe geleid dat vanaf de unieke betaling van zowel werknemers- en zelfstandigenpensioenen evenals ambtenarenpensioenen in 2019 door de FPD (daar waar voordien de betaling van de meeste ambtenarenpensioenen plaats vond door de Centrale Dienst voor Vaste Uitgaven, de NMBS-pensioenen door HR-Rail en de werknemers- en zelfstandigenpensioen door de FPD) het aantal geregistreerde klachten –dus in de statistieken opgenomen klachten- bij de Ombudsdienst Pensioenen met een 50-tal per jaar daalde ondanks een ongewijzigd aantal ingediende klachten. Bijvoorbeeld: voor de invoering van de unieke betaling werd een klacht die handelde over de niet-tijdige betaling van het werknemers en de niet-tijdige betaling van het overheidspensioen als twee klachten genoteerd (eerste klacht over FPD, tweede klacht over CDVU): Sinds beide pensioenen ingevolge de unieke betaling betaald worden door de FPD worden deze twee klachten maar als één klacht genoteerd (klacht over FPD).

3. Association des Ombudsmans et Médiateurs de la Francophonie (AOMF, www.aomf-ombudsmans-francophonie.org)

De AOMF groepeert de Ombudsmannen en de Ombudsdiensten in de francofone wereld en heeft als eerste doel het respect voor de rechten van de burgers, de dienstverlening aan de burgers en goed democratisch bestuur van de openbare diensten te verbeteren. In tweede instantie wil het AOMF de kwaliteit van de dienstverlening van de Ombudsmannen en Ombudsdiensten in de francofone ruimte ondersteunen.

6. Samenwerking met de universitaire wereld

Op 4 en 5 mei 2023 heeft de Ombudsman Pensioenen 6 werkcolleges van telkens 2 uren gegeven aan de Katholieke Universiteit Leuven (KUL) voor de studenten Master in de Rechten in het kader van de werkcolleges over de sociale zekerheid. Per werkcollege participeerden 20 studenten. De thema's die behandeld zijn komen uit het rijk klachtenarsenaal van de Ombudsdienst Pensioenen. Kwamen onder andere aan bod:

- Werken naast pensioen tijdens de coronacrisis;
- De mogelijkheden om een Inkomensgarantie voor Ouderen terug te vorderen bij de erfgenamen;
- Bepalen van de vroegst mogelijke pensioendatum.

120 studenten die later vaak terecht komen in organisaties en diensten die beroep kunnen doen op of raakvlakken hebben met de werking van de Ombudsman Pensioenen (we denken hierbij aan advocatenkantoren, vakbonden, studiediensten van politieke partijen, onderwijsinstellingen, instellingen van sociale zekerheid en zelfs pensioendiensten) maken op deze manier kennis met de taken en de werking van de Ombudsdienst Pensioenen.

Daarenboven is het mooi meegenomen dat dit bijdraagt aan de versterking van de morele autoriteit van de Ombudsdienst Pensioenen.

Op 12 december 2023 bracht professor Inger De Wilde met haar 10 Masterstudenten Rechten van Rijksuniversiteit Gent (RUG) -vak bezoldigingen & andere tewerkstellingsvoordelen- een bezoek aan de Ombudsdienst Pensioenen. Op deze dag werd de werking van de Ombudsdienst Pensioenen en zijn bevoegdheden toegelicht. Voorafgaandelijk kregen de studenten een fictieve klacht over het terug gaan werken wanneer men in het genot is van een ziektepensioen. In een paper dienden ze toe te lichten hoe ze als Ombudsman Pensioenen deze klacht zouden behandelen. Tijdens het bezoek lichtte de Ombudsman Pensioenen toe hoe hij deze klacht zou behandelen en werden de papers besproken en bediscussieerd.

7. Publicatie van “ombudsjurisprudentie”

Op basis van de ontvangen klachten start de Ombudsdienst Pensioenen bemiddelingen op bij de pensioendiensten teneinde een oplossing te bekomen waarin zowel de gepensioneerde als de pensioendienst zich kunnen vinden. Op deze manier wordt een geschil curatief opgelost.

Doch de Ombudsdienst Pensioenen gaat echter nog een stap verder. Men tracht te voorkomen dat gelijkaardige problemen zich in de toekomst nog voordoen. Dit kan doordat de pensioendiensten hun instructies aanpassen of doordat de (toekomstig) gepensioneerde op de hoogte is van hoe hij moet handelen om bepaalde problemen te voorkomen. Kortom de Ombudsdienst Pensioenen tracht ook preventief tewerk te gaan.

In deze context is het ook van belang dat, net zoals bij rechtspraak, de bemiddelingsresultaten in de juridische wereld gekend zijn. Deze kunnen immers een bron van inspiratie zijn voor andere toekomstige geschillen.

Hierop inspelend wordt in het gratis consulteerbaar juridisch tijdschrift “Nieuwsbrief Leergang Pensioenrecht http://www.law.kuleuven.be/leergangpensioenrecht/” in elke editie een korte juridische toelichting gegeven door de Ombudsman Pensioenen bij een interessant dossier dat behandeld werd door de Ombudsdienst Pensioenen.

LEERGANG PENSIOENRECHT
2022-2023
FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID EN CRIMINOLOGISCHE WETENSCHAPPEN

Dit jaar zijn volgende teksten verschenen in dit tijdschrift:

- in de 2de Nieuwsbrief van het academiejaar 2022-2023 licht de Ombudsman Pensioenen toe dat het wel degelijk mogelijk is een diplomabonificatie toe te kennen voor een vastbenoemde ambtenaar van niveau C wanneer voldaan is aan de voorwaarden vermeld in artikel 33 van de wet van 9 juli 1969.
- in de 3de Nieuwsbrief van het academiejaar 2022-2023 licht de Ombudsman Pensioenen toe dat door zijn bemiddeling het aantal dagen van het ingangsjaar gelegen voor de ingangsdatum van een werknemerspensioen in aanmerking mogen genomen worden voor de loopbaanvoorwaarde vereist om vervroegd met pensioen te gaan. De geautomatiseerde pensioenbeslissing die –vermits op het moment van het maken van de beslissing de loopbaangegevens voor handen waren- ten onrechte toepassing maakte van artikel 23 van het KB van 21 december 1967 werd ingevolge de bemiddeling door de dossierbeheerder van de FPD manueel aangepast.
- in de 1ste Nieuwsbrief van het academiejaar 2023-2024 wordt toegelicht dat de FPD na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen een Inkomensgarantie voor Ouderen met terugwerkende kracht tot de maand volgend op de 65ste verjaardag toekent aan een echtpaar aangezien de FPD ten onrechte geen ambtshalve onderzoek hiernaar gevoerd had.

8. Permanente vorming

De Ombudsdienst Pensioenen hecht veel belang aan permanente vorming. Deze situeert zich in uiteenlopende gebieden die alle te maken hebben met de vereisten van de ombudsfunctie in de pensioensector: de maatschappelijke en juridisch-technische evoluties in de sociale zekerheid en specifiek in de pensioensector, kwaliteitsvolle dienstverlening en praktische opleidingen.

Wij maken zoveel mogelijk gebruik van elk vormingsaanbod dat gratis wordt aangeboden door diverse overheidsdiensten.

De Ombudsmannen en de medewerkers hebben deelgenomen aan de volgende opleidingen, studiedagen, congressen en colloquia:

- Gender & Pensioen, Pensionstat.be, 6 maart 2023;
- Actualiteitscollege Leergang Pensioenrecht: Op weg naar een nieuw pensioenstelsel in Nederland, KU Leuven, 7 maart 2023;

- Dag van het pensioenrecht, KU Leuven, 2 mei 2023;
- Pensions' mornings, "De pensioenhervorming in België, UCL, 13 juni 2023
- Colloquium "Armoede en rechtvaardige transitie", Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 22 juni 2023
- Maintaining confidence: the (not-) pension reform of our neighbouring countries, Lias, 29 november 2023
- Actualiteitscollege Leergang Pensioenrecht: Herinvoering van de pensioenbonus, wijzingen in de parafiscaliteit van aanvullende pensioenen, KU Leuven, 12 december 2023
- Actualiteitscollege Leergang Pensioenrecht: Op weg naar een nieuw pensioenstelsel in Nederland, KU Leuven, 13 december 2023

9. Kennisuitwisseling met het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Voor de Ombudsdienst Pensioenen is het belangrijk een vinger aan de pols te houden met wat er leeft in de samenleving.

In dit kader heeft de Ombudsdienst Pensioenen de coördinator van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting voor het voltallige team van de Ombudsdienst Pensioenen uitgenodigd voor een uiteenzetting over de non take-up van sociale rechten. Deze uiteenzetting die plaats vond op 16 maart 2023 werd gevolgd door een verreikende uitwisseling over de non take-up van de Inkomensgarantie voor Ouderen.

10. Bekendmaking en presentatie van het Jaarverslag 2022

Het Jaarverslag van de Ombudsdienst Pensioenen is gericht aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Minister van Pensioenen, de Minister van Middenstand bevoegd voor de zelfstandigenpensioen en aan de Federale Adviesraad voor Ouderen (FAVO).

Op 12 april 2023 werd de Ombudsman Pensioenen uitgenodigd door de Minister van Pensioenen om toelichting te geven bij het Jaarverslag.

Door de Commissie Sociale Zaken van het Parlement werd de Ombudsman Pensioenen op 9 mei 2023 uitgenodigd om toelichting te geven bij het Jaarverslag. Na de uiteenzetting werden de talrijke vragen van de parlementsleden beantwoord door de Ombudsman Pensioenen. Op 24 mei 2023 werden nog een aantal parlementaire vragen gesteld aan de Minister van Pensioenen over de in het Jaarverslag besproken items. Volgende thema's kwamen in deze vragen aan bod:

- recht op vergissing
- onderbreking van de loopbaan om kinderen jonger dan 6 jaar op te voeden
- automatisch onderzoek van de IGO op regelmatige tijdstippen
- berekening van pensioen als zelfstandige voor de laatste jaren van loopbaan

Later op het jaar werden nog verschillende parlementaire vragen gesteld over het gevolg dat gegeven werd aan de aanbevelingen van de Ombudsdienst Pensioenen. Over volgende aanbevelingen werden schriftelijke parlementaire vragen gesteld:

- wijze waarop de vermindering van roerende goederen in aanmerking wordt genomen bij de IGO
- aanpassing van de betalingsvoorwaarden van de bijzondere bijslag voor zelfstandigen
- aanpassing van de wetgeving betreffende de inrichting en werking van de Ombudsdienst Pensioenen: meer in het bijzonder de rekruteringsmogelijkheden van medewerkers
- op dezelfde datum indexeren van overheidspensioenen die uitbetaald worden door Ethias als deze die uitbetaald worden door de FPD
- wettelijke verankering van het recht op vergissing
- uitbreiding van de uitzonderingslijst waarbij vakantiegeld wordt uitbetaald in het jaar van pensionering met wie het volledige jaar voorafgaand aan pensionering een ontslagcompensatie-vergoeding ontving

Het Jaarverslag 2022 werd voorgesteld bij de verschillende pensioenadministraties: zo werd het Jaarverslag toegelicht bij het RSVZ, bij Ethias en bij de Federale Pensioendienst.

Teneinde de relaties met de stakeholders die het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigen nog te versterken werd op 22 mei 2023 een mailing verstuurd waarin de werking van de Ombudsdienst Pensioenen in kort werd toegelicht, verwezen werd naar de functie die de Ombudsdienst Pensioenen kan vervullen als alternatieve wijze van geschillenbeslechting (in plaats van het inspannen van een rechtszaak) en werd het Jaarverslag 2022 overgemaakt. In deze mail werd expliciet melding gemaakt van de mogelijkheid om het Jaarverslag nader toe te lichten.

In dit kader heeft de Nederlandstalige Ombudsman, net zoals voorgaande jaren, op vraag van de CM tijdens het overleg van de Nederlandstalige CM-pensioenservice op 13 juni 2023 toelichting gegeven bij het jaarverslag 2022 van de Ombudsdienst Pensioenen.

Tot slot geven we nog mee dat het Jaarverslag voor het grote publiek beschikbaar gesteld wordt op de site www.ombudsmanpensioenen.be.

Een persbericht over het Jaarverslag 2022 werd op 24 april 2023 verzonden. Vooral langs Nederlandstalige kant heeft dit veel weerklank gekregen in verschillende kranten, in de nieuwsuitzendingen op zowel de commerciële als publieke radiostations evenals in het VRT TV-Journaal waar het Jaarverslag 2022 van de Ombudsdienst Pensioenen als één van de hoofdpunten werd gebracht. Dit leidde er zelfs toe dat de FPD over het item “het onder bepaalde voorwaarden in aanmerking nemen van de onderbreking van de loopbaan om jonge kinderen op te voeden zonder het genot van een vervangingsinkomen voor het vervroegd pensioen” veel vragen kreeg. De FPD heeft daardoor op 1 juni 2023 op zijn facebookpagina een informatiefiche over dit onderwerp gepubliceerd.

11. Samenwerking en benchmarking met collega’s Ombudsmannen

Naast onze intensieve relaties met de pensioendiensten onderhouden wij ook regelmatig contact met de collega’s Ombudsmannen en -vrouwen in binnen- en buitenland. Deze relaties met onze collega’s zijn een bijzonder waardevolle hulp om onze dienstverlening aan de klager te optimaliseren.

Het gebeurt af en toe dat wij een gezamenlijk onderzoek voeren met onze collega’s in een klachtendossier, in het bijzonder wanneer er sprake is van elkaar aanvullende en/of samenhangende bevoegdheden.

Die collega’s zijn hoofdzakelijk de federale ombudsman (de invoer van loopbaangegevens in Capelo), de Waalse Ombudsdienst (vooral de invoer van loopbaangegevens in Capelo) en de Vlaamse Ombudsdienst (eveneens de invoer van loopbaangegevens in Capelo).

Om dergelijke dossiers op te lossen is het onontbeerlijk dat de Ombudslui intens samenwerken en de klacht, elk binnen hun bevoegdheidsterrein, samen behandelen. Meestal gebeurt de co-instructie in alle fases van de klachtenbehandeling hetzij door middel van werkvergaderingen, hetzij bij het afsluiten van het onderzoek door bijvoorbeeld de uitwisseling van de afsluitende brieven.

Correcte doorverwijzing naar de bevoegde Ombudsman, ook in het buitenland, is een ander voorbeeld van hoe door de goede samenwerking onze dienstverlening aan de gepensioneerde geoptimaliseerd wordt. Vice versa geldt dit ook. Bij andere Ombudsdiensten, leden van Ombudsman.be (het Belgisch

netwerk van institutionele ombudsdiensten), worden soms ook pensioenklachten ontvangen en naar ons doorgestuurd of worden onze contactgegevens doorgegeven.

Meer nog, in samenwerking met de Ombudsvrouw van de stad Gent organiseren wij maandelijks een zitdag in haar kantoor.

Meer en meer mensen, werkende en gepensioneerde, verhuizen binnen Europa en soms nog verder. De loopbaan van die mensen speelt zich dus af in verschillende landen. In die context gebeurt het af en toe dat een doorzending of een contact met de bevoegde collega Ombudsman in het buitenland het klachtendossier deblokkeert.

Op 24 en 25 mei vond in Den Haag een bijeenkomst plaats van de Ombudsmannen uit de Benelux die bevoegd zijn voor overheidsdiensten. Aan deze bijeenkomst namen de Nederlandse Nationale ombudsman, de Belgisch federale ombudsman, de Vlaamse ombudsman, de Waalse Ombudsman, de Belgische Ombudsman Pensioenen, de Brusselse Ombudsvrouw en de Ombudsvrouw van de Duitstalige Gemeenschap deel.

Tijdens deze bijeenkomst werd aan benchmarking gedaan. Volgende onderwerpen kwamen aan bod: het billijkheidsprincipe, de digitalisering en de "toeslagenaffaire" in Nederland[2], waarbij de Nederlandse Belastingdienst, afdeling toeslagen, volgens de Nederlandse Nationale Ombudsman disproportioneel reageerde op een signaal van mogelijke onregelmatigheid daar burgers in eerste instantie werden gewantrouwd als er ergens een fout was gemaakt.

De Ombudsman Pensioenen heeft tijdens deze bijeenkomst toelichting gegeven bij zijn pleidooi om voor gepensioneerden die ter goede trouw zijn, weliswaar beperkt in tijd, de mogelijkheid te voorzien vergissingen te kunnen (laten) corrigeren. Meer informatie hierover vindt u in het Jaarverslag 2022 op pagina 104-105: https://www.mediateurpensions.be/docs/reports/2022/9.hfdst8.pdf

12. Kennismanagement

Gelet op de pensionering van een Franstalige pensioenexpert en de Franstalige Ombudsman Pensioenen in combinatie met de aankomende pensionering van twee Nederlandstalige pensioenexperts en de daarmee gepaard gaande nieuwe aanwervingen is er sterk ingezet op het centraliseren van de bij de medewerkers verspreide kennis zodat er zeker geen kennis verloren gaat bij een pensionering.

Nieuwe medewerkers dienen immers gemakkelijk toegang te hebben tot de door de jaren heen verworven kennis op de Ombudsdienst Pensioenen.

Zo is er een voor alle medewerkers toegankelijke kennisdatabank aangelegd waarbij op basis van trefwoorden informatie over een bepaald onderwerp kan teruggevonden worden. Deze informatie

2 In de periode van 2004 tot 2019 hadden ongeveer 26.000 ouders –vaak kleine– fouten gemaakt of waren verkeerd voorgelicht door gastouderbureaus of kinderopvangcentra en moesten daarom de kindertoeslag die ze ontvangen hadden terugbetalen. Veel gedupeerde ouders raakten hierdoor in de schulden, die in sommige gevallen opliepen tot tienduizenden of zelfs honderdduizenden euro's. Sommige van de gedupeerden kregen hierdoor te maken met grootschalige ontwrichting van hun leven door onder meer verlies van baan of huis, uithuisplaatsing van kinderen en/of psychologische problemen.

bevat onder andere de verwijzing naar de desbetreffende pensioenwetgeving, de door de Ombudsdienst Pensioenen reeds geboekte bemiddelingsresultaten, rechtsleer en rechtspraak.

Daarnaast beschikt de Ombudsdienst Pensioenen via de informatica van de FOD Sociale Zekerheid –wat ook hier weer tot synergievoordelen leidt- over een digitale toegang tot de juridische databanken Socialeye, Jura en Strada lex. Via deze databanken heeft de Ombudsdienst Pensioenen onder andere toegang tot de belangrijkste jurisprudentie en rechtsleer op het vlak van pensioenen.

13. Sociale media

De Ombudsman Pensioenen is reeds enkele jaren aanwezig op X (het vroegere Twitter). Vanaf 1 augustus 2023 is de Ombudsdienst Pensioenen eveneens aanwezig op facebook en LinkedIn.

In voorbereiding op de toetreding tot de sociale media heeft de Ombudsman Pensioenen deelgenomen aan een workshop over "ombudsdiensten en sociale media" georganiseerd door het Belgisch Netwerk van Ombudsmannen, Ombudsman.be. Onder leiding van sociale media expert Yann Boutruche, CEO van het agentschap Le mouton à 5 pattes, discussieerden (benchmarking) de ombudsmannen en hun communicatieverantwoordelijken over de relevantie van het aanwezig zijn op sociale netwerken, de voordelen, de nadelen, evenals de gevaren. Er werden een aantal punten naar voren gebracht, gebaseerd op de ervaring van de aanwezigen op LinkedIn, Facebook of Twitter.

Yann Boutruche benadrukte het belang van de aanwezigheid van de ombudsdiensten op sociale netwerken. Hij pleitte zelfs voor "transparantie tot op het punt van ongemak" op de sociale media.

Teneinde de gepensioneerde klagers, doch vooral ook de nieuwe klagers, zijnde de toekomstig gepensioneerden[3], nog meer te betrekken en beter te informeren over de werking van de Ombudsdienst Pensioenen werd besloten op facebook aanwezig te zijn.

Via X-Twitter en LinkedIn is het de bedoeling de stakeholders van de Ombudsdienst Pensioenen (pensioendiensten, politiek, academische wereld, vakbonden, pensioenservices van mutualiteiten..) aangaande sommige belangrijke punten inzake realisaties en werking van de Ombudsdienst Pensioenen te informeren.

Voor de Ombudsdienst Pensioenen zijn transparantie, een betrokkenheid van de (toekomstig) gepensioneerde evenals goede relaties met zijn stakeholders immers erg belangrijk.

14. Aanpassing statuut en werking Ombudsdienst Pensioenen

De Ombudsman Pensioenen beval in 2020 aan de wettelijke fundering voor de werking van de Ombudsdienst Pensioenen aan te passen aan de noden van de 21ste eeuw. Er werd benadrukt dat onder andere volgende aspecten aan aanpassing toe waren:

- actualisering en precisering van het bevoegdheidsdomein
- aanpassing van de wijze waarop een klacht kan ingediend worden: minstens in behartenswaardige gevallen ook telefonisch zodat iedereen die er belang bij heeft op een laagdrempelige wijze toegang heeft tot de Ombudsdienst Pensioenen
- opschorting van de termijnen om een rechtszaak aan te spannen zolang de bemiddeling bij de Ombudsdienst Pensioenen loopt zodat de Ombudsdienst Pensioenen ten volle de rol van ADR kan vervullen

3 Sinds de creatie van mypension waarop onder andere de persoonlijke beroepsloopbaan geregistreerd is en een raming van de vroegst mogelijke pensioendatum evenals het pensioendrag terug te vinden is richten de pensioendiensten zich ook meer op toekomstig gepensioneerden.

- ruimere rekruteringsmogelijkheden voor de functie van medewerker bij de Ombudsdienst Pensioenen: niet meer beperkt tot vastbenoemde federale ambtenaren (doch ook contractuele werknemers)
- aanpassing van de verloning van de medewerkers teneinde de attractiviteit van de job te verhogen
- aanpassing van de verloning van de Ombudsman Pensioenen daar de huidige loonschaal sedert de oprichting van de dienst in 1997 nooit is aangepast en daarenboven ondertussen niet meer bestaat
- aanpassing maximumleeftijd voor het uitoefenen van de functie van Ombudsman Pensioenen gelet op de verhoging van de pensioenleeftijd
- aanpassing van de procedures voor de hernieuwing van het mandaat
- voorzien in een mechanisme dat een vergoeding garandeert in geval van niet-hernieuwing van het mandaat (zoals voorzien voor het merendeel van de collega's sectoriële ombudsmannen)
- bescherming van de titel "Ombudsman Pensioenen"
- een degelijk en realistisch budget waarborgen

De Minister van Pensioenen heeft een ontwerp van wet en uitvoerings-KB's opgesteld waarin op verschillende punten tegemoet gekomen werd aan de deze aanbeveling. Bij de redactie van het Jaarverslag was reeds bekend dat volgende punten in de ontwerpen zouden opgenomen worden.

In het ontwerp van wet wordt uitdrukkelijk vermeld dat de Ombudsdienst Pensioenen bevoegd is voor de behandeling van klachten over de bijstandsuitkeringen Inkomensgarantie voor Ouderen en de voorganger hiervan het Gewaarborgd Inkomen. In de praktijk behandelde de Ombudsdienst Pensioenen deze klachten reeds daar de berekening en de uitbetaling van deze bijstandsuitkeringen gebeurden door de Federale Pensioendienst en de Ombudsdienst Pensioenen bevoegd is voor de werking van de pensioendiensten.

Verder wordt de mogelijkheid voorzien om klachten voortaan ook mondeling in te dienen zonder dat dit ter plaatse in Brussel bij de Ombudsdienst Pensioenen plaats vindt. De mogelijkheid wordt dus voorzien om klachten per telefoon in te dienen. De Ombudsman Pensioenen pleitte hiervoor in het kader van een zo laagdrempelige mogelijke toegang tot de Ombudsdienst Pensioenen. Op deze manier dienen analfabeten of mensen met moeilijkheden om een klacht schriftelijk te verwoorden niet langer beroep te doen op een derde om hun klacht bij de Ombudsdienst Pensioenen in te dienen. Dit geeft ook gevolg aan de belangrijkste bevindingen van het onderzoek naar de toegankelijkheid van de ombudsdiensten voor kwetsbare groepen zoals mensen in armoede, gehandicapten, ouderen, migranten,..., een onderzoek gevoerd in de schoot van het Netwerk van Belgische Ombudsmannen Ombudsman.be onder begeleiding van de Nederlandstalige Ombudsman Pensioenen in 2020. Aan dit onderzoek namen zowel het Steunpunt tot bestrijding van armoede als de ervaringsdeskundigen van de POD Maatschappelijke integratie deel.

Er wordt tevens in de mogelijkheid voorzien tot opschorting van de termijnen om een rechtszaak aan te spannen zolang de bemiddeling bij de Ombudsdienst Pensioenen loopt zodat de Ombudsdienst Pensioenen ten volle de rol van ADR kan vervullen. Overeenkomstig artikel 23 van het Handvest van de sociaal verzekerde is de termijn om in beroep te gaan bij de arbeidsrechtbank 3 maanden. Dit is een vervaltermijn wat inhoudt dat het recht om in beroep te gaan onherroepelijk vervalt drie maanden na kennisname van de pensioenbeslissing. Dit werd nog bevestigd in een vonnis van 21 november 2022 van de arbeidsrechtbank van Leuven[4]. Dit belet in heel wat zaken dat door bemiddeling bij de Ombudsdienst Pensioenen tot een akkoord kan gekomen worden.

De Ombudsdienst Pensioenen beschikte enkel over de mogelijkheid federale vastbenoemde ambtenaren te rekruteren. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de ter schikkingstelling. Gelet op enerzijds de toegenomen moeilijkheidsgraad van het werk bij de Ombudsdienst Pensioenen (complexe klachten, complexere pensioenwetgeving, meer klachten met een juridisch karakter, toegenomen reactiviteit en mondigheid van de klager, ...) doch anderzijds een kleine premie voor de ter beschikkingstelling (105,35 euro bruto voor een pensioenexpert van niveau B en 223,24 euro per maand voor een pensioenexpert van niveau A: bedragen die buiten de indexaanpassingen sinds de oprichting van de Ombudsdienst Pensioenen in 1999 niet meer werden verhoogd) ontving de Ombudsdienst Pensioenen de laatste jaren zeer weinig Franstalige sollicitaties bij de publicatie van

4 Arbrb. Leuven 21 november 2022, AR 22/75/A gepubliceerd in Nieuwsbrief Leergang Pensioenrecht, jaargang 17, nieuwsbrief 2.

een vacant verklaarde functie. Voortaan wordt voorzien in de mogelijkheid om ook contractuelen via de FOD Sociale Zekerheid te recruteren[5].

De wijze waarop het mandaat van de Ombudsman Pensioenen kan verlengd worden werd voortaan duidelijk vastgelegd.

Wat betreft de rekrutering van een Ombudsman Pensioenen werd bij KB van 1 mei 2006 tot vaststelling van de selectieprocedure voorzien dat de bekendmaking van de vacature in ten minste twee Nederlandstalige en twee Franstalige Belgische dagbladen wordt vermeld. In 2023 liep de kostprijs op tot 16.698 euro. Gelet op de digitalisering van de samenleving in combinatie met de hoge kostprijs werd deze vereiste geschrapt.

16. Publiciteit Ombudsdienst Pensioenen

Teneinde bij een zo groot mogelijk publiek gekend te zijn doet de Ombudsdienst Pensioenen verschillende inspanningen. Zo wordt jaarlijks bij het verschijnen van het nieuwe jaarverslag een persbericht gelanceerd. Dit wordt vaak opgepikt door kranten, televisiestations en radiostations.

Ook op de website van de pensioendiensten wordt het bestaan van de Ombudsdienst Pensioenen evenals zijn bevoegdheid vermeld.

Dit jaar heeft de Ombudsdienst Pensioenen in oktober samen met de andere ombudsdiensten een promotietour georganiseerd (zie punt 17).

Doch de beste publiciteit is publiciteit die specifiek gericht is op het doelpubliek van de Ombudsdienst Pensioenen (wie een klacht heeft over zijn pensioen of de werking van de pensioendienst er reeds voorafgaandelijk getracht heeft tot een oplossing te komen bij de pensioendienst). In dit kader had de Ombudsdienst Pensioenen reeds bekomen dat de eerstelijns klachtendiensten van zowel de FPD, het RSVZ als de RSZ op hun afsluitende brief melding maken dat indien de klager niet akkoord gaat hij zich in tweede lijn kan wenden tot de Ombudsdienst Pensioenen.

Ook erg nauw aanleunend bij de doelgroep is de vermelding van het bestaan en de bevoegdheid van de Ombudsdienst Pensioenen op de pensioenbeslissingen. Nieuw is dan ook dat vanaf 2023 ook op pensioenbeslissingen van de FPD (zowel werknemers- als ambtenarenpensioenen) de mogelijkheid vermeld wordt om indien de gepensioneerde er niet uitgeraakt met de pensioendienst een klacht in te dienen bij de Ombudsman Pensioenen.

17. Ombudstour

5 Al dient opgemerkt te worden dat de profielen die het best aansluiten bij de functievereisten van pensioenexpert bij de Ombudsdienst Pensioenen hoofdzakelijk bij de pensioendiensten te vinden zijn.

Het netwerk van de Belgische ombudsdiensten, heeft van 9 tot 20 oktober een promotour door België gehouden onder het motto “Er is altijd een ombudsman om je te helpen”. De Ombudsdienst Pensioenen heeft aan deze tour deelgenomen.

De Ombudstour had als doel Ombudsman.be meer bekendheid te geven bij zowel het grote publiek als de stakeholder.

De Ombudstour heeft halt gehouden in 11 steden in België (Gent, Antwerpen, Brugge, Leuven, Sint-Niklaas, Brussel, Louvain-La-Neuve, Aarlen, Charleroi, Namen en Luik).

Het grote publiek kon op de ombudsstand spelenderwijs kennismaken met het ombudswerk. De stand werd dagelijks feestelijk geopend door een burgemeester, een schepen of de provinciegourverneur.

Voor de stake-holders (bijvoorbeeld medewekers van sociale huizen) werd een infosessie georganiseerd zodat ook zij de burgers naar de ombudsdiensten zouden kunnen leiden.

De pers (zoals VRT Radio 2, Het Laatste Nieuws, RTL-TVI Info (nieuws), de nieuwsuitzending van ROB-tv, la DH, La Meuse, ...) heeft melding gemaakt van dit evenement.

HOOFDSTUK 14

Aanbevelingen 2023

HOOFDSTUK 14

Aanbevelingen 2023

Het College van de Ombudsmannen Pensioenen kan twee soorten aanbevelingen doen.

Overeenkomstig artikel 16 van het oprichtingsbesluit kan het College aan de pensioendiensten elke aanbeveling richten die het nuttig acht.

De aanbevelingen worden gedaan in het Jaarverslag of in voorkomend geval in de tussentijdse verslagen die worden uitgebracht overeenkomstig artikel 17 van het oprichtingsbesluit.

Met algemene aanbevelingen die gericht zijn aan de wetgevende of de uitvoerende macht beoogt het College in eerste instantie de verbetering van de wetgeving en reglementeringen, meer bepaald wanneer er een effectieve of vermeende discriminatie wordt vastgesteld, wanneer er meerdere interpretaties van de wetgeving of reglementering mogelijk zijn of wanneer een disfunctie wordt vastgesteld.

Met officiële aanbevelingen nodigt het College van de Ombudsmannen de pensioendienst uit om zijn beslissingen en/ of werkwijze te herzien wanneer het College vastgesteld heeft dat deze niet in overeenstemming zijn met de wetten en reglementen of met de principes van behoorlijk bestuur of nog wanneer het College de billijkheid inroept. De bevoegde Minister of Ministers ontvangen een kopie van de officiële aanbeveling.

De aanbevelingen en de opvolging ervan zijn te raadplegen op de website van de Ombudsdienst Pensioenen. Momenteel zijn een groot deel van de aanbevelingen geheel of gedeeltelijk ingewilligd.

Het hoeft geen betoog dat er enkel een aanbeveling uitgevaardigd wordt nadat er een grondige analyse heeft plaats gevonden en desgevallend nadat er met de betrokken pensioendiensten hierover reeds verschillende contacten hebben plaats gevonden.

Algemene aanbeveling 2023/1

De Ombudsman Pensioenen beveelt aan de wetgeving (met name artikel 5 KB van 23 december 1996 en artikel 9 KB nr. 72) aan te passen zodat elk pensioen dat wordt toegekend en waarbij aan de betalingsvoorwaarden voldaan is, ook effectief uitbetaald wordt (en dan eventueel in mindering gebracht wordt van het gezinspensioen). Dit daar momenteel het verschil in sanctie bij het overschrijden met meer dan 100% van het wettelijk toegelaten grensbedrag bij een gezinspensioen dat toegekend is in het zelfde pensioenstelsel als het pensioen als alleenstaande (met name het gezinspensioen wordt geschorst en het pensioen als alleenstaande wordt niet uitbetaald) enerzijds en een gezinspensioen dat toegekend is in een ander pensioenstelsel dan het pensioen als alleenstaande van de echtgenote (met name het gezinspensioen wordt geschorst en het pensioen als alleenstaande blijft wel uitbetaald) discriminatoir is. Dit verschil in behandeling is immers niet proportioneel met de doelstelling van de wetgeving (de afzonderlijke boeking van de financiering) en is daardoor niet te verantwoorden.

Bij inwilliging van deze aanbeveling zal tevens de situatie zich niet meer voordoen dat er personen zijn die voor de berekening van de sociale bijdragen als zelfstandige door het RSVZ als niet-gepensioneerde gekwalificeerd worden zolang hun echtgenoot een gezinspensioen geniet ook al heeft deze echtgenote de wettelijke pensioenleeftijd bereikt en een pensioenaanvraag ingediend of heeft ze een aanvraag

ingediend om vervroegd met pensioen te gaan. De Ziekte- en Invaliditeitsbijdragen worden hierdoor ook steeds berekend op het effectief uitbetaald pensioenbedrag.

Bij inwilliging van deze aanbeveling wordt tevens alle onduidelijkheid weggewerkt of het aanvullend pensioen al dan niet kan worden uitbetaald wanneer een pensioen niet wordt uitbetaald om aan de echtgenoot een gezinspensioen te waarborgen (daar de ingangsdatum van het aanvullend pensioen gekoppeld is aan de ingangsdatum van het wettelijk pensioen).

zie Hoofdstuk 1

Algemene aanbeveling 2023/2

De Ombudsman Pensioenen stelde vast dat de formulering van de toekenningsvoorwaarde in het artikel 33 van de herstelwet van 10 februari 1981 inzake pensioenen van de sociale sector door wet van 27 november 2022, aangebracht door artikel 7 van de wet van 27 november 2022 tot wijziging van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen voor wat betreft het minimumpensioen voor meewerkende echtgenoten (er wordt vereist om een minimumpensioen als werknemer te kunnen toekennen dat in de referteperiode die aanvangt op 1 januari 2003 en eindigt op het einde van het kwartaal voorafgaand aan de ingangsdatum van het rustpensioen ten laste van de pensioenregeling voor zelfstandigen er gelijktijdige of afwisselende prestaties als werknemer en als zelfstandige bewezen zijn die ten minste gelijk zijn aan twee derde van de loopbaanjaren gelegen in die referteperiode) niet in overeenstemming was met de toelichting bij de wetgeving in de parlementaire voorbereidingen (die vereist enkel dat er een gemengde loopbaan als zelfstandige en werknemer is en dat er een loopbaan bewezen wordt die ten minste 2/3 bedraagt van de periode gelegen tussen 1 januari 2003 en het kwartaal voorafgaand aan de ingangsdatum van het pensioen waarbij er rekening wordt gehouden met de loopbaan als zelfstandige, helper of meewerkende echtgeno(o)t(e) in het maxistatuut, de loopbaan als werknemer in België, de loopbaan in een andere lidstaat van de Europese Unie en de loopbaan in een land waarmee België een socialezekerheidsovereenkomst heeft afgesloten). De Ombudsman Pensioenen beveelt dan ook aan de tekst van de wetgeving aan te passen zodat deze in overeenstemming is met toelichting bij de wetgeving (waarin de bedoeling van de wetgever is verwoord).

Zie Hoofdstuk 9

HOOFDSTUK 15

Nuttige adressen

HOOFDSTUK 15

Nuttige adressen

MINISTER VAN PENSIOENEN

Karine Lalieux
Guldenvlieslaan 87
10de en 11de verdieping
1060 Brussel

Tel.: + 32 2 541 64 84

E-mail: info@lalieux.fed.be
www.lalieux.belgium.be

MINISTER VAN MIDDENSTAND, ZELFSTANDIGEN, KMO'S EN LANDBOUW, INSTITUTIONELE HERVORMINGEN EN DEMOCRATISCHE VERNIEUWING (BEVOEGD VOOR DE PENSIOENEN VAN ZELFSTANDIGEN)

David Clarinval
Karmelietenstraat 15
6de verdieping
1000 Brussel

Tel.: + 32 2 277 69 79

E-mail: info@clarinval.belgium.be
www.clarinval.belgium.be

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

FOD Sociale Zekerheid - DG Juridische Expertise
Administratief Centrum Kruidtuin
Finance Tower
1e verdieping
T.a.v. Patricia De Bilde – Charles Bayubahe
Kruidtuinlaan 50, bus 115
1000 Brussel

Tel.: + 32 2 528 63 55 of 02 509 80 17

E-mail: favo-ccfa@minsoc.fed.be

www.adviesraadouderen.belgium.be

UW PENSIOEN ONLINE AANVRAGEN

www.mypension.be

UW PENSIOENDOSSIER ONLINE CONSULTEREN

www.mypension.be

Deze site, die constant in evolutie is, laat onder andere voor werknemers, zelfstandigen en ambtenaren toe om de loopbaan in de verschillende stelsels te consulteren. Verder kunnen gepensioneerden er de briefwisseling met de FPD en de betalingsgegevens van hun pensioen terug vinden.

FEDERALE PENSIOENDIENST

Zuidertoren
Europaesplanade 1
1060 Brussel

Gratis nummer (vanuit België)	Tel.: 1765
Vanuit het buitenland	Tel.: +32 78 15 1765

Website: www.sfpd.fgov.be

U kan deze dienst via de beveiligde site mypension contacteren of via het contactformulier https://www.sfpd.fgov.be/nl/contactformulier

Om een zitdag, gewestelijk kantoor of pensioenpunt in uw buurt te vinden, bel het gratis nummer 1765 of consulteer de website www.sfpd.fgov.be, rubriek Contact.

Internationale zitdagen:

De Duitse “Rentenversicherung”, de Franse “Carsat” en de Nederlandse SVB houden zitdagen in bepaalde kantoren van de FPD.

RIJKSINSTITUUT VOOR DE SOCIALE VERZEKERINGEN DER ZELFSTANDIGEN

Willebroekkaai 35
1000 Brussel

Gratis nummer (vanuit België)	Tel.: 1765
Vanuit het buitenland	Tel.: +32 78 15 1765

of +32 2 546 42 11 (algemeen nummer sociaal statuut als zelfstandige)

Website: www.rsvz.be
E-mail: info@rsvz-inasti.fgov.be

Om een zitdag, gewestelijk kantoor of pensioenpunt in uw buurt te vinden, bel het nummer 1765 of consulteer de website www.rsvz.be, rubriek Contact.

RIJKSDIENST VOOR DE SOCIALE ZEKERHEID

Overzeese Sociale Zekerheid
Victor Hortaplein 11
1060 Brussel
Bezoekers (tussen 09.00 en 12.00 uur)

Tel.: +32 2 509 90 99

Website: overzeesesocialezekerheid.be
E-mail: overseas@rsz.fgov.be

ETHIAS (wettelijke pensioenen openbare sector – lokale overheden)

Prins-Bisschopssingel 73
3500 Hasselt

Tel.: + 32 11 28 20 81

E-mail: publiekesector@ethias.be

ANDERE INSTITUTIONELE OMBUDSMANNEN

www.ombudsman.be

INHOUDSTAFEL

INLEIDING
Hot Topics in 2023 1

HOOFDSTUK 1
Betaalbaar stellen van elk toegekend pensioen dat aan de betalingsvoorwaarden voldoet 15

HOOFDSTUK 2
Werken naast pensioen 27
- Achterstallen ontvangen in een kalenderjaar tijdens dewelke de beroepsactiviteit al was stopgezet niet meer in aanmerking genomen om na te gaan of het supplement minimum bij overheidspensioen kan behouden blijven 31
- Personeelsschaarste in het onderwijs: tijdelijke uitzondering op verplichting als vervroegd gepensioneerde inkomsten te moeten beperken 34
- Werken als onthaalouder 37
- Werken als vrijwillige brandweerman 39
- Werken in de zorg tijdens coronaperiode 46
- Informatie over werken naast pensioen verstrekt op basis van een vermoeden: vermoeden blijkt niet de realiteit te worden waardoor op basis van het vertrouwensbeginsel de terugvorderingsbeslissing na bemiddeling geannuleerd wordt 48

HOOFDSTUK 3
Informatisering 51
- Onvolmaaktheid in computerprogramma: de vaststelling van de bedrijfsvoorheffing wanneer enkel een wettelijk pensioen door Ethias uitbetaald wordt dat samen genoten wordt met een kapitaal van een groepsverzekering betaald door Ethias 52
- Verbeterpunt in de programmatie: snellere uitwisseling van pensioengegevens door de FPD, die het pensioenkadaster beheert, aan Ethias 55
- Samendrukking deeltijdse tewerkstelling naar voltijdse dagequivalenten 57

HOOFDSTUK 4
Vertrouwensbeginsel 61

HOOFDSTUK 5
Verstrekken van informatie 73

HOOFDSTUK 6
Non take-up van rechten 85
- Pensioen als uit de echt gescheiden echtgenoot 87
- Overgangsuitkering 90

HOOFDSTUK 7
Na bemiddeling door de Ombudsman Pensioenen licht Ethias op de raming toe waarom het geraamde bedrag afwijkt van het geraamde pensioenbedrag op mypension 95

HOOFDSTUK 8
Succesvolle bemiddelingen 99
- Is het pensioen daadwerkelijk betaald zolang een assignatie nog niet ontvangen en geïnd is 102
- Het niet grondig onderzoeken van een pensioendossier kan gekwalificeerd worden als administratieve fout 103
- Qui paie mal, paie deux fois 107
- Bankkosten ten laste van de gepensioneerde worden voortaan vermeden bij betaling in Andorra via SEPA (Single Euro Payments Area) 109

HOOFDSTUK 9
Pensioenhervorming: minimumpensioen meewerkende echtgenote 111

HOOFDSTUK 10
Weerklank van de aanbevelingen en suggesties van de Ombudsdienst Pensioenen 123
- Pensioendiensten passen werkwijzen aan 125
- Parlementaire vragen over de aanbeveling en de suggesties gedaan door de Ombudsman Pensioenen 127
- Beleidsnota's 128
- Aangepaste wetgeving 129

HOOFDSTUK 11
Werkwijze behandeling van klachten 133
- Ontvankelijke klachten die betrekking hebben op de berekening en betaling van de wettelijke pensioenen of de inkomensgarantie voor ouderen of de werking van de pensioendiensten die zich hiermee bezighouden 135
- Klachten over het pensioenbeleid 136
- Vragen om informatie 136
- Klachten over buitenlandse pensioendiensten 137
- Onontvankelijke klachten die betrekking hebben op de berekening en betaling van de wettelijke pensioenen of de inkomensgarantie voor ouderen of de werking van de pensioendiensten die zich hiermee bezighouden 137
- Klachten die geen verband houden met wettelijke pensioenen 138

HOOFDSTUK 12
De cijfergegevens voor 2023 139
- De verzoeken (=dossiers) 141
- De klachten 143
- De klachtenbehandeling 145

HOOFDSTUK 13
Middelen en werking van de Ombudsdienst Pensioenen 147
- Personeelsbestand 149
- Financiële middelen 150
- Informaticaprojecten 151
- Huisvesting 152
- Lidmaatschap van Ombudsmanorganisaties 152
- Samenwerking met de universitaire wereld 153
- Publicatie van "ombudsjurisprudentie" 154
- Permanente vorming 154
- Kennisuitwisseling met het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting 155
- Bekendmaking jaarverslag 2022 155
- Samenwerking en benchmarking met collega's Ombudsmannen 156
- Kennismanagement 157
- Sociale media 158
- Aanpassing statuut en werking Ombudsdienst Pensioenen 158
- Publiciteit Ombudsdienst Pensioenen 160
- Ombudstour 160

HOOFDSTUK 14
Aanbevelingen 2023 163
- Aanbeveling 2023/1 165
- Aanbeveling 2023/2 166

HOOFDSTUK 15
Nuttige adressen 167

INHOUDSTAFEL 173

Ombudsdienst
Pensioenen

WTC III
Simon Bolivarlaan 30 bus 5
1000 Brussel
Tel. 02 274 19 80
klacht@ombudsmanpensioenen.be
www.ombudsmanpensioenen.be